

Küberturvalisuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse (küberturvalisuse 2. direktiivi ülevõtmine) eelnõu seletuskiri

Sisukord

1. Sissejuhatus	2
1.1. Sisukokkuvõte	2
1.2. Eelnõu ettevalmistajad	3
1.3. Märkused	4
2. Seaduse eesmärk	7
3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs	13
§ 1. Küberturvalisuse seaduse muudatused	13
§ 2. E-identimise ja e-tehingute usaldusteenuste seaduse muudatus	117
§ 3. Eesti Rahvusringhäälingu seaduse muudatused	117
§ 4. Elektroonilise side seaduse muudatused	120
§ 5. Hädaolukorra seaduse muudatused	121
§ 6. Käibemaksuseaduse muudatused	121
§ 7. Lennunduseaduse muudatused	122
§ 8. Raudteeseaduse muudatused	122
§ 9. Sadamaseaduse muudatused	123
§ 10. Tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muudatused	123
§ 11. Seaduse jõustumine	123
4. Eelnõu terminoloogia	124
5. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele	127
6. Seaduse mõjud	128
6.1. Kavandatav muudatus: KüTSi kohaldamisalasse kuuluvate üksuste nimekirja täiendamine	129
6.2. Kavandatav muudatus: riskijuhtimismeetmete ehk turvameetmete rakendamise nõue ...	131
6.3. Kavandatav muudatus: küberintsidentidest teavitamise nõue	138
6.4. Kavandatav muudatus: teenuse osutaja juhtorgani kohustused.....	142
6.5. Kavandatav muudatus: järelevalveasutuse teavitamine üksuse andmetest	144
6.6. Kavandatav muudatus: pädevate asutuste ja ülesannete määratlemine	145

7. Seaduse rakendamise seotud riigi ja kohaliku omavalitsuse tegevused, eeldatavad kulud ja tulud	146
7.1. Vabariigi Valitsus ning Justiits- ja Digiministeerium	146
7.2. Riigi Infosüsteemi Amet.....	147
7.3. Julgeolekuasutus.....	147
7.4. Muu tugi, koolitus ja toetused	147
8. Rakendusaktid	149
8.1. Uued rakendusaktid	149
8.2. Muudetavad rakendusaktid	150
9. Kaasamine	150

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Eelnõuga võetakse üle Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. detsembri 2022. a direktiiv (EL) 2022/2555, mis käsitleb meetmeid, millega tagada küberturvalisuse ühtlaselt kõrge tase kogu liidus, ja millega muudetakse määrust (EL) nr 910/2014 ja direktiivi (EL) 2018/1972 ning tunnistatakse kehtetuks direktiiv (EL) 2016/1148 (küberturvalisuse 2. direktiiv; edaspidi *NIS2 direktiiv*).¹ NIS2 direktiiviga lahendatakse kehtiva küberturvalisuse valdkonna direktiivi (Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2016/1148; edaspidi *direktiiv 2016/1148*) kitsaskohti ning digitaalsete lahenduste järjest enama kasutuselevõtuga kaasnevaid küberohte ja väljakutseid. NIS2 direktiivi eesmärk on saavutada küberturvalisuse ühtlaselt kõrge tase kogu Euroopa Liidus, et parandada siseturu toimimist.

NIS2 direktiiv võetakse üle ennekõike küberturvalisuse seadusesse, kuid muudatusi tehakse ka e-identimise ja e-tehingute usaldusteenuse seaduses, Eesti Rahvusringhäälingu seaduses, elektroonilise side seaduses, hädaolukorra seaduses, käibemaksuseaduses, lennundusseaduses, raudteeseaduses, sadamaseaduses ning tervishoiuteenuste korraldamise seaduses. Mainitud muudes seadustes tehtavad muudatused on paljuski tehnilised. Muudatusi tegemata ei ole võimalik NIS2 direktiivi kohaselt üle võtta ega rakendada.

Lisaks NIS2 direktiivi üle võtmisele luuakse küberturvalisuse seadusesse õigusnormid, mis võimaldavad rakendada Euroopa Komisjoni 11. märtsi 2024. a delegeeritud määrust (EL) 2024/1366, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2019/943 ning kehtestatakse võrgueeskiri piiriüleste elektrivoogude küberturvalisust käsitlevate sektoripõhiste normide kohta (edaspidi *delegeeritud määrus 2024/1366*). Täienduste tulemusena määratakse Riigi Infosüsteemi Amet pädevaks asutuseks, kes vastutab talle nimetatud delegeeritud

¹

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L_.2022.333.01.0080.01.EST&toc=OJ%3AL%3A2022%3A333%3ATOC.

määrusega 2024/1366 antud ülesannete täitmise eest. Kui Riigi Infosüsteemi Ametile seda ülesannet ei lisataks, oleks see Eesti oludes automaatselt Konkurentsiameti ülesanne, kellel aga puudub küberturvalisuse valdkonnas kompetents, mis on vajalik delegeeritud määruses 2024/1366 sätestatud ülesannete täitmiseks. Arvestades Konkurentsiameti ja Riigi Infosüsteemi Ameti praegusi ülesandeid, ei oleks Konkurentsiametile selle ülesande andmine ka mõistlik. Eelnõus sätestatakse ka võimalus vajaduse korral edasi delegeerida delegeeritud määruse 2024/1366 artikli 39 lõikes 4, artikli 40 lõikes 5 ja artikli 41 lõikes 4 sätestatud ülesanded.

NIS2 direktiivi ülevõtmiseks ei ole vaja Eesti õigust palju muuta, kuna kehtiv küberturvalisuse seadus või selle alusel kehtestatud määrused reguleerivad suuremas osas juba küberturvalisuse nõudeid NIS2 direktiivi nõuete kohaselt. Sellegipoolest on teemasid, mis ei ole Eestis reguleeritud, ning just nendele seaduseelnõu keskendubki.

Peamiseks muudatuseks on küberturvalisuse seaduse subjektide nimekirja täiendamine. Küberturvalisuse seaduse nõudeid peavad järgima juba praegu u 3500 organisatsiooni ning eelnõuga lisandub neile (esialgse hinnangu kohaselt) veel juurde u 2000 organisatsiooni.

Eelmainitud nimekirja täiendamine tähendab ka uusi subjekte, kes peavad hakkama tegelema küberturvalisuse tagamisega ehk rakendama turvameetmeid ja olulise mõjuga küberintsidendi korral teavitama sellest ka järelevalveasutust. Lisanduvatele organisatsioonidele nähakse ette ka üleminekuage kolm aastat, mille jooksul tuleb viia oma tegevus küberturvalisuse seaduse põhilisemate nõuetega kooskõlla. Elutähtsa teenuse osutajatel on erand – nemad lähtuvad kehtiva õiguse ehk hädaolukorra seaduse tõttu viieaastasest tähtajast.

Küberturvalisuse seaduse kohaldamisalasse lisanduvatele subjektidele kehtivast õigusest ja eelnõust tulenevate nõuete täitmisega tekkivaid kulusid on keeruline analüüsida. Majanduslik mõju igale subjektile on väga erinev ning seda ei ole eelnõuga võimalik mõistlikult hinnata. Turvameetmete rakendamiseks vajalik rahaline kulu sõltub subjekti kasutatavate süsteemide hulgast ja keerukusest ning eelnevalt rakendatud turvameetmete olemasolust (tulenevalt subjekti vastutustundlikkusest oma IT-lahenduste kasutamisel või muudest seaduslikest nõuetest, näiteks isikuandmete töötlemiseks rakendatud tehnilistest ja korralduslikest meetmetest turvalisuse tagamiseks). Rakendamiseks vajaliku kulu majanduslik mõju subjektile sõltub omakorda selle kulu osakaalust subjekti eelarves, ennekõike IT-lahendustega seotud eelarves.

Uued subjektid saavad juba praegu end kurssi viia vajalike muudatusega ja alustada vajalike protsessidega, et eelnõuga sätestatud nõuded täita. Selleks on abiks ka asjakohased suunised, juhised ja koolitused. Rahalise toetusena on võimalik kasutada Euroopa Liidu taasterahastu NextGenerationEU vahendeid ning eelnõu koostamise hetkel on ettevalmistamisel lisatoetusmeede, mis on mõeldud uutele subjektidele.

1.2. Eelnõu ettevalmistajad

Eelnõu on koostanud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi riikliku küberturvalisuse osakonna küberturvalisuse õigusnõunik Raavo Palu (raavo.palu@mkm.ee) koostöös Riigi Infosüsteemi Ameti õigusosakonna ning Küberturvalisuse Keskuse teenistujatega.

1.3. Märkused

Eelnõu on seotud muude menetluses olnud ja olevate eelnõudega.

NIS2 direktiiv avaldati ühises pakettis teiste õigusaktidega:

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2022/2554, mis käsitleb finantssektori digitaalset tegevuskerksust ning millega muudetakse määrusi (EÜ) nr 1060/2009, (EL) nr 648/2012, (EL) nr 600/2014, (EL) nr 909/2014 ja (EL) 2016/1011 (ELT L 333, 27.12.2022, lk 1–79), tulenevaid ülesandeid ja teha küberturvalisuse valdkonnas koostööd Eesti ja teiste liikmesriikide küberturvalisuse pädevate asutustega (edaspidi *DORA määrus*)²; ja
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2022/2556, millega muudetakse direktiive 2009/65/EÜ, 2009/138/EÜ, 2011/61/EL, 2013/36/EL, 2014/59/EL, 2014/65/EL, (EL) 2015/2366 ja (EL) 2016/2341 seoses finantssektori digitaalse tegevuskerksusega (seotud DORA määruse rakendamisega)³ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2022/2557, mis käsitleb elutähtsa teenuse osutajate toimepidevust ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 2008/114/EÜ (edaspidi *CER direktiiv*)⁴.

Nimetatud õigusaktid on teatavas ulatuses seotud NIS2 direktiivi ja selle rakendamisega.

DORA määruse ja -direktiiviga seoses oli Riigikogus arutlusel Finantsinspektsiooni seaduse ja teiste seaduste muutmise seadus 422 SE. Tolle muudatusega tagatakse kooskõla finantssektori tegevust reguleeriva riigisisese õiguse ja finantsasutustele kohalduvate Euroopa Liidu digitaalse tegevuskerksuse nõuete vahel. DORA määrusega luuakse erikorra teatud finantssektori organisatsioonidele, kes NIS2 direktiivi põhilisemate nõuete (riskijuhtimise meetmete rakendamise nõude ning küberintsidentidest teavitamise nõude) asemel peavad järgima DORA määruse nõudeid. 422 SE-ga tehtud muudatused avaldati Riigi Teatajas 11.10.2024. a ning need jõustusid üldkorras (21.10.2024 jõustus kindlustustegevuse seaduse § 179 lg 1 punkti 2 muudatus). Ülejäänud muudatused jõustuvad 17.01.2025. a.

CER direktiivi võeti üle hädaolukorra seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadusega 426 SE. Seos CER direktiiviga tuleneb asjaolust, et kes iganes määratakse edaspidi elutähtsa teenuse osutajaks CER direktiivi tähenduses, on automaatselt ka NIS2 direktiivi kohaldamisalas. Sama põhimõtte jääb kehtima ka tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse eelnõu kohaselt (eelnõude infosüsteemi toimik nr 21-0915). 426 SE-ga tehtud muudatused avaldati Riigi Teatajas 08.10.2024. a ning need jõustusid 18.10.2024. a, sh teatud sätted (hädaolukorra seaduse täiendamine §-ga 9¹ ning § 53 täiendamine lõigetega 9–11) jõustusid üldises korras, kuid muude muudatustega samal kuupäeval.

² https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L_.2022.333.01.0001.01.EST&toc=OJ%3AL%3A2022%3A333%3ATOC.

³ https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L_.2022.333.01.0153.01.EST&toc=OJ%3AL%3A2022%3A333%3ATOC.

⁴ https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L_.2022.333.01.0164.01.EST&toc=OJ%3AL%3A2022%3A333%3ATOC.

Kõnesolev eelnõu arvestab Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 505 SE⁵, millega viiakse Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumist uue nimega Justiits- ja Digiministeeriumisse digiarengu valdkonna, sh riikliku küberturvalisusega seotud ülesanded. Vabariigi Valitsuse seaduse muudatusega saab Justiitsministeeriumist Justiits- ja Digiministeerium. Ministeeriumile lähevad üle Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi digiarengu valdkonna ülesanded. Muudatustega liiguvad uue nimega Justiits- ja Digiministeeriumi valitsemisalasse digihisikonnapoliitika, avalike e-teenuste, digiarengu ja küberturvalisuse, riigi infosüsteemide, keskkete võrgu- ja infosüsteemide ning side ja telekommunikatsiooniga seotud ülesanded. Samuti liiguvad Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi alt Justiits- ja Digiministeeriumi valitsemisalasse Riigi Infosüsteemi Amet, Riigi Info- ja Kommunikatsioonitehnoloogia Keskus, Riigi Infokommunikatsiooni Sihtasutus ning Eesti Interneti Sihtasutus. Too seadus on kavandatud jõustuma 2025. aasta 1. jaanuaril.

Kõnesolevat eelnõu ei mõjuta (kuigi järgnevalt viidatud eelnõudes või väljatöötamiskavatsustes muudetakse ka neid seadusi, mida muudetakse ka siinse eelnõuga):

1. Siseministeeriumi algatatud hädaolukorra seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste täiendamise seadus (eelnõude infosüsteemi toimik nr 24-1098);⁶
2. Kliimaministeeriumi algatatud jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu (eelnõude infosüsteemi toimik nr 24-1105);⁷
3. Kliimaministeeriumi algatatud jäätmeseaduse ja pakendiseaduse ning teiste seaduste muutmise seadus (eelnõude infosüsteemi toimik nr 24-1102);⁸
4. Kliimaministeeriumi algatatud atmosfääriõhu kaitse seaduse ja teiste teiste seaduste muutmise seadus (taastuvenergia direktiivi muudatuste ülevõtmine) (eelnõude infosüsteemi toimik nr 24-1072);⁹
5. Rahandusministeeriumi algatatud võlaõigusseaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (eelnõude infosüsteemi toimik 24-0668);¹⁰
6. Kliimaministeeriumi algatatud elektrituruseaduse muutmise seadus (eelnõude infosüsteemi toimik 24-0578);¹¹
7. Sotsiaalministeeriumi algatatud ravimiseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse väljatöötamiskavatsus (eelnõude infosüsteemi toimik 24-0999);¹²

⁵ <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/70fd3a41-edf8-45c4-a6f9-629223a43198/vabariigi-valitsuse-seaduse-muutmise-ja-sellega-seonduvalt-teiste-seaduste-muutmise-seadus/>.

⁶ <https://eelnoud.valitsus.ee/main/mount/docList/81ef7ad8-14e2-4d3d-9c4e-83a841c1b8b4>.

⁷ <https://eelnoud.valitsus.ee/main/mount/docList/a64e202e-ba74-4c72-b32c-27353915398f>.

⁸ <https://eelnoud.valitsus.ee/main/mount/docList/8b16acd8-bac0-4886-8537-4e10962d7310>.

⁹ <https://eelnoud.valitsus.ee/main/mount/docList/c4e6a77c-71f6-4f9c-a318-144ef1a884c0>.

¹⁰ <https://eelnoud.valitsus.ee/main/mount/docList/034b4927-9d35-4ee7-a454-08e49ec6c5e8>.

¹¹ <https://eelnoud.valitsus.ee/main/mount/docList/ff0dd562-12b5-4dd0-9951-e18ae9e765a5>.

8. Kliimaministeeriumi algatatud meresõiduohutuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seadus (eelnoode infosüsteemi toimik 24-0238).¹³

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumil on ettevalmistamisel kosmoseseadus (eelnoode infosüsteemi toimik 24-0963)¹⁴, millega soovitakse teha muudatus KüTSi kehtiva versiooni § 3 lõikes 1, sh tekitada ristviited KüTSile, mida siinse eelnõuga soovitakse kaotada.

Kõnesolev eelnõu arvestab ka eelnõu, millega muudetakse hädaolukorra seaduse § 41 lõiget 2 (eelnoode infosüsteemi toimik 24-1149).¹⁵ Tolles eelnõus muudetakse viidatud lõike sõnastust ja tehakse ka muudatused tolle lõike järelevalvepädevuses: Riigi Infosüsteemi Ameti asemel teeb seda elutähtsa teenuse toimepidevust korraldav asutus või tema hädaolukorra seaduse § 37 lõike 5 alusel määratud asutus.

Eelnõu on seotud Euroopa Liidu õiguse rakendamisega. Eelnõuga võetakse üle NIS2 direktiiv ning tekitatakse õigusnormid Euroopa Komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2024/1366 rakendamiseks.

Eelnõu on seotud Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi (Vabariigi Valitsuse 18. mai 2023. a korralduse nr 131 „Vabariigi Valitsuse tegevusprogramm 2023-2027“) välispoliitika ja diplomaatia eesmärgiga 2.1. „Välispoliitika ja Ukraina toetamine“: Eesti on Euroopa Liidu aktiivne liikmesriik, kes kaitseb ühtsust tähtsustades oma rahvuslikke huvisid õigusaktide loomisel, poliitikate kujundamisel ja ellurakendamisel. Selle all on Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi ülesanne *"Küberturvalisuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu direktiivi (EL) 2022/2555 (14. detsember 2022) ülevõtmiseks"*.

Eelnõuga muudetakse järgmiste seaduste järgmisi redaktsioone:

- 1) küberturvalisuse seadus (RT I, 21.06.2024, 15);
- 2) e-identimise ja e-tehingute usaldusteenuste seadus (RT I, 03.03.2023, 3);
- 3) Eesti Rahvusringhäälingu seadus (RT I, 08.10.2024, 2);
- 4) elektroonilise side seadus (RT I, 08.10.2024, 7);
- 5) hädaolukorra seadus (RT I, 08.10.2024, 27);
- 6) käibemaksuseadus (RT I, 18.10.2024, 2);
- 7) lennundusseadus (RT I, 08.10.2024, 11);
- 8) raudteeseadus (RT I, 08.10.2024, 16);
- 9) sadamaseadus (RT I, 08.10.2024, 18);

¹² <https://eelnoud.valitsus.ee/main/mount/docList/9fe287db-0453-4716-b1b5-af1450756be3>.

¹³ <https://eelnoud.valitsus.ee/main/mount/docList/087c10c8-1a08-417a-beac-9eedb2bc6f61>.

¹⁴ <https://eelnoud.valitsus.ee/main/mount/docList/c3ba07e8-ccf2-4159-ab17-dd7ecb1d9577>.

¹⁵ <https://eelnoud.valitsus.ee/main/mount/docList/320fcc91-9829-4e77-80ee-5deac920ae89>.

10) tervishoiuteenuste korraldamise seadus (RT I, 08.10.2024, 20).

Eelnõu seadusena vastuvõtmiseks on vajalik Riigikogu poolthälteenamus. Käibemaksuseaduses tehtav muudatus on tehniline (vt täpsemaid selgitusi allpool).

Vabariigi Valitsuse 22. detsembri 2011. a määruse nr 180 „Hea õigusloome ja normitehnika eeskiri“ § 1 lõike 2 punkt 2 ei nõua väljatöötamiskavatsust, kui eelnõu käsitleb Euroopa Liidu õiguse rakendamist ja kui eelnõu aluseks oleva Euroopa Liidu õigusakti eelnõu menetlemisel on sisu poolest lähtunud sama paragrahvi lõikes 1 sätestatud nõuetest. Vastav avalik konsultatsioon oli¹⁶ ning Eesti on väljendanud seisukohta¹⁷ NIS2 direktiivi algatuse kohta.

2. Seaduse eesmärk

Seaduse eesmärk on üle võtta Eesti õigusesse NIS2 direktiiv ning sätestada delegeeritud määruse 2024/1366 artikli 4 lõike 1 kohaseks pädevaks asutuseks Riigi Infosüsteemi Amet. Eelnõus sätestatakse ka võimalus vajaduse korral edasi delegeerida delegeeritud määruse 2024/1366 artikli 39 lõikes 4, artikli 40 lõikes 5 ja artikli 41 lõikes 4 sätestatud ülesanded.

Esimene küberturvalisuse direktiiv ehk direktiiv 2016/1148 sillutas paljudes liikmesriikides teed olulisele mõtteviisi muutusele, pani aluse institutsioonilise ja regulatiivse lähenemisviisi kujunemisele küberturvalisuse valdkonnas ning on andnud märkimisväärseid tulemusi. Tolle direktiivi üle võtmisel otsustati, et Eesti õigusruumis on vaja eraldi õigusaktiga ehk KütSiga sätestada riigisisese meetmed ühiskondliku ja majandustegevuse säilitamise seisukohast oluliste võrgu- ja infosüsteemide turvalisuse tagamiseks. Nende hulka kuuluvad ka võrgu- ja infosüsteemid, mis on vajalikud riigi ja kohaliku omavalitsuse üksuste töö toimimiseks. Toona sätestati KütSis direktiivist 2016/1148 tulenevad kohustused ja Riigi Infosüsteemi Ameti kui pädeva asutuse õigused teha järelevalvet ning koordineerida küberintsidentide ennetamist, tuvastamist ja lahendamist. Selle direktiivi rakendamisega pidi tugevnema ja ühtlustuma küberturbealane koostöö liikmesriikide vahel. Eesti jaoks on küberturbe valdkonnas oluline, et vastastikku jagataks rohkem kogemusi, oskusi, tehnoloogiaid ja teavet riiklikus küberruumis toimuva kohta.

Samas on direktiivi 2016/1148 rakendamise võimalused osutunud piiratuks. Ühiskonna digiüleminek (mida võimendas COVID-19 kriis) on ohumaastikku laiendanud ning toonud kaasa uusi probleeme, mis nõuavad kohandatud ja uuenduslikke lahendusi. Küberrünnete arv kasvab endiselt, need on üha keerukamad ning pärinevad paljudest eri allikatest nii Euroopa Liidus kui ka mujal. Ühiskonna suureneva sõltuvuse taustal võrgu- ja infosüsteemidest areneb tehnoloogia

¹⁶ https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/HIS/?uri=uriserv:OJ.L_.2022.333.01.0080.01.EST; konkreetselt Euroopa Komisjoni ettepaneku rubriigi alt, dokumentidest numbritega [52020PC0823](#), [52020SC0345](#) ja [52020SC0344](#). Lisaks: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/PIN/?uri=celex:52020PC0823> ja https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12475-Kuberturvalisus-vorgu-ja-infosusteemide-turvalisust-kasitlevate-ELi-oigusnormide-labivaatamine_et.

¹⁷ Eelnõude infosüsteemi toimik 20-3668: COM(2020) 823 Proposal for a DIRECTIVE OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on measures for a high common level of cybersecurity across the Union, repealing Directive (EU) 2016/1148 – <https://eelvoud.valitsus.ee/main/mount/docList/5c847e1d-42e5-46f8-99d8-d21d144bca61>.

kiiresti, võrgu- ja infosüsteemide suurenev keerukus ning internetti ühendatud väga erinevate seadmete kasvav arv ning küberruumis tegutsevate erineva motivatsiooni ja oskustasemega toimijate kasvav hulk muudab küberturvalisuse üha suuremaks väljakutseks. Täiendavaid väljakutseid pakuvad ka küberruumis tegutsevad toimijad, kes tunnevad Eesti digitaristu ja teenuste vastu huvi seetõttu, et Eesti jätkuvalt toetab Ukrainat. Muudatused ohukeskkonnas tingivad vajaduse tagada senisest parem olukorrateadlikkus ja tagada ohtude ennetamine, väljaselgitamine ja tõrjumine ka juhul, kui võrgu- ja infosüsteemi omanik või valdaja vajalikku hoolsust tahtlikult või teadmatusest ei ilmuta.

Tuginedes direktiivi 2016/1148 toimivuse hindamisele, tuvastati mõjuhinnanguga järgmised probleemid: Euroopa Liidus tegutsevate ettevõtjate kübervastupidavusvõime madal tase; ebaühtlane vastupidavusvõime tase liikmesriikide ja sektorite tasandil ning ühise olukorrateadlikkuse madal tase ja ühistegevuse puudulikkus kriisidele reageerimisel.¹⁸ Sellest johtuvalt võeti vastu NIS2 direktiiv, mille eesmärk on saavutada küberturvalisuse ühtlaselt kõrge tase kogu Euroopa Liidus, et parandada siseturu toimimist. Selle eesmärgi saavutamiseks on NIS2 direktiivis sätestatud:

- a) liikmesriikide kohustus võtta vastu riiklikud küberturvalisuse strateegiad ning määrata või asutada pädevad asutused, küberkriisi juhtimise asutused, küberturbe ühtsed kontaktpunktid ja küberturbe intsidentide lahendamise üksused („CSIRTid“);
- b) NIS2 direktiivi I või II lisas osutatud üksuste ning CER direktiivi kohaselt elutähtsana käsitatavate üksuste küberturvalisuse riskijuhtimismeetmed ja teatamiskohustus;
- c) küberturvalisuse alase teabevahetusega seotud reeglid ja kohustused;
- d) järelevalve ja täitmise tagamisega seotud kohustused liikmesriikidele.

Võrreldes direktiiviga 2016/1148 on NIS2 direktiivis olevad muudatused esmapilgul justkui uued ja täpsemad nõuded võrreldes varasematega. Allpool esitame NIS2 direktiivist tulenevad nõuded, millest KüTSi subjekt (üksus) peab lähtuma või mida arvestama, st ta peab täiel määral või osaliselt arvestama NIS2 direktiivi:

- a) artikleid 3 ja 27 – teavita ja vajadusel uuenda enda infot: *üksusel tuleb esitada pädevale asutusele (Riigi Infosüsteemi Amet) teatav info enda organisatsiooni kohta (nt nimi, kontaktandmed jne), sh hoidma seda infot ajakohasena;*
- b) artiklit 26 – esindaja määramine: *selles artiklis on nimetatud teatavad üksused (eelnõus digitaalse teenuse osutajad), kes peavad nimetama oma esindaja, kui nende tegevuskoht ei ole Euroopa Liidus või nad ei ole seal asutatud, kuid pakuvad Euroopa Liidus oma teenuseid;*

¹⁸ Euroopa Komisjoni talituste töödokument mõju hindamise aruande kommenteeritud kokkuvõtte; lisatud dokumendile: Ettepanek: EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV, mis käsitleb meetmeid, millega tagada küberturvalisuse ühtlaselt kõrge tase kogu liidus, ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2016/1148. A osa – <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=celex%3A52020SC0344>.

c) artiklit 20 – juhtorgani vastutus: *juhtorgan kiidab heaks küberturvalisuse riskijuhtimismeetmed, jälgib nende rakendamist ning teda võidakse võtta vastutusele teatavate nõuete rikkumise eest;*

d) artiklit 20 – juhtorgani erikoolitused: *juhtorganite liikmed on kohustatud läbima korrapäraselt erikoolitusi; samuti tuleb ergutada üksusi pakkuma oma töötajatele või teenistujatele selliseid koolitusi;*

e) artiklit 21 – üksus võtab kasutusele riskijuhtimismeetmed: *tegemist on üksuse küberturvalisuse kaitse ja sellega seotud meetmete kasutusele võtmisega ehk KüTSi kontekstis turvameetmete rakendamisega;*

f) artiklit 24 – Euroopa küberturvalisuse sertifitseerimise kavade kasutamine: *liikmesriik ehk Eesti võib nõuda üksuselt riskijuhtimismeetmetega seotud nõuetele vastavuse tõendamiseks teatavate IKT-toodete, IKT-teenuste ja IKT-protsesside kasutamist; sarnane volitus nende kohustuslikus korras kasutamiseks on ka Euroopa Komisjonil, kes saab seda teha delegeeritud õigusaktide alusel;*

g) artiklit 23 – küberintsidentidest teavitamine: *üksused teavitavad järelevalveasutust (üldreeglina Riigi Infosüsteemi Ametit) ning asjakohasel juhul ka oma teenuse kasutajaid kõikidest olulise mõjuga küberintsidentidest;*

h) artiklit 28 – domeeninimede registreerimisandmete andmebaas: *artikkel sätestab, kuidas toimetavad tippdomeeninimede registrid ja tippdomeenide domeeninimede registreerimise teenuseid osutavad üksused, sh mis infot nad ise koguvad;*

i) artiklit 29 – küberturvalisuse alase teabevahetuse kokkulepped: *üksused ja muud osapooled võivad vabatahtlikult vahetada asjakohast küberturvalisuse alast teavet, sõlmides selleks vastavad kokkulepped; kui NIS2 direktiivi subjekt osaleb sellises kokkuleppes, siis tuleb selles osalemisest ja sellest väljumisest teavitada Riigi Infosüsteemi Ametit;*

j) artikleid 31–33, mis sätestavad kindlaks järelevalve tegija õigused ja kasutatavad meetmed;

k) artiklit 34 – haldustrahvid: *see artikkel sätestab haldustrahvide määramise üldtingimused, kui rikutakse artiklis 21 või 23 olevaid nõudeid; haldustrahvide piirsuurused sõltuvad sellest, kas tegemist on elutähtsa üksuse või olulise üksusega; eelnõus võetakse haldustrahvide sisu üle väärteomenetluse sätetesse;*

l) artiklit 34 – sunniraha: *samas artiklis on ka säte, et liikmesriigid võivad ette näha õiguse määrata sunniraha, mille eesmärk on sundida üksust direktiivi rikkumist lõpetama; direktiiv siin sunniraha suurus ega selle kindlaks tegemise nõudeid ette ei näe.*

Eesti on vahepeal KüTSi täiendanud 2022. aastal.¹⁹ Toona tehtud muudatustel oli lõpptulemusena neli eesmärki, millest siinses seletuskirjas tuuakse välja üks peamistest – ajakohastada KüTSi, et

¹⁹ <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/cd3107f9-b19c-4ed4-b6a7-7379fa3bf6b9/kuberturvalisuse-seaduse-ja-teiste-seaduste-muutmise-seadus/>.

oleks võimalik kehtestada Eesti infoturbestandard ja muud ajakohastatud võrgu- ja infosüsteemide küberturvalisuse nõuded ning seeläbi suurendada nende küberturvalisust. Tolle muudatusega sooviti saavutada olukord, mis võimaldaks ühtsetel põhimõtetel paindlikult ja rakendajatele arusaadavalt rakendada tänapäevastele vajadustele vastavat turvameetmete süsteemi avalike ülesannete täitmiseks või oluliste teenuste osutamiseks loodud äriprotsessides. Toona leiti, et infoturbe rakendamata jätmine ei ole tolle aja küberturbe olukorras KütSi subjektide võrgu- ja infosüsteemide puhul aktsepteeritav. Eesti infoturbestandardi loomisega sooviti toonast olukorda muuta, tõstes andmeid töötleva võrgu- ja infosüsteemi asemel turvameetmete rakendamise fookusesse olulist, sh avalikku ülesannet täitev organisatsioon, kelle eesmärk on pakkuda otseseid avalikke teenuseid ja tugiteenuseid. Eesti infoturbestandard koostati, arvestades rahvusvahelisi standardeid ning teise riikide standardseid nõudeid – tegemist on nõuete kogumiga, mis on kooskõlas Saksa *päritolu IT-Grundschutz*i ja rahvusvahelise standardiga ISO/IEC 27001 nõuetega.²⁰ Viimati nimetatud standardit võeti eeskujuks ka NIS2 direktiivi artikli 21 riskijuhtimismeetmetega seotud nõuete sõnastamisel.

Kui arvestada ka asjaolu, et direktiiv 2016/1148 võeti üle laiemalt kui oli ette nähtud, siis tänu 2022. aastal Eesti infoturbestandardi kehtestamisele ja selle järgimise kohustuse kehtestamisele on NIS2 direktiivi ülevõtmine Eesti õigusesse lihtsam, kuna NIS2 direktiivi peamised nõuded on Eestil kehtivas õiguses juba täidetud. Pigem siinse eelnõuga täpsustatakse olemasolevas õiguses olevaid sätteid ning kehtestatakse mõned uued normid. Konkreetsemalt tehakse eelnõuga järgmised peamised muudatused:

- KütSi subjektide nimekirja täiendamine (*eelnõuga säilitatakse kehtiva KütSi subjektid ning lisanduvad ennekõik need üksused, kes on ette nähtud NIS2 direktiivi kohaselt*);
- sätestatakse, mis andmeid peab KütSi subjekt pädevale asutusele enda kohta esitama (*näiteks nimi, registrikood, kontaktandmed jne*);
- sätestatakse KütSi tasandil nõuded turvameetmete (riskijuhtimismeetmete) kohta (*praktikas on selle nõude põhisisu täidetud juba Eesti infoturbestandardi nõuete täitmisega või selle alternatiivi ehk rahvusvahelise standardi ISO/IEC 27001 nõuete täitmisega*);
- täpsustatakse olemasolevaid nõudeid küberintsidendist teavitamiseks (*täpsustatakse seaduse tasandil esitatava teate sisu ja selle lahendamise seotud korraldust*);
- kaotatakse direktiivi 2016/1148 üksuste liigitus (olulise teenuse operaator ja digitaalse teenuse osutaja (*viimast terminit kasutatakse uues tähenduses*)) ning luuakse uute kategooriatena elutähtsad üksused ja olulised üksused (*nende erinevus on järelevalve teostamises ja võimalike trahvide ülemmääras*);
- sätestatakse selgelt, kellega tuleb ja võib teavet vahetada või koostööd teha (*koostöö tegemine pädevate asutuste vahel, üle riigipiiride ja vabatahtlikus vormis; näiteks piiriülese küberintsidendi või küberkriisi korral*);

²⁰ Eesti infoturbestandardi rakendusjuhend, peatükid 1 ja 3, sh vt viimases olevat joonist nr 3 – kättesaadav: <https://eits.ria.ee/et/abimaterjalid/rakendusjuhend>.

- määratakse pädevad asutused, kellel on ülesanded NIS2 direktiivi või delegeeritud määruse 2024/1366 kohaselt (*üldiselt on tegemist valitsusasutustega, kes juba praegu tegelevad samade ülesannetega*);
- määratakse selgemalt KüTSi subjekti juhtkonna roll ja ülesanded (*põhilisemad nõuded on juba olemas Eesti infoturbestandardi tõttu, kuid eelnõuga sätestatakse need seaduse tasandil; samuti kehtestatakse juhtkonnale kohustus osaleda küberturvalisuse koolitustel, sh kohustus tagada, et ka ametnikud ja töötajad saavad neid koolitusi*);
- täpsustatakse järelevalve- ja täitemeetmeid, mida KüTSi subjekti suhtes on võimalik kasutada (*järelevalveasutusel on juba praegu peaaegu samad volitused, kuid teatavad volitused lisanduvad NIS2 direktiivi tõttu*);
- ühtlustatakse trahvide suurused (*eeskuju võetud isikuandmete kaitse valdkonna trahvidest*);
- sätestatakse võimalus osaleda riikidevahelises küberturvalisuse taseme hindamises (*tegemist on vabatahtliku ülesandega*).

Suurimaks siinse eelnõu muudatuseks on KüTSi subjektide nimekirja täiendamine, kuna see toob kaasa, et neile kohalduvad ka KüTSi nõuded. Seletuskirjas on iga subjekti kategooria juures ka Riigi Infosüsteemi Ameti esialgne hinnang, kui palju üksusi vastavale määratlusele vastab, sh kui paljud neist jäävad KüTSi kohaldamisalasse. Üldistatult saab kokku võtta, et olemasolevaid subjekte on 3537 ning uusi subjekte on u 2000 ehk kokku on u 5500 subjekti, kellele KüTSi nõuded hakkavad kohalduma. Nende arvude puhul tuleb arvestada ka asjaoluga, et ilmselt osale subjekte vastavad mitmele tunnusele: näiteks on tegemist nii keskvalitsuse avaliku halduse üksusega kui ka avaliku teabe seaduse tähenduses andmekogu vastutava töötlejaga või volitatud töötlejaga; või näiteks tegemist on elutähtsa teenuse osutajaga ning samal ajal ka üldkasutatava elektroonilise side võrgu pakkujaga; või tegemist on vee-ettevõtjaga, kes samal ajal tegutseb ka reovee valdkonnas. Eelnõu kohaldamisalast on välja jäetud mikro- ja väikeettevõtjad Euroopa Komisjoni 6. mai 2003. aasta soovitusel 2003/361/EÜ (mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate määratlemise kohta), tähenduses, välja arvatud elektroonilise side võrgu või üldkasutatava elektroonilise side teenuse osutajad, usaldusteenuse osutajad, tippdomeenide domeeninimede registrid, domeeninimede süsteemi teenuse osutajad, domeeninimede registreerimise teenuseid osutavad üksused, elutähtsa teenuse osutajad ja avaliku halduse üksused ning teatavad muud üksused, näiteks mõne teenuse ainupakkujad liikmesriigis. Nimetatud üksused on KüTSi kohaldamisalal, kuna see on ette nähtud NIS2 direktiiviga.

Eelnõu sõnastamisel lähtuti sellest, milline on NIS2 direktiivi ette antud kaaltulusõigus liikmesriigil vastav õigusnorm sõnastada ning kehtestada. Seetõttu on eelnõus ennekõike piiratud ainult sellega, mida NIS2 direktiiv kitsamas tähenduses ette on näinud, ehk n-ö üldnõuetega. Nagu eespool mainitud, on osa eelnõu muudatusi laiemas plaanis kas täpsustused (seal, kus on juba vajalikud nõuded Eesti õiguses olemas) või NIS2 direktiivi miinimumnõuete ülevõtmine (osas, kus Euroopa Liidu õigust on vaja ühtlustada).

NIS2 direktiivi ülevõtmise tähtaega arvestades ei ole seaduseelnõuga võimalik teha kogu kübervaldkonna normide laiapõhjalist revisjoni, mistõttu puudutab eelnõu üksnes NIS2 direktiivi

ülevõtmisega ja delegeeritud määrusega 2024/1366 seonduvat. Tolle revisjoniga seoses tullakse välja eraldi väljatöötamiskavatsusega.

Ülevaade NIS2 direktiivi sätetest

- I peatükk: üldsätted (artiklid 1–6) – reguleerimise; kohaldamisala; elutähtsad ja olulised üksused; valdkondlikud liidu õigusaktid; minimaalne ühtlustamine; mõisted.
- II peatükk: koordineeritud küberturvalisuse raamistikud (artiklid 7–13) – riikliku küberturvalisuse strateegia; pädevad asutused ja ühtsed kontaktpunktid; riiklikud küberkriiside ohjamise raamistikud; küberturbe intsidentide lahendamise üksused (CSIRTid); CSIRTidele esitatavad nõuded, nende tehniline võimekus ja ülesanded – nõrkuste koordineeritud avalikustamine ja Euroopa nõrkuste andmebaas; koostöö liikmesriigi tasandil.
- III peatükk: koostöö liidu ja rahvusvahelisel tasandil (artiklid 14–19) – koostöörühm; CSIRTide võrgustik; Euroopa küberkriisiga tegelevate kontaktasutuste võrgustik (EU-CyCLONe); rahvusvaheline koostöö; aruanne küberturvalisuse olukorra kohta liidus; vastastikune hindamine.
- IV peatükk: küberturvalisusega seotud riskijuhtimismeetmed ja teatamiskohustus (artiklid 20–25) – juhtimine; küberturvalisuse riskijuhtimismeetmed; liidu tasandi kriitilise tähtsusega tarneahelate koordineeritud turberiski hindamised; teatamiskohustus; Euroopa küberturvalisuse sertifitseerimise kavade kasutamine; standardimine.
- V peatükk: jurisdiktsioon ja registreerimine (artiklid 26–28) – jurisdiktsioon ja territoriaalsus; üksuste register; domeeninimede registreerimisandmete andmebaas.
- VI peatükk: teabevahetus (artiklid 29 ja 30) – küberturvalisuse alase teabevahetuse kokkulepped; vabatahtlik teavitamine asjakohasest teabest.
- VII peatükk: järelevalve ja täitmise tagamine (artiklid 31–37) – järelevalve ja täitmise tagamise üldised aspektid; järelevalve- ja täitemeetmed seoses elutähtsate üksustega; järelevalve- ja täitemeetmed seoses oluliste üksustega; elutähtsatele ja olulistele üksustele haldustrahvide määramise üldtingimused; isikuandmete väärkasutamisega seotud rikkumised; karistused; vastastikune abi.
- VIII peatükk: delegeeritud õigusaktid ja rakendusaktid (artiklid 38 ja 39) – delegeeritud volituste rakendamine; komiteemenetlus.
- IX peatükk: lõppsätted (artiklid 40–46) – läbivaatamine; ülevõtmine; määruse (EL) nr 910/2014 muutmine; direktiivi (EL) 2018/1972 muutmine; kehtetuks tunnistamine; jõustumine; adressaadid.
- Lisad: I lisa (kriitilise tähtsusega sektorid); II lisa (muud kriitilise tähtsusega sektorid); III lisa (vastavustabel).

NIS2 direktiivi üle võtmisega seotud vastavustabel on esitatud seletuskirja lisan 1.

3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb 11 paragrahvist. Peamised muudatused on eelnõu §-s 1 ning ülejäänud eelnõu paragrahvid on seotud valdkondlike õigusaktide parandamisega selleks, et üle võtta NIS2 direktiiv ning et tekitada vajalikud õigusnormid Euroopa Komisjoni delegeeritud määruse nr 2024/1366 kohaseks rakendamiseks.

§ 1. Küberturvalisuse seaduse muudatused

Eelnõu §-s 1 nähakse ette küberturvalisuse seaduse (KüTS) muudatused:

KüTS § 1 lõike 1¹ sisu on NIS2 direktiivi artikli 2 lõike 1 üle võtmine osas, mis on seotud viitega Euroopa Komisjoni soovitusel 2003/361/EÜ mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate määratlemise kohta. Tolle soovitusel kohaselt on keskmise suurusega ettevõtjaga tegemist siis, kui ettevõtjal on a) vähemalt 50 töötajat ning b) tema bilansimaht või aastakäive ületab 10 miljonit eurot. Mõlemad tingimused peavad olema täidetud, st kui näiteks on olemas vähemalt 50 töötajat, kuid bilansimaht või aastakäive on väiksem kui 10 miljonit eurot, siis pole tegemist "keskmise suurusega ettevõtjaga"; bilansimahu ja aastakäibe puhul on vaja, et mõlemad ei oleks väiksemad kui 10 miljonit eurot. Sama loogika ning tulemus on ka vastupidi ehk kui bilansimaht või aastakäive on vähemalt 10 miljonit eurot, kuid ettevõtjal on vähem kui 50 töötajat, ei ole tegemist keskmise suurusega ettevõtjaga; bilansimahu ja aastakäibe puhul on vaja, et vähemalt üks neist oleks suurem kui 10 miljonit eurot. Siinset lõiget tuleb vaadata koosmõjus järgmise lõikega ja sealsete selgitusega.

Euroopa Komisjoni soovitusel 2003/361/EÜ lisa artiklites 2–6 selgitatakse mh, millised on ettevõtjate suuruste kategooriad ja milliseid asjaolusid tuleb arvesse võtta, kui arvutatakse töötajate arvu ning bilansimahu või aastakäivet. Näiteks selle soovitusel lisa artikkel 3 näeb ette, mis laadi ettevõtteid (inglise keeles *enterprise*) tuleb arvestada töötajate ja finantsnäitajate välja selgitamisel, eristades autonoomseid, partner- ja seotud ettevõtteid (inglise keeles vastavalt *autonomous, partner and linked enterprises*). Nende artiklite sisu ei korrata siinses seletuskirjas, kuid neid tuleb võtta arvesse nimetatud soovitusel alusel töötajate arvu ja finantsnäitajate väljaselgitamisel. Näiteks ei saa töötajate arvu ja finantsnäitajate suuruse hindamisel hinnata ainult tegevusi, mis on kirjas NIS2 direktiivi I ja II lisan (võetakse üle eelnõus KüTS § 1 lõikega 1²), vaid lähtuvalt soovitusel 2003/361/EÜ lisast tuleb analüüs teha kogu organisatsiooni kohta.

Kommenteeritava lõike teise lausega võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 2 lõike 1 teine tekstilõik. Euroopa Komisjoni soovitusel 2003/361/EÜ lisa artikli 3 lõige 4 näeb ette üldreegli, et ettevõtja ei ole väike- ega keskmise suurusega, kui 25% või rohkemat tema kapitalist või hääleõigusest kontrollivad otseselt või kaudselt, ühiselt või üksikult, üks või mitu avaliku sektori organisatsiooni (inglise keeles *controlling public body*). Sel teemal vt ka nimetatud soovitusel põhjenduspunkti 13. NIS2 direktiivi artikli 2 lõike 1 teine tekstilõik täpsustab, et viidatud soovitusel artikli 3 lõiget 4 ei arvestata NIS2 direktiivi puhul. Seetõttu tuleb eelnõusse lisada kommenteeritava lõike teine lause, mis näeb ette sama nõude. Eeltoodu tõttu on eelnõu

tulemusena võimalik mõnda üksust pidada väike- või keskmise suurusega ettevõtjaks, kui praktikas kontrollib seda (osaliselt) avaliku sektori organisatsioon, aga ainult siis, kui kommenteeritava löike esimeses lauses nimetatud tingimused (töötajate arv ja finantsnäitajad) on täidetud. NIS2 direktiiv ei näe ette nõudeid, kuidas tehakse kindlaks töötajate arv ja finantsnäitajad avaliku sektori organisatsioonide puhul, kuna need on NIS2 direktiivi artikli 2 löike 2 punktiga f hõlmatud NIS2 direktiivi alla, olenemata organisatsiooni suurusest. Soovitus 2003/361/EÜ ei ole mõeldud reguleerima ega paku selgeid reegleid, kuidas toimida kontrolli omavate avaliku sektori organisatsioonidega. Selle soovitusel reeglite järgimine kontrolli omavate avaliku sektori organisatsioonide puhul (tuvastamiseks nende seost ja rolli partner- ja seotud ettevõtete väike- või keskmise suurusega ettevõtjate puhul) tekitaks Euroopa Liidu liikmesriikide seas killustatust ja õiguslikku segadust. Seetõttu ei tule võtta arvesse eraldiseisva kontrolli omava avaliku sektori organisatsiooni töötajate arvu ja finantsnäitajaid, kui tehakse kommenteeritava löike kohaselt kindlaks väike- või keskmise suurusega ettevõtjate töötajate arvu ja finantsnäitajaid.

Käesoleva ja järgmiste lõigetega seoses on asjakohased NIS2 direktiivi alltoodud põhjenduspunktid 4-7 ja 16, mis selgitavad NIS2 direktiiviga ette nähtud küberturvalisuse nõuete järgimiskohustusega subjektide ringi täiendamist ja seda miks tekkis vajadus kehtiv küberturvalisuse direktiiv (direktiiv 2016/1148) kehtetuks tunnistada ning kuidas lähtuda Euroopa Komisjoni soovitusel 2003/361/EÜ:

(4) Direktiivi (EL) 2016/1148 õiguslik alus oli Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 114, mille eesmärk on siseturu rajamine ja toimimise tagamine riigisiseste normide ühtlustamise meetmete tõhustamise abil. Teenuseid osutavatele või majanduslikult olulist tegevust ellu viivatele üksustele kehtestatud küberturvalisuse nõuded erinevad liikmesriigiti märkimisväärselt nii nõuete liigi, üksikasjalikkuse kui ka järelevalvemeetodi poolest. Need erisused toovad kaasa lisakulusid ning põhjustavad raskusi piiriülel kaupu või teenuseid pakkuvatele üksustele. Ühe liikmesriigi kehtestatud nõuded, mis erinevad teise liikmesriigi kehtestatud nõuetest või on nendega lausa vastuolus, võivad sellist piiriülel tegevust oluliselt pärssida. Lisaks mõjutab küberturvalisuse nõuete ebatõhus kavandamine või rakendamine ühes liikmesriigis tõenäoliselt küberturvalisuse taset ka teistes liikmesriikides, kui piiriülene suhtlus on sedavõrd intensiivne. Direktiivi (EL) 2016/1148 läbivaatamise käigus selgus, et liikmesriigid kohaldavad seda väga erinevalt, muu hulgas seoses selle kohaldamisalaga, mille piiritlemine jäeti suuresti liikmesriikide otsustada. Direktiiviga (EL) 2016/1148 anti liikmesriikidele ka väga ulatuslik kaalutusõigus direktiivis sätestatud turvalisuse tagamise ja intsidentidest teatamise kohustuse rakendamisel. Seega rakendati neid kohustusi liikmesriigi tasandil väga erinevalt. Sarnaseid lahknevusi oli ka direktiivi (EL) 2016/1148 järelevalve- ja täitmise tagamise sätete rakendamisel.

(5) Kõik need erinevused põhjustavad siseturu killustumist ja võivad kahjustada selle toimimist, mõjutades eelkõige teenuste piiriülel osutamist ja kübervastupidavusvõime taset, kuna rakendatavad meetmed on erinevad. Lõppkokkuvõttes võivad need erinevused tuua kaasa selle, et mõni liikmesriik on küberohtude vastu vähem kaitstud, millel võib olla ülekanduv mõju kogu liidus. [NIS2 direktiivi] eesmärk on kõrvaldada sellised suured erinevused liikmesriikide vahel,

sätetades koordineeritud reguleeriva raamistiku toimimisega seotud miinimumnormid, kehtestades liikmesriikide vastutavate asutuste tulemuslikuks koostöök võtavad mehhanismid, ajakohastades selliste sektorite ja tegevuste loetelu, mille suhtes küberturvalisusega seotud kohustusi kohaldatakse, ning nähes ette tõhusad õiguskaitsvahendid ja täitemeetmed, mis on olulised nende kohustuste tulemusliku täitmise tagamiseks. Seega tuleks direktiiv (EL) 2016/1148 kehtetuks tunnistada ja asendada [NIS2 direktiiviga].

(6) Direktiivi (EL) 2016/1148 kehtetuks tunnistamisega tuleks sektoripõhist kohaldamisala laiendada suuremale osale majandusest, et hõlmata võimalikult täielikult kõik sektorid ja teenused, mis on siseturu peamise ühiskondliku ja majandustegevuse jaoks elutähtsad. Eelkõige on [NIS2 direktiivi] eesmärk kõrvaldada puudused, mis on seotud elutähtsate teenuste osutajate ja digiteenuse osutajate eristamisega, mis on osutunud iganenuks, kuna ei kajasta sektorite või teenuste tähtsust siseturu ühiskondliku ja majandustegevuse jaoks.

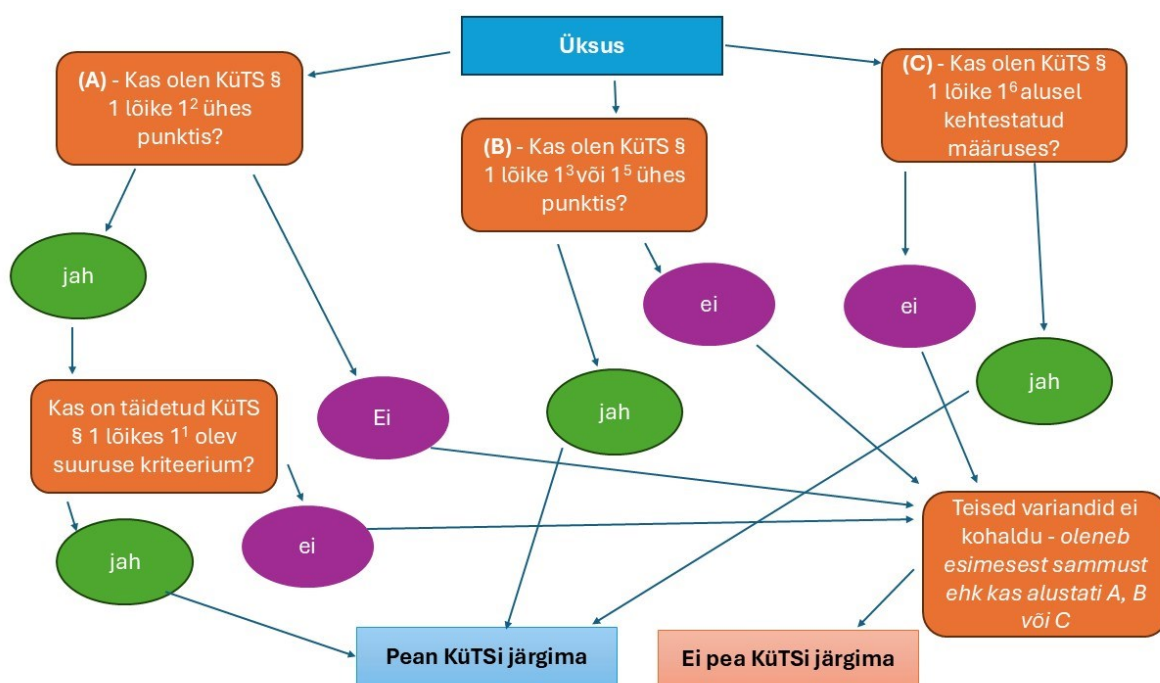
(7) Direktiivi (EL) 2016/1148 kohaselt oli liikmesriikidel kohustus kindlaks teha üksused, mis vastavad oluliste teenuste operaatore kriteeriumidele. Et kõrvaldada sellest tulenevad liikmesriikidevahelised suured erinevused ning tagada kõigile asjaomastele üksustele küberturvalisuse riskijuhtimismeetmete ja teatamiskohustusega seoses õiguskindlus, tuleks kehtestada ühtne kriteerium, mille alusel tehakse kindlaks [NIS2 direktiivi] kohaldamisalasse kuuluvad üksused. See kriteerium peaks põhinema suuruse ülempiiri reegli kohaldamisel, mille kohaselt jäävad [NIS2 direktiivi] kohaldamisalasse kõik üksused, mida käsitletakse komisjoni soovitusel 2003/361/EÜ lisa artikli 2 kohaselt keskmise suurusega ettevõtjana või mis ületavad keskmise suurusega ettevõtja ülemmäärasid, mis on esitatud kõnealuse artikli lõikes 1, ning tegutsevad [NIS2 direktiiviga] hõlmatud sektorites, osutavad teenuseid või viivad ellu tegevusi, mis kuuluvad selle kohaldamisalasse. Liikmesriigid peaksid samuti ette nägema, et [NIS2 direktiivi] kohaldamisalasse kuuluvad teatavad kõnealuse soovitusel lisa artikli 2 lõigetes 2 ja 3 määratletud väikesed ettevõtjad ja mikroettevõtjad, mis vastavad konkreetsetele kriteeriumidele, mis näitavad ühiskonna, majanduse või konkreetsete sektorite või teenuseliikide võtmerolli.

(16) Vältimaks seda, et üksusi, millel on partnerettevõtjad või mis on sidusettevõtjad, peetakse elutähtsateks või olulisteks üksusteks, kui see oleks ebaproportsionaalne, on liikmesriikidel võimalik soovitusel 2003/361/EÜ lisa artikli 6 lõike 2 kohaldamisel võtta arvesse üksuse oma partneritest või sidusettevõtjatest sõltumatuse määra. Eelkõige on liikmesriikidel võimalik võtta arvesse asjaolu, et üksus on oma partner- või sidusettevõtjatest sõltumatu teenuste osutamisel kasutatavate võrgu- ja infosüsteemide osas, ja teenuste osas, mida üksus osutab. Selle põhjal võivad liikmesriigid asjakohasel juhul leida, et nimetatud üksust ei saa käsitleda 2003/361/EÜ lisa artikli 2 kohase keskmise suurusega ettevõtjana või et üksus ei ületa keskmise suurusega ettevõtja kõnealuse artikli lõikes 1 esitatud ülemmäärasid, kui pärast selle üksuse sõltumatuse määra arvestamist üksnes tema enda andmete arvesse võtmisel ei käsitataks teda keskmise suurusega ettevõtjana või neid ülemmäärasid ületavana. See ei mõjuta [NIS2 direktiivi] kohaldamisalasse kuuluvate partner- ja sidusettevõtjate [NIS2 direktiivis] sätestatud kohustusi.

Lisaks eeltoodule on asjakohased NIS2 direktiivi põhjenduspunktid 20, 21 ja 37.

KüTS § 1 lõike 1² sisu on tervikuna seotud lõike 1¹ rakendamisega ehk selles on toodud NIS2 direktiivi artikli 2 lõikes 1 viidatud ning I ja II lisas nimetatud üksused. Soovituslik järjekord KüTSi nõuete järgimise tuvastamiseks lõigete 1¹ ja 1² kohaselt: a) esimese sammuna tuvastada, kas tegemist on KüTS § 1 lg 1² mõnes punktis oleva teenuse või tegevusega; b) kui esimene samm saab positiivse vastuse (tegemist on tolles lõikes oleva teenuse või tegevusega), siis tuvastada, kas KüTS § 1 lg 1¹ on täidetud ehk kas tegemist on vähemalt keskmise suurusega ettevõtjaga (vt tolle lõike selgitusi). Kui ka teise sammu vastus on positiivne, siis on tegemist KüTSi nõuete järgijaga nende kahe lõike kohaselt. Kui teise sammu vastus on negatiivne, tasub kontrollida, kas KüTSi nõuete järgimise kohustus võib tekkida KüTS § 1 lõigete 1³–1⁶ alusel (vt täpsemalt nende sätete sisu ja selgitusi). Kui viidatud lõiked ei kohaldu, tasub üle kontrollida, kas tegemist võib olla kommenteeritava paragrahvi lõigete 1¹ ja 1² olukorraga.

Eelmainitud tuvastamist selgitab joonis nr 1.

Joonis 1. KüTSi subjektsuse tuvastamine.

On lähtunud ka asjaolust, et kuigi kommenteeritava lõike punktidega hõlmatud üksustest osa satuvad KüTSi kohaldamisalasse muudel põhjustel (nt tegemist on elutähtsa teenuse osutajaga), tagatakse siinse ja eelmise lõikega, et NIS2 direktiiviga ette nähtud sektorid või valdkonnad ei jää KüTSist välja seetõttu, et nende hõlmamine KüTSi alla on tagatud KüTS § 1 lõigetega 1³–1⁶.

NIS2 direktiivi I ja II lisas mainitud üksused hõlmatakse kogu tegevusega KüTSi alla (tingimusel, et eelnõu KüTS § 1 lõike 1¹ tingimused on täidetud) – seda isegi juhul, kui mõne üksuse tegevus või teenus on NIS2 direktiivi I või II lisas. See on kooskõlas NIS2 direktiivi artikli 1 esimese tekstilõikega, mis näeb ette järgmist: „Liikmesriigid tagavad, et elutähtsad ja olulised üksused võtavad asjakohased ja proportsionaalsed tehnilised, tegevuslikud ja

korralduslikud meetmed, et juhtida riske, mis ohustavad nende üksuste tegevuses või teenuste osutamisel kasutatavate võrgu- ja infosüsteemide turvalisust, ning et ennetada või minimeerida intsidentide mõju nende teenuste saajatele ja muudele teenustele.“ Ka Euroopa Komisjoni suunistes 2023/C 328/02 NIS2 direktiivi artikli 4 lõigete 1 ja 2 kohaldamise kohta,²¹ punktis 7 on NIS2 direktiivi artikli 21 kohta selgitatud: „[NIS2 direktiivi artikli 21 lõikes 1 sätestatud kohustus, mille kohaselt peavad elutähtsad ja olulised üksused võtma asjakohaseid ja proportsionaalseid küberturvalisuse riskijuhtimismeetmeid, kehtib kõigi asjaomase üksuse tegevuste ja teenuste suhtes ega puuduta üksnes konkreetseid infotehnoloogia („IT“) varasid või elutähtsaid teenuseid, mida üksus osutab.“

Kommenteeritava lõike punktides olevate sõnastuste kohta ootame eelnõu koostajatena tagasisidet, 1) kas pakutud sõnastused on arusaadavad ja selged; 2) kui mingit sõnastust tuleks täpsustada, siis millisel moel tuleks seda teha, kui arvestada NIS2 direktiivi enda eesmärki ja sõnastust, sh asjaolu, et eesmärk on NIS2 direktiiv võtta üle kitsalt.

Siinses seletuskirjas on iga vastava üksuse kategooria juures Riigi Infosüsteemi Ameti esialgne hinnang, kui palju üksusi vastava sõnastuse alla võib minna, ning kommenteeritava lõike vastava punkti korral ka, kui paljud neist on hõlmatud KüTSi kohaldamisalasse nn suuruse kriteeriumiga (vt eelmist lõiget). Siin ootame eelnõu koostajatena nende arvude kohta tagasisidet, kas esialgsed arvud on õiged või õiges suurusjärgus.

KüTS § 1 lg 1² punkt 1 on NIS2 direktiivi I lisas märgitud 1-a-esimene viide (*Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2019/944 elektrienergia siseturu ühiste normide kohta ja millega muudetakse direktiivi 2012/27/EL (edaspidi direktiiv 2019/944) artikli 2 punktis 57 määratletud elektriettevojtjad, kes täidavad nimetatud direktiivi artikli 2 punktis 12 määratletud tarnimise ülesannet*). Mainitud direktiivi kohaselt on elektriettevojtja „füüsiline või juriidiline isik, kes täidab vähemalt üht järgmistest ülesannetest: elektrienergia tootmine, ülekandmine, jaotamine, agregeerimine, tarbimiskaja, energia salvestamine, tarnimine või ostmine, ning kes vastutab nende ülesannetega seotud kaubanduslike, tehniliste või hooldusküsimuste eest; käesolev mõiste ei hõlma lõpptarbijaid“. Lõpptarbija on sama direktiivi kohaselt tarbija, kes ostab elektrienergiat oma tarbeks; st lõpptarbija ei müü elektrienergiat (hulgi) edasi. Eelduslikult on lõpptarbija ka isik, kes toodab elektrienergiat näiteks päikesepaneeliga ning kasutab sellest saadud elektrienergiat enda vajaduste jaoks.

Direktiiv 2019/944 on üle võetud elektrituruseadusesse elektrituruseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse 426 SE-ga.²² Nimetatud seaduse eelnõu seletuskirja lisas 1 oleva vastavustabeli (edaspidi *426 SE vastavustabel*) kohaselt on direktiivi 2019/944 mõiste vasteks elektrituruseaduse § 6 lõike 1 kohane elektriettevojtja, kes on „füüsiline või juriidiline isik, kes ei ole tarbija ja kes tegeleb: tootmisega, ülekandmisega, jaotamisega, agregeerimisega, tarbimise

²¹ Komisjoni teatis Komisjoni suunistes direktiivi (EL) 2022/2555 (küberturvalisuse 2. direktiiv) artikli 4 lõigete 1 ja 2 kohaldamise kohta 2023/C 328/02 - <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A52023XC0918%2801%29&qid=1731940784346>.

²² <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/40352cd6-cbef-409f-ae11-c3af8ae0c613/>.

juhtimisega, salvestamisega, müümisega või, ostmisega“. NIS2 direktiiv on kitsendanud elektriettevõtja mõistet nii, et tegemist on „tarnimisega“ ning samal ajal ei tohi olla tegemist „lõpptarbijaga“. Kui võrrelda direktiivi 2019/944 artikli 2 punktis 57 määratletud tegevusi (sh terminit *tarnimine*), siis elektrituruseaduse § 6 lg-s 1 on sobivaim vaste „tarnimisele“ „müümine“. Seetõttu on eelnõu sõnastuse järgi tegemist elektrienergia müümisega.

Esialgasel hinnangul on kommenteeritava punkti sõnastusele vastavaid üksusi 10, kellest 10 lähevad nn suuruse kriteeriumi alla.

KüTS § 1 lg 1² punkt 2 on NIS2 direktiivi I lisas märgitud 1-a-teine viide (*direktiivi 2019/944 artikli 2 punktis 29 määratletud jaotusvõrguettevõtjad*). Mainitud direktiivi kohaselt on jaotusvõrguettevõtja „*füüsiline või juriidiline isik, kes vastutab jaotusvõrgu käitamise, hoolduse ja vajaduse korral arendamise eest teatud piirkonnas, ja asjakohasel juhul jaotusvõrgu sidumise eest teiste võrkudega, ning kes tagab võrgu pikaajalise võime rahuldada mõistlikku nõudlust elektrienergia jaotamise järele*“. 426 SE vastavustabeli kohaselt on direktiivi 2019/944 mõiste vasteks elektrituruseaduse § 8 lõike 3 kohane jaotusvõrguettevõtja, kes on „*juriidiline isik, kes osutab võrguteenust jaotusvõrgu kaudu ning vastutab jaotusvõrgu käitamise, hoolduse ja arendamise eest oma teeninduspiirkonnas ja selle ühendamise eest teiste võrkudega. Jaotusvõrguettevõtja tagab võrgu pikaajalise võime rahuldada mõistlikku nõudlust elektrienergia jaotamise järele*“.

Esialgasel hinnangul on kommenteeritava punkti sõnastusele vastavaid üksusi 10, kellest 10 lähevad suuruse kriteeriumi alla.

KüTS § 1 lg 1² punkt 3 on NIS2 direktiivi I lisas märgitud 1-a-kolmas viide (*direktiivi 2019/944 artikli 2 punktis 35 määratletud põhivõrguettevõtjad*). Mainitud direktiivi kohaselt on põhivõrguettevõtja „*füüsiline või juriidiline isik, kes vastutab põhivõrgu käitamise, hoolduse ja vajaduse korral arendamise eest teatud piirkonnas, ja asjakohasel juhul põhivõrgu sidumise eest teiste võrkudega, ning kes tagab võrgu pikaajalise võime rahuldada mõistlikku nõudlust elektrienergia ülekandmise järele*“. 426 SE vastavustabeli kohaselt on direktiivi 2019/944 mõiste vasteks elektrituruseaduse § 8 lõike 2 kohane põhivõrguettevõtja, kes on „*elektriettevõtja, kes osutab võrguteenust põhivõrgu kaudu*“.

Esialgasel hinnangul on kommenteeritava punkti sõnastusele vastavaid üksusi 1 ja see läheb ka suuruse kriteeriumi alla.

KüTS § 1 lg 1² punkt 4 on NIS2 direktiivi I lisas märgitud 1-a-neljas viide (*direktiivi 2019/944 artikli 2 punktis 38 määratletud tootjad*). Mainitud direktiivi kohaselt on tootja „*elektrienergiat tootev füüsiline või juriidiline isik*“. 426 SE vastavustabeli kohaselt on direktiivi 2019/944 mõiste vasteks elektrituruseaduse § 7 lõike 1 kohane tootja, kes on „*elektriettevõtja, kes toodab elektrienergiat ühe või mitme tootmiseseadme abil*“.

Esialgasel hinnangul on kommenteeritava punkti sõnastusele vastavaid üksusi 3 ja need lähevad ka suuruse kriteeriumi alla.

KüTS § 1 lg 1² punkt 5 on NIS2 direktiivi I lisas märgitud 1-a-viies viide (*Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2019/943, milles käsitletakse elektrienergia siseturgu (edaspidi määrus 2019/943), artikli 2 punktis 8 määratletud määratud elektriturukorraldajad*). Tolle määruse kohaselt on määratud elektriturukorraldaja „*turukorraldaja, kelle pädev asutus on nimetanud täitma ülesandeid ühtse järgmise päeva turu mehhanismis või ühtse päevasisese turu mehhanismis*“.

Esialgusel hinnangul on kommenteeritava punkti sõnastusele vastavaid üksusi 1 ja see läheb ka suuruse kriteeriumi alla.

KüTS § 1 lg 1² punkt 6 on NIS2 direktiivi I lisas märgitud 1-a-kuues viide (*määruse 2019/943 artikli 2 punktis 25 määratletud turuosalised, kes osutavad direktiivi 2019/944 artikli 2 punktides 18, 20 ja 59 määratletud agregeerimis-, tarbimiskaja- või energia salvestamise teenuseid*). Määruse 2019/943 artikli 2 punktis 25 on defineeritud turuosaliste kui „*füüsiline või juriidiline isik, kes toodab, ostab või müüb elektrit, tarbimiskaja või salvestamisteenuseid, mis hõlmab kauplemiskorralduste andmist ühel või mitmel elektriturul, sealhulgas tasakaalustamisenergia turgudel*“. Direktiivi 2019/944 artikli 2 punktis 18 on defineeritud agregeerimine kui „*füüsilise või juriidilise isiku tegevus, mille käigus ühendatakse paljude tarbijate tarbimiskoormus või toodetud elektrienergia elektriturul müümiseks, ostmiseks või oksjonile panemiseks*“. 426 SE vastavustabeli kohaselt on direktiivi 2019/944 mõiste vasteks elektrituruseaduse § 3 p 1³ kohane „*tegevus, mille käigus ühendatakse tarbijate tarbimiskoormus või tootjate tootmisvõimsus elektriturul müümiseks või ostmiseks*“. Direktiivi 2019/944 artikli 2 punktis 20 on defineeritud tarbimiskaja kui „*elektri tarbimise koormuse muutmine lõpptarbijate poolt, mis seisneb normaalse või jooksva tarbimise muutmises vastuseks turusignaalidele, sealhulgas vastuseks ajas muutuvale elektri hinnale või rahalistele stiimulitele, või vastuseks lõpptarbija kas iseseisvalt või energiavahendaja kaudu tehtud ja aktsepteeritud pakkumisele müüa komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 1348/2014 artikli 2 punktis 4 määratletud organiseeritud turu hinnaga tarbimise vähendamist või suurenemist*“. 426 SE vastavustabeli kohaselt on direktiivi 2019/944 mõiste vasteks elektrituruseaduse § 3 p 23³ kohane „*elektri tarbimise koormuse juhtimine, mis seisneb tarbija iseseisvas tarbimise muutmises või agregatori kaudu tehtud ja aktsepteeritud pakkumises müüa komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 1348/2014, milles käsitletakse andmete esitamist ja millega rakendatakse energia hulgimüügituru terviklikkust ja läbipaistvust käsitleva Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1227/2011 artikli 8 lõiked 2 ja 6, artikli 2 punktis 4 määratletud organiseeritud turu hinnaga tarbimise vähendamist või suurendamist*“. Direktiivi 2019/944 artikli 2 punktis 59 on defineeritud energia salvestamine kui „*elektrivõrgus elektrienergia lõppkasutamise edasilükkamine tootmise hetkest hilisemal ajale või elektrienergia muundamine salvestatavaks energiaks, sellise energia salvestamine ning seejärel selle taasmuundamine elektrienergiaks või kasutamine muu energiakandjana*“. 426 SE vastavustabeli kohaselt on direktiivi 2019/944 mõiste vaste elektrituruseaduse § 3 p-s 8³, kuid õige viide peaks olema p-le 8² (elektrienergia salvestamine): „*elektrienergia muundamine salvestatavaks energiaks, sellise energia salvestamine ja seejärel taasmuundamine elektrienergiaks või*

kasutamine muu energiakandjana eesmärgiga lükata elektrienergia lõppkasutamine tootmise hetkest hilisemale ajale või optimeerida koormusi elektrisüsteemis salvestusperioodi vältel“.

Esialgusel hinnangul on kommenteeritava punkti sõnastusele vastavaid üksusi 3 ja need lähevad ka suuruse kriteeriumi alla.

KüTS § 1 lg 1² punkt 7 on NIS2 direktiivi I lisas märgitud 1-a-seitsmes viide (*laadimispunkti käitajad, kes vastutavad sellise laadimispunkti haldamise ja käitamise eest, mis osutab lõppkasutajatele laadimisteenust, sealhulgas liikuvusteenuse osutaja nimel ja eest*). NIS2 ei tee siin viidet ühelegi muule Euroopa Liidu õigusaktile, kuid elektrituruseaduse § 3 punktis 13¹ on defineeritud laadimispunkt kui „*liides, millega on võimalik laadida korraga ühte elektrisõidukit või vahetada korraga ühe elektrisõiduki aku*“. Kaudselt on teemaga seotud ka energiasalvestusüksuse mõiste, mis on defineeritud elektrituruseaduse § 3 punktis 8⁴ kui „*elektripaigaldise osa, kus salvestatakse energiat, sealhulgas kahe-suunalist laadimist võimaldav elektrisõiduki laadimispunkt*“. Samuti on seotud elektrituruseaduse peatükk 6² (võrguettevõtja kõrvaltegevusalad), mis sisaldab kahte teemat: elektrisõidukite laadimispunkt ning energiasalvestusüksus.

Esialgusel hinnangul on kommenteeritava punkti sõnastusele vastavaid üksusi 3 ja need lähevad ka suuruse kriteeriumi alla.

KüTS § 1 lg 1² punkt 8 on NIS2 direktiivi I lisas märgitud 1-b-esimene viide (*Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2018/2001 taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta (edaspidi direktiiv 2018/2001), artikli 2 punktis 19 määratletud kaugkütte ja kaugjahutuse pakkujad*). Mainitud direktiivi kohaselt on kaugkütte ja kaugjahutus kui „*soojusenergia jaotamine võrgu kaudu auru, kuuma vee või jahutatud vedelikena kesksest tootmisallikast või detsentraliseeritud tootmisallikatest mitmesse hoonesse või kohta, et kasutada seda kütteks või jahutamiseks ruumis või protsessides*“. Direktiiv 2018/2001 on üle võetud energiamajanduse korralduse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus 382 SE-ga.²³ Nimetatud seaduse eelnõu seletuskirja lisas 1 oleva vastavustabeli kohaselt on direktiivi 2018/2001 mõiste vasteks kaugkütteseaduse § 2 punkt 1: „*soojuse tootmine ja võrgu kaudu jaotamine tarbijate varustamiseks soojusega kaugküttesüsteemi kaudu*“. Kaugkütteseaduses ei ole defineeritud kaugjahutust, mistõttu kommenteeritavas punktis olev viide kaugkütteseadusele kohaldub ainult kaugkütte kohta. Energiamajanduse korralduse seaduses on sõnu *jahutus* või *kaugjahutus* kasutatud, kuid ei ole defineeritud.

Esialgusel hinnangul on kommenteeritava punkti sõnastusele vastavaid üksusi 40 ja need lähevad ka suuruse kriteeriumi alla.

KüTS § 1 lg 1² punkt 9 on NIS2 direktiivi I lisas märgitud 1-c-teine viide (*nafta tootmise, rafineerimise ja töötlemise rajatiste ning hoiustamise ja ülekandmisega tegelevad operaatorid*).

²³ <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/18d86acd-7d58-4219-ac63-5fd6be58a90b/>.

Esialgusel hinnangul kommenteeritava punkti sõnastusele vastavaid üksusi pole, kuid siin eelnõu koostajatena ootame tagasisidet, kas see vastab tõele.

KüTS § 1 lg 1² punkt 10 on NIS2 direktiivi I lisas märgitud 1-d-esimene viide (*Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/73/EÜ, mis käsitleb maagaasi siseturu ühiseeskirju ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2003/55/EÜ (edaspidi direktiiv 2009/73/EÜ), artikli 2 punktis 8 määratletud tarneettevõtjad*). Nimetatud direktiiv on 3. augustil 2024 kehtetuks tunnistatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga (EL) 2024/1788, mis käsitleb taastuvatest energiaallikatest toodetud gaasi, maagaasi ja vesiniku siseturgude ühiseid norme ning millega muudetakse direktiivi (EL) 2023/1791 ja tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2009/73/EÜ (edaspidi *direktiiv 2024/1788*). Direktiivi 2024/1788 artiklit 95 arvestades ning lähtuvalt selle direktiivi IV lisas toodud direktiivi 2009/73/EÜ ja direktiivi 2024/1788 vastavustabelit, on direktiivi 2009/73/EÜ artikli 2 punkti 8 vasteks direktiivi 2024/1788 artikli 2 punkt 29. Direktiivi 2009/73/EÜ artikli 2 punktis 8 defineeriti tarneettevõtjat kui „füüsiline või juriidiline isik, kes täidab tarneülesannet“. Direktiivi 2024/1788 artikli 2 punkti 29 kohaselt on tarneettevõtja mõiste definitsioon sama ehk „füüsiline või juriidiline isik, kes täidab tarneülesannet“. Väärib mainimist, et kõnesoleva tarneettevõtja definitsiooniga on seotud ka direktiivi 2009/73/EÜ artikli 2 punkt 7 („*tarnimine*” – *maagaasi, sealhulgas veeldatud maagaasi müük, kaasa arvatud edasimüük tarbijale*), mille vaste täiendatud kujul on direktiivi 2024/1788 artikli 2 punkt 28 („*tarnimine*“ – *maagaasi, sealhulgas veeldatud maagaasi, või vesiniku, sealhulgas vedela orgaanilise vesiniku kandja kujul vesiniku või veeldatud vesiniku ja vesiniku derivaatide, sealhulgas ammoniaagi või metanooli müük, kaasa arvatud edasimüük tarbijatele*); samuti ka direktiivi 2009/73/EÜ artikli 2 punkt 24 („*tarbija*” – *maagaasi hulgemüüja või lõpptarbija ja maagaasi ostev maagaasiettevõtja*), mille vaste täiendatud kujul on direktiivi 2024/1788 artikli 2 punkt 47 („*tarbija*“ – *maagaasi või vesiniku hulgemüüja või lõpptarbija ja maagaasi või vesiniku ostev maagaasi- või vesinikuettevõtja*).

Direktiiv 2009/73/EÜ võeti üle maagaasiseadusesse maagaasiseaduse muutmise seadusega 166 SE.²⁴ Nimetatud seaduse eelnõu seletuskirjas oleva vastavustabeli (edaspidi *166 SE vastavustabel*) kohaselt on direktiivi 2009/73/EÜ artikli 2 punktis 8 nimetatud mõiste vasteks maagaasiseaduse § 2 (täpsustamata konkreetset punkti), kuid tolles seaduses ei ole seda mõistet rohkem selgitatud ega täpsustatud. Kui arvestada selle termini sisu eelviidatud direktiivides, siis eelduslikult on siin seos maagaasiseaduse § 7 lõikega 4: „*gaasi müük käesoleva seaduse tähenduses on gaasi üleandmine isikule tasu eest*“. Kõigest eeltoodust lähtuvalt on sõnastatud kommenteeritav punkt: tegemist on maagaasi edasimüügiga tegeleva gaasiettevõtjaga, kes müüb maagaasi (sh veeldatud maagaasi) maagaasi hulgemüüjale, lõpptarbijale ja maagaasi ostvale gaasiettevõtjale; või sama tegevus edasimüügina. Eelnõu kommenteeritava punkti sõnastuses lähtuti direktiivi 2009/73/EÜ sõnastusest (millele ka NIS2 direktiivis on viidatud), mitte direktiivist 2024/1788, millest lähtumine kaasaks ka vesinikuga seotud sarnaseid tegevusi tegevad ettevõtjad. Maagaasiseaduse §-s 4 on gaasiettevõtja defineeritud kui „*ettevõtja, kes*

²⁴ <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/5dea306a-39a3-43c7-9d74-e20d79ad6527/>.

tegutseb vähemalt ühel tegevusalal, milleks on gaasi tootmine, import, ülekanne, jaotamine, hoiustamine või müük, ning kes vastutab selle tegevusega seonduva kaubandusliku või hooldusküsimuse lahendamise eest“. Eelnõu koostajatena ootame tagasisidet, kas kommenteeritava punkti sõnastuse puhul tuleks lähtuda direktiivist 2024/1788 (ehk laiemast sõnastusest võrreldes NIS2 direktiiviga) või direktiivist 2009/73/EÜ (eelnõus pakutud ehk kitsamast sõnastusest).

Esialgusel hinnangul on kommenteeritava punkti sõnastusele vastavaid üksusi 1 ja see läheb ka suuruse kriteeriumi alla.

KüTS § 1 lg 1² punkt 11 on NIS2 direktiivi I lisas märgitud 1-d-teine viide (*direktiivi 2009/73/EÜ artikli 2 punktis 6 määratletud jaotussüsteemi haldurid*). Direktiivi 2009/73/EÜ artikli 2 punkti 6 kohaselt on jaotussüsteemi haldur defineeritud kui „*füüsiline või juriidiline isik, kes täidab gaasi jaotamise ülesannet ja vastutab jaotussüsteemi kasutamise eest, tagades selle hoolduse ja vajadusel jaotussüsteemi ehitamise teatud paikkonnas, ning vajadusel gaasivõrgu vastastikuse ühendamise teiste võrkudega, ning kes tagab võrgu pikaajalise võime rahuldada mõistlikku nõudlust gaasi jaotamise järele*“. Tolle punkti vaste direktiivis 2024/1788 on artikli 2 punkt 20 sõnastuses: „*füüsiline või juriidiline isik, kes täidab maagaasi jaotamise ülesannet ja vastutab jaotussüsteemi käitamise, selle hoolduse tagamise ja vajaduse korral arendamise eest teatud paikkonnas, ning kohaldataval juhul selle teiste süsteemidega ühendamise eest ning selle eest, et on tagatud süsteemi pikaajaline võime rahuldada mõistlikku nõudlust maagaasi jaotamise järele*“. Siinse teemaga on seotud ka direktiivi 2009/73/EÜ artikli 2 punkt 5 („*jaotamine*” – *maagaasi transportimine kohalike või piirkondlike torustike kaudu tarbijatele, välja arvatud tarnimine*), mille vaste on direktiivi 2024/1788 artikli 2 punkt 19 („*jaotamine*“ – *maagaasi transportimine kohalike või piirkondlike torustike kaudu selle edastamiseks tarbijatele, välja arvatud tarnimine*).

166 SE vastavustabeli vaste on siin sama mis eelmise punkti puhul, kuid eelduslikult on siin seos maagaasiseaduse § 7 lõikega 3: „*Gaasi jaotamine käesoleva seaduse tähenduses on gaasi transportimine piirkondlike või jaotustorustike kaudu tarbijapaigaldisteni, kokkulepitud liitumispunktini või liitumispunktist jaotustorustikuni, kaasa arvatud ülekandevõrgu osa, mida kasutatakse gaasi kohalikuks jaotamiseks*“. Sõna „üksus“ kohta vt allpool esitatud selgitust. Eelnõu kommenteeritava punkti sõnastuses lähtuti ennekõike direktiivi 2009/73/EÜ sõnastusest (millele NIS2 direktiivis on ka viidatud), mitte direktiivist 2024/1788 – erisus on sõna „ehitamine“ vs „arendamine“ (eelnõus kasutatakse viimast).

Esialgusel hinnangul on kommenteeritava punkti sõnastusele vastavaid üksusi 1 ja see läheb ka suuruse kriteeriumi alla.

KüTS § 1 lg 1² punkt 12 on NIS2 direktiivi I lisas märgitud 1-d-kolmas viide (*direktiivi 2009/73/EÜ artikli 2 punktis 4 määratletud ülekandesüsteemi haldurid*). Direktiivi 2009/73/EÜ artikli 2 punkti 4 kohaselt on ülekandesüsteemi haldur defineeritud kui „*füüsiline või juriidiline isik, kes täidab ülekande ülesannet ja vastutab ülekandesüsteemi kasutamise eest, tagades selle hoolduse ja vajadusel ülekandesüsteemi ehitamise teatud paikkonnas, ning vajadusel*

gaasivõrkude vastastikuse ühendamise teiste võrkudega, ning kes tagab võrgu pikaajalise võime rahuldada mõistlikku nõudlust gaasi transportimise järele“. Tolle punkti vaste direktiivis 2024/1788 on artikli 2 punkt 18 sõnastuses: „*füüsiline või juriidiline isik, kes täidab ülekande ülesannet ja vastutab ülekandesüsteemi käitamise, selle hoolduse tagamise ja vajaduse korral ülekandesüsteemi arendamise eest teatud paikkonnas, ning kohaldataval juhul selle teiste süsteemidega ühendamise eest, ning selle eest, et on tagatud süsteemi pikaajaline võime rahuldada mõistlikku nõudlust maagaasi transportimise järele*“.

166 SE vastavustabeli vaste on siin sama, mis kommenteeritava lõike punkti 11 puhul, kuid eelduslikult on siin seos maagaasiseaduse § 7 lõikega 2: „*Gaasi ülekanne käesoleva seaduse tähenduses on gaasi transportimine ülekandevõrgu kaudu kokkulepitud liitumispunktini või liitumispunktist ülekandevõrguni. Gaasi ülekandeks ei peeta tootmisetapi torustiku ega ülekandevõrgu osa kasutamist gaasi kohalikuks jaotamiseks.*“ Sõna „üksus“ kohta vt allpool esitatud selgitust. Eelnõu kommenteeritava punkti sõnastuses lähtuti nii direktiivi 2009/73/EÜ sõnastusest (millele NIS2 direktiivis on ka viidatud) kui ka direktiivis 2024/1788 olevast sõnastusest.

Esialgusel hinnangul on kommenteeritava punkti sõnastusele vastavaid üksusi 1 ja see läheb ka suuruse kriteeriumi alla.

KüTS § 1 lg 1² punkt 13 on NIS2 direktiivi I lisas märgitud 1-d-neljas viide (*direktiivi 2009/73/EÜ artikli 2 punktis 10 määratletud hoidlatevõrgu haldurid*). Direktiivi 2009/73/EÜ artikli 2 punkti 10 kohaselt on hoidlatevõrgu haldur „*füüsiline või juriidiline isik, kes täidab gaasi hoiustamise ülesannet ja vastutab gaasihoidla kasutamise eest*“. Tolle punkti vaste direktiivis 2024/1788 on artikli 2 punkt 32: „*füüsiline või juriidiline isik, kes täidab maagaasi hoiustamise ülesannet ja vastutab maagaasihoidla käitamise eest*“.

Maagaasiseaduse § 2 punktis 17 on hoidlatevõrgu haldur defineeritud kui „*isik, kes täidab gaasi hoiustamise ülesannet ja vastutab gaasihoidla nõuetekohase kasutamise eest*“. Seetõttu on kommenteeritavas punktis viidatud hoidlatevõrgu haldurile maagaasiseaduse tähenduses.

Esialgusel hinnangul on kommenteeritava punkti sõnastusele vastavaid üksusi 1 ja see läheb ka suuruse kriteeriumi alla.

KüTS § 1 lg 1² punkt 14 on NIS2 direktiivi I lisas märgitud 1-d-viies viide (*direktiivi 2009/73/EÜ artikli 2 punktis 12 määratletud maagaasi veeldusjaamade haldurid*). Direktiivi 2009/73/EÜ artikli 2 punkti 12 kohaselt on maagaasi veeldusjaamade haldur „*füüsiline või juriidiline isik, kes täidab maagaasi veeldamise või impordi, mahalaadimise ja taasgaasistamise ülesannet ning vastutab maagaasi veeldusjaama kasutamise eest*“. Tolle punkti vaste direktiivis 2024/1788 on artikli 2 punkt 34: „*füüsiline või juriidiline isik, kes täidab maagaasi veeldamise või veeldatud maagaasi impordi, mahalaadimise ja taasgaasistamise ülesannet ning vastutab maagaasi veeldusjaama kasutamise eest*“.

Maagaasiseaduse § 2 punktis 18 on veeldatud gaasi terminali haldur defineeritud kui „*isik, kes täidab gaasi veeldamise, impordi, ümberlaadimise ja taasgaasistamise ülesannet ning vastutab*

gaasi veeldusjaama nõuetekohase kasutamise eest“. Seetõttu on kommenteeritavas punktis viidatud veeldatud gaasi terminali haldurile maagaasiseaduse tähenduses.

Esialgusel hinnangul on kommenteeritava punkti sõnastusele vastavaid üksusi 1 ja see läheb ka suuruse kriteeriumi alla.

KüTS § 1 lg 1² punkt 15 on NIS2 direktiivi I lisa märgitud 1-d-kuues viide (*direktiivi 2009/73/EÜ artikli 2 punktis 1 määratletud maagaasiettevõtjad*). Direktiivi 2009/73/EÜ artikli 2 punkti 1 kohaselt on maagaasiettevõtja „füüsiline või juriidiline isik, kelle vähemalt üks ülesanne on maagaasi, sealhulgas veeldatud maagaasi tootmine, ülekandmine, jaotamine, tarnimine, ostmine või hoiustamine, ning kes vastutab nende ülesannetega seotud kaubanduslike, tehniliste ja/või hooldusküsimuste eest, välja arvatud lõpptarbijaid“. Tolle punkti vaste direktiivis 2024/1788 on artikli 2 punkt 15 sõnastuses: „füüsiline või juriidiline isik, kes tegeleb maagaasi, sealhulgas veeldatud maagaasi tootmise, ülekandmise, jaotamise, tarnimise, ostmise või hoiustamisega ning kes vastutab nende ülesannetega seotud kaubanduslike, tehniliste või hooldusküsimuste eest, välja arvatud lõpptarbijad“.

Maagaasiseaduse §-s 4 on gaasiettevõtja defineeritud kui „ettevõtja, kes tegutseb vähemalt ühel tegevusalal, milleks on gaasi tootmine, import, ülekanne, jaotamine, hoiustamine või müük, ning kes vastutab selle tegevusega seonduva kaubandusliku või hooldusküsimuse lahendamise eest“. Seetõttu on kommenteeritavas punktis viidatud gaasiettevõtjale maagaasiseaduse tähenduses.

Esialgusel hinnangul on kommenteeritava punkti sõnastusele vastavaid üksusi 1 ja see läheb ka suuruse kriteeriumi alla.

KüTS § 1 lg 1² punkt 16 on NIS2 direktiivi I lisa märgitud 1-d-seitsmes viide (*maagaasi rafineerimise ja töötlemise rajatiste haldurid*). Maagaasiseaduses sellekohast definitsiooni pole, samuti mitte direktiivis 2024/1788, mistõttu on kasutatud NIS2 direktiivi I lisa olevat sõnastust. Esialgusel hinnangul kommenteeritava punkti sõnastusele vastavaid üksusi pole, kuid eelnõu koostajad ootavad tagasisidet, kas see vastab tõele.

KüTS § 1 lg 1² punkt 17 on NIS2 direktiivi I lisa märgitud 1-e-esimene viide (*vesiniku tootmise, hoiustamise ja ülekandmisega tegelevad operaatorid*). Direktiiv 2009/73/EÜ ei sisalda viiteid vesinikule ega sellega seotud üksustele, kuid direktiivis 2024/1788 on näiteks artikli 2 punktis 14 defineeritud vesinikuettevõtja kui „füüsiline või juriidiline isik, kes täidab vähemalt üht järgmistest ülesannetest: vesiniku tootmine, transportimine, tarnimine, ostmine või hoiustamine või vesinikutermini käitamine, ning kes vastutab nende ülesannetega seotud kaubanduslike, tehniliste või hooldusküsimuste eest, välja arvatud lõpptarbijad“.

Eelnõu koostajatena ootame tagasisidet, et kas kommenteeritava punkti sõnastuse puhul tuleks lähtuda direktiivist 2024/1788 (ehk praktilises mõttes laiendada sõnastust võrreldes NIS2 direktiivi sõnastusega) või kasutada NIS2 direktiivi I lisa sõnastust (sama, mis eelnõus).

Esialgusel hinnangul kommenteeritava punkti sõnastusele vastavaid üksusi pole, kuid eelnõu koostajatena ootame tagasisidet, kas see vastab tõele.

KüTS § 1 lg 1² punkt 18 on NIS2 direktiivi I lisas märgitud 2-a-esimene viide (*kommertsvaldkonnas tegutsevad määruse (EÜ) nr 300/2008, mis käsitleb tsiviillennundusjulgestuse ühiseeskirju ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 2320/2002, artikli 3 punktis 4 määratletud lennuettevõtjad*). Viidatud määruse artikli 3 punkti 4 kohaselt on lennuettevõtjaks „*kehtiva lennutegevusloaga või samaväärse loaga õhuvetoettevõtja*“. Kommenteeritavasse punkti on lisatud lauseosa „kes tegutseb kommertsvaldkonnas“ et kitsendada kohaldamisala nii nagu on NIS2 direktiivi I lisas ette nähtud.

Esialgusel hinnangul on kommenteeritava punkti sõnastusele vastavaid üksusi 3 ja need lähevad ka suuruse kriteeriumi alla.

KüTS § 1 lg 1² punkt 19 on NIS2 direktiivi I lisas märgitud 2-a-teine viide (*Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/12/EÜ, lennujaamatasude kohta (edaspidi direktiiv 2009/12/EÜ), artikli 2 punktis 2 määratletud lennujaama juhtorganid, nimetatud direktiivi artikli 2 punktis 1 määratletud lennujaamad, sealhulgas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1315/2013 II lisa 2. jaos loetletud põhivõrgu lennujaamad ning lennujaamades olevaid abirajatise käitavad üksused*). Direktiivi 2009/12/EÜ artikli 2 punkti 2 kohaselt on lennujaama juhtorgan „*asutus, kelle ainuülesandeks või lisaulesandeks – olenevalt olukorrast – on riiklike õigus- või haldusaktide või lepingute alusel lennujaama või lennujaamade võrgustiku infrastruktuuri haldamine ja juhtimine ning asjaomases lennujaamas või lennujaamade võrgustikus tegutsevate eri käitajate tegevuse koordineerimine ja kontrollimine*“. Direktiivi 2009/12/EÜ artikli 2 punkti 1 kohaselt on lennujaam „*mis tahes maa-ala, mis on spetsiaalselt kohandatud õhusõidukite maandumiseks, õhkutõusmiseks ja manööverdamiseks, kaasa arvatud lennuliikluse ja -teenuste nõuete täitmiseks vajalikud abirajatised, sealhulgas ärilendude teenindamiseks vajalikud rajatised*“.

Riigikogus 01.05.2022. a vastu võetud lennundusseaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seadus 477 SE²⁵ seletuskirja (edaspidi 477 SE seletuskiri) lk-del 57-58 on lennundusseaduse §-de 50² ja 50³ kohta märgitud järgmist:

"LennS-i § 50² lg 1 jäetakse välja osa „(edaspidi käesolevas peatükis lennujaam)“. Terminit „*lennujaam*“ kasutab LennS läbivalt ega ole põhjendatud anda seaduse eri osades sellele erinev tähendus. Selleks, et LennS-i 8². peatükk kohalduks üksnes äriliseks lennuliikluseks avatud suurima reisijate arvuga lennujaamale, ei ole vajalik, et terminil „*lennujaam*“ oleks 8². peatükis ülejäänud seadusest erinev tähendus. Muudatus on vajalik, et LennS-i §-des 50³ ja 50⁴ defineeritud terminid oleksid kasutatavad ka eelnõuga LennS-i lisatavas peatükis 8³. Ilma muudatuseta oleks 8³. peatükis vaja uuesti defineerida terminid „*lennujaama haldaja*“ ja „*lennujaama kasutaja*“.

EL-i lennundusohutuse alusmäärus kasutab termini „lennujaam“ asemel terminit „lennuväli“. LennS-is on kasutatud mõlemat. Kuna direktiivis 96/67/EÜ kasutatakse terminit „*lennujaam*“, on

²⁵ <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/d2392b95-c13e-44e0-b03d-069c1855fb53/>.

eelnõus kasutatud maapealse teeninduse teenuste osutamise kontekstis samuti terminit „lennujaam“.

Et korrastada LennS-is terminite „lennujaam“ ja „lennuväli“ kasutamine, eeldab kogu seaduse süsteemset analüüsimist ja muutmist, ent see väljub käesoleva eelnõu raamest.

LennS-i § 50³ muudetakse, et lennujaama haldaja definitsioon vastaks nii direktiivi 2009/12/EÜ artikli 2 punktile 2 kui ka direktiivi 96/67/EÜ artikli 2 punktile c.

Paragrahvile lisatakse lõige 2, milles täpsustatakse lennujaama haldaja definitsiooni direktiivi 96/67/EÜ artikli 3 lõike 1 kohaselt.

Lõikes 2 täpsustatakse, et kui lennujaama juhib või haldab mitu eri isikut või organit, on LennS-i tähenduses lennujaama haldaja iga selline isik või organ.

Paragrahvis 50³ kasutatud termin „lennujaama haldaja“ erineb EL-i lennundusohutuse alusmääruse artikli 3 punktis 14 kasutatud terminist „lennuvälja käitaja“, sest direktiivides 2009/12/EÜ ja 96/67/EÜ on kasutusel alusmäärusest erinevad terminid.

Et korrastada LennS-i terminite „lennujaama haldaja“ ja „lennuvälja käitaja“ kasutamine, eeldab kogu seaduse süsteemset analüüsimist ja muutmist, ent see väljub käesoleva eelnõu raamest.“.

Lennundusseaduse § 50³ lõikes 1 on märgitud, et „lennujaama haldaja on lennujaama haldav isik, kelle ülesanne on õigusaktide ja lepingute alusel hallata ja juhtida lennujaama taristut ning koordineerida ja kontrollida lennujaamas tegutsevate käitajate tegevust“ ning lõikes 2 on sätestatud, et „kui lennujaama haldab mitu isikut, on lennujaama haldaja iga selline isik“. Seetõttu ning arvestades 477 SE seletuskirjas olevaid selgitusi lennundusseaduse § 50³ kohta, on kommenteeritava punkti puhul siinses eelnõus otsustatud teha „lennujaama juhtorganite“ kohta viide lennundusseaduses olevale lennujaama haldajale.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1315/2013 üleeuroopalise transpordivõrgu arendamist käsitlevate liidu suuniste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks otsus nr 661/2010/EL (edaspidi määrus 1315/2013), tunnistati 17.07.2024. a kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2024/1679, milles käsitletakse liidu suuniseid üleeuroopalise transpordivõrgu arendamise kohta ning millega muudetakse määrusi (EL) 2021/1153 ja (EL) nr 913/2010 ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1315/2013 (edaspidi määrus 2024/1679). Määruse 2024/1679 artikli 68 kohaselt käsitletakse viiteid kehtetuks tunnistatud määrusele nr 1315/2013 viidetena määrusele 2024/1679 ja neid loetakse vastavalt VII lisas esitatud vastavustabelile. Määruse nr 1315/2013 II lisa 2. jaos loetletud põhivõrgu lennujaamadest on Eesti puhul lennujaama tulbas märgitud põhivõrgu lennujaamadena Tallinn ja Tartu. Määruse 2024/1679 vastavustabeli (VII lisa) kohaselt vastab määruse nr 1315/2013 II lisa määruse 2024/1679 II lisale (üleeuroopalise transpordivõrgu transpordisõlmede loetelu), mille lennujaama tulbas on Eesti puhul märgitud põhivõrguna ainult Tallinn. Samas tabelis on lennujaamade tulbas üldvõrguna märgitud Kärkla, Kuressaare, Pärnu ja Tartu. Arvestades, et

Tallinna lennujaam on hõlmatud ka direktiivi 2009/12/EÜ artikli 2 punkti 1 kohase lennujaama definitsiooniga, pole eelnõus eraldi viidet Tallinnale kui määruse 2024/1679 II lisas märgitud põhivõrgu lennuväljale. Eelnõus on tehtud viide nimetatud direktiivile, mitte Eesti õigusele seetõttu, et lennundusseaduses ei ole lennujaama eraldi defineeritud.

NIS2 direktiiv ei täpsusta, mida peetakse silmas lennujaamas olevate abirajatise käitavate üksustena, kuid eelduslikult on siin nt Tallinna lennujaama puhul mõeldud ASi Tallinna Lennujaam tütarettevõtjate (Tallinn Airport GH ja AS Airport City) tegevusi. Eelnõu koostajatena ootame tagasisidet, kas nimetatud üksuste kirjeldus on selge ja arusaadav.

Esialgusel hinnangul on kommenteeritava punkti sõnastusele vastavaid üksusi 1 ja see läheb ka suuruse kriteeriumi alla.

KüTS § 1 lg 1² punkt 20 on NIS2 direktiivi I lisas märgitud 2-a-kolmas viide (*Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 549/2004, millega sätestatakse raamistik ühtse Euroopa taeva loomiseks (raammäärus) (edaspidi määrus 549/2004) artikli 2 punktis 1 määratletud lennujuhtimise teenust osutavad liikluskorraldusettevõtjad*). Määruse 549/2004 artikli 2 punkti 1 kohaselt on lennujuhtimine „teenindus, mille eesmärk on: a) kokkupõrgete vältimine: i) õhusõidukite vahel ja 2) manööverdusalal olevate õhusõidukite ja takistuste vahel; ning (b) lennuliikluse sujuvuse parandamine ja säilitamine“.

Sama määruse artikli 2 punkti 10 kohaselt on lennuliikluse korraldamine „kõik õhus ja maa peal tehtavad toimingud (lennuliiklusteenused, õhuruumi korraldamine ja lennuliikluse voogude juhtimine), mis on nõutavad õhusõiduki ohutu ja tõhusa liikumise tagamiseks kõikides lennuetappides“. Seetõttu on eelnõus kommenteeritava punkti sõnastuses kasutatud sõna „lennuliikluskorraldusettevõtja“, et oleks konkreetselt aru saada, et tegemist on lennunduse valdkonnas tegutseva liiklust korraldava ettevõtjaga.

Esialgusel hinnangul on kommenteeritava punkti sõnastusele vastavaid üksusi 1 ja see läheb ka suuruse kriteeriumi alla.

KüTS § 1 lg 1² punkt 21 on NIS2 direktiivi I lisas märgitud 2-b-esimene viide (*Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2012/34/EL, millega luuakse ühtne Euroopa raudteepiirkond (edaspidi direktiiv 2012/34/EL), artikli 3 punktis 2 määratletud raudteeinfrastruktuuri-ettevõtjad*) ja teine viide (*direktiivi 2012/34/EL artikli 3 punktis 3 määratletud raudteeveo-ettevõtjad, sealhulgas nimetatud direktiivi artikli 3 punktis 12 määratletud teenindusrajatiste käitajad*).

Direktiivi 2012/34/EL artikli 3 punkti 2 kohaselt on raudteeinfrastruktuuri-ettevõtja „asutus või ettevõtja, kes vastutab raudteevõrgustikul raudteeinfrastruktuuri käitamise, hooldamise ja uuendamise ning samuti selle arendamises osalemise eest vastavalt liikmesriigi infrastruktuuri arendamise ja rahastamise üldise poliitika raames sätestatule“. Raudteeseaduse § 2 punkt 14 defineerib raudteeinfrastruktuuri-ettevõtja kui: „raudtee-ettevõtja, kelle ülesanneteks on avalikul raudteevõrgustikul raudteeinfrastruktuuri majandamine, käitamine, hooldamine ja uuendamine ning raudteeinfrastruktuuri arendamises osamine vastavalt [raudteeseaduse] § 73 lõikes 1

nimetatud tegevuskavale“. Raudteeseaduse § 2 punkt 13 defineerib raudtee-ettevõtja kui: „füüsilisest isikust ettevõtja või äriühing, kelle tegevuseks on raudteevedu või kes täidab raudteeinfrastruktuuriettevõtja ülesandeid“.

Direktiivi 2012/34/EL artikli 3 punkti 1 kohaselt on raudteeveo-ettevõtja „vastavalt [direktiivile 2012/34/EL] tegevusloa saanud avalik-õiguslik või eraõiguslik ettevõtja, kelle peamine tegevusala on osutada raudtee-kaubaveoteenuseid ja/või raudtee-reisijateveo teenuseid ja kes on kohustatud tagama veduriteenuse; see hõlmab ka ainult veduriteenust osutavaid ettevõtjaid“. Raudteeseaduse § 2 punkti 29 järgi on raudteeveoettevõtja „vastava tegevusloa saanud ettevõtja, kelle peamine tegevusala on raudteevedu ja kes on kohustatud tagama veduriteenuse, samuti isik, kes osutab ainult veduriteenust“. Raudteeseaduse § 2 punkti 25 järgi on raudteevedu „kauba- või reisijatevedu ja veduriteenuse osutamine raudteel või ainult veduriteenuse osutamine“.

Direktiivi 2012/34/EL artikli 3 punkti 12 kohaselt on teenindusrajatise käitaja „avalik-õiguslik või eraõiguslik isik, kes on vastutav ühe või mitme teenindusrajatise juhtimise või ühe või mitme [sama direktiivi] II lisa punktides 2–4 osutatud teenuse osutamise eest raudteeveo-ettevõtjatele“. Raudteeseaduse § 95 lõige 95 defineerib teenindusrajatise käitaja kui: „ettevõtja, kes majandab ühte või mitut teenindusrajatist või osutab ühes või mitmes teenindusrajatises asjakohast teenust või [raudteeseaduse] § 94 lõikes 2 või 3 nimetatud teenust raudteeveoettevõtjale“.

Eeltoodu tõttu on kommenteeritavas punktis viidatud raudteeseaduse vastavatele mõistetele.

Esialgusel hinnangul on kommenteeritava punkti sõnastusele vastavaid üksusi 2 ja need lähevad ka suuruse kriteeriumi alla.

KüTS § 1 lg 1² punkt 22 on NIS2 direktiivi I lisa märgitud 2-c-esimene viide (*Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 725/2004, laevade ja sadamarajatiste turvalisuse tugevdamise kohta (edaspidi määrus 725/2004), I lisa meretranspordi puhul määratletud reisijate ja kauba vedamisega sisevetes, merel ja rannavetes tegelevad ettevõtjad, välja arvatud kõnealuste ettevõtjate käidatud üksikud laevad*). Kommenteeritava punkti sõnastus on sama mis NIS2 direktiivi I lisa. Lauseosa „välja arvatud kõnealuse ettevõtja käidatud üksikud laevad“ tähendab, et kohaldamisalas ei ole konkreetset laevad ehk laevas olevad võrgu- ja infosüsteemid.

Esialgusel hinnangul on kommenteeritava punkti sõnastusele vastavaid üksusi 5 ja nendest 3 lähevad ka suuruse kriteeriumi alla.

KüTS § 1 lg 1² punkt 23 on NIS2 direktiivi I lisa märgitud 2-c-teine viide (*Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2005/65/EÜ, sadamate turvalisuse tugevdamise kohta (edaspidi direktiiv 2005/65/EÜ), artikli 3 punktis 1 määratletud sadamate valdajad, sealhulgas nende määruse nr 725/2004 artikli 2 punktis 11 määratletud sadamarajatised ning sadamates tööde ja varustuse haldamisega tegelevad üksused*). Direktiivi 2005/65/EÜ artikli 3 punktis 1 on sadam „teatud maa- ja veeala, mille piirid on määratlenud sadama asukoha liikmesriik ning mis koosneb kaubandusliku meretranspordi hõlbustamiseks ette nähtud seadmetest ja rajatistest“. Sadamaseaduse § 2 punktis 1 on sadam defineeritud kui „veesõidukite sildumiseks kohandatud ja

sadamateenuse osutamiseks kasutatav maa- ja veeala ning seal asuvad sadama sihtotstarbeliseks kasutamiseks vajalikud ehitised“.

Kommenteeritavas punktis on kasutatud KüTS § 3 lg 1 p 4 (*"sadamateenuse osutaja, kes on sadamaseaduse tähenduses sellise sadama pidaja või sellise sadamarajatise valdaja, mis teenindab 500-se ja enama kogumahutavusega laevu või rahvusvahelises meresõidus sõitvaid reisilaevu sadama toimimise teenuse osutamisel"*) kehtiva sõnastuse eeskuju. Seetõttu on kommenteeritavas punktis viide sadamaseadusele.

Määruse nr 725/2004 artikli 2 punktis 11 on sadamarajatis defineeritud kui: *"laeva ja sadama vahelise liidese koht; see hõlmab vastavalt asjaoludele ka selliseid alasid nagu ankrupaigad, ooteplatvormid ja sildumisalad"*. Sadamaseaduse § 2 punktis 9 on sadamarajatus defineeritud kui: *„sadama maa-alal või akvatooriumil (edaspidi mõlemad koos sadamaala) turvanõuete täitmiseks määratud laeva ja sadama vahelise koostöö ja liidese koht, mis hõlmab vajaduse korral ka sadama territooriumi, akvatooriumi ja sissesõiduteed“*. Kuna NIS2 direktiiv viitab otsekohalduvale määrusele, on kommentaaritavas punktis viidatud nii määrusele kui ka sadamaseadusele.

Esialgse hinnangu on kommenteeritava punkti sõnastusele vastavaid üksusi 10 ja nendest 5 lähevad ka nn suuruse kriteeriumi alla.

KüTS § 1 lg 1² punkt 24 on NIS2 direktiivi I lisas märgitud 2-c-kolmas viide (*Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2002/59/EÜ, millega luuakse ühenduse laevaliikluse seire- ja teabesüsteem ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 93/75/EMÜ (edaspidi direktiiv 2002/59/EÜ), artikli 3 punktis o määratletud laevaliikluse juhtimise keskuste (VTS) operaatorid*). Direktiivi 2002/59/EÜ artikli 3 punktis o on laevaliikluse juhtimise keskus (VTS) defineeritud kui *„talitus, mis on kavandatud laevaliikluse ohutuse ja tõhususe tõstmiseks ning keskkonna kaitsmiseks ning mis suudab laevaliiklusega seoses infot vahetada ja reageerida laevaliikluse juhtimise piirkonnas laevaliikluses tekkivatele olukordadele“*.

Kommenteeritava punktiga seotud teemad on reguleeritud meresõiduohutuse seaduse 12. peatükis, mille § 51 (laevaliikluse korraldamise süsteemi eesmärk) lg 2 kohaselt korraldab nimetatud süsteemi tööd Transpordiamet. Sama paragrahvi lõikes 2² on sätestatud: *„Laevaliikluse korraldamise süsteemi tööpiirkond jaguneb laevaliiklusteeninduse piirkonnaks ja Soome lahe laevaettekannete süsteemi piirkonnaks.“*

Eelnõu koostajatena ootame tagasisidet, kas kommenteeritav punkt on vajalik, kui arvestada asjaoluga, et Transpordiamet on KüTSi subjektiks (vt kavandatav KüTS § 1 lg 1³ p 7 ja seotud § 2 p 1²). Kui kommenteeritav punkt on vaja lisada, siis soovime teada, kas eelnõuga pakutud sõnastus on sobivaim või tuleks kasutada muud sõnastust, näiteks konkreetsemat viidet meresõiduohutuse seadusele vms.

Esialgse hinnangu on kommenteeritava punkti sõnastusele vastavaid üksusi 1 ja see läheb ka suuruse kriteeriumi alla.

KüTS § 1 lg 1² punkt 25 on NIS2 direktiivi I lisas märgitud 2-d-teine viide (*Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/40/EL, mis käsitleb raamistikku intelligentsete transpordisüsteemide kasutuselevõtmiseks maanteetranspordis ja liideste jaoks teiste transpordiliikidega (edaspidi direktiiv 2010/40/EL), artikli 4 punktis 1 määratletud intelligentsete transpordisüsteemide operaatorid*). Direktiivi 2010/40/EL artikli 4 punktis 1 on intelligentsete transpordisüsteemid defineeritud kui „süsteemid, milles info- ja sidetehnoloogiat rakendatakse maanteetranspordi valdkonnas (sh infrastruktuur, sõidukid ja kasutajad), liikluskorralduses ja liikuvuse juhtimises ning samuti liidesteks teiste transpordiliikidega.“ Liiklusseaduse § 6¹ lõikes 1 on intelligentne transpordisüsteem defineeritud kui „süsteem, milles rakendatakse info- ja sidetehnoloogiat teeliikluse valdkonnas, sealhulgas infrastruktuur, sõidukid ja kasutajad, liikluskorralduses ja liikuvuse juhtimises ning samuti liidesena teise transpordiliigiga“. Seetõttu on tehtud ka viide liiklusseadusele. Operaatori all mõeldakse juriidilist isikut, kes haldab intelligentset transpordisüsteemi.

Direktiiv 2010/40/EL võeti üle 02.05.2012. a liiklusseaduse muutmise seadusega 182 SE.²⁶ Nimetatud seaduse eelnõu seletuskirja lk-1 2 on selgitatud liiklusseaduse § 6¹ lõike 1 sisu, sh et intelligentse transpordisüsteemi „alla liigituvad näiteks ühistranspordi kasutajatele mõeldud reaalaja infosüsteemid, samuti mitmesugused liikluse turvalisusele (automaatsed hoiatused jms) või liiklusoludest sõltuvalt optimaalse marsruudi planeerimisele suunatud rakendused“.

Esialgusel hinnangul on kommenteeritava punkti sõnastusele vastavaid üksusi 5 ja nendest 3 lähevad ka suuruse kriteeriumi alla.

KüTS § 1 lg 1² punkt 26 on NIS2 direktiivi I lisas märgitud 3-esimene viide (*Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 575/2013, krediidasutuste ja investeerimisühingute suhtes kohaldatavate usaldatavusnõuete kohta ja määruse (EL) nr 648/2012 muutmise kohta (edaspidi määrus 575/2013), artikli 4 punktis 1 määratletud krediidasutused*). Määruse 575/2013 artikli 4 punktis 1 on krediidasutus defineeritud kui „ettevõtja, kelle äritegevus seisneb järgmises:

a) hoiuste või muude tagasimakstavate vahendite vastuvõtmine avalikkuselt ja oma arvel laenu andmine;

b) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2014/65/EL I lisa A jao punktides 3 ja 6 osutatud tegevus, kui täidetud on üks järgmistest tingimustest ning ettevõtja ei ole kaubadiiler, lubatud heitkoguse väärtpaberite diiler, investeerimisfond ega kindlustusandja:

i) ettevõtja konsolideeritud vara koguväärtus on 30 miljardit eurot või rohkem;

ii) ettevõtja vara koguväärtus on alla 30 miljardi euro ning ettevõtja kuulub konsolideerimisgruppi, mille puhul kõigi selliste sinna kuuluvate ettevõtjate, kes tegelevad direktiivi 2014/65/EL I lisa A jao punktides 3 ja 6 osutatud tegevusega ja kellest iga üksiku

²⁶ <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/7cebb80f-133c-41b9-8e38-bd2b28661cb6/>.

ettevõtja vara koguväärtus on alla 30 miljardi euro, konsolideeritud vara koguväärtus on 30 miljardit eurot või rohkem, või

iii) ettevõtja vara koguväärtus on alla 30 miljardi euro ning ettevõtja kuulub konsolideerimisgruppi, mille puhul kõigi selliste sinna kuuluvate ettevõtjate, kes tegelevad direktiivi 2014/65/EL I lisa A jao punktides 3 ja 6 osutatud tegevusega, konsolideeritud vara koguväärtus on 30 miljardit eurot või rohkem, kui konsolideeritud järelevalvet tegev asutus järelevalvekolleegiumiga konsulteerides nii otsustab, et käsitleda võimalikku nõuete täitmisest kõrvalehoidmise riski ja võimalikke liidu finantsstabiilsust ohustavaid riske;

punkti b alapunktide ii ja iii kohaldamisel, kui ettevõtja kuulub kolmanda riigi konsolideerimisgruppi, arvestatakse iga liidus tegevusloa saanud kolmanda riigi konsolideerimisgrupi filiaali koguvara kõigi konsolideerimisgruppi kuuluvate ettevõtjate vara koguväärtuse hulka.“

Arvestades NIS2 direktiivi artiklit 4, kohaldatakse DORA määruse artikli 2 lõike 1 punkti a tõttu krediidasutustele DORA määruse nõudeid (vt täpsemalt NIS2 artiklit 4 ja DORA määruse põhjenduspunkte 15–18). Kommenteeritava punktiga seoses vt ka KüTS § 1 lõike 4 muudatuste ning samasse paragrahvi kavandatava lõike 4¹ selgitusi.

Erialgsel hinnangul on kommenteeritava punkti sõnastusele vastavaid üksusi 10 ja need lähevad ka suuruse kriteeriumi alla.

KüTS § 1 lg 1² punkt 27 on NIS2 direktiivi I lisas märgitud 4-esimene viide (*Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2014/65/EL, finantsinstrumentide turgude kohta ning millega muudetakse direktiive 2002/92/EÜ ja 2011/61/EL (edaspidi direktiiv 2014/65/EL), artikli 4 punktis 24 määratletud kauplemiskohtade korraldajad*). Direktiivi 2014/65/EL artikli 4 punktis 24 on kauplemiskoht defineeritud kui „*reguleeritud turg, mitmepoolne kauplemissüsteem või organiseeritud kauplemissüsteem*“. Siin on asjakohased sama direktiivi artikli punktid 21, 22 ja 23:

„21) „reguleeritud turg” – turukorraldaja poolt korraldatav ja/või juhitud mitmepoolne süsteem, milles viiakse kokku mitmed kolmandate isikute omandamis- ja võõrandamishuvid seoses süsteemis olevate finantsinstrumentidega või hõlbustatakse nende kokkuviiimist vastavalt ühetaoliste eeskirjadele, mille tulemuseks on lepingu sõlmimine seoses finantsinstrumentidega, mis on süsteemi eeskirjade ja/või süsteemide kohaselt kauplemisele lubatud, ning millel on tegevusluba ja mis toimib regulaarselt ja kooskõlas [direktiivi 2014/65/EL] III jaotisega;

22) „mitmepoolne kauplemissüsteem” – investeerimisühingu või turukorraldaja poolt korraldatav mitmepoolne süsteem, milles viiakse kokku mitmed kolmandate isikute omandamis- ja võõrandamishuvid seoses süsteemis olevate finantsinstrumentidega vastavalt ühetaoliste eeskirjadele, mille tulemuseks on lepingu sõlmimine kooskõlas [direktiivi 2014/65/EL] II jaotisega;

23) „organiseeritud kauplemissüsteem” – mitmepoolne süsteem, mis ei ole reguleeritud turg ega mitmepoolne kauplemissüsteem ning mis võimaldab erinevate kolmandate isikute omandamis- ja võõrandamishuvisid seoses võlakirjade, struktureeritud finantstoodete, lubatud heitkoguse väärtpaberite või tuletisinstrumentidega viia süsteemis kokku selliselt, et kõnealuse kokkuviiamise tulemuseks on lepingu sõlmimine kooskõlas [direktiivi 2014/65/EL] II jaotisega;“.

Arvestades NIS2 direktiivi artiklit 4, kohaldatakse DORA määruse artikli 2 lõike 1 punkti i tõttu kauplemisskohtadele DORA määruse nõudeid (vt täpsemalt NIS2 direktiivi artiklit 4 ja DORA määruse põhjenduspunkte 15-18). Kommenteeritava punktiga seonduvalt vt ka KüTS § 1 lõike 4 muudatuste ning samasse paragrahvi kavandatava lõike 4¹ selgitusi.

Esialgusel hinnangul on kommenteeritava punkti sõnastusele vastavaid üksusi 1 ja see läheb ka suuruse kriteeriumi alla.

KüTS § 1 lg 1² punkt 28 on NIS2 direktiivi I lisas märgitud 4-teine viide (*Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 648/2012, börsiväliste tuletisinstrumentide, kesksete vastaspoolte ja kauplemissüsteemide koht (edaspidi määrus 648/2012), artikli 2 punktis 1 määratletud kesksed vastaspoole*). Määruse 648/2012 artikli 2 punktis 1 on keskne vastaspool defineeritud kui „ühel või mitmel finantsturul kaubeldavate lepingute vastaspoolte vahel asuv juriidiline isik, kes on iga müüja jaoks ostja ja iga ostja jaoks müüja“. Arvestades NIS2 direktiivi artiklit 4, kohaldatakse DORA määruse artikli 2 lõike 1 punkti h tõttu kesksetele vastaspooltele DORA määruse nõudeid (vt täpsemalt NIS2 direktiivi artiklit 4 ja DORA määruse põhjenduspunkte 15–18). Kommenteeritava punktiga seonduvalt vt ka KüTS § 1 lõike 4 muudatuste ning samasse paragrahvi kavandatava lõike 4¹ selgitusi.

Esialgusel hinnangul on kommenteeritava punkti sõnastusele vastavaid üksusi 1 ja see läheb ka suuruse kriteeriumi alla.

KüTS § 1 lg 1² punkt 29 on NIS2 direktiivi I lisas märgitud 5-kolmas viide (*üksused, mis tegelevad Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2001/83/EÜ, inimtervishoiu kasutatavaid ravimeid käsitlevate ühenduse eeskirjade kohta (edaspidi direktiiv 2001/83/EÜ), artikli 1 punktis 2 määratletud ravimite uurimise ja arendamisega*). Direktiivi 2001/83/EÜ artikli 1 punktis 2 on ravim defineeritud kui: „a) aine või ainete kombinatsioon, mille omadused on ette nähtud inimeste haiguste raviks või nende ärahoidmiseks; või b) kõik sellised ained või ainete kombinatsioonid, mida võib kasutada või manustada inimeste meditsiiniliseks diagnoosimiseks või füsioloogilise talitluse taastamiseks, parandamiseks või modifitseerimiseks farmakoloogilise, immunoloogilise või ainevahetusliku toime avaldamise kaudu.“

Ravimiseaduse § 2 lõikes 1 on ravimiks „aine või ainete kombinatsioon, mis on mõeldud inimese haiguse või haigussümptomi vältimiseks, diagnoosimiseks või ravimiseks, haigusseisundi kergendamiseks või elutalitluse taastamiseks või muutmiseks farmakoloogilise, immunoloogilise või metaboolse toime kaudu“. Sama paragrahvi lõikes 2 on märgitud: „Ravimina käsitatakse ka veterinaarravimit Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2019/6 artikli 4 punkti 1 tähenduses“. Kuna NIS2 direktiivis olev viide on seotud inimestega seotud ravimitega, siis on

kommenteeritavasse punkti on lisatud välistus, et tegemist ei ole veterinaarravimiga Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2019/6, mis käsitleb veterinaarravimeid ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2001/82/EÜ, artikli 4 punkti 1 tähenduses.

Esialgusel hinnangul on kommenteeritava punkti sõnastusele vastavaid üksusi 1 ja see läheb ka suuruse kriteeriumi alla.

KüTS § 1 lg 1² punkt 30 on NIS2 direktiivi I lisas märgitud 5-neljas viide (*NACE Rev. 2 C jao jaotises 21 osutatud põhifarmaatsiatooteid ja ravimpreparaate tootvad üksused*). Üldjuhul ei viidata Eesti õigusaktides Eurostati klassifikaatorile NACE, vaid kasutatakse EMTAK 2008 klassifikaatorile, kuid eelnõus ei ole võimalik EMTAK-i kasutada, kuna see ei ühti üks-üheselt NACE Revision 2 klassifikaatoriga. NACE Revision 2 jagu C jaotis 21 sisu ei ole sama EMTAK C jao 21. osaga sama (EMTAKis on hõlmatud ka „provitamiinid“, „hormoonid“, „glükosiidid, taimsed alkaloidid ning nende derivaadid“, „lüsiin, selle estrid ja nende soolad, glutamiinhape ja selle soolad“, „luutaastustsementide tootmine“, „haavaplaastrite tootmine“ ning „kõrvaküünalde tootmine“). Kui kommenteeritavas punktis kasutada viidet EMTAK 2008 klassifikaatorile, siis siin toimuks NIS2 direktiivi laiendamine, kuid eelnõu eesmärgiks on NIS2 direktiiv võtta kitsalt üle. Seetõttu on kommenteeritavas punktis viide Eurostati NACE 2 klassifikaatorile.

01.01.2025 hakkab kehtima EMTAK 2025 tegevusalade klassifikaator, mis asendab EMTAK 2008 klassifikaatori ning selle koostamisel on lähtutud NACE Revision 2.1 klassifikaatorist.²⁷ Arvestades asjaolu, et NACE Revision 2.1 on uuem klassifikaator, siis kui eelnõus kasutada viitena tolele klassifikaatorile või EMTAK 2025 klassifikaatorile, siis tole klassifikaatori sisu on eelduslikult samamoodi laiem kui NACE Revision 2, mis tähendaks, et eelnõu võtaks asjakohase NIS2 direktiivi sätte üle laiendatult. Tegemist on eeldusega, kuna eelnõu koostamise käigus ei olnud võimalik täpsemalt üle kontrollida nende versioonide erinevust, kuid see eeldus lähtub eelmises tekstilõigus märgitud erisuste tuvastamisest NACE Revision 2 ja EMTAK 2008 vahel. Seetõttu ei ole eelnõus kasutatud viitena EMTAK 2025 tegevusalade klassifikaatorile.

Esialgusel hinnangul on kommenteeritava punkti sõnastusele vastavaid üksusi 3 ja need lähevad ka suuruse kriteeriumi alla.

KüTS § 1 lg 1² punkt 31 on NIS2 direktiivi I lisas märgitud 5-viies viide (*üksused, mis toodavad rahvatervise hädaolukorras kriitilise tähtsusega meditsiiniseadmeid (rahvatervise hädaolukorra esmatähtsate meditsiiniseadmete loetelu) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2022/123, mis käsitleb Euroopa Raviameti suuremat rolli ravimite ja meditsiiniseadmete alases kriisivalmiduses ja -ohjes (edaspidi määrus 2022/123), artikli 22 tähenduses*). Määruse 2022/123 artikli 22 lõike 1 kohaselt, kohe pärast rahvatervise hädaolukorra olemasolu tunnistamist konsulteerib meditsiiniseadmete nappuse juhtrühm sama määruse artikli 21 lõikes 5 osutatud juhtrühmaga; kohe pärast kõnealust konsulteerimist võtab meditsiiniseadmete nappuse juhtrühm vastu selliste meditsiiniseadmete kategooriate loetelu, mida ta peab rahvatervise

²⁷ Lisainfo: <https://abiinfo.rik.ee/emtak/emtak2025>.

hädaolukorras esmatähtsaks. Sama määruse artikli 22 lõike 3 kohaselt avaldab Euroopa Ravimiamet oma veebiportaali spetsiaalsel veebilehel järgmise teabe:

„a) rahvatervise hädaolukorras esmatähtsate seadmete loetelu ja selle ajakohastatud versioonid ning

b) teave rahvatervise hädaolukorras esmatähtsate seadmete loetellu kantud esmatähtsate meditsiiniseadmete tegeliku nappuse kohta.“

Euroopa Ravimiametis on sel teemal loodud eraldi tööühm, millega seotud info on leitav siit: <https://www.ema.europa.eu/en/about-us/what-we-do/crisis-preparedness-management/executive-steering-group-shortages-medical-devices>.

Meditsiiniseadme seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse (pädevuse andmine Ravimiametile) 448 SE²⁸ seletuskirjas (lk 2) peatükis 2 märgitud:

„Meditsiiniseadmed on väga varieeruv ja suur rühm tooteid, mille kasutamine on igapäevane tervishoiuteenuse osutamisega tegelevates asutustes, kuid ka väga paljudes kodudes. Meditsiiniseadmed on näiteks plaastrid, termomeetrid ja kiirtestid, aga ka keerukad süsteemid, mida kasutatakse tervishoiuasutustes. Samuti on meditsiiniseadmetena määratletavad mõned tarkvarad, mida kasutatakse tervishoius ja meditsiinilistest toimingutes. Hinnanguliselt on meditsiiniseadmete andmekogu alusel Eestis ligikaudu 200 meditsiiniseadmete tootjat ja ligikaudu 650 levitajat. See arv on tegelikkuses suurem, kuna levitamisest teavitamise kohustus ei laiene kõige madalama riskitasemega seadmetele, samuti ei täida kahjuks kõik ettevõtjad oma seadusest tulenevalt levitamisest teavitamise kohustust ja Eestis on väike hulk ettevõtjaid, kes tegutsevad volitatud esindaja või importijana.“

Esialgusel hinnangul kommenteeritava punkti sõnastusele vastavaid üksusi pole, kuid siin eelnõu koostajatena ootame tagasisidet, kas see vastab tõele. Eriti, kui arvestada eelnevalt viidatud seletuskirjas olevat ülevaadet Eestis olevate meditsiiniseadme tootjate ja levitajate kohta.

KütS § 1 lg 1² punkt 32 on NIS2 direktiivi I lisas märgitud 6-esimene viide (*Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2020/2184, olmevee kvaliteedi kohta (edaspidi direktiiv 2020/2184), artikli 2 punkti 1 alapunktis a määratletud olmeveega varustajad ja olmevee jaotajad, välja arvatud jaotajad, kelle puhul olmevee jaotamine on väheoluline osa nende üldisest muude tarbekaupade ja kaupade tarnimistegevusest*). Direktiivi 2020/2184 artikli 2 punkti 1 alapunktis a on defineeritud olmevesi kui:

„a) vesi, algkujul või pärast töötlemist, mis on mõeldud joomiseks, keetmiseks, toiduvalmistamiseks ja muudeks olmeotstarveteks nii avalikes kui eravaldustes, olenemata vee päritolust ning sellest, kas veevarustus toimub jaotusvõrgu kaudu, vett antakse tsisternist või on vesi villitud pudelitesse või mahutitesse; hõlmatud on ka allikavesi;

²⁸ <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/7bc329c3-f351-44bb-aed6-30c8dad5759/meditsiiniseadme-seaduse-muutmise-ja-sellega-seonduvalt-teiste-seaduste-muutmise-seadus-padevuse-andmine-ravimiametile/>.

b) vesi, mida toidukäitlemisettevõtja kasutab toiduks mõeldud toodete või ainete tootmiseks, töötlemiseks, säilitamiseks või turustamiseks“.

Joogiveeseaduse §-s 17 on joogivesi defineeritud kui:

„(1) Joogivesi [joogiveeseaduse] tähenduses on algkujul või töödeldud vesi, sealhulgas allikavesi, mis on mõeldud joomiseks, keetmiseks, toiduvalmistamiseks või muuks olmeotstarbeks kõigis omandivormides, olenemata vee päritolust ning sellest, kas see toimetatakse tarbijani jaotusvõrgu kaudu, paagiga, pudelis või mahutis.

(2) Joogiveeks nimetatakse ka vett, mida toidukäitleja Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 178/2002, millega sätestatakse toidualaste õigusnormide üldised põhimõtted ja nõuded, asutatakse Euroopa Toiduohutusamet ja kehtestatakse toidu ohutusega seotud menetlused (EÜT L 31, 01.02.2002, lk 1–24), artikli 3 punkti 3 tähenduses kasutab inimesele tarbimiseks mõeldud toodete või ainete tootmiseks, töötlemiseks, säilitamiseks või turustamiseks.“

Joogiveeseaduse § 17 lõikes 2 oleva viite definitsioon on sama, mis on direktiivi 2020/2184 artikli 2 punkti 1 alapunktis a, kuid kuna NIS2 direktiiv hõlmab ainult seda alapunkti a, siis tuleb kommenteeritavas punktis teha täpsustus, et tegemist on joogiveega joogiveeseaduse § 17 lõike 1 tähenduses.

NIS2 direktiiv ei anna selgust, mida tuleks pidada „väheolulise osana“, mistõttu selle lauseosa puhul ei ole võimalik anda täiendavat selgitust. Eelnõu koostajatena ootame tagasisidet, kuidas seda lauseosa tõlgendada või sisustada.

Esialgsel hinnangul on kommenteeritava punkti sõnastusele vastavaid üksusi 60 ja need lähevad ka suuruse kriteeriumi alla.

KüTS § 1 lg 1² punkt 33 on NIS2 direktiivi I lisas märgitud 7-esimene viide (ettevõtjad, kes tegelevad nõukogu direktiivi 91/271/EMÜ, asulareovee puhastamise kohta (edaspidi direktiiv 91/271/EMÜ), artikli 2 punktides 1, 2 ja 3 määratletud asulareovee, olmereovee või tööstusreovee kogumise, ärajuhtimise või puhastamisega, välja arvatud ettevõtjad, kelle puhul asulareovee, olmereovee või tööstusreovee kogumine, ärajuhtimine või puhastamine on väheoluline osa nende üldisest tegevusest). Direktiivi 91/271/EMÜ artikli 2 punktides 1, 2 ja 3 on asulareovesi, olmereovesi ja tööstusreovesi defineeritud kui:

„1. asulareovesi — olmereovesi või olme- ja tööstusreovee ja/või mahasadanud vihmavee segu;

2. olmereovesi — asulate ja nendega seotud rajatiste reovesi, mis pärineb peamiselt inimeste ainevahetusest ja majapidamistegevusest;

3. tööstusreovesi — igasugune reovesi, mis väljub mis tahes kaubandusliku või tööstusliku tegevuse sooritamiseks kasutatavast hoonest ja mis ei ole ei olmereovesi ega mahasadanud vihmavesi“.

Reovee ärajuhtimist ühiskanalisatsiooni kaudu ja selle puhastamist reguleerib ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seadus, kuid selles ei ole eraldi defineeritud asulareovett, olmereovett ega

tööstusreovett. Seetõttu on kommenteeritavas punktis viide direktiivile 91/271/EMÜ vastavatele sätetele.

NIS2 direktiiv ei anna selgust, mida tuleks pidada „väheolulise osana“, mistõttu selle lauseosa puhul ei ole võimalik anda täiendavat selgitust. Eelnõu koostajatena ootame tagasisidet, kuidas seda lauseosa tõlgendada või sisustada.

Esialgusel hinnangul on kommenteeritava punkti sõnastusele vastavaid üksusi 60 ja need lähevad ka suuruse kriteeriumi alla.

KüTS § 1 lg 1² punkt 34 on NIS2 direktiivi I lisas märgitud 8-esimene viide (*interneti vahetuspunkti teenuse osutajad*). Interneti vahetuspunkti sisu on defineeritud NIS2 direktiivi artikli 6 punktis 18, mis võetakse üle KüTS § 2 punktiga 4¹. Esialgusel hinnangul on kommenteeritava punkti sõnastusele vastavaid üksusi 2 ja need lähevad ka suuruse kriteeriumi alla.

KüTS § 1 lg 1² punkt 35 on NIS2 direktiivi I lisas märgitud 8-teine viide (*domeeninimesüsteemide süsteemi teenuse osutajad, välja arvatud juurnimeserverite operaatorid*). Domeeninimede süsteemi teenuse osutaja sisu on defineeritud NIS2 direktiivi artikli 6 punktis 19, mis võetakse üle KüTS § 2 punktiga 4³. Selle mõistega on seotud ka NIS2 direktiivi artikli 6 punktis 19 sätestatud domeeninimede süsteemi mõiste, mis võetakse üle KüTS § 2 punktiga 4², samuti NIS2 direktiivi põhjenduspunkt 32. NIS2 direktiiv ei selgita, mida mõeldakse juurnimeserveri (ingl k *root name server*) all, kuid Tartu Ülikooli matemaatika-informaatikateaduskonna arvutiteaduse instituudi 2010. a välja antud raamatu „Sissejuhatus võrgutehnoloogiasse“ lk-1 80 on märgitud, et nimeserverid jaotatakse oma funktsiooni poolest mitmesse erinevasse tüüpi ning juurnimeserveri kohta on mainitud järgnevat: „*Need on nimeruumi juurikas asuvad teistest nimeserveritest natuke erinevad nimeserverid, mis on DNS selgrooks. Nemad annavad viite vastavat domeeninime haldavale nimeserverile*“.

Esialgusel hinnangul on kommenteeritava punkti sõnastusele vastavaid üksusi 600 ja need lähevad ka suuruse kriteeriumi alla.

KüTS § 1 lg 1² punkt 36 on NIS2 direktiivi I lisas märgitud 8-neljas viide (*pilvandmetöötlusteenuse osutajad*). Pilvandmetöötlusteenuse sisu on defineeritud NIS2 direktiivi artikli 6 punktis 30, mis võetakse üle KüTS § 2 punktiga 7. Kommenteeritava punktiga on seotud ka NIS2 direktiivi põhjenduspunkt 33. Esialgusel hinnangul on kommenteeritava punkti sõnastusele vastavaid üksusi 10 ja need lähevad ka suuruse kriteeriumi alla.

KüTS § 1 lg 1² punkt 37 on NIS2 direktiivi I lisas märgitud 8-viies viide (*andmekeskusteenuse osutajad*). Andmekeskusteenuse sisu on defineeritud NIS2 direktiivi artikli 6 punktis 31, mis võetakse üle KüTS § 2 punktiga 7¹. Esialgusel hinnangul on kommenteeritava punkti sõnastusele vastavaid üksusi 20 ja nendest 10 lähevad ka suuruse kriteeriumi alla.

KüTS § 1 lg 1² punkt 38 on NIS2 direktiivi I lisas märgitud 8-kuues viide (*sisulevivõrguteenuse osutajad*). Sisulevivõrgu sisu on defineeritud NIS2 direktiivi artikli 6 punktis 32, mis võetakse

üle KüTS § 2 punktiga 7². Esialgsel hinnangul on kommenteeritava punkti sõnastusele vastavaid üksusi 5 ja nendest 3 lähevad ka suuruse kriteeriumi alla.

KüTS § 1 lg 1² punkt 39 on NIS2 direktiivi I lisas märgitud 9-esimene viide (*hallatud teenuse osutajad*). Hallatud teenuse osutaja sisu on defineeritud NIS2 direktiivi artikli 6 punktis 39, mis võetakse üle KüTS § 2 punktiga 11. Esialgsel hinnangul on kommenteeritava punkti sõnastusele vastavaid üksusi 20 ja nendest 10 lähevad ka suuruse kriteeriumi alla.

KüTS § 1 lg 1² punkt 40 on NIS2 direktiivi I lisas märgitud 9-teine viide (*turbetarnijad*). Eelnõus on siin kasutatud turbetarnija asemel sõnastust „hallatud turbeteenuste osutaja“, kuna eelnõuga pakutav sõnastus on tõlke mõttes selgem mõiste kui turbetarnija. Turbetarnija mõiste sisu on defineeritud NIS2 direktiivi artikli 6 punktis 40, mis võetakse üle KüTS § 2 punktiga 12. Eelnõu koostamisel on olnud arutelu Euroopa Liidu jurist-lingvistidega, et NIS2 direktiivi vastava mõiste sõnastust parandada ehk asendada sõna „turbetarnija“ sõnadega „hallatud teenuste osutaja“. Vastav sõnastus on sama, mis on kübersolidaarsuse määruse eelnõu tekstis²⁹ olev sõnastus ehk „hallatud turbeteenuste osutaja“, mis omakorda viitab selle defineerimisel ka eelmainitud NIS2 direktiivi sättele. Esialgsel hinnangul on kommenteeritava punkti sõnastusele vastavaid üksusi 10 ja nendest 5 lähevad ka suuruse kriteeriumi alla.

KüTS § 1 lg 1² punkt 41 on NIS2 direktiivi I lisas märgitud 11-esimene viide (*liikmesriigi või eraõiguslike isikute omandis olevate, hallatavate või käitatavate maapealsete taristute operaatorid, kes toetavad kosmosepõhiste teenuste osutamist, välja arvatud elektroonilise side võrkude pakkujad*). Kommenteeritava punktiga on seotud ka NIS2 direktiivi põhjenduspunkt 37. NIS2 direktiiv ei anna rohkem selgitusi, milliste üksustega on selle puhul tegemist. Eelnõu koostajatena ootame tagasisidet, et kuidas seda subjekti tõlgendada või sisustada.

Esialgsel hinnangul kommenteeritava punkti sõnastusele vastavaid üksusi pole, kuid eelnõu koostajatena ootame tagasisidet, kas see vastab tõele.

KüTS § 1 lg 1² punkt 42 on NIS2 direktiivi II lisas märgitud 1-esimene viide (*Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 97/67/EÜ, ühenduse postiteenuste siseturu arengut ja teenuse kvaliteedi parandamist käsitlevate ühiseeskirjade kohta (edaspidi direktiiv 97/67/EÜ), artikli 2 punktis 1a määratletud postiteenuste osutajad, sealhulgas kulleriteenuste osutajad*). Direktiivi 97/67/EÜ artikli 2 punktis 1a on postiteenuse osutaja defineeritud kui „*ettevõtja, kes osutab ühte või mitut postiteenust*“. Teemaga on seotud ka sama direktiivi artikli 2 punktis 1 sätestatud postiteenused, milleks on „*teenused, mis hõlmavad postisaadetise kogumist, sorteerimist, transporti ja jaotamist*“.

Postiseaduse § 2 lõike 1 kohaselt on postiteenuse sisuks „*adresseeritud postisaadetise edastamine majandustegevusena*“ ning lõike 2 kohaselt on edastamine „*protsess, mis hõlmab postisaadetise kogumist, sorteerimist, vedu ja saajale kättetoimetamist*“. Postiseaduse § 4 lg 1 sätestab postisaadetise sisu (sh sama paragrahvi lõiked 2–4 selgitavad seda) ning sama paragrahvi

²⁹ Kätesaadav: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2024-0355_ET.html.

lõige 5 sisustab postiteenuse sisu (sh sama paragrahvi lõiked 6–11 selgitavad seda). Postiseaduse § 22 lõike 1 kohaselt on postiteenuse osutaja „ettevõtja, kes osutab ühte või mitut postiteenust“ ning et „ainult postisaadetiste vedu ei ole postiteenuse osutamine“.

NIS2 direktiiv hõlmab subjektiks ka „kullerteenuste osutajad“, kuid ei täpsusta, mida nende all mõeldakse. Direktiivis 97/67/EÜ on kullerposti teemal põhjenduspunktides 17 ja 18 märgitud:

„(17) vähemalt 350 grammi kaaluvad kirjasaadetised moodustavad alla 2 % kirjadest ja alla 3 % avalik-õiguslike ettevõtjate laekumistest; hinna määramise põhimõtted (viiekordne põhihind) võimaldavad paremini vahet teha reserveeritud teenuse ja liberaliseeritud kullerposti teenuse vahel;

(18) silmas pidades asjaolu, et põhiline erinevus kullerposti ja universaalse postiteenuse vahel seisneb kullerposti teenustega kaasnevas ja klientidele tajutavas lisandväärtuses (olenemata selle vormist), saab tajutava lisaväärtuse kõige tõhusamalt kindlaks määrata nii, et võetakse arvesse lisahinda, mida kliendid on valmis maksta; see ei piira reserveeritud valdkonnas järgitava hinnapiirangu kohaldamist“.

Direktiivi 97/67/EÜ selgituse puhul tuleb arvestada ka asjaoluga, et tegemist on 1997. aastast pärit direktiiviga, mida viimati uuendati 2015. aastal. Postiseaduses on kullerite temaatika osas sätestatud kullerpostisaadetise edastamist (vt postiseaduse § 4 lg 5 punkti 4 ja lg 9), kuid ei ole üheselt selge, kas see on sama, mis on NIS2 direktiivi mõttes kullerteenuse osutamine. Kui see on sama, siis see on juba hõlmatud postiteenuse osutajaga. Samas on NIS2 direktiivi põhjenduspunktis 12 postiteenuse osutajate, sh kullerpostiteenuse osutajate osas märgitud järgmist:

„(12) [Direktiivis 97/67/EÜ] määratletud postiteenuse osutajate, sealhulgas kullerpostiteenuse osutajate suhtes tuleks kohaldada [NIS2 direktiivi] juhul, kui nad osutavad vähemalt ühe postiteenuseahela etapi teenust, eeskätt kogumis-, sorteerimis- või jaotamisteenust, sealhulgas järeletulemise teenused, võttes arvesse nende võrgu- ja infosüsteemidest sõltuvuse määra. Transporditeenust, mida ei osutata ühegi nimetatud etapi raames, ei peaks käsitama postiteenusena.“

Eelnõu koostajatena ootame tagasisidet, et kuidas eelmainitud lauseosa („kullerteenuse osutajad“) tõlgendada või sisustada.

Esialgsel hinnangul on kommenteeritava punkti sõnastusele vastavaid üksusi 20 ja nendest 10 lähevad ka suuruse kriteeriumi alla.

KüTS § 1 lg 1² punkt 43 on NIS2 direktiivi II lisas märgitud 2-esimene viide (ettevõtjad, kes tegelevad Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2008/98/EÜ, mis käsitleb jäätmeid ja millega tunnistatakse kehtetuks teatud direktiivid (edaspidi direktiiv 2008/98/EÜ), artikli 3 punktis 9 määratletud jäätmekäitlusega, välja arvatud ettevõtjad, kelle põhitegevus ei ole jäätmekäitus). Direktiivi 2008/98/EÜ artikli 3 punktis 9 on jäätmekäitluseks „jäätmekäitlus, kogumine, vedu, taaskasutamine (sealhulgas sortimine) ja kõrvaldamine, sealhulgas nende

toimingute järelevalve ning jäätmekõrvaldamiskohtade järelehooldus, sealhulgas vahendaja ja edasimüüja tegevus“. Selles definitsioonis on ka mõningaid mõisteid, mida avavad sama artikli punktid 1, 7, 8, 14, 15 ja 19:

„1) „jäätmehaldus“ – mis tahes ained või esemed, mille valdaja ära viskab, kavatses ära visata või on kohustatud ära viskama;

7) „edasimüüja“ – iga ettevõtja, kes tegutseb printsiipialina jäätmeid ostes ja seejärel müües, kaasa arvatud need edasimüüjad, kes jäätmeid füüsiliselt ei valda;

8) „vahendaja“ – iga ettevõtja, kes korraldab teiste nimel jäätmete taaskasutamist või kõrvaldamist, kaasa arvatud need vahendajad, kes jäätmeid füüsiliselt ei valda;

14) „töötlemine“ – taaskasutamise- või kõrvaldamistoimingud, kaasaarvatud taaskasutamise või kõrvaldamise eelne ettevalmistus;

15) „taaskasutamine“ – mis tahes toimingud, mille peamiseks tulemuseks on jäätmete kasutamine kasulikult otstarbel selliselt, et nad asendavad teisi materjale, mida muudu oleks kasutatud teatava funktsiooni täitmiseks, või jäätmete ettevalmistamine selle funktsiooni täitmiseks kas tootmises või majanduses laiemalt. [Direktiivi 2008/98/EÜ] II lisas esitatakse taaskasutamistoimingute mitteammendav loetelu;

19) „kõrvaldamine“ – mis tahes toiming, mis ei ole taaskasutamine, isegi kui toimingul on teisene tagajärg ainete või energia taasväärtustamise näol. [Direktiivi 2008/98/EÜ] I lisas esitatakse kõrvaldamistoimingute mitteammendav loetelu“.

Jäätmeseaduse § 13 defineerib jäätmekäitluse kui „jätmete kogumine, vedamine, taaskasutamine, sealhulgas sortimine, ja kõrvaldamine, sealhulgas vahendamine või edasimüümine“. Selle definitsiooni tegevustega seotult on asjakohased sama seaduse § 14 (reguleerib jätmete kogumist, liigiti kogumist ja vedamist), § 15 (reguleerib jätmete taaskasutamist ja taaskasutamismooduseid), § 16 (reguleerib jätmete töötlemist), § 17 (reguleerib jätmete kõrvaldamist) ning ka § 98⁷ lg 2 punktid 4 ja 5 (reguleerib Keskkonnaametis registreerimist, kui isik: korraldab vahendajana jätmete kõrvaldamist või taaskasutamist teiste nimel; või tegutseb jätmete edasimüüjana).

Esiolgu hinnangul on kommenteeritava punkti sõnastusele vastavaid üksusi 50 ja nendest 20 lähevad ka suuruse kriteeriumi alla.

KüTS § 1 lg 1² punkt 44 on NIS2 direktiivi II lisas märgitud 3-esimene viide (*ettevõtjad, kes tegelevad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1907/2006, mis käsitleb kemikaalide registreerimist, hindamist, autoriseerimist ja piiramist (REACH) ja millega asutatakse Euroopa Kemikaalide Agentuur ning muudetakse direktiivi 1999/45/EÜ ja tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EMÜ) nr 793/93, komisjoni määrus (EÜ) nr 1488/94 ning samuti nõukogu direktiiv 76/769/EMÜ ja komisjoni direktiivid 91/155/EMÜ, 93/67/EMÜ, 93/105/EÜ ja 2000/21/EÜ (edaspidi määrus 1907/2006), artikli 3 punktides 9 ja 14 osutatud ainete valmistamisega ning ainete või segude levitamise, ning ettevõtjad, kes toodavad ainetest*

või segudest kõnealuse määruse artikli 3 punktis 3 määratletud tooteid). Määruse 1907/2006 artikli 3 punktides 3, 9 ja 14 on defineeritud järgmised mõisted, sh on teemaga seotud ka punktides 1 ning 12 olevad mõisted:

„1. aine — looduslik või tootmismenetluse teel saadud keemiline element või selle ühendid koos püsivuse säilitamiseks vajalike ja tootmismenetlusest johtuvate lisanditega, välja arvatud lahustid, mida on võimalik ainest eraldada, mõjutamata aine püsivust või muutmata selle koostist;

3. toode — ese, millele antakse tootmise käigus teatud kuju, pinnaviimistlus või kujundus, mis määrab tema funktsiooni suuremal määral kui tema keemiline koostis;

9. tootja — ühenduses asutatud füüsiline või juriidiline isik, kes toodab ainet ühenduse piires;

12. turuleviimine — kolmandatele isikutele tasu eest või tasuta tarnimine või kättesaadavaks tegemine. Importi käsitletakse turuleviimisena;

14. levitaja — ühenduses asutatud füüsiline või juriidiline isik, kaasa arvatud jaemüüja, kes üksnes ladustab ainet ja viib aine turule ainena või segu koostisainena kolmandate isikute jaoks“.

NIS2 direktiiv ei täpsusta, et mis laadi ainete või toodetega on tegemist ehk tegemist on kõiksugu kemikaalsete ainetega, hoolimata sellest, kas siin on tegemist potentsiaalselt tööstuslike kemikaalide või igapäevakasutuses olevate kemikaalidega. Samas võib eeldada, et siin on ainete valmistamise ning ainete või segude levitamise puhul mõeldud neid üksusi, kes peavad end määruse 1907/2006 kohaselt registreerima.

Esialgsel hinnangul on kommenteeritava punkti sõnastusele vastavaid üksusi 10 ja nendest 5 lähevad ka suuruse kriteeriumi alla.

KütS § 1 lg 1² punkt 45 on NIS2 direktiivi II lisas märgitud 4-esimene viide (*Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 178/2002, millega sätestatakse toidualaste õigusnormide üldised põhimõtted ja nõuded, asutatakse Euroopa Toiduohutusamet ja kehtestatakse toidu ohutusega seotud menetlused (edaspidi määrus 178/2002), artikli 3 punktis 2 määratletud toidukäitlemisettevõtjad, kes tegelevad hulгимüügi ning tööstusliku tootmise ja töötlemisega*).

Määruse 178/2002 artikli 3 punktis 2 on toidukäitlemisettevõtjaks *„avalik või eraõiguslik kasumit taotlev või kasumitaotluseta juriidiline isik, kes on seotud toidu ükskõik millisel tootmis-, töötlemis- või turustusetapil toimuva mis tahes tegevusega“*. Tolle mõiste definitsiooni kohaselt on tegemist ükskõik millise toidu tootmis- töötlemis- või turustusetapil toimuva mis tahes tegevusega, kuid NIS2 direktiiv näeb ette, et NIS2 direktiivi alla hõlmatakse ainult hulгимüük, tööstuslik tootmine ja töötlemine. Sellest on ka lähtunud kommenteeritava punkti sõnastamisel. Eelduslikult kommenteeritava punkti alla ei hõlmata näiteks jaemüüki – see mõiste on sama määruse artikli 3 punkti 7 kohaselt *„toidu käitlemine ja/või töötlemine ning toidu hoiustamine müügi kohas või tarnimine lõpptarbijale, kaasa arvatud jaotusterminalid, toitlustusettevõtjad,*

tehasesööklad, asutuste toitlustusettevõtjad, restoranid ja muud samalaadsed toiduteenust pakkuvad ettevõtjad, kauplused, selvehallide jaotuskeskused ja hulгимүүгипункtid“. Selles definitsioonis on mainitud ka hulгимүүгипunkte, kuid see asjaolu ei oma siin tähendust, kuna definitsiooni mõte tundub olevat, et see toit on mõeldud müümiseks lõpptarbijale, kes on sama määruse artikli 3 punkti 18 kohaselt „*toidu tarbija, kes ei kasuta kõnealust toitu toidukäitlemistoiimingus või sellega seotud tegevuses*“.

Kui hulгимүүги osas tuua paralleeli Eesti õigusaktidest, siis hulгимүүк tundub olevat müük isikule, kes ei ole tarbija tarbijakaitseseaduse tähenduses. Vt siin alkoholiseaduse § 3 lg 1 punkti 4: „*Alkoholi käitlemiseks loetakse selle toidugrupi suhtes teostatavad järgmised toimingud: müügiks pakkumine või müük ühelt ettevõtjalt teisele ettevõtjale või muule isikule, kes ei ole tarbija tarbijakaitseseaduse tähenduses (edaspidi hulгимүүк)*“. Sama lõike punkti 5 kohaselt on jaemüügiks „*müügiks pakkumine, müük või mis tahes võlaõigusliku lepingu sõlmimine või mis tahes õiguslikul alusel majandustegevuse raames kättesaadavaks tegemine või üleandmine tarbijale tarbijakaitseseaduse tähenduses (edaspidi jaemүүк)*“.

Eelnõu koostajatena ootame tagasisidet, et kuidas seda lauseosa tõlgendada või sisustada.

Tööstusliku tootmise ja töötlemisega on soov hõlmata ainult suuremamahulisemaid toidu tootmist ja töötlemist – seda tehakse siis seeläbi, et kommenteeritavas punktis sätestatud üksus peab vastama ka töötajate arvu ja aasta bilansimahu või aastakäibe suurustele (vt eelnõu KüTS § 1 lõiget 1¹ ja selle selgitusi).

Kommenteeritava punktiga on seotud ka määruse 178/2002 artikli 3 punktis 16 defineeritud tootmis- töötlemis- ja turustamisetappide mõiste: „*kõik etapid, kaasa arvatud import, alates toidu esmatootmisest kuni selle hoiustamise, transpordi, müügi või lõpptarbijale tarnimiseni, ning vajaduse korral sööda importimine, tootmine, valmistamine, hoiustamine, transport, turustamine, müük ja tarnimine*“.

Kommenteeritavas punktis mainitud tegevused (hulгимүүк, tööstuslik tootmine ja töötlemine) on alternatiivid.

Esialgasel hinnangul on kommenteeritava punkti sõnastusele vastavaid üksusi 50 ja nendest 10 lähevad ka suuruse kriteeriumi alla.

KüTS § 1 lg 1² punkt 46 on NIS2 direktiivi II lisa märgitud 5-a-esimene viide (*Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2017/745, milles käsitletakse meditsiiniseadmeid, millega muudetakse direktiivi 2001/83/EÜ, määrust (EÜ) nr 178/2002 ja määrust (EÜ) nr 1223/2009 ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiivid 90/385/EMÜ ja 93/42/EMÜ (edaspidi määrus 2017/745), artikli 2 punktis 1 määratletud meditsiiniseadmeid tootvad üksused ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2017/746, in vitro diagnostikameditsiiniseadmete kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 98/79/EÜ ja komisjoni otsus 2010/227/EL (edaspidi määrus 2017/746), artikli 2 punktis 2 määratletud in vitro diagnostikameditsiiniseadmeid tootvad üksused, välja arvatud [NIS2 direktiivi] I lisa punkti 5 viiendas taandes osutatud meditsiiniseadmeid tootvad üksused*).

Määruse 2017/745 artikli 2 punktis 1 on meditsiiniseadeks „*mis tahes instrument, aparaat, rakendus, tarkvara, implantaat, reagent, materjal või muu ese, mida võib kasutada eraldi või teistega kombineerituna, mille tootja on ette näinud inimeste puhul kasutamiseks ühel või mitmel järgmisel meditsiinilisel eesmärgil:*

— *haiguste diagnoosimiseks, ennetamiseks, seireks, prognoosimiseks, raviks või leevendamiseks;*

— *vigastuse või puude diagnoosimiseks, jälgimiseks, ravimiseks, leevendamiseks või kompenseerimiseks;*

— *kehaosa või füsioloogilise või patoloogilise protsessi või seisundi uurimiseks, asendamiseks või muutmiseks;*

— *inimkehast saadud proovide, sealhulgas loovutatud organite, vere ja kudede in vitro uurimiseks informatsiooni saamise eesmärgil;*

ja mille kavandatud põhitoe inimkehas või -kehale ei ole farmakoloogiline, immunoloogiline või ainevahetuslik mõju avaldamine, kuid mille toimele võib nimetatud mõju kaasa aidata.

Samuti käsitatakse meditsiiniseadmena järgmisi tooteid:

— *seadmed rasestumise ärahoidmiseks või soodustamiseks;*

— *seadmete puhastamiseks, desinfitseerimiseks või steriliseerimiseks ette nähtud tooted, millele on osutatud [määruse 2017/745] artikli 1 lõikes 4 ja käesoleva punkti esimeses lõigus“.*

Määruse 2017/745 artikli 1 lõike 4 sisu: „[Määruses 2017/745] osutatakse meditsiiniseadmetele, meditsiiniseadmete abiseadmetele ning [määruse 2017/745] XVI lisas loetletud, mille suhtes [määrust 2017/745] lõike 2 alusel kohaldatakse, edaspidi kui seadmetele“.

Määruse 2017/746 artikli 2 punktis 2 on *in vitro* diagnostikameditsiiniseade defineeritud kui: „*meditsiiniseade, mis on reagent, reagentaine, kalibraator, kontrollaine, testkomplekt, instrument, aparaat, vahend, tarkvara või süsteem, mida kasutatakse eraldi või teistega kombineerituna ja mille tootja on ette näinud kasutamiseks inimkehast saadud proovide, sealhulgas loovutatud vere ja kudede in vitro uurimiseks teabe saamiseks ühe või mitme järgmise nähtuse kohta:*

a) *füsioloogiline või patoloogiline protsess või seisund;*

b) *kaasasündinud füüsiline või vaimne puue;*

c) *eelsoodumus teatava tervisliku seisundi või haiguse tekkeks;*

d) *ohutuse ja kokkusobivuse kindlaksmääramiseks võimalikud retsiptendid;*

e) *ravivastuse või reaktsioonide prognoosimine;*

f) *ravimeetmete kindlaksmääramine või jälgimine.*

In vitro diagnostikameditsiiniseadmetena käsitatakse ka proovianumaid“.

Proovianum on defineeritud sama artikli punktis 3 kui „*vakumeeritud või vakumeerimata vahend, mille tootja on ette näinud spetsiaalselt inimkehast võetud proovide hoidmiseks ja säilitamiseks in vitro diagnostiliste uuringute eesmärgil*“.

Esiolgsel hinnangul kommenteeritava punkti sõnastusele vastavaid üksusi pole, kuid eelnõu koostajatena ootame tagasisidet, kas see vastab tõele.

KüTS § 1 lg 1² punkt 47 on NIS2 direktiivi II lisas märgitud 5-b-esimene viide (*ettevõtjad, kes tegelevad NACE Rev. 2 C jao jaotises 26 osutatud majandustegevusega*), 5-c-esimene viide (*ettevõtjad, kes tegelevad NACE Rev. 2 C jao jaotises 27 osutatud majandustegevusega*), 5-d-esimene viide (*ettevõtjad, kes tegelevad NACE Rev. 2 C jao jaotises 28 osutatud majandustegevusega*), 5-e-esimene viide (*ettevõtjad, kes tegelevad NACE Rev. 2 C jao jaotises 29 osutatud majandustegevusega*) ja 5-f-esimene viide (*ettevõtjad, kes tegelevad NACE Rev. 2 C jao jaotises 30 osutatud majandustegevusega*).

Arvestades KüTS § 1 lg 1² punktis 30 toodud põhjendusi, on ka siinse kommenteeritava punkti puhul tehtud viide Eurostati NACE Revision 2. klassifikaatorile. Mõned näited siinse punkti puhul, ilmestamaks erinevusi EMTAK 2008 klassifikaatori ja NACE Revision 2 klassifikaatori vahel:

a) NACE REV 2 jagu C jaotis 26: 26.11 (pooljuhid on märgitud NACE-s, kuid EMTAKis seda pole; EMTAKis on siin all ka „nõelhelipeade tootmine“ ja „päikesepaneelide tootmine elektri tootmiseks“; EMTAK-is on „kiipkaartide tootmine“, mida pole NACEs); EMTAKis 262 alla kuulub ka „arvutite komplekteerimine ja montaaž tootja poolt kohapeal“ ning „sularahautomaatide/kassautomaatide/pangaautomaatide tootmine“; EMTAKis 263 alla kuulub ka „kodukeskjaamaseadmete (PBX) tootmine“ ja „WiFi seadmete tootmine“.

b) NACE REV 2 jagu C jaotis 27: EMTAKis kuulub 27311 alla veel „optiliste kiudude, kiukimpude tootmine“ ja „fiiberoptilise kaabli tootmine“; EMTAK 27321 sisaldab ka „koaksiaalkaabli ja koaksiaalsete elektrijuhtmete tootmine“; EMTAK 27511 sisaldab ka „tervisekapslite jaoks aurugeneraatorite tootmine“; EMTAK 27521 sisaldab ka „päikesepatareide (paneelide) tootmine sooja vee tootmiseks“ ja „priimuste tootmine“; EMTAK 27901 sisaldab ka „mitteväärismetallist juhtmekanalite ja tarvikute tootmine“ ja „elektriliste välireklaamikastide tootmine“.

01.01.2025 hakkab kehtima EMTAK 2025 tegevusalade klassifikaator, mis asendab EMTAK 2008 klassifikaatori ning selle koostamisel on lähtutud NACE Revision 2.1 klassifikaatorist.³⁰ KüTS § 1 lg 1² punktis 30 on selgitatud, miks kommenteeritavas punktis ei ole viidatud EMTAK 2025 tegevusalade klassifikaatorile ega NACE Revision 2.1 klassifikaatorile.

Esiolgsel hinnangul kommenteeritava punkti sõnastusele vastavaid üksusi pole, kuid eelnõu koostajatena ootame tagasisidet, kas see vastab tõele.

³⁰ Lisainfo: <https://abiinfo.rik.ee/emtak/emtak2025>.

KüTS § 1 lg 1² punkt 48 on NIS2 direktiivi II lisas märgitud 6-esimene viide (*internetipõhiste kauplemiskohtade pakkujad*). Internetipõhise kauplemiskoha sisu on defineeritud NIS2 direktiivi artikli 6 punktis 28, mis võetakse üle KüTS § 2 punkti 5 muudatustega.

Esialgse hinnangu on kommenteeritava punkti sõnastusele vastavaid üksusi 10 ja nendest 5 lähevad ka suuruse kriteeriumi alla.

KüTS § 1 lg 1² punkt 49 on NIS2 direktiivi II lisas märgitud 6-teine viide (*internetipõhiste otsingumootorite pakkujad*). Internetipõhise otsingumootori sisu on defineeritud NIS2 direktiivi artikli 6 punktis 29, mis võetakse üle KüTS § 2 punkti 6 muudatustega sõnastuses „veebipõhine otsingumootor“. Põhjus, miks kommenteeritavas punktis kasutatakse sõnastust „veebipõhise“, mitte „internetipõhise“, on selgitatud KüTS § 2 punkti 6 muudatustes. Esialgse hinnangu on kommenteeritava punkti sõnastusele vastavaid üksusi 1 ja see läheb ka suuruse kriteeriumi alla.

KüTS § 1 lg 1² punkt 50 on NIS2 direktiivi II lisas märgitud 6-kolmas viide (*sotsiaalvõrguteenuse platvormide pakkujad*). Sotsiaalvõrguteenuse platvormi sisu on defineeritud NIS2 direktiivi artikli 6 punktis 33, mis võetakse üle KüTS § 2 punktiga 7³. Esialgse hinnangu on kommenteeritava punkti sõnastusele vastavaid üksusi 10 ja nendest 5 lähevad ka suuruse kriteeriumi alla.

KüTS § 1 lg 1² punkt 51 on NIS2 direktiivi II lisas märgitud 7-esimene viide (*teadusasutused*). Teadusasutuse sisu on defineeritud NIS2 direktiivi artikli 6 punktis 41, mis võetakse üle KüTS § 2 punktiga 13. Teadusasutustega on seotud ka NIS2 direktiivi põhjenduspunkt 36. Esialgse hinnangu on kommenteeritava punkti sõnastusele vastavaid üksusi 24 ja nendest 12 lähevad ka suuruse kriteeriumi alla.

KüTS § 1 lg 1³ eesmärgiks on üle võtta ennekoike NIS2 direktiivi artikli 2 lõike 2 sisu. See lõige hõlmab KüTSi subjekte, kelle puhul puudub vajadus lähtuda sama paragrahvi lõigetes 1¹ ja 1² olevast seosest ehk siinses lõikes olevate subjektide puhul ei tule välja selgitada töötajate arvu ning bilansimahu või aastakäibe suurust. Osad siinses lõikes nimetatud subjektid on nimetatud ka NIS2 direktiivi I lisas (millele viitab ka NIS2 direktiivi artikli 2 lõige 1), kuid kuna NIS2 direktiivi artikli 2 lõige 2 sätestab, et ka nende subjektide puhul on tegemist olukorraga, kus nad on olenemata töötajate suurusest ja bilansimahust või aastakäibest hõlmatud NIS2 direktiivi alla, siis samadest põhimõtetest on lähtunud ka käesolevas eelnõus.

Siinsele seletuskirjale on lisatud iga vastava üksuse kategooria juures ka Riigi Infosüsteemi Ametilt kokku pandud esialgne hinnang, et kui palju üksusi vastava sõnastuse alla võib minna. Eelnõu koostajatena ootame nende arvude osas tagasisidet, kas esialgsed arvud on õiged või õiges suurusjärgus.

KüTS § 1 lg 1³ punkt 1 on NIS2 direktiivi artikli 2 lõike 2 punkt a alapunkti i) sisu (*üldkasutatavate elektroonilise side võrkude pakkujad või üldkasutatavate elektroonilise side teenuste osutajad*) ja samal ajal ka NIS2 direktiivi I lisas märgitud 8-kaheksas viide (*üldkasutatavale elektroonilise side võrkude pakkujad*). Üldkasutatava elektroonilise side võrgu

sisu on defineeritud NIS2 direktiivi artikli 6 punktis 36, mis võetakse üle KüTS § 2 punktiga 9. Esialgasel hinnangul on kommenteeritava punkti sõnastusele vastavaid üksusi 4.

KüTS § 1 lg 1³ punkt 2 on NIS2 direktiivi artikli 2 lõike 2 punkt a alapunkti i) sisu (*üldkasutatavate elektroonilise side võrkude pakkujad või üldkasutatavate elektroonilise side teenuste osutajad*) ja samal ajal ka NIS2 lisas I märgitud 8-üheksas viide (*üldkasutatavate elektroonilise side teenuste osutajad*). Elektroonilise side teenuse sisu on defineeritud NIS2 direktiivi artikli 6 punktis 37, mis võetakse üle KüTS § 2 punktiga 10. Esialgasel hinnangul on kommenteeritava punkti sõnastusele vastavaid üksusi 4.

KüTS § 1 lg 1³ punkt 3 on NIS2 direktiivi artikli 2 lõike 2 punkt a alapunkti ii) sisu (*usaldusteenuse osutajad*) ja samal ajal ka NIS2 lisas I märgitud 8-seitsmes viide (*usaldusteenuse osutajad*). Usaldusteenuse osutaja sisu on defineeritud NIS2 direktiivi artikli 6 punktis 25, mis võetakse üle KüTS § 2 punktiga 4⁶. Usaldusteenuse osutajatega on seotud ka NIS2 direktiivi põhjenduspunkt 11, sõnastuses:

„(11) Mõned üksused tegutsevad riikliku julgeoleku, avaliku julgeoleku, kaitse või õiguskaitse valdkonnas, sealhulgas kuritegude ennetamine, uurimine, avastamine ja nende eest vastutusele võtmine, osutades samal ajal ka usaldusteenuseid. Usaldusteenuse osutajad, kes kuuluvad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 910/2014 kohaldamisalasse, peaksid kuuluma [NIS2 direktiivi] kohaldamisalasse, et tagada turvanõuded ja järelevalve samal tasemel, mis oli juba eelnevalt nimetatud määruses sätestatud seoses usaldusteenuse osutajatega. Nii nagu määrust (EL) nr 910/2014 ei kohaldata teatavate konkreetsete teenuste suhtes, ei tuleks ka [NIS2 direktiivi] kohaldada selliste usaldusteenuste osutamise suhtes, mida kasutatakse eranditult suletud süsteemides, mis tulenevad liikmesriigi õigusest või kindlaksmääratud osalejate vahelistest kokkulepetest.“

Esialgasel hinnangul on kommenteeritava punkti sõnastusele vastavaid üksusi 28.

KüTS § 1 lg 1³ punkt 4 on NIS2 direktiivi artikli 2 lõike 2 punkt a alapunkti iii) sisu (*tippdomeeninimede registrid ja domeeninimede süsteemi teenuse osutajad*) ja samal ajal ka NIS2 lisas I märgitud 8-kolmas viide (*tippdomeeninimede registreerijad*). Siin on ka seotud NIS2 direktiivi põhjenduspunkt 32. Tegemist on kehtiva õiguse säilitamisega ehk kehtiva KüTS § 3 lg 1 punkti 8 (*Eesti maatunnusega seotud tipptaseme domeeninimede registri haldaja*) säilitamisega teises sõnastuses. Tippdomeeninimede registri sisu on defineeritud NIS2 direktiivi artikli 6 punktis 21, mis võetakse üle KüTS § 2 punktiga 4⁴. Kommenteeritava punkti puhul ei ole võimalik lisada kehtivas KüTSi asjakohases punktis olevat lauseosa *„registri pidamiseks kasutatava süsteemi ja tipptaseme nimeserveri teenuse osutamisel“*, kuna NIS2 direktiiv näeb ette, et sellised üksused tulevad tervikuna KüTSi subjektiks.

Esialgasel hinnangul on kommenteeritava punkti sõnastusele vastavaid üksusi 1.

KüTS § 1 lg 1³ punkt 5 on NIS2 direktiivi artikli 2 lõike 4 (*[NIS2 direktiivi] kohaldatakse domeeninimede registreerimise teenuseid osutavate üksuste suhtes olenemata nende suurusest*) üle võtmine. Domeeninimede registreerimise teenuseid osutava üksuse sisu on defineeritud NIS2

direktiivi artikli 6 punktis 22, mis võetakse üle KüTS § 2 punktiga 4⁵. Nende üksuste puhul tuleb arvestada asjaoluga, et NIS2 direktiiv ja seeläbi ka KüTS ei kohaldu neile täies mahus – vt siin täpsemalt KüTS § 2 punkti 4⁵ selgitust. Esialgusel hinnangul on kommenteeritava punkti sõnastusele vastavaid üksusi 10.

KüTS § 1 lg 1³ punkt 6 on NIS2 direktiivi artikli 2 lõike 2 punkt a alapunkti iii) sisu (*tippdomeeninimede registrid ja domeeninimede süsteemi teenuse osutajad*) ehk konkreetselt selle teine lauseosa (*domeeninimede süsteemi teenuse osutajad*). Domeeninimede süsteemi sisu on defineeritud NIS2 direktiivi artikli 6 punktis 19, mis võetakse üle KüTS § 2 punktiga 4². Esialgusel hinnangul on kommenteeritava punkti sõnastusele vastavaid üksusi 600.

KüTS § 1 lg 1³ punkt 7 on NIS2 direktiivi artikli 2 lõike 2 punkt a alapunkti i) sisu (*üksus on: keskvalitsuse avaliku halduse üksus, nagu see on kindlaks määratud liikmesriigi poolt kooskõlas tema õigusega*). „Keskvalitsuse avaliku halduse üksuse“ sisu on defineeritud KüTS § 2 punktis 1², kuid seos on ka avaliku halduse üksuse mõistega, mis on defineeritud NIS2 direktiivi artikli 6 punktis 35 (mida eraldiseisvalt eelnõuga üle ei võta). Kommenteeritava punkti puhul on tegemist ka kehtiva õiguse säilitamisega, kuna see mõiste hõlmab kehtiva KüTS § 3 lg 4 punktides 3, 5, 6, 7, 8, 11, 12 ja 14 ning lisanduvalt nimetatakse siin ka Finantsinspeksioon, kelle puhul ei ole otseselt niivõrd selge, kas hetkel tema suhtes kehtib KüTS, mistõttu sarnaselt teiste üksustega on ta eraldi nimetatud siinse eelnõuga.

Esialgusel hinnangul on kommenteeritava punkti sõnastusele vastavaid üksusi 170.

KüTS § 1 lg 1³ punkt 8 on NIS2 direktiivi artikli 2 lõike 3 (*[NIS2 direktiivi] kohaldatakse [CER direktiivi] kohaselt elutähtsa teenuse osutajatena käsitatavate üksuste suhtes olenemata nende suurusest*) üle võtmine. Tegemist on ka kehtiva õiguse säilitamisega, kuna elutähtsa teenuse osutajad on KüTSi alla hõlmatud KüTS kehtiva versiooni § 3 lg 1 p 1 alusel. Hetkel määratleb elutähtsa teenuse osutaja olemuse hädaolukorra seadus, kuid kavandatava tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse jõustumise järel on sellega seotud temaatika reguleeritud nimetatud seaduses. Seetõttu ei ole erinevalt kehtiva KüTS § 3 lg 1 punktist 1 kommenteeritavas punktis viidatud õigusaktile, mis reguleerib elutähtsa teenuse osutaja tegevust. Hädaolukorra seaduse alusel tuvastatud elutähtsa teenuse osutaja ei pea olema NIS2 direktiivi I või II lisas nimetatud sektoris selleks, et ta oleks kommenteeritava punkti alusel hõlmatud KüTSi nõuete alla.

Tulevaste elutähtsa teenuste osutajate lisandumist on selgitatud CER direktiivi üle võtvas eelnõus nimega hädaolukorra seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduses 426 SE. Tsiviilkriisi ja riigikaitse seadusega toimuvad muudatused on leitavad eelnõude infosüsteemi toimikust nr 21-0915.

Esialgusel hinnangul on kommenteeritava punkti sõnastusele vastavaid üksusi 483.

KüTS § 1 lg 1⁴ eesmärk on üle võtta NIS2 direktiivi artikli 2 lõike 2 punktid b–e. Nimetatud NIS2 direktiivi punktid ei täpsusta rohkemalt, et milliseid subjekte on siin mõeldud, vaid siin on igal liikmesriigil võimalus määratleda NIS2 direktiivi üle võtvas õigusaktis täiendavaid üksusi, kes vastavad kommenteeritavas lõikes olevatele kriteeriumitele ning kes tuleb hõlmata

siseriikliku seaduse subjektiks. Kommenteeritava lõikega on ka sama paragrahvi kaks järgmist lõiget.

Tolle lõikega seonduvalt luuakse eelnõuga **KüTS § 1 lg 1⁵**, mis aitab täpsemalt sisustada ja määratleda need subjektid, kes peavad sama paragrahvi lõikes 1⁴ sätestatud kriteeriumeid arvestades lähtuma KüTSi nõuetest.

Siinsele seletuskirjale on lisatud iga vastava üksuse kategooria juures ka Riigi Infosüsteemi Ametilt kokku pandud esialgne hinnang, et kui palju üksusi vastava sõnastuse alla võib minna. Eelnõu koostajatena ootame tagasisidet nende arvude osas, kas esialgsed arvud on õiged või õiges suurusjärgus.

KüTS § 1 lg 1⁵ punkt 1 eesmärk on üle võtta NIS2 direktiivi artikli 5 punkt a (*liikmesriigid võivad ette näha, et [NIS2 direktiivi] kohaldatakse: kohaliku tasandi avaliku halduse üksuste suhtes*), kuid samal ajal säilitada ka KüTS kehtiva versiooni § 3 lg 4 punktist 4 sõnastust „kohaliku omavalitsuse üksus“ ja punkti 13. „Kohaliku tasandi avaliku halduse üksuse“ sisu on defineeritud KüTS § 2 punktis 1³, kuid seos on ka avaliku halduse üksuse mõistega, mis on defineeritud NIS2 direktiivi artikli 6 punktis 35 (mida eraldiseisvalt eelnõuga üle ei võta).

Kui kommenteeritava NIS2 direktiivi sätte üle võtmisel otsustatakse, et seda võetakse kitsamalt üle ja kehtivat õigust ei säilitata, siis see võib kaasa tuua olukorra, kus kohalike omavalitsuste ja nende valitsemisel olevate asutuste suhtes ei kohaldata ühtseid küberturvalisuse nõudeid ning see võib kaasa tuua tõrkeid ja probleeme nende osutatavate avalike teenuste osutamisele või nende võrgu- ja infosüsteemidele, sh ka nende üksuste valduses olevatele (isiku)andmete turvalisusele.

Kommenteeritav punkt hõlmatakse KüTSi alla arvestades NIS2 direktiivi artikli 2 lg 2 punktides b, c ja e ehk KüTS § 1 lg 1⁴ punktides 1, 2 ja 4 olevaid kriteeriume. Esialgsel hinnangul on kommenteeritava punkti sõnastusele vastavaid üksusi 1776.

KüTS § 1 lg 1⁵ punkt 2 eesmärk on hõlmata KüTSi subjektiks Riigi Kinnisvara AS-i. Selle riigi äriühingu hallata on mitme KüTSi subjekti, ennekõike keskvalitsuse avaliku halduse üksustega seotud kinnisvara. Tegemist on äriühinguga, kelle kinnisvaral ja hoonetes olevad võrgu- ja infosüsteemid on arvestataval määral seotud keskvalitsuse avaliku halduse üksuste korraldusega.³¹

Kommenteeritav punkt hõlmatakse KüTSi alla arvestades NIS2 direktiivi artikli 2 lg 2 punktides b, c, d ja e ehk KüTS § 1 lg 1⁴ punktides 1, 2, 3 ja 4 olevaid kriteeriume. Esialgsel hinnangul on kommenteeritava punkti sõnastusele vastavaid üksusi 1.

KüTS § 1 lg 1⁵ punkt 3 on seotud ka NIS2 direktiivi I lisa 1-c-kolmanda viitega (*Euroopa Liidu Nõukogu direktiivi 2009/119/EÜ, millega kohustatakse liikmesriike säilitama toornafta ja/või naftatoodete miinimumvarusid (edaspidi direktiiv 2009/119/EÜ), artikli 2 punktis f määratletud varude säilitamise keskuksused*). Direktiivi 2009/119/EÜ artikli 2 punktis f on varude säilitamise

³¹ Vt Rahandusministeeriumi võrgulehel olevat selgitust riigi kinnisvara ja Riigi Kinnisvara AS kohta - <https://fin.ee/riigihaldus-ja-avalik-teenistus-kinnisvara/riigi-kinnisvara>.

kesküksuseks (CSE) „asutus või talitus, kellele võib anda volitused tegutseda naftavarude, sealhulgas kriisivarude ja erivarude soetamiseks, säilitamiseks või müümiseks“. Vedelkütusevaru seaduse § 4 kohaselt varu „moodustab ja seda haldab hädaolukorra seaduse § 18¹ lõikes 1 sätestatud äriühing“. Viidatud hädaolukorra seaduses lõikes on sätestatud: „Riigi tegevusvaru (edaspidi varu) moodustab, seda haldab ja selle kasutusele võtmise korraldab riigi äriühing, kelle põhikirjalise tegevuse eesmärk on varu moodustamine ja haldamine (edaspidi varu haldaja)“. Sellest lähtuvalt on kommenteeritavas punktis kasutatud sõnastust, et tegemist on riigi tegevusvaru haldajaga.

Kommenteeritav punkt hõlmatakse KüTSi alla arvestades NIS2 direktiivi artikli 2 lg 2 punktides b, c, d ja e ehk KüTS § 1 lg 14 punktides 1, 2, 3 ja 4 olevaid kriteeriume. Esihinnangul on kommenteeritava punkti sõnastusele vastavaid üksusi 1.

KüTS § 1 lg 1⁵ punkt 4 eesmärk on seotud kehtiva KüTS § 3 lg 1 p 9 säilitamisega ehk selle punktiga hõlmatakse Riigi Infokommunikatsiooni Sihtasutust. Kommenteeritav punkt hõlmatakse KüTSi alla arvestades NIS2 direktiivi artikli 2 lg 2 punktides b, c, d ja e ehk KüTS § 1 lg 14 punktides 1, 2, 3 ja 4 olevaid kriteeriume. Esihinnangul on kommenteeritava punkti sõnastusele vastavaid üksusi 1.

KüTS § 1 lg 1⁵ punkt 5 eesmärk on seotud kehtiva KüTS § 3 lg 4 p 1 säilitamisega. Nimetatud punkt lisati KüTSi 2022. a küberturvalisuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse 531 SE tulemusel.³² Tolle eelnõu seletuskirjas (edaspidi 531 SE seletuskiri) selgitati nimetatud sätte lisamist seletuskirja lk-1 10 järgmiselt: „Loetelu esimene punkt on [avaliku teabe seaduse] tähenduses andmekogu vastutav ja volitatud töötleja. [Avaliku teabe seaduse] § 43¹ lõikes 1 olevat andmekogu definitsioonis olev lauseosa „mis asutatakse ja mida kasutatakse seaduses, selle alusel antud õigusaktis või rahvusvahelises lepingus sätestatud ülesannete täitmiseks“ viitab, et andmekogusid asutatakse ja kasutatakse avalike ülesannete täitmiseks. Seetõttu on kohane hõlmata avalikus sektoris oleva teenuse osutaja nimekirja ka andmekogude vastutavad ja volitatud töötajad; sh enamik neist on hõlmatud ka muude kavandatava § 3 lõikes 4 olevate punktide sõnastuste tõttu, kuid mitte kõik. Näiteks ei ole muude punktidega hõlmatud Liikluskindlustuse Fond, mis on [avaliku teabe seaduse] mõistes andmekogu vastutav töötleja. Andmekogude vastutavate ja volitatud töötajate hõlmamine avaliku sektori loetelu alla on vajalik ka põhjusel, et eelnõu asendab [avaliku teabe seaduse] alusel kehtestatud ISKE KüTS-i alusel kehtestava [Eesti infoturbestandardiga] ning selleks, et tagada andmekogude küberturvalisus, tuleb seega ka täpsustada KüTS-i kohaldamisala. Ka juba kehtiva õiguse kohaselt oli volitatud töötajatel kohustus [avaliku teabe seadusest] tulenevalt täita vastutava töötajate juhiseid andmekogu turvalisuse tagamisel. Olenemata sellest, et vastutav töötaja vastutab tema andmekoguga toimiva osas isiklikult, sest vastutust ei ole võimalik edasi anda, ei ole vastutavad töötajad olnud aktiivsed vastavasisuliselt juhiseid jagama. Sellele vaatamata tuleb volitatud töötajal tagada endast lähtuvalt turvalisus vähemalt samaväärsel tasemel vastutava töötajaga“.

³² <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/cd3107f9-b19c-4ed4-b6a7-7379fa3bf6b9/kuberturvalisuse-seaduse-ja-teiste-seaduste-muutmise-seadus/>.

Avaliku teabe seaduse § 43⁴ lõige 1 defineerib andmekogu vastutava töötaja (haldaja) kui „riigi- või kohaliku omavalitsuse asutus, muu avalik-õiguslik juriidiline isik või avalikke ülesandeid täitev eraõiguslik isik, kes korraldab andmekogu kasutusele võtmist, teenuste ja andmete haldamist. Andmekogu vastutav töötaja vastutab andmekogu haldamise seaduslikkuse ja andmekogu arendamise eest.“

Sama paragrahvi lõike 2 kohaselt võib andmekogu vastutav töötaja „volitada andmete töötlemise ja andmekogu majutamise teisele riigi- või kohaliku omavalitsuse asutusele, avalik-õiguslikule juriidilisele isikule või hanke- või halduslepingu alusel eraõiguslikule isikule vastutava töötaja poolt ettenähtud ulatuses“. Tegemist on siis volitatud töötlejale vastava ülesande volitamisega. Andmekaitse Inspektsiooni andmekogude juhendis³³ on lk-1 13 volitatud töötleja ja tema rolli kohta märgitud: „volitatud töötleja võib olla nii vastutava töötleja kontrolli all tegutsev andmekogu igapäevane haldaja kui ka teenuste osutaja näiteks andmekogu majutaja või arendajana. Sellist volitatud töötleja rolli täidavad paljude andmekogude suhtes IT-asutused nagu RIK ja SMIT. Teenuse osutajaid ei ole vajalik põhimääruses nimepidi loetleda, piisab nende ülesannete nimetamisest“. Ehk siis andmekogu volitatud töötleja all avaliku teabe seaduse kontekstis on mõeldud ennekõike olukorda, kus see volitatud töötleja majutab konkreetset andmekogu ja vajadusel tegeleb selle andmekoguga seotud arenduste ja ülalpidamisega. Andmekogu volitatud töötleja all ei ole siin mõeldud näiteks andmeandjat avaliku teabe seaduse tähenduses (vt avaliku teabe seaduse § 43⁵ lõiget 2) ning ka mitte igasugust isikuandmete volitatud töötajat isikuandmete kaitse üldmääruse või isikuandmete kaitse seaduse tähenduses.

Kommenteeritav punkt hõlmatakse KütSi alla arvestades NIS2 direktiivi artikli 2 lg 2 punktides b, c, d ja e ehk KütS § 1 lg 1⁴ punktides 1, 2, 3 ja 4 olevaid kriteeriume. Esialgsel hinnangul on kommenteeritava punkti sõnastusele vastavaid üksusi 1268.

KütS § 1 lg 1⁵ punkt 6 eesmärk on seotud kehtiva KütS § 3 lg 4 p 2 säilitamisega.

531 SE seletuskirjas selgitati nimetatud sätte lisamist lk-1 10 järgmiselt: „Loetelu teine punkt on Arenguseire Keskus, mis on küll Riigikogu Kantselei struktuuriüksus, kuid arenguseire seaduse § 3 lõike 2 alusel on Keskus oma ülesannete täitmisel iseseisev. Keskuse ülesandeks on ühiskonna pikaajaliste (üle 10-aastase ajahorisondi ulatuvate) arengute tuvastamine, analüüs ja nende põhjal erinevate arengustsenaariumite koostamine koos Eesti ühiskonnale avanevate võimaluste ja ohtude eristamisega, arengustsenaariumite realiseerimise jälgimine ning vajadusel arengustsenaariumite ja nende järelduste korrigeerimine.³⁴ Eelnõu eesmärk on tagada ka Keskuse tegevuses kasutatavate süsteemide ja andmete turvalisus, mistõttu on õiguselguse huvides eraldi välja toodud ka Arenguseire Keskus kui Riigikogu Kantselei struktuuriüksus. Eelduslikult kohaldatakse küberturvalisuse nõudeid kõikide subjektide kõikidele struktuuriüksustele, kuid see punkt loetelus on loodud õiguselguse tagamise eesmärgil, sest Arenguseire Keskus on oma ülesannete täitmisel iseseisev.“

³³ <https://abi.ria.ee/riha/materjalid-riha-kasutajale>.

³⁴ Arenguseire Keskuse tutvustus: <https://www.riigikogu.ee/riigikogu/riigikogu-kantselei/juhtkond-ja-osakonnad/>.

Kommenteeritav punkt hõlmatakse KütSi alla arvestades NIS2 direktiivi artikli 2 lg 2 punktides b ja e ehk KütS § 1 lg 1⁴ punktides 1 ja 4 olevaid kriteeriume. Esialgsel hinnangul on kommenteeritava punkti sõnastusele vastavaid üksusi 1.

KütS § 1 lg 1⁵ punkt 7 eesmärk on seotud kehtiva KütS § 3 lg 4 p 4 säilitamisega.

531 SE seletuskirjas selgitati nimetatud sätte lisamist lk-1 10 järgmiselt: „*Loetelu neljas punkt on kohaliku omavalitsuse üksuste liit, nt Harjumaa Omavalitsuste Liit, ning kohaliku omavalitsuse üksus ehk vallad ja linnad. Selle ning loetelu neljateistkümnenda punkti eesmärk on täpsustada kohaldamisala kohaliku omavalitsuse üksuse kontekstis, kus sarnaselt riigiasutustega on õiguselguse huvides vajalik määratleda avalik sektor täpsemalt kui juriidilise isiku tasandil.*“

Kommenteeritav punkt hõlmatakse KütSi alla arvestades NIS2 direktiivi artikli 2 lg 2 punkti e ehk KütS § 1 lg 1⁴ punktis 4 olevat kriteeriumi. Esialgsel hinnangul on kommenteeritava punkti sõnastusele vastavaid üksusi 16.

KütS § 1 lg 1⁵ punkt 8 eesmärk on seotud kehtiva KütS § 3 lg 4 p 9 säilitamisega.

531 SE seletuskirjas selgitati nimetatud sätte lisamist seletuskirja lk-1 11 järgmiselt: „*Loetelu kümnes punkt on Riigimetsa Majandamise Keskus. Eelnõu koostamise hetkel on Riigimetsa Majandamise Keskus ainus riigitulundusasutus Eestis. Kahjuks aga ei ole eelnõu koostamise hetkel kehtivas õiguses riigitulundusasutuse tähendust määratletud ning puudub ka võimalus Riigimetsa Majandamise Keskust muud moodi määratleda. Kuni 01.01.2010 kehtinud riigivaraseaduse § 6 lõike 1 alusel on riigitulundusasutus riigiasutus, mis võib osutada tasulisi teenuseid ja saada selle eest tulu. Ka eelnõu koostamise hetkel kehtivas riigivaraseaduses on korduvalt riigitulundusasutuse terminit kasutatud, kuid puudub eraldi sätte termini määratlemiseks. Kehtiva riigivaraseaduse eelnõu seletuskirja³⁵ kohaselt ei peetud õigeks sätestada asutuse vorm riigivaraseaduses ning soovitati seda teha Vabariigi Valitsuse seaduses või näiteks sellest asutuse vormist loobuda. Eelnõu koostamise hetkeks kumbagi aga tehtud ei ole. Sellest hoolimata on aga vajalik tagada Riigimetsa Majandamise Keskuse süsteemide turvalisus, kuivõrd tema teenused ning selleks kasutatavad andmed on ühiskonna toimimise seisukohast olulised.*“

Kommenteeritav punkt hõlmatakse KütSi alla arvestades NIS2 direktiivi artikli 2 lg 2 punktides b ja e ehk KütS § 1 lg 1⁴ punktides 1 ja 4 olevaid kriteeriume. Esialgsel hinnangul on kommenteeritava punkti sõnastusele vastavaid üksusi 1.

KütS § 1 lg 1⁵ punkt 9 eesmärk on seotud teatavas ulatuses kehtiva KütS § 3 lg 3 p 7 säilitamisega.

³⁵ Riigivaraseadus 437 SE seletuskiri lk 14, kättesaadav:

<https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/bd686b3c-a592-2d90-dc53-12d484999745/Riigivaraseadus>.

Kehtiva KüTSi kohaselt peavad kõik perearstid järgima KüTSi olevaid nõudeid, sh algselt anti perearstidele üleminekuks aega ca 3,5 aastat: KüTS jõustus esmakordselt mais 2018 ning KüTS § 29 lõike 3 kohaselt jõustus perearstidega seotud säte 2022. aasta 1. jaanuaril.

Kommenteeritavas punktis on lauseosa „kes ei ole elutähtsa teenuse osutaja“, kuna CER direktiivi üle võtmisel on edaspidi osad perearstid samal ajal ka elutähtsa teenuse osutajad hädaolukorra seaduse tähenduses (kes hõlmatakse KüTSi subjektiks kavandatava KüTS § 1 lg 1³ punkti 8 tulemusena). 426 SE seletuskirjas on märgitud (lk-1 42): „*Hinnanguliselt vastab elutähtsa teenuse osutaja kriteeriumidele 60 perearstiabi teenuse osutajat. See tagab igas maakonnas vähemalt kaks elutähtsat teenust osutavat perearstiabi osutajat ning suuremates maakondades elanikkonna arvu järgi rohkem*“. Täiendavalt on sama seletuskirja lk-1 59 märgitud: „*Elutähtsa teenuse osutajateks on kavas määrata ka 26 perearstiabi osutajat*“; ning lk-1 del 74-75 on märgitud: „*Hinnanguliselt saavad ETOdeks kuni 26 perearstiabi osutajat, kes on jaotunud üle Eesti nii, et igas maakonnas oleks vähemalt kaks elutähtsat teenust osutavat perearstiabi osutajat. Eestis on üle 400 isikut, kellel on kehtiv tegevusluba perearstiabi perearsti nimistu alusel osutamiseks. Mõju sihtrühm on väike, kuna moodustab u 5% kõikidest üldarstiabi teenuse osutajatest*.“ Sarnased põhimõtted on ka ette nähtud tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses, mis hakkab tulevikus asendama hädaolukorra seadust.

Kehtiv KüTSi § 3 lg 1 p 7 hõlmab KüTSi alla kõik tervishoiuteenuste korraldamise seaduses sätestatud perearstiabi osutajad perearstiabi osutamisel. Selleks, et eristada neid perearste, kes ei ole edaspidi elutähtsa teenuse osutajad, kuid kes NIS2 direktiivi I lisas märgitud 5-esimeses viite (*Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2011/24/EL, patsiendiõiguste kohaldamise kohta piiriüleles tervishoius (edaspidi direktiiv 2011/24/EL), artikli 3 punktis g määratletud tervishoiuteenuse osutajad*) kohaselt on hõlmatud ka NIS2 direktiivi alla, on tekitatud kommenteeritav punkt. Direktiivi 2011/24/EL artikli 3 punktis g on tervishoiuteenuse osutajaks „*füüsiline või juriidiline isik või muu üksus, kes osutab liikmesriigi territooriumil seaduslikult tervishoiuteenuseid*“. Sama artikli punktis a on defineeritud tervishoiuteenus kui: „*tervishoiuteenused, mida tervishoiutöötajad osutavad patsientidele, et hinnata, säilitada või taastada nende tervises seisundit, sealhulgas ravimite ja meditsiiniseadmete väljakirjutamine, väljastamine ja nendega varustamine*“. Ehk üldistatult võib siia alla esmapilgul paigutada erinevaid tervishoiuteenuseid ja nende osutajaid, kuid eelnõu koostajate soov on NIS2 direktiivi võimalikult kitsalt üle võtta, sh ennekõike säilitada kehtivat õigust.

Kommenteeritava punkti puhul ei ole võimalik lisada kehtivas KüTSi asjakohases punktis olevat lauseosa „*perearstiabi osutamisel*“, kuna NIS2 direktiiv näeb ette, et sellised üksused tulevad tervikuna KüTSi subjektiks. Samas on nendel üksustel võimalik näiteks Eesti infoturbestandardi rakendamisel, konkreetsemalt kaitsetarbe määramisel, lähtuda perearstiabi osutamise teenusest. Seda olukorras, kus nimetatud üksus ei soovi enda varasemalt paika pandud kaitsetarvet muuta ja (uuendatud) riskialalüüs seda käsitlust ka toetab.

Direktiivi 2011/24/EL artikli 3 punkt g on seotud ka kehtiva KüTS § 3 lõike 1 punktiga 6, kuid tolle KüTSi punkti sisu saab olema edaspidi kaetud nii, et selles nimetatud üksused saavad CER

direktiivi üle võtva 426 SE tulemusena elutähtsa teenuse osutajateks. Seetõttu puudub ka vajadus tekitada sarnast sätet nende üksuste suhtes nagu on kommenteeritav punkt.

Kommenteeritav punkt hõlmatakse KüTSi alla arvestades NIS2 direktiivi artikli 2 lg 2 punktides b, c ja e ehk KüTS § 1 lg 1⁴ punktides 1, 2 ja 4 olevaid kriteeriume. Esialgsel hinnangul on kommenteeritava punkti sõnastusele vastavaid üksusi 163.

KüTS § 1 lg 1⁵ punkt 10 eesmärk on seotud kehtiva KüTS § 3 lg 4 p 11 säilitamisega.

531 SE seletuskirjas selgitati nimetatud sätte lisamist seletuskirja lk-del 11-12 järgmiselt: „*Loetelu üheteistkümmes punkt on seaduse alusel loodud avalik-õiguslik juriidiline isik, nt Eesti Haigekassa, Notarite Koda või erinevad ülikoolid.*³⁶ *Eranditult kannavad kõik avalik-õiguslikud juriidilised isikud olulist osa avaliku sektori toimimisel, olgu tegemist ühenduse, asutuse või fondiga. Küberturvalisuse nõuded kohaldusid mitmele avalik-õiguslikule juriidilisele isikule ka varasemalt kui andmekogu vastutavale või volitatud töötlejale. Kuivõrd avalik-õiguslikel juriidilistel isikutel on reeglina arvestatav ligipääs erinevatele andmekogudele ning nende osutatavad reguleeritud teenused on ühiskondlikult tähtsad, siis on ka selle eelnõu punkti eesmärk avalikule sektorile mõeldud kohaldamisala täpsustada avalik-õiguslike juriidiliste isikute suhtes. Siinse punkti suhtes on üks erinorm seotud Eesti Rahvusringhäälinguga (vt kehtiva KüTS § 3 lg 1 punkti 10 ning sellega seonduvalt ka siinse eelnõu § 1 punkti 5 ning § 3 selgitust). Vastav erinorm kehtib kuni 2026. aasta 31. detsembrini.*“

Siin vt ka Eesti Rahvusringhäälingu seaduse muudatuse selgitusi.

Kommenteeritav punkt hõlmatakse KüTSi alla arvestades NIS2 direktiivi artikli 2 lg 2 punktides d ja e ehk KüTS § 1 lg 1⁴ punktides 3 ja 4 olevaid kriteeriume. Esialgsel hinnangul on kommenteeritava punkti sõnastusele vastavaid üksusi 26.

KüTS § 1 lg 1⁶ eesmärk on tekitada paindlikkust sama paragrahvi lõigete 1⁴ ja 1⁵ suhtes ehk tekitada volitusnorm Vabariigi Valitsusele määruse andmiseks, millega on tulevikus võimalik lisada täiendavaid üksusi KüTSi nõuete alla. Samas määruses tuleb ära seostada KüTS § 1 lõike 1⁴ punktides oleva kriteeriumi või kriteeriumitega. Taolise määruse volitusnormi tekitamine võimaldab ka vähendada õigusloomet ehk vältida olukorda, kus võib tekkida pidevalt või mitu korda muuta KüTSi. Kuna volitusnormi alusel annab määruse Vabariigi Valitsus, siis on tagatud, et kõik huvitatud ning potentsiaalsed uued osapooled-üksused kaasatakse määruse koostamisse. Vabariigi Valitsuse tase määruse andmisel on ka seetõttu, et lisanduvad uued osapooled-üksused ei ole eelduslikult ainult riikliku küberturvalisuse tagamise valdkonna eest vastutava ministri (eelnõu kohaselt justiits- ja digiministri) valitsemisalaga seotud.

Siinse volitusnormiga on seotud ka kavandatav KüTS § 3 lõikega 1⁴ ehk samas Vabariigi Valitsuse määruses täpsustatakse, kas uus subjekt on elutähtis üksus või oluline üksus.

³⁶ Algse altviite sõnastust muudetud: avalik-õiguslikud juriidilised isikud on leitavad siit: <https://www.fin.ee/riigihaldus-ja-avalik-teenistus-kinnisvara/riigihaldus/avaliku-sektori-statistika> – vt „Töötajad ja asutused“ sakk „Avaliku sektori asutused“, filtreerides asutuse tüübina „avalik-õiguslikud asutused“.

Volitusnormi tekitamata jätmise korral tuleb teha KütSis, ennekõike eelnõuga lisatava paragrahvi 1 lõikes 1⁵ täiendusi, lisades sinna nimekirja uute üksuste valdkondade või sektorite nimetusi.

Eelnõu koostajad markeerivad tsiviilkriisi ja riigikaitse seadusest (eelnõude infosüsteemi toimik nr 21-0915; 14.06.2024 eelnõude infosüsteemis registreeritud eelnõu tekstist) teatud organisatsioonide tüübid ja valdkonnad, kes peaksid saama püsiva kriisiülesande sama seaduse tähenduses (mis ei tähenda automaatselt KütSi nõuete järgimise kohustust, kuna see seos on ainult elutähtsa teenuse osutajate korral). Eelnõu koostajatena ootame tagasisidet, kas järgmised organisatsioonid võiks lisada nt KütS § 1 lõikes 1⁵ olevasse loetelusse või tasuks mõelda nende lisamist kunagi hiljem kommenteeritava lõike alusel antavasse Vabariigi Valitsuse määrusesse:

- ettepanek atmosfääriõhu kaitse seadusest tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse eelnõus - kavandatava atmosfääriõhu kaitse seaduse § 38¹ lõige 1: *Käesolevas jaotises sätestatud õhukvaliteedi taseme hindamine on püsiv kriisiülesanne, mida täidab isik, kellega on sõlmitud [atmofääriõhu kaitse seaduse] § 30 lõikes 5 nimetatud haldusleping.;*

- ettepanek lennundusseadusest tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse eelnõus - kavandatava lennundusseaduse § 7⁸ (lennujulgestusteenuse osutaja püsiv kriisiülesanne) lõige 1: *Elutähtsat teenust osutava lennuvälja käitlejaga sõlmitud lepingu alusel lennujulgestusmeetmete kohaldamist tagava lennujulgestusteenuse osutaja püsiv kriisiülesanne on tagada teenuse osutamine vastavalt [lennundusseaduse] 7¹. peatükis sätestatule ja lennuvälja käitlejaga sõlmitud lepingule.;*

- ettepanek lennundusseadusest tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse eelnõus - kavandatava lennundusseaduse § 50⁴¹ (maapealse teenindaja püsiv kriisiülesanne) lõige 1: *Elutähtsat teenust osutavale lennuvälja käitlejale maapealse teeninduse lepingu alusel nõukogu direktiivi 96/67/EÜ lisas loetletud maapealse käitluse teenuseid, välja arvatud toithustusteenust, osutava maapealse teenindaja püsiv kriisiülesanne on tagada teenuse osutamine vastavalt käesolevas peatükis sätestatule ja maapealse teeninduse lepingule.;*

- ettepanek maagaasiseadusest tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse eelnõus - kavandatava maagaasiseaduse § 22 (võrguettevõtja õigused ja kohustused) lõige 17: *Käesoleva paragrahvi lõikes 15 nimetatud elutähtsa teenuse osutajale võrgu või selle osa arendamise või opereerimise teenus osutava isiku püsiv kriisiülesanne on tagada võrgu toimimine vastavalt tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 75 lõike 6 alusel kehtestatud nõuetele.;*

- ettepanek meresõiduohutuse seadusest tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse eelnõus - kavandatava meresõiduohutuse seaduse § 50 (jäämurdetööd) lõige 3: *Jäämurdeteenuse osutaja püsiv kriisiülesanne on tagada jäämurdeperioodil jäämurdmine enda teeninduspiirkonnas vastavalt Transpordiametiga sõlmitud lepingule.;*

- ettepanek raudteeseadusest tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse eelnõus - kavandatava raudteeseaduse § 6 (avalik reisijatevedu) lõige 3: *Avalikku reisijatevedu teostava raudtee-*

ettevõtja püsiv kriisiülesanne on korraldada teenust vastavalt käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatule.;

- ettepanek sadamaseadusest tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse eelnõus - kavandatava sadamaseaduse § 3² (sadamaoperaatori püsiv kriisiülesanne) lõige 1: *[sadamaseaduse] § 3¹ lõike 2 alusel kinnitatud elutähtsa teenuse osutamiseks kasutatavas sadamas konteiner- ja veeremkaupu lastiva ja lossiva sadamaoperaatori püsiv kriisiülesanne on tagada teenuse osutamine vastavalt [sadamaseaduses] sätestatule ja elutähtsat teenust osutava sadama pidajaga sõlmitud lepingule.;*

- ettepanek tervishoiuteenuste korraldamise seadusest tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse eelnõus - kavandatava tervishoiuteenuste korraldamise seaduse § 4 (tervishoiuteenuse osutaja) lõige 2: *Valdkonna eest vastutav minister võib kehtestada määrusega:*

1) loetelu tervishoiuteenuse osutajatest, kes ei kuulu elutähtsa teenuse osutajate hulka, kuid täidavad püsivaid kriisiülesandeid tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse § 10 lõike 2 tähenduses;

2) tervishoiuteenuse osutaja püsiva kriisiülesande täpsema sisu, selle täitmise mahu, püsiva kriisiülesande täitmise ja selleks valmistumise nõuded, arvestades [tervishoiuteenuste korraldamise seaduse] §-des 58¹–58³ sätestatut.;

- ettepanek ühistranspordiseadusest tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse eelnõus - kavandatava ühistranspordiseaduse § 6 (vedaja ja vedaja püsiv kriisiülesanne) lõige 4: *Käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud liinivedu teostava vedaja püsiv kriisiülesanne on tagada liinivedu pädeva asutusega sõlmitud avaliku teenindamise lepinguga või haldusaktiga pandud avaliku teenindamise kohustuse kohaselt.*

Siinsetest organisatsioonidest on jäetud välja need üksused, kes on juba praegu või hõlmatakse käesoleva eelnõuga KüTSi nõuete järgijaks.

KüTSi muutmisel 2022. aastal³⁷ oli üks Riigikokku esitatud eelnõus võimalikest subjektidest ka Riigikogus esindatud erakond erakonnaseaduse tähenduses. Tolle lisanduse selgituseks oli seletuskirjas järgmine: „*Erakonnad kui mittetulundusühingud on eraõiguslikud juriidilised isikud, kuid Riigikogus esindatud erakondadele makstakse riigieelarvest eraldisi ning nad kannavad avalikus sektoris olulist funktsiooni seadusloomes, mh ka fraktsioonide tegevuse kaudu. Seega kui Riigikogus esindatud erakond kasutab võrgu- ja infosüsteeme, on nendele süsteemidele ka avaliku sektori toimimise tagamise seisukohalt kõrgendatud kaitsevajadus.*“ Riigikogu menetluse käigus eemaldati nimetatud säte, kuid eelnõu koostajatena ootame tagasisidet, kas lisada nad näiteks KüTS § 1 lõikes 1⁵ olevasse loetelusse või tasuks mõelda nende lisamist kunagi hiljem kommenteeritava lõike alusel antavasse Vabariigi Valitsuse määrusesse.

³⁷ Küberturvalisuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seadus 531 SE – kättesaadav: <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/cd3107f9-b19c-4ed4-b6a7-7379fa3bf6b9/kuberturvalisuse-seaduse-ja-teiste-seaduste-muutmise-seadus/>.

KüTS § 1 lõike 2¹ eesmärk on üle võtta NIS2 direktiivi artikli 2 lõige 9. Tolle lõike tekst ja selles viidatud lõigete tekstid:

„7. [NIS2 direktiivi] ei kohaldata avaliku halduse üksuste suhtes, mis tegutsevad riigi julgeoleku, avaliku julgeoleku, kaitse või õiguskaitse valdkonnas, sealhulgas kuritegude ennetamise, uurimise, avastamise ja nende eest vastutusele võtmise valdkonnas.

8. Liikmesriigid võivad vabastada konkreetsed üksused, mis tegutsevad riigi julgeoleku, avaliku julgeoleku, kaitse või õiguskaitse valdkonnas, sealhulgas kuritegude ennetamise, uurimise, avastamise ja nende eest vastutusele võtmisega seotud tegevused, või mis osutavad teenuseid üksnes käesoleva artikli lõikes 7 osutatud avaliku halduse üksustele, artiklis 21 või 23 sätestatud kohustuste täitmisest seoses nimetatud tegevuste ja teenustega. Sellistel juhtudel VII peatükis osutatud järelevalve- ja täitemeetmeid nende konkreetsete tegevuste või teenuste suhtes ei kohaldata. Kui üksused tegelevad üksnes sellist liiki tegevusega või osutavaid üksnes sellist liiki teenuseid, millele on osutatud käesolevas lõikes, võivad liikmesriigid otsustada need üksused ka artiklites 3 ja 27 sätestatud kohustuste täitmisest vabastada.

9. Lõikeid 7 ja 8 ei kohaldata, kui üksus tegutseb usaldusteenuse osutajana.“

NIS2 direktiivi artikli 2 lõigete 7 ja 8 sisu on juba üle võetud KüTS § 1 lõikes 2 ning selle lõike osas muudatusi ei tehta ehk siin täiendavaid välistusi ei tekitata.

KüTS § 1 lõige 3 tunnistatakse kehtetuks. Muudatus on seotud asjaoluga, et kehtetuks tunnistatavas lõike olemus ning sisu on sõnastatud edaspidi KüTS § 1 lõikes 1¹, mida tuleb vaadata koos sama paragrahvi lõikega 1².

KüTS § 1 lõike 4 muutmise on seotud NIS2 direktiivi artikliga 4, mis sisustab olukorra, kus mõne üksuse jaoks kehtivad teisest õigusaktist tulenevad nõuded, mis on samaväärsed NIS2 direktiivi teatavate nõuetega, siis lähtub see üksus vastavast eri valdkonna õigusakti nõuetest.

NIS2 direktiivi artikli 4 sisu:

„1. Kui valdkondlikes liidu õigusaktides nõutakse elutähtsatelt või olulistelt üksustelt küberturvalisuse riskijuhtimismeetmete võtmist või olulistest intsidentidest teatamist ning kui need nõuded on vähemalt samaväärse toimega kui [NIS2 direktiivis] sätestatud kohustused, ei kohaldata selliste üksuste suhtes [NIS2 direktiivi] asjakohaseid sätteid, sealhulgas VII peatükis sätestatud järelevalve- ja täitmise tagamise sätteid. Kui valdkondlikud liidu õigusaktid ei hõlma kõiki konkreetse sektori üksusi, mis kuuluvad [NIS2 direktiivi] kohaldamisalasse, kohaldatakse jätkuvalt [NIS2 direktiivi] asjakohaseid sätteid nende valdkondlike liidu õigusaktidega hõlmamata üksuste suhtes.

2. Käesoleva artikli lõikes 1 osutatud nõudeid käsitatakse samaväärse toimega kui [NIS2 direktiivis] sätestatud kohustused juhul, kui:

a) küberturvalisuse riskijuhtimismeetmed on mõjult vähemalt samaväärsed artikli 21 lõigetes 1 ja 2 sätestatud meetmetega või

b) valdkondlikus liidu õigusaktis nähakse ette [NIS2 direktiivi] kohane CSIRTide, pädevate asutuste või ühtsete kontaktpunktide viivitamatu, asjakohasel juhul automaatne ja otsene juurdepääs [NIS2 direktiivi] kohastele intsidenditeadetele ning kui olulistest intsidentidest teatamise nõuded on mõjult vähemalt samaväärsed [NIS2 direktiivi] artikli 23 lõigetes 1–6 sätestatud nõuetega.

3. [Euroopa Komisjon] annab hiljemalt 17. juuliks 2023 suunised, milles selgitatakse lõigete 1 ja 2 kohaldamist. Komisjon vaatab kõnealused suunised korrapäraselt läbi. Nende suuniste ettevalmistamisel võtab komisjon arvesse koostöörühma ja ENISA tähelepanekuid.“

Muudatusega on seotud ka NIS2 põhjenduspunktid 22–29 ja 31, mis selgitavad kommenteeritava muudatuse tausta ja mõtet, sh ka samasse paragrahvi lisanduvat lõiget 4¹.

NIS2 artikli 4 lõike 3 kohta on Euroopa Komisjon avaldanud 18.09.2023. a teatise Komisjoni suunised direktiivi (EL) 2022/2555 (küberturvalisuse 2. direktiiv) artikli 4 lõigete 1 ja 2 kohaldamise kohta 2023/C 328/02.³⁸

Kuna NIS2 artikkel 4 näeb ette, et need erinõuded võivad tulla mõnest Euroopa Liidu õigusaktist (st ennekõike direktiivist, määrusest, rakendusmäärusest või delegeeritud määrusest), siis on kommenteeritavasse lõikesse lisatud vastav sõnastus. Samuti on kommenteeritavasse lõikesse lisatud küberintsidendist teavitamise nõuete osa, kuna see on üks variantidest, mis võib olla reguleeritud mõnes muus valdkondlikus õigusaktis.

KüTS § 1 lõige 4¹ on seotud sama paragrahvi lõikega 4, kuna sinne lõige annab küberturvalisuse valdkonna eest vastutavale ministriale volituse kehtestada määrus, milles täpsustatakse KüTS § 1 lõike 4 sisu. Tolles määruses täpsustatakse-selgitatakse, et milline KüTSi mõttes teenuse osutaja peab oma küberturvalisuse tagamisega seotud nõuete tagamisel lähtuma enda valdkondlikust õigusaktist, sh millises ulatuses tuleb seda järgida.

Muudatusega on seotud ka NIS2 direktiivi põhjenduspunktid 22-29, mis selgitavad kommenteeritava muudatuse tausta ja mõtet, sh on põhjenduspunktides 28 ja 29 toodud välja erisused finantssektoris ja lennundussektoris võrreldes NIS2 direktiiviga.

KüTS § 1¹ on seotud NIS2 direktiivi artikli 26 üle võtmisega. Kommenteeritav paragrahv sätestab, milliste teenuse osutajate suhtes on näiteks KüTSi alusel järelevalvet teostaval pädeval asutusel võimalik enda volitusi kasutada. Vt siin ka nt NIS2 direktiivi artikli 26 lõiget 5. Kommenteeritava paragrahviga on seotud ka NIS2 direktiivi põhjenduspunktid 113–115.

KüTS § 1¹ lõige 1 võtab üle NIS2 direktiivi artikli 26 lõike 1 sissejuhatava lause, sätestades üldreegli, et teenuse osutaja suhtes kohaldatakse jurisdiktsiooni, kus on tema tegevuskoht või kus ta on asutatud.

38

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A52023XC0918%2801%29&qid=1726668543740>.

KüTS § 1¹ lõige 2 tekitab eelnevalt mainitud üldreeglile kolm laadi erandit, võttes üle NIS2 direktiivi 26 lõike 1 punktid a–c.

Digitaalse teenuse osutaja olemuse-sisu osas vt kavandatavat KüTS § 2 punkti 7⁴ ning sealseid selgitusi. Keskvalitsuse avaliku halduse üksuse ja kohaliku tasandi avaliku halduse üksuse olemuse-sisu osas vt kavandatava KüTS § 2 punkte 1² ja 1³.

Siinse lõike punktide tulemuseks võib olla ka olukord, kus ühel üksusel on mitu jurisdiktsiooni (näiteks, kui üks üksus pakub pilvandmetöötlusteenust), siis tuleb lähtuda kommenteeritava lõike punktist 2, ja kui ta pakub üldkasutatava elektroonilise side teenust, siis tuleb lähtuda kommenteeritava lõike punktist 1. Sisuliselt sõltub see pakutavast teenusest.

KüTS § 1¹ lõikega 3 võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 26 lõige 2, mis näeb ette konkreetse järjekorra tegevustest, mille tulemusena selgitatakse välja digitaalse teenuse osutaja peamine tegevuskoht. Ehk kui digitaalse teenuse osutaja peamine tegevuskoht on kommenteeritava lõike esimese punkti kohaselt „Euroopa Liidu liikmesriik, kus turvameetmeid käsitlevad otsused valdavalt tehakse“, siis puudub vajadus peamise tegevuskoha välja selgitamiseks punktide 2 või 3 alusel. Kuid kui kommenteeritava lõike esimene punkt ei ole asjakohane (nt võetakse turvameetmeid käsitlevad otsused vastu Ühendkuningriigis või Ameerika Ühendriikides), siis tuleb vaadata, kas tegemist on teise punkti olukorraga; kui teine punkt ei ole ka asjakohane, siis kohaldub kolmas punkt.

KüTS § 1¹ lõike 4 mõte on erisuse tekitamine sama paragrahvi lõikele 3. Kommenteeritava lõikega võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 26 lõike 3 lause 3. **KüTS § 1¹ lõike 5** eesmärk on üle võtta NIS2 direktiivi artikli 26 lõike 3 lause 4, andes selguse, et kas ja kes võib konkreetse teenuse osutaja suhtes võtta õiguslikke meetmeid, kui digitaalse teenuse osutaja ei ole endale esindajat määranud. Digitaalse teenuse osutaja esindaja osas vt ka kavandatavat KüTS § 2 punkti 7⁵.

NIS2 direktiivi artikli 26 lõike 3 kogutekst (sh alla on joonitud kommenteeritava paragrahviga seotud lõiked 4 ja 5):

„3. Kui lõike 1 punktis b osutatud üksuse tegevuskoht ei ole liidus või ta ei ole seal asutatud, kuid ta pakub liidus oma teenuseid, määrab ta endale liidus esindaja. Esindaja tegevuskoht peab olema ühes nendest liikmesriikidest, kus teenuseid osutatakse, või ta peab olema seal asutatud. Kõnealust üksust loetakse selle liikmesriigi jurisdiktsiooni alla kuuluvaks, kus on esindaja tegevuskoht või kus ta on asutatud. Kui käesoleva lõike kohast esindajat liidus määratud ei ole, võib üksuse vastu, kes rikub [NIS2 direktiivi], võtta õiguslikke meetmeid iga liikmesriik, kus üksus teenuseid osutab.“

KüTS § 1¹ lõike 6 sisu on NIS2 direktiivi artikli 26 lõike 4 üle võtmine.

KüTS §-ga 2 tehtavad muudatused ei lähtu mõistete tähestikulisest järjestusest, vaid arvestab kehtiva paragrahvi mõistete sõnastamise ja selgitamise järjestuse loogikat.

Lisanduva **KüTS § 2 punktiga 1¹** võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 6 punkt 38: „*füüsiline isik või juriidiline isik, kes on asutatud ja keda tunnustatakse tema tegevuskohajärgse riigisisese õiguse kohaselt, kes võib enda nimel omada õigusi ja kanda kohustusi*“. Kommenteeritava punkti selgituses on märgitud, et tegemist on tegevuskohajärgse riigisisese õigusega, kuna näiteks digitaalse teenuse osutajate korral võib tekkida olukord, kus konkreetne isik ei ole Eestis asutatud, kuid ta osutab ka teenuseid Eestis olevatele klientidele. Kommenteeritavat mõistet ehk üksust kasutatakse ka eelnõuga lisatavates KüTS § 1 uutes lõigetes olevate mõistete sõnastustes ning KüTSi endas puudus parem samalaadne sõna, mis sõna „üksus“ olemust paremini iseloomustaks. Näiteks ei ole võimalik siin kasutada lühendit/terminit „teenuse osutaja“, kuna sellel on teine kontekst - siin vt ka KüTS § 3 lõike 1¹ selgitust. Üksuse termin ei tähenda olukorda, et tegemist on ühe organisatsiooni struktuuriüksusega (nt osakonnaga), vaid sellega iseloomustatakse tervet organisatsiooni. Kui organisatsiooni üks struktuuriüksus osutab mingit teenust, mis on toodud välja eelnõu § 1 lisanduvates lõigetes 1¹–1⁶, siis muutub see vastav organisatsioon tervikuna KüTSi teenuse osutajaks – kuid sel juhul tuleb täiendavalt hinnata, et mis osa selle organisatsiooni tegevusest peab järgima KüTSi nõudeid ehk et mis on määratud kaitsealasse.

KüTS § 2 punktiga 1² tekitatakse lühend „keskvalitsuse avaliku halduse üksus“, mis hõlmab mitut üksust, kellest enamik on juba praegu kehtiva KüTSiiga hõlmatud. Kommenteeritav lühend on seotud ka NIS2 direktiivi artikli 2 lõike 2 punkt a alapunkti i) sisuga (*üksus on: keskvalitsuse avaliku halduse üksus, nagu see on kindlaks määratud liikmesriigi poolt kooskõlas tema õigusega*). Kommenteeritaval punktil on ka seos avaliku halduse üksuse mõistega, mis on defineeritud NIS2 direktiivi artikli 6 punktis 35 (mida eraldiseisvalt eelnõuga üle ei võta). Kommenteeritava punkti puhul on tegemist ka kehtiva õiguse säilitamisega, kuna see mõiste hõlmab KüTS kehtiva versiooni § 3 lõike 4 punktides 3, 5, 6, 7, 8, 11, 12 ja 14 olevaid organisatsioone.

Erisusena kehtivast õigusest on kommenteeritavas punktis lisatud nimetusena ka Finantsinspektsiooni, kelle puhul ei ole otseselt niivõrd selge, kas hetkel tema suhtes kehtib KüTS, mistõttu sarnaselt teiste üksustega on ta eraldi nimetatud siinse eelnõuga. Finantsinspektsioon ei ole eraldiseisev juriidiline isik, vaid ta on finantsinspektsiooni seaduse § 4 lõike 1 kohaselt: „*autonoomse pädevusega ja oma eelarvega Eesti Panga juures asuv asutus, mille juhtimisorganid tegutsevad ja esitavad aruandeid [Finantsinspektsiooni seaduses] sätestatud korras.*“ Eelnõu eesmärk on tagada ka Finantsinspektsiooni tegevuses kasutatavate võrgu- ja infosüsteemide ja andmete turvalisus, mistõttu on õigusselguse huvides eraldi välja toodud ka Finantsinspektsioon kui Eesti Panga juures asuv asutus. Eelduslikult kohaldatakse küberturvalisuse nõudeid kõikide subjektide kõikidele struktuuriüksustele või nende juures asuvatele asutustele, kuid see punkt loetelus on loodud õigusselguse tagamise eesmärgil, sest Finantsinspektsioon on finantsjärelevalve teostamisel ja kriisilahendusülesannete täitmisel sõltumatu.

Sarnaselt eelnevalt kommenteeritud punktiga, sätestatakse **KüTS § 2 punktis 1³** lühend „kohaliku tasandi avaliku halduse üksus“, mis on seotud NIS2 direktiivi artikli 6 punktis 35

sätetatud mõistega, kuid siinne lühend on seotud ka NIS2 direktiivi artikli 2 lõike 5 punkti a rakendamise (Liikmesriigid võivad ette näha, et [NIS2 direktiivi] kohaldatakse: a) kohaliku tasandi avaliku halduse üksuste suhtes) ning kehtiva õiguse säilitamisega (vt KütS kehtiva versiooni § 3 lõike 4 punktis 4 sõnastust „kohaliku omavalitsuse üksus“ ja punkti 13). Kommenteeritaval punktil pole niivõrd seost NIS2 direktiivi artikli 2 lõike 2 punkti f alapunktiga ii) (üksus on: ii) liikmesriigi poolt tema õiguse kohaselt kindlaks määratud piirkondliku tasandi üksus, mis vastavalt riskipõhisele hindamisele osutab teenuseid, mille häirel võib olla oluline mõju kriitilise tähtsusega ühiskondlikule või majandustegevusele), kuna tolle alapunkti sisu on seotud piirkondliku (ingl k: *regional*) tasandi üksusega ehk Eesti puhul maavalitsustega, mida enam ei ole.

Kui kommenteeritava NIS2 direktiivi sätte üle võtmisel otsustatakse, et seda võetakse kitsamalt üle ja kehtivat õigust ei säilitata, siis see võib kaasa tuua olukorra, kus kohalike omavalitsuste ja nende valitsemisel olevate asutuste suhtes ei kohaldata ühtseid küberturvalisuse nõudeid ning see võib kaasa tuua tõrkeid ja probleeme nende osutatavate avalike teenuste osutamisele või nende võrgu- ja infosüsteemidele, sh ka nende üksuste valduses olevatele (isiku)andmete turvalisusele.

KütS § 2 punkti 1⁴ eesmärk on määratleda termin „küberturvalisus“, mis on defineeritud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2019/881, mis käsitleb ENISAt (Euroopa Liidu Küberturvalisuse Amet) ning info- ja kommunikatsioonitehnoloogia küberturvalisuse sertifitseerimist ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 526/2013 (edaspidi *määrus 2019/881*), artikli 2 punktis 1, andes ka selguse, kuidas sisustada muid KütSi õigusnorme, milles on mainitud küberturvalisust. Tegemist on ka NIS2 direktiivi artikli 6 punkti 3 üle võtmisega. Määruse 2019/881 artikli 2 punkti 1 kohaselt on küberturvalisuseks „tegevused, mis on vajalikud, et kaitsta võrgu- ja infosüsteeme, nende kasutajaid ja teisi isikuid küberohtude eest“.

KütS § 2 punkti 2 muutmine on seotud asjaoluga, et „sündmus“ on laiem mõiste kui „tegevus“ ning see sisustab paremini võrgu- ja infosüsteemi turvalisuse mõistet. Muudatuse tulemusena on kommenteeritav mõiste ka rohkem kooskõlas NIS2 direktiivi artikli 6 punktis 2 oleva „võrgu- ja infosüsteemide turvalisuse“ mõistega, milles kasutatakse samamoodi sõna „sündmus“.

KütS § 2 punktiga 3¹ võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 6 punkt 7. Liikmesriigi all on mõeldud Euroopa Liidu liikmesriiki. Märkimisväärse mõju osas vt NIS2 direktiivi artiklit 23 (mis võetakse üle KütS §-ga 8) sh ennekõike selle lõikeid 1, 3 ja 11. Siin on ka asjakohased NIS2 direktiivi põhjenduspunktid 68–73, sh ennekõike põhjenduspunkt 69.

KütS § 2 punktiga 3² võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 6 punkt 8, seostades toimingud ja menetlused, mille eesmärgiks on küberintsidenti ennetada, tuvastada, analüüsida, ohjata või lahendada ja sellest taastuda.

KütS § 2 punktiga 3³ võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 6 punkt 9, mis defineeritakse, kuna NIS2 direktiiv näeb ette riskidega seotud teabe vahetamist ja jagamist. Seetõttu on vaja ka selgelt määratleda, mida riski all mõeldakse ehk teha vastav definitsioon.

KüTS § 2 punktiga 3⁴ võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 6 punkt 10, mis defineeritakse, kuna NIS2 direktiiv näeb ette küberohtudega seotud teabe vahetamist ja jagamist. Seetõttu on vaja ka selgelt määratleda, mida küberohu all mõeldakse. Kuna küberoht on defineeritud juba olemasolevas Euroopa Liidu määruses, siis on siin tehtud viide vastavale määrusele. Määruse 2019/881 artikli 2 punkti 8 kohaselt on küberohuks „*võimalik asjaolu, sündmus või tegevus, mis võib kahjustada või häirida võrgu- ja infosüsteeme, nende kasutajaid ja teisi isikuid või neile muul viisil halba mõju avaldada*“.

KüTS § 2 punktiga 3⁵ võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 6 punkt 11, mis defineeritakse, kuna NIS2 direktiiv näeb ette oluliste küberohtudega seotud teabe vahetamist ja jagamist. Siinne mõiste hõlmab ka mõistet „küberoht“, mis on eelnevalt kommenteeritud punktis sisustatud.

KüTS § 2 punktiga 3⁶ võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 6 punkt 15, mis defineeritakse, kuna NIS2 direktiiv näeb ette nõrkustega seotud teabe vahetamist ja jagamist.

KüTS § 2 punktiga 3⁷ võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 6 punkt 12, mis defineeritakse, kuna NIS2 direktiivis kasutatavad ning KüTSi üle võetavad õigusnormid sisaldavad nimetatud terminit. Seetõttu on vaja ka selgelt määratleda, mida IKT-toote all mõeldakse. Kuna IKT-toode on defineeritud juba olemasolevas Euroopa Liidu määruses, siis on siin tehtud viide vastavale määrusele. Määruse 2019/881 artikli 2 punkti 12 kohaselt on IKT-tooteks „*võrgu- või infosüsteemi element või elementide rühm*“.

KüTS § 2 punktiga 3⁸ võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 6 punkt 13, mis defineeritakse, kuna NIS2 direktiivis kasutatavad ning KüTSi üle võetavad õigusnormid sisaldavad nimetatud terminit. Seetõttu on vaja ka selgelt määratleda, mida IKT-teenuse all mõeldakse. Kuna IKT-teenus on defineeritud juba olemasolevas Euroopa Liidu määruses, siis on siin tehtud viide vastavale määrusele. Määruse 2019/881 artikli 2 punkti 13 kohaselt on IKT-teenuseks „*teenus, mis koosneb täielikult või peamiselt võrgu- ja infosüsteemide kaudu teabe edastamisest, säilitamisest, väljavõtmisest või töötlemisest*“.

KüTS § 2 punktiga 3⁹ võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 6 punkt 14, mis defineeritakse, kuna NIS2 direktiivis kasutatavad ning KüTSi üle võetavad õigusnormid sisaldavad nimetatud terminit. Seetõttu on vaja ka selgelt määratleda, mida IKT-protsessi all mõeldakse. Kuna IKT-protsess on defineeritud juba olemasolevas Euroopa Liidu määruses, siis on siin tehtud viide vastavale määrusele. Määruse 2019/881 artikli 2 punkti 13 kohaselt on IKT-protsessiks „*tegevused, mille käigus projekteeritakse või töötatakse välja IKT-toode või -teenus, seda tarnitakse või hallatakse*“.

KüTS § 2 lõike 1 punkt 4 tunnistatakse kehtetuks, kuna siinse punkti sisu viiakse KüTS § 2 punkti 7⁵.

KüTS § 2 punktiga 4¹ võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 6 punkt 18, mis defineeritakse, kuna see on seotud KüTSi nõuetega hõlmataivate organisatsioonide definitsiooniga.

KüTS § 2 punktiga 4² võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 6 punkt 19, mis defineeritakse, kuna see on järgmise punkti definitsiooni osa.

KüTS § 2 punktiga 4³ võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 6 punkt 20, mis defineeritakse, kuna see on seotud KüTSi nõuetega hõlmataivate organisatsioonide definitsiooniga ning seda definitsiooni kasutatakse NIS2 direktiivist KüTSi üle võetavates õigusnormides. Tegemist on terminiga, mille hõlmab kahte eri laadi üksust: esimene on üksus, kes osutab interneti lõppkasutajatele üldsusele kättesaadavat domeeninime rekursiivse teistendamise teenust; ning teine on üksus, kes osutab kolmandatele isikutele kasutuseks domeeninime autoriteetse teistendamise teenust, välja arvatud juurnimeserverid.

Kommenteeritava punktiga on seotud ka NIS2 direktiivi põhjenduspunkt 32: *„Usaldusväärse, vastupidava ja turvalise domeeninimede süsteemi (DNS) tagamine ja hoidmine on võtmetähtsusega, et säilitada interneti usaldusväärsus ning oluline, et tagada selle pidev ja stabiilne toimimine, millest sõltuvad digimajandus ja -ühiskond. Seepärast tuleks [NIS2 direktiivi] kohaldada tippdomeeninimede registrite ja domeeninimede süsteemi teenuse osutajate suhtes, mida tuleb käsitada üksustena, mis osutavad interneti lõppkasutajatele mõeldud üldkasutatavate domeeninimede rekursiivse teistendamise teenust või kolmandatele isikutele kasutamiseks mõeldud domeeninimede autoriteetse teistendamise teenust. [NIS2 direktiivi] ei tuleks kohaldada juurnimeserverite suhtes.“*

Kommenteeritava punkti definitsioonis on ka märgitud, et tegemist peab olema üldsusele kättesaadava domeeninime rekursiivse teistendamise teenusega ehk kui näiteks seda teenust pakub eraisik oma pereliikmele, siis sel juhul pole tegemist üldsusele ehk kõigile soovijatele mõeldud teenusega.

Domeeninime autoriteetse teistendamise teenust pakutakse kolmandale isikule siis, kui nimetatud teenust pakutakse füüsilistele või juriidilistele isikutele, kes ei ole see sama teenuse osutaja. See on näiteks olukorras, kus domeeni autoriteetne nimeserverit ei hallata domeeni registrandi poolt, vaid seda teenust pakub teine isik, näiteks domeeninimede registreerimise teenuseid osutav üksus (registripidaja) või DNS majutuse pakkuja (inglise keeles *DNS hosting service*); millede puhul viimast peetakse domeeninime autoriteetse teistendamise teenuse pakkujaks kolmandale isikule.

KüTS § 2 punktiga 4⁴ võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 6 punkt 21, mis defineeritakse, kuna see on seotud KüTSi nõuetega hõlmataivate organisatsioonide definitsiooniga ning seda definitsiooni kasutatakse NIS2 direktiivist KüTSi üle võetavates õigusnormides. Näiteks on siinne sõnastus hõlmatud järgmises punktis lisanduva mõiste definitsioonis.

Kommenteeritava punkti definitsiooni lauselõpp on *„välja arvatud olukorrad, kus tippdomeeninimesid kasutab register ise ainult enda tarbeks“*. Tippdomeeninimede register kasutab tippdomeeninimesid ainult enda tarbeks siis, kui tippdomeeninime register omab kõiki registreeringud selles keskkonnas, mis on ennekõike siis, kui toimub ühe registrandi mudeli (inglise keeles *single-registrant model*) korral. See toimub näiteks olukorras, kus mõne brändi tippdomeeninime omab mõni ettevõtte ja on samal ajal ka ise selle brändi tippdomeeninime

registri rollis selleks, et mitte lubada kolmandatel osapooltel registreerida brändiga seotud tippdomeeninime.

KüTS § 2 punktiga 4⁵ võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 6 punkt 22, mis defineeritakse, kuna see on seotud KüTSi nõuetega hõlmatavate organisatsioonide definitsiooniga ning seda definitsiooni kasutatakse NIS2 direktiivist KüTSi üle võetavates õigusnormides.

Domeeninimede registreerimise teenuseid osutava üksuse puhul tuleb arvestada asjaoluga, et NIS2 direktiiv ei määratle teda elutähtsa üksuse ega olulise üksusena, mistõttu kohalduvad neile ainult teatud NIS2 direktiivi nõuded, sh ei ole teda loetletud NIS2 direktiivi I ja II lisas. Erisus on muidugi olukorras, kus sama üksus osutab teisi teenuseid, mis lähevad NIS2 direktiivi kohaldamisala alla – nt kui tegemist on ka domeeninimede süsteemi teenuse osutajaga (vt eelnõu KüTS § 2 punkti 4³).

Kommenteeritavas punktis nimetatud üksuste suhtes kohaldatakse ainult NIS2 direktiivi artikli 3 lõikeid 3–5 (vt eelnõu KüTS § 3 lõikeid 3–3² ja 3⁴ ning § 20 lõiget 1, sh nende selgitusi), artiklit 26 (vt eelnõu KüTS § 1¹, § 2 punkte 7⁴ ja 7⁵ ning § 4, sh nende selgitusi), artiklit 27 (vt eelnõu KüTS § 2 punkte 7⁴ ja 7⁵ ning § 4, sh nende selgitusi) ja artiklit 28 (siinsed nõuded võeti üle Eesti Interneti SA nõukogu poolt – vt siinsele seletuskirjale lisatud vastavustabeli selgitusi). Teoreetiliselt saaks nende üksuste suhtes kohaldada ka NIS2 direktiivi artiklit 36, kuid see eeldaks eraldi vääртеokoosseisu tekitamist olukorraks, kus eelnevalt viidatud nõudeid kohaselt ei täideta. Kuid kuna samade nõuete täitmise eest ei ole eelnõuga ette nähtud vääртеovastutust elutähtsate üksuste ja oluliste üksuste suhtes, siis siinses eelnõuga ei tekitata vastavat vääртеokoosseisu ka domeeninimede registreerimise teenuseid osutavate üksuste kohta.

KüTS § 2 punktiga 4⁶ võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 6 punkt 24, mis defineeritakse, kuna see on seotud KüTSi nõuetega hõlmatavate organisatsioonide definitsiooniga ning seda definitsiooni kasutatakse NIS2 direktiivist KüTSi üle võetavates õigusnormides. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 910/2014 määruse, e-identimise ja e-tehingute jaoks vajalike usaldusteenuste kohta siseturul ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 1999/93/EÜ (edaspidi *määrus 910/2014*), artikli 3 punktis 19 on usaldusteenuse osutaja defineeritud kui: „füüsiline või juriidiline isik, kes osutab üht või mitut usaldusteenust kas kvalifitseeritud või kvalifitseerimata usaldusteenuse osutajana“. Sama määruse artikli 3 punktis 16 on usaldusteenus defineeritud kui „elektrooniline teenus, mida tavaliselt osutatakse tasu eest ja mis hõlmab üht järgmistest:

a) e-allkirja sertifikaatide, e-templi sertifikaatide, veebisaidi autentimise sertifikaatide või muude usaldusteenuste osutamiseks vajalike sertifikaatide väljastamine;

b) e-allkirja sertifikaatide, e-templi sertifikaatide, veebisaidi autentimise sertifikaatide või muude usaldusteenuste osutamiseks vajalike sertifikaatide valideerimine;

c) e-allkirjade või e-templite loomine;

d) e-allkirjade või e-templite valideerimine;

- e) *e-allkirjade, e-templite, e-allkirja sertifikaatide või e-templi sertifikaatide säilitamine;*
- f) *e-allkirja või e-templi kaugloomise vahendite haldamine;*
- g) *elektrooniliste tõendite väljastamine;*
- h) *elektrooniliste tõendite valideerimine;*
- i) *e-ajatemplite loomine;*
- j) *e-ajatemplite valideerimine;*
- k) *registreeritud e-andmevahetusteenuste osutamine;*
- l) *registreeritud e-andmevahetusteenuste kaudu edastatud andmete ja nendega seotud tõendite valideerimine;*
- m) *elektrooniliste andmete ja e-dokumentide elektrooniline archiveerimine;*
- n) *elektrooniliste andmete kandmine elektroonilisse arvestusraamatusse“.*

2024. a mais jõustusid muudatused, mis laiendasid usaldusteenuse mõistet ehk NIS2 direktiivi vastu võtmise ajal oli selle mõiste alla hõlmatud vähem elektroonilisi teenuseid. Siinse eelnõuga ei ole võimalik ka seda definitsiooni kitsendada (ehk sõnastada ainult enne maid 2024. a olevate usaldusteenustega), kuna vastasel juhul tekib olukord, kus usaldusteenustele osutajatel tekivad erinevad nõuded küberturvalisuse valdkonnas ehk osadele kehtivad NIS2 direktiivist tulenevad nõuded ja osadele (2024. a maist lisandunud usaldusteenustele) justkui konkreetseid nõudeid KüTSi alusel ei kehtiks.

KüTS § 2 punktiga 4⁷ võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 6 punkt 26, mis defineeritakse, kuna see on seotud KüTSi nõuetega hõlmatavate organisatsioonide definitsiooniga ning seda definitsiooni kasutatakse NIS2 direktiivist KüTSi üle võetavates õigusnormides. Määruse 910/2014 artikli 3 punktis 20 on kvalifitseeritud usaldusteenuse osutajaks „*usaldusteenuse osutaja, kes osutab üht või mitut kvalifitseeritud usaldusteenust ning kellele järelevalveasutus on andnud kvalifitseeritud staatuse*“.

KüTS § 2 punkti 5 muutmise on seotud NIS2 direktiivi artikli 6 punkti 28 üle võtmisega, mis viitab Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2005/29/EÜ, mis käsitleb ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud ebaausaid kaubandustavasid siseturul ning millega muudetakse nõukogu direktiivi 84/450/EMÜ, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 97/7/EÜ, 98/27/EÜ ja 2002/65/EÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 2006/2004 (edaspidi *direktiiv 2005/29/EÜ*), artikli 2 punktis n määratletud internetipõhine kauplemiskohale. Direktiivi 2005/29/EÜ artikli 2 punktis n on internetipõhiseks kauplemiskohaks „*teenus, mis võimaldab tarbijatel sõlmida teiste ettevõtjate või tarbijatega kauglepinguid, kasutades selleks tarkvara, sealhulgas veebisaiti, veebisaidi osa või rakendust, mida käitab ettevõtja või mida käitatakse ettevõtja nimel*“. Tarbijakaitseaduse § 2 punkti 7 kohaselt on internetipõhine kauplemiskohaks „*kauplemiskoht, kus tarbija saab sõlmida teise kaupleja või tarbijaga lepinguid sidevahendi abil,*

kasutades selleks tarkvara, sealhulgas veebilehte, veebilehe osa või rakendust, mida käitab kaupleja või mida käitatakse kaupleja nimel“.

Direktiivi 2005/29/EÜ artikli 2 punktis a on tarbijaks *„füüsiline isik, kes [direktiiviga 2005/29/EÜ] hõlmatud kaubandustavade raames tegutseb eesmärkidel, mis ei ole seotud tema kaubandus-, majandus-, käsitöö- ega kutsetegevusega“.* Tarbijakaitseaduse § 2 punktis 1 on tarbijaks *„füüsiline isik, kes tegutseb eesmärgil, mis ei ole seotud tema majandus- või kutsetegevusega“.*

Direktiivi 2005/29/EÜ artikli 2 punktis b on ettevõtjaks *„füüsiline või juriidiline isik, kes [direktiiviga 2005/29/EÜ] hõlmatud kaubandustavade raames tegutseb eesmärkidel, mis on seotud tema kaubandus-, majandus-, käsitöö- või kutsetegevusega, ning ettevõtja nimel või huvides tegutsev isik“.* Tarbijakaitseaduse § 2 punktis 2 on kauplejaks *„füüsiline või juriidiline isik, sealhulgas avalik-õiguslik juriidiline isik, kes tegutseb eesmärgil, mis on seotud tema majandus- või kutsetegevusega“.*

Direktiivi 2005/29/EÜ artikli 2 punktis n määratletud internetipõhine kauplemiskoha definitsioon on sisult sama, mis on tarbijakaitseaduse § 2 punktis 7 olev internetipõhise kauplemiskoha definitsioon, mistõttu on kommenteeritavas punktis viide vastavale tarbijakaitseaduse terminile.

KüTS § 2 punktiga 6 seotud muudatused on seotud NIS2 direktiivi artikli 6 punkti 29 üle võtmisega, mis viitab Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2019/1150, mis käsitleb õigluse ja läbipaistvuse edendamist veebipõhiste vahendusteenuste ärikasutajate jaoks (edaspidi *määrus 2019/1150*), artikli 2 punktis 5 määratletud internetipõhisele otsingumootorile. NIS2 direktiivi eestikeelne tõlge märgib, et tegemist on direktiiviga, kuid tegelikkuses on tegemist määrusega. Seetõttu on ka eelnõus tehtud viide määrusele, mitte direktiivile. Määruse 2019/1150 artikli 2 punktis 5 on internetipõhine otsingumootoriks *„digitaalne teenus, mis võimaldab kasutajatel sisestada päringuid, et teha otsinguid üldjuhul kõikidel veebisaitidel või teatavas keeles kõikidel veebisaitidel mis tahes teemal võtmesõna, häälkäskluse, fraasi või muu sisendi vormis tehtud päringu alusel, ning saadab vastuseks mis tahes vormingus tulemused, kust võib leida teavet taotletud sisu kohta“.*

Eelnõu koostajad märgivad, et määruse 2019/1150 artikli 2 punktis 5 ei ole sõnastatud terminiks eestikeelses versioonis „internetipõhine otsingumootor“, vaid „veebipõhine otsingumootor“. Seetõttu on kommenteeritavas punktis defineeritava termini sõnastuses ja selle definitsioonis (ehk määruse 2019/1150 viites) kasutatud mõistet „veebipõhine otsingumootor“. Samalaadset sõnastust on kasutatud näiteks ka tarbijakaitseaduse § 17 lõikes 2², kus on kasutatud mõistet „veebipõhiste otsingumootorite pakkujad“.

KüTS § 2 punktiga 7 seotud muudatused on seotud NIS2 direktiivi artikli 6 punkti 30 üle võtmisega ehk kehtiva termini sõnastuse täpsustamine võrreldes NIS2 direktiivis sõnastatud terminiga. Kommenteeritava punktiga on seotud ka NIS2 direktiivi põhjenduspunktid 33 ja 34:

„(33) Pilvandmetöölusteenused peaksid hõlmama digiteenuseid, mis võimaldavad jagatavate andmetöölustressursside skaleeritava ja paindliku kogumi nõudepõhist haldamist ning

ulatuslikku kaugpääsu sellele kogumile, muu hulgas juhul, kui need ressursid paiknevad hajutatult erinevates kohtades. Andmetöötlusressursid on näiteks võrgud, serverid ja muu taristu, operatsioonisüsteemid, tarkvara, talletusruum, rakendused ja teenused. Pilvandmetöötluse teenusemudelid hõlmavad muu hulgas taristut teenusena (IaaS), platvormi teenusena (PaaS), tarkvara teenusena (SaaS) ja võrku teenusena (NaaS). Pilvandmetöötluse korraldusmudelid peaksid hõlmama privaat-, ühis-, avalikku ja hübriidpilve. Mõistetel „pilvandmetöötlusteenus“ ja „korraldusmudel“ on sama tähendus nagu nimetatud mõistetel standardi ISO/IEC 17788:2014 määratluses. Pilvandmetöötlusteenuse kasutaja võimekust tagada endale ühepoolset andmetöötlusvõimekus, nagu serveriaeg või võrgu talletusruum, ilma pilvandmetöötlusteenuse osutaja inimesepoolse sekkumiseta, võiks nimetada nõudepõhiseks haldamiseks.

Mõistega „ulatuslik kaugpääs“ peetakse silmas seda, et pilvevõimalusi pakutakse võrgu kaudu ja need on kättesaadavad mehhanismide kaudu (sealhulgas mobiiltelefonid, tahvelarvutid, sülearvutid ja tööjaamad), mis toetavad heterogeensete nn kõhnade või paksude kliendiplatvormide kasutamist. Mõiste „skaleeritav“ osutab andmetöötlusressurssidele, mis on nõudluse kõikumisega toimetulekuks pilveteenuse osutaja poolt paindlikult jaotatavad olenemata ressursside geograafilisest asukohast. Mõistet „paindlik kogum“ kasutatakse andmetöötlusressursside kirjeldamiseks, mida pakutakse ja mis tehakse kättesaadavaks vastavalt nõudlusele, et kättesaadavaid ressursse suurendada või vähendada sõltuvalt töökoormusest. Mõistet „jagatav“ kasutatakse selliste andmetöötlusressursside kirjeldamiseks, mida pakutakse paljudele kasutajatele, kellel on ühine juurdepääs teenusele, kuid mille puhul andmete töötlemine toimub iga kasutaja jaoks eraldi, olgugi et teenust osutatakse samadest elektroonilistest seadmetest. Mõistet „hajusad“ kasutatakse selliste andmetöötlusressursside kirjeldamiseks, mis asuvad erinevates võrguga ühendatud arvutites või seadmetes ning mis suhtlevad omavahel ja kooskõlastavad omavahelist tegevust sõnumite edastamise teel.

(34) Kuna maad võtavad uuenduslikud tehnoloogiad ja ärimudelid, tulevad eeldatavasti tarbijate muutuvate vajaduste järgi siseturule uued pilvandmetöötlusteenuse ja korraldusmudelid. Sellises kontekstis võib pilvandmetöötlusteenuseid osutada väga hajusal kujul, mille puhul töötlus toimub andmete loomise või kogumise kohale veelgi lähemal; seega liikudes nn traditsiooniliselt mudelilt väga hajusale mudelile (servitöötlus).“

KüTS § 2 punktiga 7¹ võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 6 punkt 31. Kommenteeritava punktiga on seotud NIS2 direktiivi põhjenduspunkt 35: „(35) Andmekeskusteenuse osutajate pakutavaid teenuseid ei pakuta alati tingimata pilvandmetöötlusteenusena. Seega ei pruugi andmekeskused alati olla pilvandmetöötlustaristu osa. Kõigi võrgu- ja infosüsteemide turvalisusega seotud riskide juhtimiseks peaks seetõttu [NIS2 direktiivi] kohaldamisalasse kuuluma ka selliste andmekeskusteenuste pakkujad, mis ei ole pilvandmetöötlusteenused. [NIS2 direktiivi] kohaldamisel peaks mõiste „andmekeskusteenus“ kätkema sellise teenuse osutamist, mis hõlmab struktuure või struktuuride rühmi, mis on ette nähtud andmete talletamiseks, töötlemiseks ja edastamiseks kasutatava infotehnoloogia- (IT) ja võrguseadmete keskseks majutamiseks, omavahel sidumiseks ja käitamiseks, võttes arvesse ka energiajaotuse ja keskkonnajuhtimisega seotud rajatise ja taristuid. Mõiste „andmekeskusteenus“ ei tohiks hõlmata

asutusesiseseid andmekeskusi, mis kuuluvad asjaomasele üksusele ja mida käitatakse üksuse enda tarbeks.“

KüTS § 2 punktiga 7² võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 6 punkt 32 (sisulevivõrk). Kommenteeritava mõiste puhul on NIS2 direktiivi definitsioonis kasutatud sõna „digiteenus“, kuid siinses eelnõus on kasutatud selle asemel sõnu „infoühiskonna teenus“, et oleks seos infoühiskonna teenuse mõiste ja olemusega, mis on defineeritud infoühiskonna teenuste seaduse § 2 punktis 1 kui: „*teenus, mida osutatakse majandus- või kutsetegevuse raames teenuse kasutaja otsesel taotlusel ja mille puhul andmeid töödeldakse, säilitatakse ja edastatakse digitaalkujul andmete töötlemiseks ja säilitamiseks mõeldud elektrooniliste vahendite abil, kusjuures osapooled ei viibi üheaegselt samas kohas. Infoühiskonna teenus peab olema täielikult üle kantud, edastatud ja vastu võetud elektrooniliste sidevahendite abil. Infoühiskonna teenus ei ole faksi ega telefonikõne abil edastatud teenus ega televisiooni- või raadioteenus*“. Siinses definitsioonis on digisisu osas mõeldud kogu digiandmeid (inglise keeles *digital data*), nii staatilist kui ka dünaamiliselt vahetatavaid andmeid.

KüTS § 2 punktiga 7³ võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 6 punkt 33 (sotsiaalvõrguteenuse platvorm).

KüTS § 2 punktiga 7⁴ tekitatakse lühend „digitaalse teenuse osutaja“, mis hõlmab mitut üksust. Nimetatud lühend on tekitatud ennekõike seetõttu, et ülejäänud eelnõu tekstis puuduks vajadus uuesti nimetada kõiki neid üksusi, mis on selle lühendiga hõlmatud. Selle asemel saabki kasutada kommenteeritava punktiga tekitatavat lühendit.

KüTS § 2 punktiga 7⁵ on eelnõus seotud sama paragrahvi punktiga 7⁴ ehk tegemist on selles nimetatud üksuse esindajaga. Kommenteeritava punktiga võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 6 punkt 34. Kommenteeritava punkti definitsioonis on viide ainult Riigi Infosüsteemi Ametile seetõttu, et sellele ametile antakse küberturbe intsidentide lahendamise üksuse ehk CSIRTi ülesanded. Digitaalse teenuse osutaja kohustuste puhul on mõeldud neid kohustusi, mis tulevad NIS2 direktiivi tulemusena ennekõike KüTSist, kuid olenevalt olukorrast ka NIS2 direktiivi alusel Euroopa Komisjoni antud rakendusaktidest.

KüTS § 2 punktiga 9 võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 6 punkt 39, mis viitab Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2018/1972, millega kehtestatakse Euroopa elektroonilise side seadustik (edaspidi *direktiiv 2018/1972*), artikli 2 punktis 8 määratletud üldkasutatavale elektroonilise side võrgule. Direktiivi 2018/1972 artikli 2 punktis 8 on üldkasutatav elektroonilise side võrk defineeritud kui „*elektroonilise side võrk, mida kasutatakse ainult või peamiselt avalikult kättesaadavate elektroonilise side teenuste pakkumiseks ning mis toetab teabe edastamist võrgu lõpp-punktide vahel*“.

Direktiivi 2018/1972 artikli 2 punktis 1 on elektroonilise side võrk defineeritud kui „*ülekanDESüsteemid, mis võivad, aga ei pruugi põhineda püsitaristul või kesksel juhtimisel, ja vajaduse korral lülitus- ja marsruutimiseseadmed ning muud vahendid, sealhulgas võrguelemendid, mis ei ole aktiivsed, mis võimaldavad edastada signaale kaabli kaudu, raadio*

teel, optiliselt või muude elektromagnetiliste vahendite abil, kasutades sealhulgas satelliitvõrke, püsivõrke (ahel- ja pakettkommuteeritud võrgud, k.a internet) ja mobiilsidevõrke, elektriikaabelsüsteeme, kui neid kasutatakse signaalide edastamiseks, raadio- ja teleringhäälinguvõrke ja kaabeltelevisioonivõrke, olenemata sellest, millist teavet nende kaudu edastatakse“. Elektroonilise side seaduse § 2 punktis 8 on elektroonilise side võrk defineeritud kui: „ülekanDESüsteem koos selle tööks vajalike lülitusseadmete ning muude tugisüsteemidega, mis võimaldab signaalide edastamist ja suunamist kaabli kaudu, samuti raadio, optiliste või muude elektromagnetiliste vahenditega. Muu hulgas on elektroonilise side võrkudeks, sõltumata nende kaudu edastatava informatsiooni iseloomust, satelliitvõrk, telefonivõrk, andmesidevõrk, mobiiltelefonivõrk, ringhäälinguvõrk, kaabellevivõrk ja elektriikaablisüsteem, kui seda kasutatakse signaalide edastamiseks või suunamiseks.“

Elektroonilise side seaduse § 2 punkti 71 kohaselt on üldkasutatav elektroonilise side võrk defineeritud kui „võrk, mille kaudu osutatakse üldkasutatavat elektroonilise side teenust, mis võimaldab teabe edastamist elektroonilise side võrgu lõpp-punktide vahel“. Seetõttu on kommenteeritavas punktis tehtud viide elektroonilise side seaduse vastavale terminile.

KüTS § 2 punktiga 10 võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 6 punkt 37, mis viitab direktiivi 2018/1972 artikli 2 punktis 4 määratletud elektroonilise side teenusele. Direktiivi 2018/1972 artikli 2 punktis 4 on elektroonilise side teenus defineeritud kui „elektroonilise side võrkude kaudu tavaliselt tasu eest osutatav teenus, välja arvatud teenused, millega osutatakse või mille abil teostatakse elektroonilise side võrkude ja teenuste abil edastatava sisu redigeerimist, mis hõlmab järgmist tüüpi teenuseid:

- a) määruse (EL) 2015/2120 artikli 2 teise lõigu punktis 2 määratletud internetiühenduse teenus;
- b) isikutevahelise side teenus;
- c) teenused, mis seisnevad tervikuna või peamiselt signaalide edastamises, näiteks masinatevaheliste teenuste pakkumiseks ja ringhäälingu jaoks kasutatavad ülekanDeteenused.“

Elektroonilise side seaduse § 2 punkti 68 kohaselt on üldkasutatav elektroonilise side teenus defineeritud kui „teenus, mida sideettevõtja pakub vastaval sideteenuse turul üldistel alustel kõikidele isikutele, ilma et isikud peaksid vastama mingitele neid teistest sarnastest isikutest eristavatele tunnustele. Teenus on üldkasutatav eelkõige siis, kui selle osutamine on kestev ja järjepidev ning seda pakutakse sisuliselt ühesugustel tingimustel“. Seetõttu on kommenteeritavas punktis tehtud viide elektroonilise side seaduse vastavale terminile.

KüTS § 2 punktiga 11 võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 6 punkt 39 (hallatud teenuse osutaja). See hõlmab näiteks hallatud teenuse osutaja kliendi sidevõrkude haldamist, sh viitab ka tegevustele, mida tehakse selle kliendi ruumides. Definitsioonis olevad tegevused on alternatiivsed ehk hallatud teenuse osutaja ei pea kõiki definitsioonis olevaid teenuseid pakkuma.

KüTS § 2 punktiga 12 võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 6 punkt 40 (turbetarnija), mis kasutab enda definitsioonis KüTS § 2 punktis 11 olevat terminit „hallatud teenuste osutaja“. Eelnõus on

siin kasutatud turbetarnija asemel sõnastust „hallatud turbeteenuste osutaja“, kuna eelnõuga pakutav sõnastus on tõlke mõttes selgem mõiste kui turbetarnija. Eelnõu koostamisel on olnud arutelu Euroopa Liidu jurist-lingvistidega, et NIS2 direktiivi vastava mõiste sõnastust parandada ehk asendada sõna „turbetarnija“ sõnadega „hallatud teenuste osutaja“. Vastav sõnastus on sama, mis on kübersolidaarsuse määruse eelnõu tekstis³⁹ olev sõnastus ehk „hallatud turbeteenuste osutaja“, mis omakorda viitab selle defineerimisel ka eelmainitud NIS2 direktiivi sättele. Kommenteeritavas punktis olev üksuse osutatavateks teenusteks võivad olla seotud näiteks eelnõuga KüTS § 7 lõikes 2 sätestatud nõuete täitmisega – näiteks võib ta pakkuda küberintsidendi haldamise või lahendamise teenust, kui vastav küberintsident leiab aset.

KüTS § 2 punktiga 13 võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 6 punkt 41 (teadusasutus). Kommenteeritava punktiga on seotud NIS2 direktiivi põhjenduspunkt 36:

„(36) Teadusuuringutel on uute toodete ja protsesside väljatöötamisel võtmeroll. Paljusid neist tegevustest viivad ellu üksused, mis jagavad, levitavad või kasutavad oma teadusuuringute tulemusi ärielistel eesmärkidel. Need üksused võivad seega olla olulised osalejad väärtusahelates, mis muudab nende võrgu- ja infosüsteemide turvalisuse siseturu üldise küberturvalisuse lahutamatuks osaks. Teadusorganisatsioonide tuleks käsitleda nii, et need hõlmavad üksusi, mis pühendavad olulise osa oma tegevusest rakendusuuringutele või tootearendusele Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni 2015. aasta Frascati käsiraamatu „Guidelines for Collecting and Reporting Data on Research and Experimental Development, with a view to exploiting their results for commercial purposes, such as the manufacturing and marketing of a product, process or the provision of a service“ („Teadus- ja arendustegevuse andmete kogumise ja esitamise suunised, et kasutada nende tulemusi ärielistel eesmärkidel, näiteks toote, protsessi või teenuse tootmiseks või turustamiseks“) tähenduses.“

KüTS § 3 lõike 1 kehtetuks tunnistamine on seotud teiste muudatustega, mis on tehakse samas paragrahvis. Kuigi kommenteeritav lõige tunnistatakse kehtetuks, siis selle sisu on viidud ennekõike KüTS § 1, sh saavad osad kehtiva KüTS § 3 lõikes 1 olevad organisatsioonid elutähtsa teenuse osutajateks. See omakorda tähendab, et elutähtsa teenuse osutajatele kehtivad (üldreeglina) KüTSist tulenevad nõuded tervikuna - erisused on siis, kui tegemist on kavandatava KüTS § 1 lõikes 4 ja lõike 4¹ alusel antud määruses sätestatud olukordadega.

KüTS § 3 lõike 1¹ eesmärk on NIS2-s olevate üksuste liikide seostamine kehtiva KüTSi sõnastuse kasutamisega ehk sõnadega „teenuse osutaja“. Kui KüTSis või selle alusel antud määruses on kasutatud sõnu „teenuse osutaja“, siis tolles sättes olev sisu või nõue kehtib nii elutähtsale üksusele kui ka olulisele üksusele. Nende kahe üksuse liigi vahe on ennekõike seotud järelevalve meetmete ja -režiimi temaatika (vt KüTSi 4. peatükki ja selles tehtavaid muudatusi) kui ka KüTSi nõuete rikkumiste korral nende üksuste suhtes ette nähtavate väärtekaristuste suurused (vt KüTSi 5. peatükki ja selles tehtavaid muudatusi).

Kommenteeritava punktiga on seotud ka NIS2 direktiivi põhjenduspunkt 15:

³⁹ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2024-0355_ET.html.

„(15) Küberturvalisuse riskijuhtimismeetmete järgimiseks ja teatamiskohustuse täitmiseks tuleks [NIS2 direktiivi] kohaldamisalasse kuuluvad üksused liigitada kahte kategooriasse – elutähtsad üksused ja olulised üksused, mis näitab, mil määral on nad kriitilise tähtsusega nende sektori või osutatavate teenuste liigi, aga ka oma suuruse seisukohast. Sellega seoses tuleks igakülgset arvesse võtta kõiki asjakohaseid valdkondlikke riskihindamisi või pädevate asutuste suuniseid, kui see on kohaldatav. Nende kahe üksuseliigi järelevalve- ja täitmise tagamise kord peaks olema erinev, et tagada õiglane tasakaal kohaldatavate riskipõhiste nõuete ja kohustuste ning nõuete täitmise järelevalvega seotud halduskoormuse vahel.“

Domeeninimede registreerimise teenust osutava üksuse puhul tuleb arvestada asjaoluga, et NIS2 direktiiv ei määratle teda elutähtsa üksuse ega olulise üksusena, mistõttu kohalduvad neile ainult teatud NIS2 direktiivi nõuded. Siin vt eelnõu KüTS § 2 punkti 4⁵ selgitusi.

KüTS § 3 lõike 1² eesmärk on määratleda NIS2 direktiivi artikli 3 lõike 1 kohaselt need üksused, kes saavad elutähtsaks üksuseks. Eelnõus kasutatakse mõisteid või sõnu nagu „elutähtis üksus“ (kasutatakse eelnõu tulemusena KüTSis) ja „elutähtsa teenuse osutaja“ (defineeritud hädaolukorra seaduses), kuid neid ei saa alati samastada. Kõik elutähtsa teenuse osutajad on automaatselt elutähtsad üksused, kuid kõik elutähtsad üksused ei ole automaatselt elutähtsa teenuse osutajad.

KüTS § 3 lg 1² punktiga 1 võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 3 lõike 1 punkt b, konkreetsemalt lauseosa „kvalifitseeritud usaldusteenuse osutajad“. Kommenteeritavas punktis ei ole lauseosa „olenemata nende suurusest“, kuna NIS2 artikli 2 lõike 2 punkti a alapunkti ii) (võetakse üle eelnõuga KüTS § 1 lg 1³ punktiga 3) kohaselt on usaldusteenuse osutajad hõlmatud NIS2 direktiivi alla olenemata nende suurusest. Usaldusteenuse osutaja mõiste hõlmab ka kvalifitseeritud usaldusteenuse osutajat (vt NIS2 artikli 6 punkti 27 ja seda üle võtvat KüTS § 2 punkti 4⁷).

KüTS § 3 lg 1² punktiga 2 võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 3 lõike 1 punkt b, konkreetsemalt lauseosa „tippdomeeninimede registrid“. Kommenteeritavas punktis ei ole lauseosa „olenemata nende suurusest“, kuna NIS2 artikli 2 lõike 2 punkti a alapunkti iii) (võetakse üle KüTS § 1 lg 1³ punktiga 4) kohaselt on tippdomeeninimede registreid pidajad hõlmatud NIS2 direktiivi alla olenemata nende suurusest.

KüTS § 3 lg 1² punktiga 3 võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 3 lõike 1 punkt b, konkreetsemalt lauseosa „domeeninimede süsteemi teenuse osutajad“. Kommenteeritavas punktis ei ole lauseosa „olenemata nende suurusest“, kuna NIS2 artikli 2 lõike 2 punkti a alapunkti iii) (võetakse üle KüTS § 1 lg 1³ punktiga 6) kohaselt on domeeninimede süsteemi teenuse osutajad hõlmatud NIS2 direktiivi alla olenemata nende suurusest.

KüTS § 3 lg 1² punktiga 4 võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 3 lõike 1 punkt d (keskvalitsuse avaliku halduse üksus).

KüTS § 3 lg 1² punktiga 5 määratakse kohaliku tasandi avaliku halduse üksus elutähtsaks üksuseks, arvestades NIS2 direktiivi artikli 3 lõike 1 punkti g (*kui liikmesriigid nii ette näevad,*

siis üksused, mida liikmesriigid käsitasid enne 16. jaanuari 2023 oluliste teenuste operaatoritena vastavalt [...] liikmesriigi õigusele). Kommenteeritava punkti eesmärk on säilitada olukord, kus kohaliku tasandi avaliku halduse üksused oleksid elutähtsa üksusele omase eel-kontrolli laadse järelevalve mehhanismi alla. Vt siin ka KüTS § 1 lg 1⁵ punkti 1 ning § 2 punkti 1³ kohta esitatud selgitust.

KüTS § 3 lg 1² punktiga 6 võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 3 lõike 1 punkt f (elutähtsa teenuse osutaja).

KüTS § 3 lg 1² punktiga 7 määratakse kriitilise tähtsusega side-, mereraadioside ja operatiivraadiosidevõrgu teenuse osutaja elutähtsaks üksuseks, arvestades NIS2 direktiivi artikli 3 lõike 1 punkti g (kui liikmesriigid nii ette näevad, siis üksused, mida liikmesriigid käsitasid enne 16. jaanuari 2023 oluliste teenuste operaatoritena vastavalt [...] liikmesriigi õigusele).

KüTS § 3 lg 1² punktiga 8 määratakse riigi tegevusvaru haldaja elutähtsaks üksuseks, arvestades NIS2 direktiivi artikli 3 lõike 1 punkti e. Siin vt ka eelnõu KüTS § 1 lg 1⁵ punkti 3 kohta esitatud selgitust.

KüTS § 3 lg 1² punktiga 9 võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 3 lõike 1 punkt c. Kommenteeritava punkti kohaselt hõlmatakse siin üksus, kes vastab kõigile järgmistele tingimustele (arvestades keskmise suurusega ettevõtja määratlust Euroopa Komisjoni soovitusel 2003/361/EÜ):

- 1) ta on üldkasutatava elektroonilise side võrgu või üldkasutatava elektroonilise side teenuse pakkuja;
- 2) tal on majandusaasta jooksul keskmiselt 50 või rohkem töötajat;
- 3) tema aasta bilansimaht või aastakäive ületab 10 miljonit eurot (sh kas bilansimaht või aastakäive on sellest summast suurem).

Kommenteeritava punktiga seonduvalt vt ka eelnõus KüTS § 1 lg 1¹ selgitust.

KüTS § 3 lg 1² punktiga 10 võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 3 lõike 1 punkt a. Selle punkti alusel on tegemist elutähtsa üksusega, kui kõik järgnevad tingimused on täidetud ehk et tegemist on üksusega (arvestades keskmise suurusega ettevõtja määratlust Euroopa Komisjoni soovitusel 2003/361/EÜ):

- 1) kellel on majandusaasta jooksul keskmiselt 250 või rohkem töötajat;
- 2) kelle aasta bilansimaht ületab 50 miljonit eurot või aastakäive ületab 43 miljonit eurot (sh kas bilansimaht või aastakäive on nimetatud summadest suurem);
- 3) kes on osutatud KüTS § 1 lõikes 1² ehk tegemist on ühe vähemalt ühe üksusega selles lõikes viidatud 51 punkti seas.

Kommenteeritava punktiga seonduvalt vt ka eelnõus KüTS § 1 lg 1¹ selgitust.

KüTS § 3 lõikega 1³ võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 3 lõige 2. Siinse lõike sõnastamisel lähtuti eeldusest, et KüTSi mõistes teenuse osutajad on kas elutähtsad üksused või olulised üksused. Seetõttu on siinse lõike punktides sätestatud need üksused, kes ei ole elutähtsad üksused, sh on need ka eelnõuga ära nimetatud õigusselguse jaoks. Kommenteeritav NIS2 direktiivi artikli lõige ise ei anna rohkem selgust, et kes on olulised üksused.

KüTS § 3 lg 1³ punktiga 1 tehakse seos NIS2 direktiivi artikli 3 lõike 1 punktiga c ehk kommenteeritava punktiga hõlmatakse need üldkasutatava elektroonilise side võrgu ja üldkasutatava elektroonilise side teenuse pakkujad, kes pole elutähtsad üksused - viimati nimetatute osas vt eelnõus KüTS § 3 lg 1² punkti 9 ja selle selgitust. Siin tuleb ka arvestada asjaoluga, et NIS2 direktiiv näeb ette, et üldkasutatava elektroonilise side võrgu ja üldkasutatava elektroonilise side teenuse pakkujad on hõlmatud NIS2 direktiivi alla olenemata nende suuruselt ehk kõik vastavaid teenuseid osutavad üksused on hõlmatud.

Sisuliselt on siinse punkti tulemusel hõlmatud oluliste üksuste hulka need üldkasutatava elektroonilise side võrgu ja üldkasutatava elektroonilise side teenuse pakkujad, kes vastavad ühele kolmest järgnevale alternatiivsele variandile (arvestades keskmise suurusega ettevõtja määratlust Euroopa Komisjoni soovitusel 2003/361/EÜ):

variant 1: konkreetsel üksusel on (mõlemad tingimused on täidetud):

1.1. majandusaasta jooksul keskmiselt 49 või vähem töötajat;

1.2. aasta bilansimaht või aastakäive alla 10 miljonit eurot (sh nii bilansimaht kui ka aastakäibe suurus on nimetatud summast väiksem).

variant 2: konkreetsel üksusel on (mõlemad tingimused on täidetud):

2.1. majandusaasta jooksul keskmiselt 50 või rohkem töötajat;

2.2. aasta bilansimaht või aastakäive alla 10 miljonit eurot (sh nii bilansimaht kui ka aastakäibe suurus on nimetatud summast väiksem).

variant 3: konkreetsel üksusel on (mõlemad tingimused on täidetud):

3.1. majandusaasta jooksul keskmiselt 49 või vähem töötajat;

3.2. aasta bilansimaht või aastakäive ületab 10 miljonit eurot (sh kas bilansimaht või aastakäive on sellest summast suurem).

KüTS § 3 lg 1³ punktiga 2 tehakse seos eelnõu KüTS § 1 lg 1³ punktiga 3, kuid siin on sõnastuse puhul arvestatud NIS2 direktiivi artikli 3 lõike 1 punkti b (mis võetakse üle eelnõu KüTS § 3 lg 1² punktiga 1). NIS2 direktiiv hõlmab enda alla usaldusteenuse osutajad, kelleks on definitsiooni (vt eelnõu KüTS § 2 punkti 4⁶ ja selles viidatud määruse punkti sisu ja siinse seletuskirja selgitust) kohaselt hõlmatud ka kvalifitseeritud teenuse osutajad (definitsiooni osas vt eelnõu KüTS § 2 punkti 4⁷ ja selles viidatud määruse punkti sisu ja siinse seletuskirja selgitust) kui ka kvalifitseerimata usaldusteenuse osutajaid, kuid NIS2 direktiivi vastava artikli viites

viidatud määrukses paraku ei defineerita, kes on kvalifitseerimata usaldusteenuse osutaja. Seetõttu on kommenteeritav punkt sõnastatud välistusena ehk siinse punktiga on hõlmatud need usaldusteenuse osutajad, kes ei ole elutähtsad üksused.

KüTS § 3 lg 1³ punktiga 3 tehakse seos eelnõu KüTS § 1 lg 1⁵ punktiga 9. KüTSi kehtiva versiooni § 3 lg 1 p 7 hõlmab KüTSi alla kõik tervishoiuteenuste korraldamise seaduses sätestatud perearstiabi osutajad perearstiabi osutamisel. Kuid hädaolukorra seaduses tehtavate muudatuste tulemusena hakkavad osad perearstiabi osutajad olema elutähtsa teenuse osutajad, mistõttu kehtiva õiguse säilitamise jaoks on vaja selgelt määratleda KüTSis ka need perearstiabi osutajad, kes ei saa elutähtsa teenuse osutajateks. Vt siin ka eelnõus KüTS § 1 lg 1⁵ punkti 9 selgitust.

KüTS § 3 lg 1³ punktiga 4 tehakse seos eelnõu KüTS § 1 lg 1⁵ punktiga 5 (selle sisu osas vaata tole punkti selgitust).

KüTS § 3 lg 1³ punktiga 5 tehakse seos eelnõu KüTS § 1 lg 1⁵ punktiga 6 (selle sisu osas vaata tole punkti selgitust).

KüTS § 3 lg 1³ punktiga 6 tehakse seos eelnõu KüTS § 1 lg 1⁵ punktiga 7 (selle sisu osas vaata tole punkti selgitust).

KüTS § 3 lg 1³ punktiga 7 tehakse seos eelnõu KüTS § 1 lg 1⁵ punktiga 8 (selle sisu osas vaata tole punkti selgitust).

KüTS § 3 lg 1³ punktiga 8 tehakse seos eelnõu KüTS § 1 lg 1⁵ punktiga 10 (selle sisu osas vaata tole punkti selgitust).

KüTS § 3 lg 1³ punktiga 9 tehakse seos eelnõu KüTS § 1 lg 1⁵ punktiga 2 (selle sisu osas vaata tole punkti selgitust).

KüTS § 3 lg 1³ punkt 10 on seotud eelnõu KüTS § 3 lg 1² punktiga 10 ehk nende üksustega, keda ei hõlmata elutähtsateks üksusteks KüTS § 3 lg 1² punktiga 10 alusel. Kommenteeritava punkti puhul tuleb arvestada, et siinse punktiga seotud üksustel on teatavad miinimumlävendid nii töötajate arvu kui ka bilansimahu ning aastakäibe osas, mis peavad olema täidetud ehk vt siin ka eelnõu KüTS § 1 lg 1¹ selgitust.

Sisuliselt on kommenteeritava punkti tulemusel hõlmatud oluliste üksuste hulka üksus, kes vastab kõigile järgmistele tingimustele (arvestades keskmise suurusega ettevõtja määratlust Euroopa Komisjoni soovitusel 2003/361/EÜ):

a) tal on majandusaasta jooksul keskmiselt 50 või rohkem töötajat;

b) tema aasta bilansimaht on 10-50 miljoni eurot ning tema aastakäive on 10-43 miljonit eurot (sh nii bilansimaht kui ka aastakäibe suurus on nimetatud summade piirides);

c) ta on osutatud KüTS § 1 lõikes 1² ehk tegemist on ühe vähemalt ühe üksusega selles lõikes viidatud 51 punkti seas.

KüTS § 3 lg 1⁴ on seotud eelnõu KüTS § 1 lõike 1⁶ alusel antava määrusega ehk et kui tolle volitusnormi alusel kehtestatakse määrus, siis tuleb tolles määruses paika panna, kas lisanduv üksus on elutähtis üksus või oluline üksus.

KüTS § 3 lõige 2 tunnistatakse kehtetuks, kuna see sisaldab viidet NIS2 direktiiviga kehtetuks tunnistatavale direktiivile 2016/1148 ning kuna NIS2 direktiiv ei sisalda sõnastust „olulise teenuse operaator“.

KüTS § 3 lõike 3 muudatusega võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 3 lõige 3. Siinses lõikes asendatakse viide direktiivilt 2016/1148 NIS2 direktiivile ehk ülesande sisu on tuvastada need teenuse osutajad, kes on otsesõnu hõlmatud NIS2 direktiivi kohaldamisalasse kui elutähtsad üksused ja olulised üksused. Lisaks nendele üksustele hõlmab see ülesanne ka domeeninimede registreerimise teenuseid osutatavate üksuste tuvastamist, kuna need pole elutähtsad üksused ega olulised üksused. Tegemist on ülesandega, mis Riigi Infosüsteemi Ametil ka praegu ehk tegemist pole niivõrd uue ülesandega kui võrrelda seda muudatust kehtiva õigusega.

Kommenteeritava lõike osas on Euroopa Komisjon selgitanud eelnõu koostajatele, et siinse ülesande täitmine (nimekirja koostamine) on seotud järelevalve teostamisega, mistõttu selle ülesande täitmisel ei tuleks hõlmata nimekirja neid üksusi, kes on küll hõlmatud NIS2 direktiiviga, kuid kellele kehtib NIS2 direktiivi artikli 4 lõike 1 kohaselt valdkondlikud Euroopa Liidu õigusaktid *lex specialis*'ena. Ehk tegemist pole kohustusega jätta *lex specialis*'e kohaldamisalal olevad üksused sellest nimekirjast välja. Seetõttu on ka sobiv tulem ka see, kui näiteks siinse ülesande puhul ei ole tuvastatud neid teenuse osutajaid, kes on hõlmatud DORA määruse kohaldamisalasse. Siin vt ka eelnõu KüTS § 1 lõikeid 4 ja 4¹ ning nende selgitusi.

KüTS § 3 lõigete 3¹ ja 3² eesmärk on võtta üle NIS2 direktiivi artikli 3 lõike 4 esimene ning teine tekstilõik. Tegemist on teabega, mida teenuse osutaja ja domeeninimede registreerimise teenuseid osutav üksus peab Riigi Infosüsteemi Ametile esitama. Siin on ka asjakohane NIS2 direktiivi põhjenduspunkt 18. Võrreldes üle võetava NIS2 direktiivi vastava lõikega on eelnõu KüTS § 3 lõike 3¹ punkti 1 lisatud ka andmeväljana „registrikood“, kuna see aitab paremini eristada üksusi, ennekõike olukorras, kus üksus vahetab näiteks enda nime. Üldjuhul nime vahetusega ei kaasne registrikoodi muutumist – see toimub pigem ennekõike juriidilise isiku ühinemise või jagunemise käigus. Seetõttu on registrikood eelduslikult püsivamat laadi tunnus kui üksuse nimi.

Kommenteeritava lõike punktides 3 ja 4 nimetatud teave tuleb esitada siis, kui see on asjakohane ehk seda ei pea kõik üksused esitama. Näiteks on punktiga 4 seotud teave vajalik mh ka selleks, et saaks kohaselt rakendada KüTS §1 lõiget 1¹ ehk selgitada välja, kas ning mil määral on konkreetse teema või probleemi lahendamine Riigi Infosüsteemi Ameti pädevuses.

Siin vt ka KüTS § 20 lõike 1 muudatust.

KüTS § 3 lõike 3³ eesmärk on võtta üle NIS2 direktiivi artikli 3 lõige 5. Siin vt ka eelnõuga kavandatavat KüTS § 20 lõiget 2, samuti ka NIS2 direktiivi põhjenduspunkti 19.

Kommenteeritav lõige ei hõlma domeeninimede registreerimise teenuseid osutavat üksust – selles osas vt eelnõu KüTS § 2 punkti 4⁵ selgitust.

KüTS § 3 lõige 3⁴ on seotud NIS2 direktiivi artikli 3 lõike 4 kolmanda tekstilõikega. Tolles tekstilõikes viidatud Euroopa Komisjoni suunised ja vormid on esitatud Komisjoni 14.09.2023 teatises „Komisjoni suunised direktiivi (EL) 2022/2555 (küberturvalisuse 2. direktiiv) artikli 3 lõike 4 kohaldamise kohta 2023/C 324/02“. Kättesaadav siit: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A52023XC0914%2801%29&qid=1728044123374>.

KüTS § 3 lõige 4 tunnistatakse kehtetuks, kuna kehtetuks tunnistatava lõike punktide sisu on viidud eelnõuga KüTS § 1 lõike 1³ punkti 7 kui ka lõikesse 1⁵. Seetõttu puudub vajadus selle sisu siinses lõikes dubleerida.

KüTS § 4 lõigetes 1-1⁴ tehtavad muudatused ja täiendused on seotud NIS2 direktiivi artikli 27, ennekõike nimetatud artikli lõigete 2-5 üle võtmisega. Digitaalse teenuse osutaja olemuse ja sisu osas vt eelnõus KüTS § 2 punkti 7⁴ ning selle selgitusi. Digitaalse teenuse esindaja olemuse ja sisu osas vt eelnõus KüTS § 2 punkti 7⁵ ning selle selgitusi.

KüTS § 4 lõikes 1 olevate punktidega võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 27 lõike 2 sisu. Sarnaselt eelnõu KüTS § 3 lõike 3¹ punktile 1, on KüTS § 4 lõike 1 punkti 1 lisatud andmeväljana ka „registrikood“, kuna see aitab paremini eristada digitaalse teenuse osutajaid, ennekõike olukorras, kus digitaalse teenuse osutaja vahetab näiteks enda nime. Üldjuhul nime vahetusega ei kaasne registrikoodi muutumist – see toimub pigem ennekõike juriidilise isiku ühinemise või jagunemise käigus.

Kommenteeritava lõikega seonduvalt vt ka eelnõus KüTS § 20 lõiget 4.

KüTS § 4 lõikega 1¹ võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 27 lõige 3 ning **KüTS § 4 lõikega 1²** võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 27 lõige 4. **KüTS § 4 lõige 1³** on seotud NIS2 direktiivi artikli 27 lõikega 1, mille kohaselt Euroopa Liidu Küberturvalisuse Amet loob tema esitatud teabe põhjal digitaalse teenuse osutajate registri ja haldab seda. NIS2 direktiivi artikli 27 lõike 1 teise lause kohaselt võimaldab Euroopa Liidu Küberturvalisuse Amet taotluse korral juurdepääsu NIS2 direktiivi kohastele pädevatele asutustele. Seetõttu tuleb tekitada ka vastava taotluse esitamise volitus Riigi Infosüsteemi Ametile. Kommenteeritava lõikega ei ole võimalik teha sarnast taotluse esitamise õigust KüTS § 14 lõikes 5 nimetatud järelevalveasutustele, kuna nimetatud asutused ei teosta riiklikku järelevalvet digitaalse teenuse osutajate üle.

KüTS § 4 lõige 1⁴ on seotud NIS2 direktiivi artikli 27 lõikega 5. Tolles tekstilõikes viidatud Euroopa Komisjoni suunised ja vormid on esitatud Komisjoni 14.09.2023 teatises „Komisjoni suunised direktiivi (EL) 2022/2555 (küberturvalisuse 2. direktiiv) artikli 3 lõike 4 kohaldamise kohta 2023/C 324/02“. Kättesaadav siit: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A52023XC0914%2801%29&qid=1728044123374>.

KüTS § 4 lõikega 1¹ võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 27 lõige 3 ning **KüTS § 4 lõikega 1²** võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 27 lõige 4 ning sellega on seotud ka NIS2 direktiivi

põhjenduspunktiga 117. **KüTS § 4 lõige 1³** on seotud NIS2 direktiivi artikli 27 lõikega 1, mille kohaselt Euroopa Liidu Küberturvalisuse Amet loob tema esitatud teabe põhjal digitaalse teenuse osutajate registri ja haldab seda. NIS2 direktiivi artikli 27 lõike 1 teise lause kohaselt võimaldab Euroopa Liidu Küberturvalisuse Amet taotluse korral juurdepääsu NIS2 direktiivi kohastele pädevatele asutustele. Seetõttu tuleb tekitada ka vastava taotluse esitamise volitus Riigi Infosüsteemi Ametile. Kommenteeritava lõikega ei ole võimalik teha sarnast taotluse esitamise õigust KüTS § 14 lõikes 5 nimetatud järelevalveasutustele, kuna nimetatud asutused ei teosta riiklikku järelevalvet digitaalse teenuse osutajate üle.

KüTS § 4 lõige 1⁴ on seotud NIS2 direktiivi artikli 27 lõikega 5. Tolles tekstilõikes viidatud Euroopa Komisjoni suunised ja vormid on esitatud Komisjoni 14.09.2023 teatises „Komisjoni suunised direktiivi (EL) 2022/2555 (küberturvalisuse 2. direktiiv) artikli 3 lõike 4 kohaldamise kohta 2023/C 324/02“. Kättesaadav siit: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A52023XC0914%2801%29&qid=1728044123374>.

KüTS § 4 lõike 2 muudatus on seotud NIS2 direktiivi artikli 26 lõike 3 esimese ja teise lause üle võtmisega. Nende kahe lause sisu: „*Kui lõike 1 punktis b osutatud üksuse tegevuskoht ei ole liidus või ta ei ole seal asutatud, kuid ta pakub liidus oma teenuseid, määrab ta endale liidus esindaja. Esindaja tegevuskoht peab olema ühes nendest liikmesriikidest, kus teenuseid osutatakse, või ta peab olema seal asutatud.*“ Lauseosa „lõike 1 punktis b osutatud üksuse“ all on mõeldud eelnõu kontekstis digitaalse teenuse osutajat ehk neidsamu üksusi, kelle suhtes kasutatakse siinses eelnõus digitaalse teenuse osutaja mõistet.

Kommenteeritava lõikega on seotud ka NIS2 direktiivi põhjenduspunkt 116:

„(116) Kui domeeninimede süsteemi teenuse osutaja, tippdomeeninimede register, domeeninimede registreerimise teenuseid osutav üksus, pilvandmetööstuste osutaja, andmekeskuste osutaja, sisulevivõrgu pakkuja, hallatud teenuse osutaja või turbetarnija või internetipõhiste kauplemiskohtade, [veebipõhiste] otsingumootorite või sotsiaalvõrguteenuse platvormi pakkuja, kes ei ole asutatud liidus, osutab teenuseid liidus, peaks ta määrama endale liidus esindaja. Otsustamaks, kas kõnealune üksus pakub teenuseid liidu piires, tuleks kindlaks teha, kas üksus kavatses osutada teenuseid ühes või mitmes liikmesriigis asuvatele isikutele. Seda, et liidus pääseb juurde üksuse või vahendaja veebisaidile, e-posti aadressile või muudele kontaktandmetele, või seda, et kasutatakse keelt, mida kasutatakse üldiselt kolmandas riigis, kus üksus on asutatud, tuleks pidada sellise kavatsuse kindlakstegemiseks ebapiisavaks. Samal ajal võivad asjaolud, nagu ühes või mitmes liikmesriigis üldiselt kasutatava keele või vääringu kasutamine, millega kaasneb võimalus tellida teenuseid selles keeles, või liidus paiknevate klientide või kasutajate mainimine, viidata sellele, et üksus kavatses pakkuda teenuseid liidus. Esindaja peaks tegutsema üksuse nimel ning pädevatel asutustel või CSIRTil peaks olema võimalik esindajaga ühendust võtta. Esindaja tuleks määrata sõnaselgelt üksuse kirjaliku volitusega täitma [NIS2 direktiivis] sätestatud kohustusi, sealhulgas intsidentidest teatamise kohustust.“

KüTS § 5 pealkiri - KüTSi kehtiva versioonis on paragrahvi pealkiri „§ 5. Ühtne kontaktpunkt ja pädev asutus“, kuid seda pealkirja ei ole võimalik edaspidi kasutada, kuna hetkel on KüTS § 5 sisu seotud ennekõike Riigi Infosüsteemi Ametiga, kuid eelnõuga tekitatakse õigusnorme, mis on seotud ka muude valitsusasutustega. Kommenteeritava paragrahvi pealkirjas sõnastatud pädevad asutused ei ole ainult pädevad asutused NIS2 direktiivi artikli 8 lõike 1 tähenduses, vaid siin on mõeldud ka muid asjakohaseid valitsusasutusi.

KüTS § 5 lõike 1 muudatusega antakse Vabariigi Valitsusele volitus võtta vastu NIS2 direktiivi artiklis 7 nimetatud küberturvalisuse strateegia, mis võib olla koostatud muu õigusakti alusel koostatava dokumendi osa. Praktikaks on see hõlmatud digiühiskonna arengukava koosseisu, mis võetakse Vabariigi Valitsuse poolt vastu.

Küberturvalisuse strateegia on oma olemuselt laiem kui seda koostava ministeeriumi pädevusvaldkondade sisu, mistõttu on Vabariigi Valitsuse seaduse § 57 lõiget 3 arvestades antud küberturvalisuse strateegia vastu võtmise kohustuse kehtestamise volitus Vabariigi Valitsusele.

Kommenteeritava lõikega antakse Justiits- ja Digiministeeriumile ülesanne koordineerida küberturvalisuse strateegia koostamist, sh antakse nimetatud ministeeriumile kohustus täita NIS 2 direktiivi artikli 7 lõigetes 3 ja 4 sätestatud nõudeid.

NIS 2 direktiivi artikli 7 lõigetes 3 ja 4 olevate nõuete sisu on järgmine:

„3. Liikmesriigid teavitavad komisjoni oma riiklikust küberturvalisuse strateegiast kolme kuu jooksul pärast selle vastuvõtmist. Liikmesriigid võivad jätta sellistest teadetest välja teabe, mis on seotud nende riikliku julgeolekuga.

4. Liikmesriigid hindavad oma riiklike küberturvalisuse strateegiaid peamiste tulemusnäitajate põhjal korrapäraselt ja vähemalt iga viie aasta järel ja vajaduse korral ajakohastavad neid. Riikliku küberturvalisuse strateegia ja selle hindamiseks vajalike peamiste tulemusnäitajate väljatöötamisel või ajakohastamisel, et viia strateegia käesolevas direktiivis sätestatud nõuete ja kohustustega kooskõlla, abistab liikmesriike nende taotluse korral ENISA.“

Kehtiva õiguse kohaselt on küberturvalisusega seotud valdkonna koordineerimine Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumil, kuid käesolev eelnõu arvestab Riigikokku esitatud Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadust 505 SE, millega liigub Justiits- ja Digiministeeriumisse digiühiskonnapoliitika, avalike e-teenuste, digiarengu ja küberturvalisuse, riigi infosüsteemide, kesksete võrgu- ja infosüsteemide ning side ja telekommunikatsiooniga seotud ülesanded. Samuti liiguvad Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi alt Justiits- ja Digiministeeriumi valitsemisalasse Riigi Infosüsteemi Amet, Riigi Info- ja Kommunikatsioonitehnoloogia Keskus, Riigi Infokommunikatsiooni Sihtasutus ning Eesti Interneti Sihtasutus. 505 SE-ga seotud muudatus on kavandatud jõustuma 2025. aasta 1. jaanuaril.

Kommenteeritava lõikega on seotud ka NIS2 direktiivi põhjenduspunktid 48–57, 60 ja 97.

KüTS § 5 lõige 2 on seotud NIS2 direktiivi artikli 14 lõike 3 esimese lausega („*Koostöörühma moodustavad liikmesriikide, komisjoni ja ENISA esindajad*“). Kommenteeritava lõikega antakse vastav volitus Justiits- ja Digiministeriumile kui ka Riigi Infosüsteemi Ametile, kuna Vabariigi Valitsuse seaduse § 44 lõike 1 kohaselt on riiki volitatud esindama valitsusasutus või muu riigiasutus seadusest, oma põhimäärusest ja teistest õigusaktidest tulenevate ülesannete täitmisel. Siin vt ka eelnõu KüTS § 5 lõikes 1 olevat selgitust ning viidet Riigikogus olevale 505 SE-le.

KüTS § 5 lõige 3 on seotud NIS2 direktiivi artikli 8 lõigete 1 ja 3, artikli 9 lõike 1, artikli 10 lõike 1, artikli 12 lõike 1 ning artiklite 15 ja 16 üle võtmisega. Kommenteeritava lõikega on seotud ka NIS2 direktiivi põhjenduspunktid 38–40 ja 68–73. Kommenteeritava lõikega antakse Riigi Infosüsteemi Ametile vastavate artiklite alusel erinevaid ülesandeid.

KüTS § 5 lõikega 4 (küberintsidentide lahendamise üksuse kohustused) võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 10 lõige 1 ja artikli 11 lõike 1 punktid a–f.

KüTS § 5 lõige 5 on seotud NIS2 direktiivi artikli 10 lõigete 3–5, 7 ja 8, artikli 11 lõike 1 teise tekstilõike, lõike 3 esimese tekstilõigu punktide a–h ning teise tekstilõike ja lõike 4 üle võtmisega. Kommenteeritava lõikega on seotud ka NIS2 direktiivi põhjenduspunktid 41–47.

Eelnõus on kommenteeritava lõike punktis 10 mainitud ka „kohtuekspertiisiandmeid“ ehk inglise keeles *forensic data*. Üldreeglina on digitaalne kohtuekspertiis üks osa kohtuekspertiisist, mis on suunatud tõendite tuvastamiseks, saamiseks, töötlemiseks, analüüsimiseks ja raporteerimiseks, mis on talletatud infosüsteemi digiseadmele või teistele andmekandjatele – seda kõike selleks, et see teave oleks kohtus vastuvõetav. Tõendite kogumine on ka osa küberturvalisuse valdkonnaga seotud rahvusvahelistest standarditest. Näiteks rahvusvahelise standardi ISO/IEC 27001:2002 lisa A 5.28, peaksid organisatsioonid tuvastama, koguma, saama ja säilitama tõendeid, mis on seotud infoturbeintsidentidega. NIS2 direktiivi kontekstis tuleb „kohtuekspertiisiandmeid“ käsitada mitte ainult kui kriminaalõiguse valdkonnaga seotud kohtuekspertiisiandmetega. Seda tuleks pigem käsitada laiemalt ehk nende andmete kogumine ja analüüs võib aidata ka tõendite kasutamist teistes olukordades – näiteks selleks, et teha intsidenti tuumpõhjuse analüüsi, või tegeleda vastavuskontrolliga. Tuleb arvestada asjaoluga, et NIS2 direktiiv ei anna küberturbe intsidentide lahendamise üksustele õiguskaitse asutuste ülesandeid ehk ta ei tegele kriminaalmenetluste läbi viimisega. Selles osas toimub siin pigem koostöö õiguskaitseasutustega, näiteks selleks, et pakkuda õiguskaitseasutustele tuge nende läbi viidavates kriminaalmenetlustes.

KüTS § 5 lõige 6 on seotud NIS2 direktiivi artikli 11 lõike 3 kolmanda tekstilõike üle võtmisega. Sarnast triaazi teeb Riigi Infosüsteemi Amet ka korraaitseaduse § 24 alusel tehtava ohuproгноosi alusel, kuid kuna korraaitseaduse alusel tehtav ohuproгноos on kohaldatav ainult erasektori ehk halduseväliste isikute suhtes ja NIS2 direktiiv on mõeldud kohalduma ka avaliku sektori suhtes, siis tuleb volitus küberturbe intsidentide lahendamise üksusele anda laiemalt kui see, mida näeb ette korraaitseadus. Siiski, on kommenteeritavas lõikes märgitud ka ohuproгноos, et oleks üheselt selge, et see on ka üks lähenemisviis, millest lähtuvalt küberturbe intsidentide lahendamise üksus enda tööd planeerib.

KüTS § 5 lõige 7 on seotud NIS2 direktiivi artikli 11 lõike 5 üle võtmisega.

KüTS § 5 lõige 8 on seotud NIS2 direktiivi artikli 12 lõike 1 üle võtmisega.

KüTS § 5 lg 8 punkt 4 on seotud NIS2 direktiivi artikli 12 lõike 1 esimese tekstilõike punktiga c (esimene tekstipool) - kuigi too punkt c ei sõnasta otsesõnu, et tegemist on nõrkusest avalikkuse teavitamisega, siis on eelnõus vastav täpsustus tehtud, et oleks konkreetsemalt aru saada, mis laadi avalikustamisega on tegemist.

KüTS § 5 lg 8 punkti 7 olemus on ennekõike nõrkusest teataja isiku anonüümsuse tagamine teiste osapoolte kui küberturbe intsidentide lahendamise üksuse liikmete suhtes. Kui sätestada anonüümsuse tagamine ka küberturbe intsidentide lahendamise üksuse eest, siis vastav üksus ei saa täita kommenteeritava lõike punktis 1 olevat usaldusväärse vahendaja ülesannet ehk vajadusel küsida teatajat täiendavat lisainfot, mis aitab potentsiaalse nõrkuse või nõrkuse olemust ning algpõhjuseid välja selgitada.

KüTS § 5 lõige 9 on seotud NIS2 direktiivi 8 lõike 3 üle võtmisega, et täpsustada kehtivas õiguses (vt eelnõus KüTS § 14 lõiget 5) olevat olukorda. Selle tulemusena on selge, kuidas suhestub julgeolekuasutus NIS2 direktiivi ning selle rakendamisse. Siin annab julgeolekuasutus vajalikku infot Riigi Infosüsteemi Ametile (vt eelnõus KüTS § 17⁴), et viimane saaks enda ülesandeid täita nii siseriiklikult kui ka riigiväliste koostööpartnerite suhtes.

KüTS § 5² lisamine on seotud Euroopa Komisjoni 11. märtsi 2024. a delegeeritud määruse (EL) 2024/1366 rakendamisega ehk tole delegeeritud määruse 2024/1366 artiklite 4 ja 39–41 vastavate sätete täpsustamisega Eestis.

Kommenteeritava paragrahvi **esimene lõige** on seotud delegeeritud määruse artikli 4 lõikega 1, mille sisu on järgmine:

„1. Niipea kui võimalik ja hiljemalt 13. detsember 2024 määrab iga liikmesriik ühe riikliku või reguleeriva asutuse, kes vastutab talle [delegeeritud määrusega 2024/1366] antud ülesannete täitmise eest (edaspidi „pädev asutus“). Kuni [delegeeritud määrusest 2024/1366] tulenevate ülesannete täitmiseks pole pädevat asutust määratud, täidab [delegeeritud määruse 2024/1366] kohaseid pädeva asutuse ülesandeid liikmesriigi poolt direktiivi 2019/944 artikli 57 lõike 1 kohaselt määratud reguleeriv asutus.“

Direktiivi 2019/944 artikli 57 lõike 1 kohaselt määratud reguleeriv asutus Eestis on Konkurentsiamet, kellel hetkel puudub küberturvalisuse tagamise kontrolliga seotud kompetents, mistõttu on kasulikum vastav ülesanne anda kommenteeritava paragrahvi esimese lõike alusel Riigi Infosüsteemi Ametile.

Kommenteeritava paragrahvi **teine lõige** on seotud delegeeritud määruse 2024/1366 artikli 4 kolmandas lõikes 3 oleva võimalusega edasi delegeerida vastavaid ülesandeid, v.a. sama määruse artiklis 5 loetletud ülesandeid, teisele riigi ametiasutusele. Nende ülesannete edasi delegeerimise jaoks on vajalik küberturvalisuse valdkonna eest vastutava ministri volitust.

Delegeeritud määruse 2024/1366 artikli 5 sisu:

„Artikkel 5. Asjaomaste asutuste ja organite koostöö riigi tasandil

Pädevad asutused tagavad asjakohase koostöö küberturvalisuse eest vastutavate pädevate asutuste, küberkriiside ohjamise asutuste, riikide reguleerivate asutuste, riskivalmiduse eest vastutavate pädevate asutuste ja CSIRTide vahel ning koordineerivad seda koostööd, et täita käesolevas määruses sätestatud asjakohaseid kohustusi. Pädevad asutused koordineerivad oma tegevust ka teiste liikmesriikide määratud organite või asutustega, et tagada tõhusad menetsioonid ning vältida ülesannete ja kohustuste dubleerimist. Pädevatel asutustel peab olema võimalik anda asjaomastele riikide reguleerivatele asutustele korraldus küsida ACERilt arvamust vastavalt artikli 8 lõikele 3.“

ACER on lühend, mis eesti keeles tähendab Euroopa Liidu Energeetikasektorit Reguleerivate Asutuste Koostöö Ametit.

Kommenteeritava paragrahvi **kolmas lõige** on seotud delegeeritud määruse 2024/1366 artikli 39 lõikes 4, artikli 40 lõikes 5 ja artikli 41 lõikes 4 sätestatud ülesannetega, et tekitada volitus need ülesanded vajaduse korral edasi volitada määruse 2019/943 artikli 35 kohaselt asutatud piirkondlikule koordineerimiskeskusele. Kommenteeritava lõikega ei tekitata kohustust nende ülesannete edasi volitamiseks, vaid võimalust vastava volituse tegemist Vabariigi Valitsuse poolt.

Kommenteeritava lõikega seotud asjakohased sätted on:

a) delegeeritud määruse 2024/1366 artikli 39 lõiked 1 ja 4:

„Artikkel 39 Küberrünnete avastamine ja nendega seotud teabe käsitlemine

1. Ülisuure ja suure mõjuga üksused arendavad asjaomase pädeva asutuse, ENTSO-E ja Euroopa Liidu jaotusvõrguettevõtjate üksuse toetusel välja vajaliku võime kindlakstehtud küberrünnete käsitlemiseks. Ülisuure ja suure mõjuga üksusi võib toetada nende liikmesriigis kindlaks määratud CSIRT osana CSIRTidele [NIS2 direktiivi] artikli 11 lõike 5 punktiga a antud ülesandest. Ülisuure ja suure mõjuga üksused rakendavad tõhusaid protsesse, et teha kindlaks ja liigitada küberründeid ning reageerida rünnetele, mis mõjutavad või võivad mõjutada piiriüleseid elektrivõoge, et minimeerida nende küberrünnete mõju.

4. Liikmesriigid võivad lõikes 1 osutatud ülesanded delegeerida ka määruse 2019/943 artikli 37 lõike 2 kohastele piirkondlikele koordineerimiskeskustele.“

ENTSO-E on lühend, mis eesti keeles tähendab Euroopa elektri põhivõrguettevõtjate võrgustikku.

b) delegeeritud määruse artikli 40 lõiked 4 ja 5:

„Artikkel 40 Kriisiohje

4. Ülisuure ja suure mõjuga üksused arendavad ja hoiavad oma käsutuses suutlikkust, sisesuuniseid, valmisolekukavasid ja töötajaid, et osaleda piiriüleste kriiside avastamises ja

leevendamises. Üheaegselt elektrikriisist mõjutatud ülisuure või suure mõjuga üksus uurib koos oma pädeva asutusega sellise kriisi algpõhjust, et teha kindlaks, kuivõrd on kriis seotud küberrünnakudega.

5. Liikmesriigid võivad lõikes 4 sätestatud ülesanded delegeerida ka määruse 2019/943 artikli 37 lõike 2 kohastele piirkondlikele koordineerimiskeskustele.“

c) delegeeritud määruse artikli 41 lõiked 1, 2 ja 4:

„Artikkel 41 Küberkriisi ohjamise ja kriisile reageerimise kavad

1. 24 kuu jooksul pärast seda, kui ACERile on teatavaks tehtud kogu liitu hõlmav riskihindamisaruanne, töötab ACER tihedas koostöös ENISA, ENTSO-E, Euroopa Liidu jaotusvõrguettevõtjate üksuse, küberturvalisuse eest vastutavate pädevate asutuste, pädevate asutuste, ohuvalmiduse eest vastutavate pädevate asutuste, riikide reguleerivate asutuste ning võrgu- ja infoturbe riiklike küberkriisi ohjamise asutustega elektrisektori jaoks välja liidu tasandi küberkriisi ohjamise ja kriisile reageerimise kava.

2. 12 kuu jooksul pärast seda, kui ACER on lõike 1 kohaselt elektrisektori jaoks välja töötanud liidu tasandi küberkriisi ohjamise ja kriisile reageerimise kava, koostab iga pädev asutus piiriüleste elektrivoogude teemalise küberkriisi ohjamise ja kriisile reageerimise riikliku kava, milles võetakse arvesse liidu tasandi küberkriisi ohjamise kava ja määruse (EL) 2019/941 artikli 10 kohaselt kehtestatud riikliku ohuvalmiduskava. See kava peab olema kooskõlas [NIS2 direktiivi] artikli 9 lõike 4 kohase riikliku ulatuslike küberturbeintsidentide ja kriiside lahendamise kavaga. Pädev asutus kooskõlastab oma tegevuse ülisuure ja suure mõjuga üksustega ning oma liikmesriigi ohuvalmiduse eest vastutava pädeva asutusega.

4. Liikmesriigid võivad lõigetes 1 ja 2 loetletud ülesanded delegeerida ka määruse 2019/943 artikli 37 lõike 2 kohastele piirkondlikele koordineerimiskeskustele.“

d) määruse 2019/943 artikkel 35:

„Artikkel 35 Piirkondlike koordineerimiskeskuste loomine ja missioon

1. Hiljemalt 5. juuliks 2020 esitavad kõik süsteemikäitamispirkonna põhivõrguettevõtjad asjaomastele reguleerivatele asutustele ettepaneku piirkondlike koordineerimiskeskuste loomise kohta kooskõlas käesolevas peatükis sätestatud kriteeriumidega.

Süsteemikäitamispirkonna reguleerivad asutused vaatavad ettepaneku läbi ja kiidavad selle heaks.

Ettepanek peab sisaldama vähemalt järgmisi elemente:

a) liikmesriik, kus on piirkondlike koordineerimiskeskuste ja osalevate põhivõrguettevõtjate asukoht;

b) ühendatud ülekandesüsteemi tõhusa, turvalise ja töökindla toimimise tagamiseks vajalik organisatsiooniline, rahaline ja töökorraldus;

- c) piirkondlike koordineerimiskeskuste töölerakendamise kava;
- d) piirkondlike koordineerimiskeskuste põhikirjad ja töökorrad;
- e) koostöömenetluste kirjeldus kooskõlas artikliga 38;
- f) piirkondlike koordineerimiskeskuste vastutuse korra kirjeldus kooskõlas artikliga 47;
- g) kui kahte piirkondlikku koordineerimiskeskust hallatakse artikli 36 lõike 2 kohaselt rotatsiooni korras, siis piirkondlike koordineerimiskeskuste üheselt mõistetavate kohustuste ja nende ülesannete täitmise tagamiseks ette nähtud korra kirjeldus.

2. Pärast seda, kui reguleerivad asutused on lõikes 1 osutatud ettepaneku heaks kiitnud, asendavad piirkondlikud koordineerimiskeskused määruse (EÜ) nr 714/2009 artikli 18 lõike 5 alusel vastu võetud süsteemi käidueeskirjade kohaselt loodud piirkondlikud talitluskindluse koordinaatorid ning alustavad tööd hiljemalt 1. juulil 2022.

3. Piirkondlikud koordineerimiskeskused luuakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2017/1132 II lisas osutatud õiguslikus vormis.

4. Piirkondlikud koordineerimiskeskused tegutsevad liidu õiguse kohaseid ülesandeid täites sõltumatult riikide individuaalsetest huvidest ja põhivõrguettevõtjate huvidest.

5. Piirkondlikud koordineerimiskeskused täiendavad põhivõrguettevõtjate rolli, täites piirkondliku tähtsusega ülesandeid, mis on neile antud kooskõlas artikliga 37. Põhivõrguettevõtjad vastutavad võimsusvoogude juhtimise eest ning turvalise, töökindla ja tõhusa elektrisüsteemi tagamise eest kooskõlas direktiivi 2019/944 artikli 40 lõike 1 punktiga d. “

e) määruse 2019/943 artikkel 37 lõige 2:

„Artikkel 37 Piirkondlike koordineerimiskeskuste ülesanded

2. Komisjoni või liikmesriikide ettepanekul avaldab direktiivi 2019/944 artikli 68 kohaselt loodud komitee arvamuse piirkondlikele koordineerimiskeskustele uute nõustamisülesannete andmise kohta. Kui komitee avaldab uute nõustamisülesannete andmise kohta positiivse arvamuse, täidavad piirkondlikud koordineerimiskeskused neid ülesandeid ENTSO-E poolt välja töötatud ja ACERi poolt artiklis 27 sätestatud menetluse kohaselt heaks kiidetud ettepaneku alusel.“

KüTS §-ga 6¹ võetakse üle NIS2 direktiivi artikkel 20. See on ka seotud NIS2 direktiivi põhjenduspunktiga 137: „(137) [NIS2 direktiivi] eesmärk peaks olema tagada kõrgel tasemel vastutus küberturvalisuse riskijuhtimismeetmete rakendamise ja teatamiskohustuse täitmise eest elutähtsate ja oluliste üksuste tasandil. Seepärast peaksid elutähtsate ja oluliste üksuste juhtorganid kiitma küberturvalisuse riskijuhtimismeetmed heaks ja jälgima nende rakendamist.“

Kui üksuse juhtorgan peaks mingil põhjusel delegeerima kommenteeritava paragrahviga ette nähtud kohustused, siis see poleks NIS2 direktiivi artikliga 20 ja kommenteeritava paragrahviga kooskõlas. Seetõttu ei ole võimalik taolist delegeerimist siin teostada.

Kommenteeritava paragrahvi **lõikega 1** võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 20 lõige 1, konkreetsemalt selle esimene tekstilõik. Selles märgitud turvameetmete all on mõeldud KüTS § 7 ning selles ette nähtud turvameetmeid. Tuleb arvestada asjaoluga, et küberturvalisusega tegelemine ei ole ühekordne projekt, vaid see on järjepidev tegevus, mistõttu on vajalik sätestada, et teenuse osutaja juhtorgan lisaks turvameetmete heaks kiitmisele tegeleb ka nende rakendamise jälgimisega. Kommenteeritava paragrahviga on seotud ka KüTS § 18⁴ – selles osas vt vastava paragrahvi selgitusi.

Kommenteeritava paragrahvi **lõigetega 2 ja 3** võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 20 lõige 2. Nende koolituste sisu ehk õpiväljundid võiksid olla järgmised: küberturvalisusega seotud riskid, ohud, levinumad rünnakutüübid kui ka riskide haldamine.

Taalise koolituse läbija ehk teenuse osutaja juhtorgani liige:

1. teab:

1.1. Euroopa Liidu ja riiklike küberjulgeolekut korraldavaid regulatsioone ning nende mõju enda organisatsiooni küberjulgeolekule ja juhtide kohustustele;

1.2. kõige levinumaid küberohte (nt õngitsus, lunavara, andmepüügi- ja teenustõkestusrünnakud) ning mõistab, kuidas nende vastu kaitsta;

1.3. küberjulgeoleku riskide hindamise ja juhtimise põhimõtteid ning enda organisatsiooni riskide leevendamise meetmeid;

2. tunneb:

2.1. ära küberohtude võimalikku mõju enda organisatsioonile, sh ärikriitiliste infosüsteemide ja andmete tähtsust;

2.2. ennetusmeetmeid ja praktilisi lahendusi, mida saab rakendada enda organisatsiooni küberjulgeoleku tugevdamiseks;

2.3. kriisiohjamise ja küberintsidentidele reageerimise protsessi olulisust ning vajadust eelnevalt välja töötatud ja testitud kriisiplaanide järele;

3. oskab:

3.1. hinnata küberohtude realiseerumise tõenäosust ja mõju enda organisatsiooni (äri)tegevusele;

3.2. välja töötada ja rakendada asjakohaseid ja proportsionaalseid meetmeid (teabe)varade kaitsmiseks ning küberjulgeoleku riskide leevendamiseks.

3.3. juhtida ja eskaleerida küberkriiside lahendamist, sealhulgas reageerida küberintsidentidele ning taastada (äri)kriitilised teenused.

3.4. koostada ja testida küberintsidentide haldamisplaan ning parandada enda organisatsiooni kübervastupidavust.

NIS2 direktiivi vastav artikkel ei määratle, mis on nende koolituste tegemise välp ehk mis aja tagant tuleks taolisi koolitusi teha. Eelnõu koostajatena ootame tagasisidet, kas taoline välp tuleks reguleerida ning kui jah, siis mis võiks olla sobiv välja pikkus.

KüTS § 7 lõikega 1 võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 21 lõike 1 esimene tekstilõik ja samal ajal säilitades muudetava lõike 1 olemus ning sisu eelnõuga sätestatud sõnastuses.

KüTS § 7 lõikega 2 võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 21 lõike 2 sisu. Teemaga on seotud ennekõike ka NIS2 direktiivi põhjenduspunktid 77-86 ja 88-91, ning konkreetsemate üksuste (näiteks usaldusteenuse osutajad, sh kvalifitseeritud usaldusteenuse osutajad, üldkasutatava elektroonilise side võrgu pakkuja ja üldkasutatava elektroonilise side teenuse osutaja) osas ka põhjenduspunktid 93–100. Kommenteeritava lõikes määratakse kindlaks need tegevused ja asjaolud, mida teenuse osutaja peab tegema või arvestama turvameetme rakendamisel. Turvameetmete definitsiooni osas vt KüTS § 2 punkti 2¹.

NIS2 artikli 21 lõikes 2 olevad nõuded on praktikas sisuliselt sama, mida näeb ette KüTS § 7 lõike 5 alusel kehtestatud Eesti infoturbestandard.⁴⁰ Selle ilmestamiseks on esitatud tabel 1:

NIS2 artikkel 21 lõige 1	Eesti infoturbestandardi moodul põhitasemel	Eesti infoturbestandardi moodul standardtasemel	Kommentaar
Terve lõige	OPS	OPS	Eesti infoturbestandardi puhul tuleneb proportsionaalsus just selle modulaarsest iseloomus ja astmelisusest.
Terve lõige	ORP	ORP	Kui üksus nõuab meeteid oma tarneahela partneritelt, siis on vastavalt varadele võimalik samuti meetmed võtta otse Eesti infoturbestandardist
Terve lõige			Eesti infoturbestandardi meetmete regulaarne uuendamine peab tagama nende vastavuse

⁴⁰ Kättesaadav ettevõtlus- ja infotehnoloogiaministri 16.12.2022 määruse nr 101 „Eesti infoturbestandard“ lisadest (vt <https://www.riigiteataja.ee/akt/130012024007?leiaKehtiv>) või Eesti infoturbestandardi portaalist <https://eits.ria.ee/>.

			küberintsidentidele ja uutele tehnoloogiatele – sellega uuendamisega tegelebki Riigi Infosüsteemi Amet
NIS2 direktiivi artikli 21 lõige 2	Eesti infoturbestandardi moodul põhitasemel	Eesti infoturbestandardi moodul standardtasemel	Kommentaar
Punkt a	ISMS, ORP, OPS, DER, APP, SYS, INF	ISMS, ORP, OPS, CON, DER, APP, SYS, IND	Meetmed on jaotunud kõigisse protseduurilistesse moodulitesse, osad täpsustused ja sõltuvalt kasutatavatest varadest süsteemi moodulites.
Punkt b	OPS, DER, ORP	OPS, DER, IND, NET, INF	Põhisisu OPS ja DER moodulites.
Punkt c	CON, OPS, DER, APP, SYS, IND, NET, INF	CON, OPS, DER, APP, SYS, IND, NET, INF	Põhisisu CON, OPS ja DER moodulites, teistes täpsustused varade põhiselt.
Punkt d	ISMS, OPS, CON, DER, APP, SYS, IND, NET, INF	OPS, CON, APP, IND, INF	Põhisisu OPS moodulis, teistes täpsustused.
Punkt e	CON, OPS, DER, APP, SYS, IND,	CON, OPS, DER, APP, SYS, IND,	Protseduurilised teemad valdavalt CON ja OPS moodulites, mujalt täpsustused; DER lisab nõrkuse halduse,

	NET, INF	NET, INF	mis kajastub ka varapõhistes moodulites.
Punkt f	ISMS, CON, DER, INF	ORP, DER, SYS, IND, NET, INF	Tegutsemist riskipõhiselt eeldab just infoturbe tervikhaldus, etalonturve on selle üks osa.
Punkt g	ORP, CON, OPS, SYS, NET, INF	ORP, OPS, DER, APP, NET, INF	Koolitused ORP moodulis, kuid mujal moodulites on täpsustused osade kohta, mis vajavad eraldi koolitust.
Punkt h	CON, OPS, APP, SYS, NET	ISMS, ORP, CON, OPS, APP, SYS, NET	Üldine krüptograafia kajastatud CON moodulis, mujal spetsiifilised täpsustused konkreetsematest kasutuskohtadest.
Punkt i	ISMS, ORP, CON, OPS, APP, SYS, IND, NET, INF	ORP, CON, OPS, APP, SYS, IND, NET, INF	Päsuühaldus katab pea kõiki mooduleid, põhiline ORPis.
Punkt j	ORP, OPS, APP, SYS	ORP, CON, OPS, APP, SYS, NET	MFA ja UCC teemad kajastatud kasutuskohtades ja ORP moodulis.
NIS2 direktiivi artikli 21 lõige 3	Eesti infoturbestandardi moodul põhitasemel	Eesti infoturbestandardi moodul standardtasemel	Kommentaari
Terve lõige	OPS	OPS	On kaetud OPS mooduliga.

Tabel 1. NIS2 direktiivi artikli võrdluse Eesti infoturbestandardiga.

Riigi Infosüsteemi Amet on ka välja töötamas tehnoloogilist lahendust, mis toetab Eesti infoturbestandardi rakendamist. Antud abivahend aitab rakendajal luua organisatsiooni vajaduste

põhine turvameetmete rakendusplaan, seejuures vähendada vigade teket meetmete valimisel ja suunata rakendaja koheselt meetmete rakendamisele. Peamine eesmärk on vähendada rakendaja jaoks Eesti infoturbestandardi rakendamise protsessi keerukust. Sisuliselt on kõnealuse lahenduse näol tegu interaktiivse rakendusjuhendiga. Seejuures säilib siiski kogu standardi olemus ja meetmetes järeleandmisi ei tehta – küberruumi olukord nõuab jätkuvalt vähemalt põhimeetmete rakendamist ja NIS2 direktiivi artikli 21 nõuded on seejuures kõikehõlmavad. Riigi Infosüsteemi Amet ei hakka organisatsioonide turvet haldama ja haldamise teavet hoidma. Siin tegeleb Riigi Infosüsteemi Amet Eesti infoturbestandardi arendamisega ja püüab leida lahendusi, et aidata rakendajal leida standardist õiged meetmed oma organisatsioonile võimalikult ressursse säästvalt. Sisulise rakendamise ja haldamise peab teostama organisatsioon oma tööriistadega lähtuvalt oma varadest ja meetmetest. Eeldatav ajahorisont rakendusplaan koostamise abilise evitamisel: tehnilise rakenduse pilootimine ja peenhäälestus toimub 2024. a 4. kvartalis; avalikuks kasutamiseks avaldamine peaks toimuma hiljemalt 2025. a 2. kvartalis. Testkeskkonna link <https://mass.cloud.ut.ee/test-massui/> ja töökeskkonna link <https://mass.cloud.ut.ee/massui/>.

KüTS § 7 lõikega 2¹ võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 21 lõike 1 teine tekstilõik ja lõike 2 sissejuhatav osa. Tegemist on asjaoludega, millega tuleb teenuse osutajal turvameetmete rakendamisel arvestada.

Kaitsetarbe (vt seoses KüTS § 7 lg 2¹ punktiga 1) sisu aitab selgitada Eesti infoturbestandardi portaalis olev seletav sõnaraamat (<https://eits.ria.ee/et/abimaterjalid/seletav-soonaraamat/k/kaitsetarve>), mille kohaselt kaitsetarbe selgitus on: „Vara väärtusest tulenev vajadus seda kaitsta. Kaitsetarve on andmete ja teabe vajadus kaitsta neid kahju eest, mille võib tekitada konfidentsiaalsuse, tervikluse või käideldavuse või kõigi kolme rikkumine. [Eesti infoturbestandardi] kontekstis laieneb kaitsetarve ka äriprotsessile, mille korral hinnatakse kaitsetarvet, lähtudes kahjustusenaariumitest (nt õigusaktide, eeskirjade või lepingute rikkumine; tabelise enesemääramisõiguse rikkumine; isiku füüsilise puutumatus rikkumine; ülesannete täitmise võime kahjustamine; negatiivsed sisemised või välised toimed; rahalised tagajärjed). Kaitsetarvet väljendatakse kolmeastmelises skaalas: „normaalne“, „suur“ või „väga suur“. Kuna kaitsetarbe määramine on organisatsiooni riskihalduse osa, siis riskihalduse metoodikas määratleb organisatsioon ise kaitsetarbe kahjustusenaariumid ja täpsustab skaalat enda kontekstist ja tegelikest potentsiaalsetest mõjudest lähtuvalt.“

Eesti infoturbestandardi portaalis olev rakendusjuhendi peatükk 5.2. selgitab ka kaitsetarbe olemust ja sisu – vt lähemalt: <https://eits.ria.ee/et/abimaterjalid/rakendusjuhend/juhend>.

KüTS § 7 lõikega 2² võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 21 lõige 3 ja **KüTS § 7 lõikega 2³** võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 21 lõige 4.

KüTS § 7 lõige 6 on mõeldud NIS2 direktiivi artikli 21 lõike 5 rakendamiseks ehk kommenteeritava lõikega tekitatakse selgus, et millised teenuse osutajad lähtuvad turvameetmete rakendamisel NIS2 direktiivi artikli 21 lõike 5 alusel Euroopa Komisjoni rakendusaktist ja seal sätestatud nõuetest.

Teadaolevalt kehtestab Euroopa Komisjon taolised erinõuded enda rakendusaktiga järgmiste teenuse osutajate suhtes: domeeninimede süsteemi teenuse osutajad, tippdomeeninimede registrid, pilvandmetöötlusteenuse osutajad, andmekeskusteenuse osutajad, sisulevivõrgu pakkujad, hallatud teenuse osutajad, hallatud turbeteenuste osutajad (turbetarnijad), internetipõhiste kauplemiskohtade, veebipõhiste (internetipõhiste) otsingumootorite ning sotsiaalvõrguteenuse platvormide ja usaldusteenuse pakkujad.

Selle rakendusakti nimeks on „*Euroopa Komisjoni rakendusmäärus (EL) 2024/2690, 17. oktoober 2024, millega kehtestatakse seoses domeeninimede süsteemi teenuse osutajate, tippdomeeninimede registrite, pilvandmetöötlusteenuse osutajate, andmekeskusteenuse osutajate, sisulevivõrgu pakkujate, hallatud teenuse osutajate, turbetarnijate ning internetipõhiste kauplemiskohtade, internetipõhiste otsingumootorite, sotsiaalvõrguteenuse platvormide ja usaldusteenuse pakkujatega direktiivi (EL) 2022/2555 kohaldamise eeskirjad, mis puudutavad küberturvalisuse riskijuhtimismeetmete tehnilisi ja meetoodilisi nõudeid ja selliste juhtude täpsemat kindlaksmääramist, mille korral peetakse intsidenti oluliseks.*“ Vastav rakendusakt (jõustus 07.11.2024) on leitav siit: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A32024R2690&qid=1730728447038>.

Täiendav lisainfo sel teemal: https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/14241-Cybersecurity-risk-management-reporting-obligations-for-digital-infrastructure-providers-and-ICT-service-managers_en ja [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=PI_COM:Ares\(2024\)4640447&qid=1728309190768](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=PI_COM:Ares(2024)4640447&qid=1728309190768).

Kommenteeritava lõike puhul eelnõu koostajatena ootame tagasisidet, kuivõrd selge on kõnealuse lõike sõnastus, sh kas seletuskirjas soovitud eesmärk on arusaadav ka eelnõu enda tekstist.

KüTS § 8 lõike 1 muudatus on seotud erisuse sätestamisega julgeolekuasutuste kontekstis ehk on seotud NIS2 direktiivi artikli 8 lõike 1 üle võtmisega (vt eelnõus KüTS § 5 lõiget 9). Kommenteeritav lõige on seotud ka kommenteeritava paragrahvi lõikega 10.

KüTS § 8 lõike 2 punktide 1 ja 4 muutmine on tehniline muudatus, kuna KüTS § 7 lõikes 2 olevate punktide numbrid muutuvad, mistõttu on vaja tekitada viide õigele punktile viidatud lõikes.

KüTS § 8 lõike 2 punktiga 6 ehk lisanduva punktiga tehakse selgem seos ja määratlus, et ka NIS2 direktiivi artikli 23 lõike 11 alusel vastu võetavas Euroopa Komisjoni rakendusaktis määratletud oluline küberintsident on olukord, millest tuleb KüTS § 8 kohaselt Riigi Infosüsteemi Ametit teavitada, kuna tegemist on olulise mõjuga küberintsidendiga.

Teadaolevalt kehtestab Euroopa Komisjon taolised erinõuded enda rakendusaktiga järgmiste teenuse osutajate suhtes: domeeninimede süsteemi teenuse osutajad, tippdomeeninimede registrid, pilvandmetöötlusteenuse osutajad, andmekeskusteenuse osutajad, sisulevivõrgu pakkujad, hallatud teenuse osutajad, hallatud turbeteenuste osutajad (turbetarnijad), internetipõhiste kauplemiskohtade, veebipõhiste (internetipõhiste) otsingumootorite ning sotsiaalvõrguteenuse platvormide ja usaldusteenuse pakkujad.

Selle rakendusakti nimeks on „Euroopa Komisjoni rakendusmäärus (EL) 2024/2690, 17. oktoober 2024, millega kehtestatakse seoses domeeninimede süsteemi teenuse osutajate, tippdomeeninimede registrite, pilvandmetöötlusteenuse osutajate, andmekeskusteenuse osutajate, sisulevivõrgu pakkujate, hallatud teenuse osutajate, turbetarnijate ning internetipõhiste kauplemiskohtade, internetipõhiste otsingumootorite, sotsiaalvõrguteenuse platvormide ja usaldusteenuse pakkujatega direktiivi (EL) 2022/2555 kohaldamise eeskirjad, mis puudutavad küberturvalisuse riskijuhtimismeetmete tehnilisi ja meetodilisi nõudeid ja selliste juhtude täpsemat kindlaksmääramist, mille korral peetakse intsidenti oluliseks“. Vastav rakendusakt (jõustus 07.11.2024) on leitav siit: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A32024R2690&qid=1730728447038>.

Täiendav lisainfo sel teemal: https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/14241-Cybersecurity-risk-management-reporting-obligations-for-digital-infrastructure-providers-and-ICT-service-managers_en ja [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=PI_COM:Ares\(2024\)4640447&qid=1728309190768](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=PI_COM:Ares(2024)4640447&qid=1728309190768).

Kui kommenteeritavat punkti ei lisata, siis ei ole üheselt selge, et kuidas suhestub KüTSis olev olulise mõjuga küberintsidendi teavitamine nende olukordadega, mis on vastavas rakendusaktis määratletud.

KüTS § 8 lõige 4 tunnistatakse kehtetuks, kuna küberintsidendist vabatahtliku teavitamise temaatika on eelnõuga kavandatud KüTS §-s 8¹.

KüTS § 8 lõigetega 4¹ ja 4² võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 23 lõige 4 ehk kommenteeritavas lõikes määratakse kindlaks need asjaolud, mida olulise mõjuga küberintsidendi kohta esitada. See kõik on tingimusel, et vastav teave on olemas teavituse hetkel ehk praktikas võib olla ka olukord, kus mingi asjaolu ei ole veel teada (nt intsidendi piiriülene mõju või hinnang olulise mõjuga küberintsidendi tõsidusele ja mõjule vms). Seetõttu on kommenteeritava lõike sisesejuhatavas lauses ka sõnad „esitatakse võimaluse korral“.

NIS2 direktiivi artikli 23 lõige 4 näeb tegelikult ette nelja laadi teavitused: varajane hoiatus, intsidenditeade, vahearuanne ja lõpparuanne. Vastavaid teavitusi ja küberintsidendi teavitamise temaatikat sisustab ka NIS2 direktiivi põhjenduspunktid 101–107. Samas on need teavituse liigid üsnagi erinevad sisu ja tingimuste mõttes, mistõttu säilitatakse eelnõuga kehtivat õigust (nt teavituse tähtaja osas) kui ka ühtlustatakse teavituse enda sisu, et tekiks ühtsed ja selged nõuded.

Selguse huvides märgime, et mis on NIS2 direktiivi artikli 23 lõike 4 kohaselt vastavate teavituste sisu ja tingimused:

a) varajane hoiatus – esitada põhjendamatu viivitusega ning hiljemalt 24 tunni jooksul pärast olulisest intsidendist teada saamist; selles teavituses märgitakse, kas olulise intsidendi põhjuseks on eeldatavasti ebaseaduslik või pahatahtlik tegevus või kas sellel võib olla piiriülene mõju;

b) intsidenditeade – esitada põhjendamatu viivitusega ja igal juhul 72 tunni jooksul pärast olulisest intsidendist teadlikuks saamist; teavituses vajaduse korral ajakohastatakse varajase hoiatuse teates olevat teavet ning antakse esialgne hinnang olulisele intsidendile, sealhulgas selle tõsidusele ja mõjule ning võimaluse korral ka rikkeindikaatoritele;

c) vahearuanne – kui Riigi Infosüsteemi Amet seda soovib tema määratud tähtajal (NIS2 direktiiv tähtaega ei määratle);

d) lõpparuanne – üks kuu pärast intsidenditeate esitamist; kui intsident jätkuvalt kestab, siis sel tähtajal tuleb esitada vahearuanne - sel juhul tuleb lõpparuanne esitada ühe kuu jooksul pärast intsidendi käsitlemist; lõpparuande sisuks on: i) intsidendi, sealhulgas selle tõsiduse ja mõju üksikasjalik kirjeldus; ii) ohu liik või lähtepõhjus, mis intsidendi tõenäoliselt põhjustas; iii) juba kohaldatud ja kohaldamisel olevad leevendusmeetmed; iv) kui see on kohaldatav, intsidendi piiriülene mõju.

KüTS § 8 lõike 4² teises lauses on märgitud, et vahearuanne eristatakse ka „ajakohasel juhul Riigi Infosüsteemi Ameti taotluses küsitud täiendav teave“, mille puhul on mõeldud seda teavet, mida võidakse küsida teenuse osutajalt täiendavalt juurde konkreetse juhtumi olusid arvestades. Kommenteeritava lõike alusel tekib Riigi Infosüsteemi Ametil võimalus, mitte kohustus nimetatud vahearuanne küsida ehk ta ei pruugi seda üldse küsida, vaid jääb ootama teenuse osutaja esitatavat lõpparuannet (vt eelnõus KüTS § 8 lõiget 7).

KüTS § 8 lõikes 5 tehtav muudatus (lauses 1) ja täiendus (lisanduv lause 2) on seotud NIS2 direktiivi artikli 23 lõike 1 esimese tekstilõigu teise lause ja lõigete 2 ning 7 üle võtmisega. Olulise mõjuga küberintsidendi olemus on sätestatud eelnõuga KüTS § 8 lõikes 2, oluline küberoht on defineeritud eelnõuga KüTS § 2 punktis 3⁵.

KüTS § 8 lõikes 7 tehtavad muudatused (lauses 1) ja täiendus (lause 2) on seotud NIS2 direktiivi artikli 23 lõike 4 esimese tekstilõigu punktide d ja e üle võtmisega. Kui NIS2 direktiivis kasutatakse sõnastust „lõpparuanne“, siis eelnõus säilitatakse kehtivas KüTSis olevat sõnastust ehk kasutatakse sõna „raport“.

KüTS § 8 lõikega 8¹ määratakse kindlaks, et teenuse osutajad lähtuvad NIS2 direktiivi artikli 23 lõike 11 alusel antud Euroopa Komisjoni rakendusaktist, milles kehtestatakse nõuded küberintsidendi, sealhulgas olulise mõjuga küberintsidendi, kohta esitatava teavituse või raporti korra ja vormi kohta. Kui sedasorti rakendusakti vastu võetakse, siis tolles rakendusaktis määratletud teenuse osutajad lähtuvad nimetatud rakendusaktis kehtestatud nõuetest.

Teadaolevalt kehtestab Euroopa Komisjon taolised erinõuded enda rakendusaktiga järgmiste teenuse osutajate suhtes: domeeninimede süsteemi teenuse osutajad, tippdomeeninimede registrid, pilvandmetöötluste osutajad, andmekeskuste osutajad, sisulevivõrgu pakkujad, hallatud teenuse osutajad, hallatud turbeteenuste osutajad (turbetarnijad), internetipõhiste kauplemiskohtade, veebipõhiste (internetipõhiste) otsingumootorite ning sotsiaalvõrguteenuse platvormide ja usaldusteenus pakkujad.

Selle rakendusakti nimeks on: „Euroopa Komisjoni rakendusmäärus (EL) 2024/2690, 17. oktoober 2024, millega kehtestatakse seoses domeeninimede süsteemi teenuse osutajate, tippdomeeninimede registrite, pilvandmetöötlusteenuse osutajate, andmekeskusteenuse osutajate, sisulevivõrgu pakkujate, hallatud teenuse osutajate, turbetarnijate ning internetipõhiste kauplemiskohtade, internetipõhiste otsingumootorite, sotsiaalvõrguteenuse platvormide ja usaldusteenuse pakkujatega direktiivi (EL) 2022/2555 kohaldamise eeskirjad, mis puudutavad küberturvalisuse riskijuhtimismeetmete tehnilisi ja meetodilisi nõudeid ja selliste juhtude täpsemat kindlaksmääramist, mille korral peetakse intsidenti oluliseks“. Vastav rakendusakt (jõustus 07.11.2024) on leitav siit: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A32024R2690&qid=1730728447038>.

Täiendav lisainfo sel teemal: https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/14241-Cybersecurity-risk-management-reporting-obligations-for-digital-infrastructure-providers-and-ICT-service-managers_en ja [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=PI_COM:Ares\(2024\)4640447&qid=1728309190768](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=PI_COM:Ares(2024)4640447&qid=1728309190768).

KüTS § 8 lõige 9 tunnistatakse kehtetuks, kuna kehtiva KüTSi tähenduses digitaalse teenuse osutajad (vt KüTS kehtiva versiooni § 4 lõiget 1) on edaspidi NIS2 direktiivi ja seeläbi ka KüTSi kohaldamisalas, mistõttu puudub vajadus vastava sätte säilitamiseks.

KüTS § 8 lõige 10 on seotud erisuse sätestamisega julgeolekuasutuste kontekstis ehk on seotud NIS2 direktiivi artikli 8 lõike 1 üle võtmisega (vt eelnõus KüTS § 5 lõiget 9). Kommenteeritava lõikega tekitatakse selgus, et kellele teavitab julgeolekuasutus küberintsidendist ehk sellises olukorras kohaldatakse eelnõus KüTS §-s 8 olevaid sätteid *mutatis mutandis* julgeolekuasutuste suhtes.

KüTS § 8¹ lisandumisega säilitatakse KüTSi kehtiva versiooni § 8 lõike 4 sisu ning võetakse üle NIS2 direktiivi artikkel 30. Kommenteeritava paragrahvi **lõike 1** eesmärgiks on tekitada selgus, et teenuse osutajad võivad vabatahtlikult esitada küberintsidentide, nõrkuste ja küberohtude kohta teavet ning muud isikud võivad esitada teavet olulise mõjuga küberintsidendist, nõrkusest ja küberohust. Küberohu ja nõrkuse olemuse osas vt eelnõu KüTS § 2 punkte 3⁴ ja 3⁶, ning olulise mõjuga küberintsidendi osas KüTS § 8 lõiget 2, sh selles tehtavat lisandust.

Nõrkustest teavitamisega seonduvalt on siin asjakohased NIS2 direktiivi põhjenduspunktid 58–63.

Lõikega 2 võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 12 lõike 1 teise tekstilõike esimene ja teine lause. Kommenteeritava lõike teise lause alusel tekitatakse juurdepääsupiirangu alus, mille pikkus juriidilisest isikust teavitaja puhul on avaliku teabe seaduse § 40 lõike 1 kohaselt kuni viis aastat (mida on võimalik pikendada kuni 5 aasta võrra) ning füüsilisest isikust teavitaja puhul on selle pikkus avaliku teabe seaduse § 40 lõike 3 kohaselt 75 aastat. Kui vastavat juurdepääsupiirangu alust ei tekitata, siis ei ole võimalik tagada NIS2 direktiivi artikli 12 lõike 1 teise tekstilõike esimese ja teise lause kohast üle võtmist. Kommenteeritav lõige on piiratud ainult potentsiaalselt nõrkusest või nõrkusest teavitamise olukordadega, kuna nende teavituste anonüümselt esitamine

on seotud mainitud NIS2 direktiivi artikli kohaselt ainult nimetatud olukordades. Seetõttu ei ole kommenteeritavas lõikes märgitud ka küberintsidendist, olulise mõjuga küberintsidendist või küberohust anonüümselt teavitamist.

Lõikega 3 võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 30 lõike 2 esimese tekstilõike teine lause.

KüTS §-d 10 ja 11 tunnistatakse kehtetuks, kuna kehtiva KüTSi tähenduses digitaalse teenuse osutajad (vt KüTSi kehtiva versiooni § 4 lõiget 1) on edaspidi täies mahus NIS2 direktiivi ja seeläbi ka KüTSi kohaldamisalas ning lähtuvad KüTS §-dest 7 ja 8, mistõttu puudub vajadus vastavate erisusi tekitavate paragrahvide säilitamiseks KüTSis.

KüTS § 12 lõikega 3¹ võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 23 lõike 5 laused 1 ja 4. Tagasiside all on mõeldud nii suunised kui ka nõu, kuidas olulise mõjuga küberintsidendiga edasi toimetada, samuti ka juhiseid, kuidas konkreetse juhtumi korral teavitada õiguskaitseasutusi.

KüTS § 12 lõikega 3² võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 30 lõike 2 esimese tekstilõigu teine lause.

KüTS § 12 lõikes 4 tehakse tehniline muudatus (parandatakse esimese lauses Euroopa Liidu Küberturvalisuse Ameti nimi) ning lisanduva teise lausega võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 23 lõike 6 esimene ja teine lause ning kaudselt ka sama artikli lõige 8.

KüTS § 12 lõikega 4¹ võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 23 lõike 9 esimene lause. Esmakordse teavituse osas vt KüTS § 20 lõiget 5 ning sellega seotud selgitusi.

KüTS § 12 lõikes 5 tehakse muudatus, kuna kehtiva KüTSi tähenduses digitaalse teenuse osutajad (vt KüTSi kehtiva versiooni § 4 lõiget 1) on edaspidi täies mahus NIS2 direktiivi ja seeläbi ka KüTSi kohaldamisalas, mistõttu Riigi Infosüsteemi Amet peab niikuinii lähtuma ka kehtiva KüTSi kohaste digitaalse teenuse osutajate huvidest ja ärisaladuse hoidmise kohustusest. Seetõttu puudub vajadus dubleerivalt neid teenuse osutajad eraldi välja tuua.

Eelnõuga tekitatakse **KüTS § 12¹**, mis on seotud NIS2 direktiivi artikli 9 lõigetega 3–5 kui ka põhjenduspunktidega 68–73.

KüTS § 12¹ lõikega 1 võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 9 lõike 3, tehes viite KüTS §-le 12 kui ka muudele valdkondlikele seadustele. Menetluslikud raamid kriisiolukorra (sh küberturvalisuse valdkonnaga seotud kriisiolukorra) lahendamiseks on juba olemas hädaolukorra seaduses, mida tulevikus asendab tsiviilkriisi ja riigikaitse seadus ehk need ongi „muud valdkondlikud seadused“. Seetõttu puudub hetkel siinse eelnõuga vajadus ja võimalus seda teemat täiendavalt reguleerida.

KüTS § 12¹ lõikega 2 võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 9 lõike 4 ja lõike 5 teine lause ehk kommenteeritava lõikega antakse Riigi Infosüsteemi Ametile ülesannetena 1) koostada ja vastu võtta ulatuslike küberintsidentide ning kriiside lahendamise kava, arvestades NIS2 direktiivi artikli 9 lõikes 4 olevaid nõudeid ja 2) teavitada selle kava vastu võtmisest või kavas tehtavatest muudatustest selles punktis toodud sätete kohaselt. Kommenteeritava lõikega on seotud ka NIS2

direktiivi artikli 9 lõike 5 kolmas lause ehk siin kohaldub ka KüTS § 12 lg 4 esimese lause lõpp („... kui edastatav teave ei kahjusta riigi julgeolekut või kriminaalmenetlust.“).

Kommenteeritav paragrahv on kaudselt seotud ka delegeeritud määruse 2024/1366 artikli 41 (küberkriisi ohjamise ja kriisile reageerimise kavad) lõikega 3: „3. *Direktiivi (EL) 2022/2555 artikli 9 lõike 4 kohaselt nõutavat riiklikku ulatuslike küberturbeintsidentide ja kriiside lahendamise kava loetakse käesoleva artikli kohaseks riiklikuks küberkriisi ohjamise kavaks, kui selles sisalduvad piiriüleste elektrivoogude teemalised kriisiohje- ja reageerimismeetmed.*“

KüTS § 12¹ lõike 3 eesmärk on määratleda, et kõnealuse kava võib teha ka muu dokumendi osana ehk praktikas hädaolukorra seaduse (tulevikus tsiviilkriisi ja riigikaitseaduse) ja selle alusel kehtestatud määruse alusel koostatava hädaolukorra lahendamise plaanina või selle osana.

KüTS § 13 lõikes 1 tehtavad muudatused on seotud NIS2 direktiivi artiklitega 12 ja 30 (vt eelnõus KüTS § 8¹), kuna nimetatud nõue näeb eelnõu puhul ette, et Riigi Infosüsteemi Ametile esitatakse mh ka teavet küberohtude ja nõrkuste kohta, mistõttu nähakse kommenteeritavas paragrahvis tehtavate muudatustega ette, et need kantakse küberintsidentide registrisse.

KüTS § 13 lõige 4 määratleb ära, mis asjaolud tuleb täpsustada küberintsidentide registri põhimääruses, kuna kehtiv registri põhimääruse volitusnorm neid asjaolusid ei sisusta. Registri põhimäärusega seotud muudatused on lisatud käesoleva eelnõu seletuskirja juurde valdkonna eest vastutava ministri määruse kavandina.

KüTS §-s 13¹ tehtav muudatus on tehniline, kuna esimene viide määrusele 2019/881 tekitatakse eelnõu tulemusena KüTS § 2 punktis 1⁴.

KüTS § 13³ on seotud NIS2 direktiivi artikli 24 üle võtmisega ja sellel on ka seos NIS2 direktiivi põhjenduspunktidega 80–82 ja 138.

Kommenteeritava paragrahvi **lõigetega 1 ja 2** võetakse üle viidatud artikli lõige 1. Eelnõuga antakse vastav volitus Vabariigi Valitsusele, kuna määrusega sätestatud kohustuse järgijad ehk teenuse osutajad ei pruugi olla ainult küberturvalisuse valdkonna eest vastutava ministri juhitava ministriumini valitsemisala või tegevusvaldkonnaga seotud. Tegemist on lubava, mitte kohustava volitusega ehk Vabariigi Valitsusel tekib võimalus vastav määrus kehtestada. Lõikes 1 on kaks alternatiivi, et kuidas vastav kava on välja töötatud või koostatud ehk tegemist on kas: 1) teenuse osutaja poolt välja töötatud või 2) see on hangitud kolmandalt isikult. Mõlema variandi korral on vajalik, et selle teatava IKT-toodete, IKT-teenuste või IKT-protsesside kasutamine on sertifitseeritud määruse 2019/881 artikli 49 kohaselt vastu võetud Euroopa küberturvalisuse sertifitseerimise kava alusel.

Selles määruses määratakse lõike 2 kohaselt kindlaks ka selle kohustuse sisu (millist määruse 2019/881 artikli 49 kohaselt vastu võetud Euroopa küberturvalisuse sertifitseerimise kava tuleb järgida), ulatust (kellele teenuse osutajatest ja mis ulatuses kitsas tähenduses see sertifitseerimise kava kohaldub), täitmise tähtaeg (mis tähtjaks tuleb mingid toimingud ära teha) kui ka muud täpsemad nõuded.

KüTS § 13³ lõikega 3 tekitatakse erisus võrreldes lõike 1 alusel antava määruse suhtes olukorraks, kui NIS2 direktiivi 24 lõike 2 alusel on Euroopa Komisjon vastu võtnud delegeeritud õigusakti, milles määratakse kindlaks, mis liiki elutähtsatelt ja olulistelt üksustelt (ehk teenuse osutajatelt) nõutakse teatavate IKT-toodete, IKT-teenuste ja IKT-protsesside kasutamist või sertifikaadi omamist. Need delegeeritud õigusaktid võetakse vastu juhul, kui on kindlaks tehtud, et küberturvalisuse tase ei ole piisav, ja nendega nähakse ette rakendusperiood. Enne selliste delegeeritud õigusaktide vastuvõtmist teeb Euroopa Komisjon mõjuhinnangu ja korraldab konsultatsioone kooskõlas määruse 2019/881 artikliga 56.

KüTS § 14 lõige 2 tunnistatakse kehtetuks, kuna kehtiva KüTSi tähenduses digitaalse teenuse osutajad (vt KüTSi kehtiva versiooni § 4 lõiget 1) on edaspidi NIS2 direktiivi ja seeläbi ka täies mahus KüTSi kohaldamisalas ning Riigi Infosüsteemi Amet teostab nende üle järelevalvet samade aluste kohaselt nagu ka teiste teenuse osutajate puhul. Tehtav muudatus on teatavas ulatuses seotud ka NIS2 direktiivi artikliga 26 (jurisdiktsioon ja territoriaalsus) rakendamisega, mis võetakse üle eelnõus KüTS §-ga 1¹ ehk siinses paragrahvis puudub vajadus säilitada seda teemat reguleeriv dubleeriv õigusnorm.

KüTS § 14 lõikesse 5 lisatakse teine lause, et tekitada selgus, mis õigusnorme ja nendega seotud selgitusi kohaldatakse *mutatis mutandis* julgeolekuasutuse suhtes, kui ta teostab sama lõike esimese lause kohaselt haldusjärelevalvet. Seetõttu ei ole ka viidatud õigusnormide selgitustes üle korratud, et vastavat sätet kohaldatakse ka julgeolekuasutuse suhtes.

KüTS § 14 lõigetes 6-14 tehtavad lisandused on seotud järelevalve teostamise aspektide kindlaks määramisega. Siin on seos ka NIS2 direktiivi põhjenduspunktidega 122–127 ja 133–135.

KüTS § 14 lõikes 6 määratakse kindlaks üldised raamid, kuidas Riigi Infosüsteemi Amet teostab järelevalvet. Kommenteeritava lõike **esimese punktiga** võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 31 lõige 2. Sarnast triaazi teeb Riigi Infosüsteemi Amet ka korrakaitseaduse § 24 alusel tehtava ohuprognooosi alusel, kuid kuna korrakaitseaduse alusel tehtav ohuprognooos on kohaldatav ainult erasektori ehk halduseväliste isikute suhtes ja NIS2 direktiiv on mõeldud kohalduma ka avaliku sektori suhtes, siis tuleb volitus Riigi Infosüsteemi Ametile anda laiemalt kui see, mida näeb ette korrakaitseadus. Siiski, on kommenteeritavas lõikes märgitud ka ohuprognooos, et oleks üheselt selge, et see on ka üks lähenemisviisi, millest lähtuvalt Riigi Infosüsteemi Amet enda tööd planeerib.

Kommenteeritava lõike **teise punktiga** võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 32 lõige 1 ehk sätestatakse nõue, et elutähtsate üksuste suhtes teostatav järelevalve toimub üldreeglina ennetava- või järelkontrollina (*ex nunc* või *ex post*). Siin vt ka NIS2 direktiivi põhjenduspunkte 122 ja 124.

Kommenteeritava lõike **kolmanda punktiga** võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 33 lõike 1 esimene lause ehk oluliste üksuste suhtes teostatav kontroll on üldreeglina järelkontroll (*ex post*) olukorras, kus saabub teave, et turvameetmete rakendamisega on probleeme või pole näiteks teavitatud olulise mõjuga küberintsidendist. Siin vt ka NIS2 direktiivi põhjenduspunkte 122 ja 124.

Kommenteeritava lõike **neljas punkt** on seotud NIS2 direktiivi artikli 32 lõike 1 ja artikli 33 lõike 1 kohase rakendamisega, sh toetab see ka kommenteeritava lõike punkti 1 (järelevalvet prioriseerimisel arvestatakse riski- või ohuprognoozi) alusel edasiste tegevuste ellu viimist järelevalve teostamisena Riigi Infosüsteemi Ameti enda initsiatiivil.

KüTS § 14 lõikega 7 võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 32 lõige 1 ja lõige 7 ning artikli 33 lõike 1 teine lause koos lõikega 5 ehk kommenteeritavas lõikes määratakse kindlaks need asjaolud ja aspektid, millest lähtutakse riiklikus ja haldusjärelevalve menetluses meetmete kohaldamisel. Kommenteeritava lõike punktis 8 on kinnitatud tegevusjuhendite järgimise all mõeldud näiteks olukorda, kus tuleb järgida isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 40 alusel vastu võetud toimumisjuhendi järgimist. Kommenteeritava lõike punktis 9 on ette nähtud, et üheks asjaoluks on mh ka järelevalveasutuse (Riigi Infosüsteemi Ameti või julgeolekuasutuse) ning teenuse osutaja vahel toimuvat koostööd. Too punkt on seotud NIS2 direktiivi § 32 lõike 7 punktiga h, kuid selle sõnastus ei anna täit selgust, et kas siin on eelnõu kontekstis mõeldud teenuse osutajat või selle teenuse osutaja enda sees olevat või temaga seotud füüsilist või juriidilist isikut. Seetõttu on nimetatud punkt sõnastatud viisil, et tegemist on koostööga järelevalveasutuse ja teenuse osutaja vahel.

KüTS § 14 lõikega 8 võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 32 lõike 7 punkti a alapunktid i–v. Tegemist on alternatiivsete olukordadega, millal on tegemist raske rikkumisega KüTS § 14 lg 7 punkti 1 tähenduses. Kommenteeritava lõike punktis 6 on „lubamatult ebatäpsete andmete“ puhul mõeldud olukorda, kus mingi teave on jäetud teadlikult ja põhjendamatult esitamata või rääkimata.

KüTS § 14 lõikega 9 võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 32 lõiked 2 ja 4 ning artikli 33 lõiked 2 ja 4 ehk sätestatakse need meetmed, mida Riigi Infosüsteemi Amet saab kasutada riikliku ja haldusjärelevalve menetluses KüTSi alusel. Kommenteeritavas lõikes olevate punktide sisu võib sõltuda sellest, et kas tegemist on olukorraga, kus mingi meede on kohaldatav teenuse osutajale (ehk nii elutähtsale üksusele ja olulisele üksusele) või ainult elutähtsale üksusele. Kui mingis NIS2 direktiivi sättes on kasutatud sõnastust „korraldus“ või „siduvad juhised“, siis eelnõus on selle all mõeldud ettekirjutust. Enne ettekirjutuse tegemist on järelevalve teostajal võimalik teha ka ettepanek teenuse osutajale viia oma tegevus kooskõlla õiguslike nõuetega, sh selle ettepaneku sisu oleks oma olemuselt samas sõnastuses kui on ettekirjutus, kuid sellega antakse ka ära kuulamise ning vastuväidete esitamise võimalus ning seeläbi ka võimalus lahendada võimalikud rikkumised ettekirjutuseta. Olenevalt olukorra asjaoludest võib järelevalve asutusel tekkida vajadus ka anda koheselt ettekirjutus enne nõ ettepanekut rikkumine lõpetada või probleemsed asjad korda teha. Selles olukorras peab järelevalve teostaja hindama, mis on sobivaim meede saavutatava eesmärgi saavutamiseks.

Kommenteeritava lõike **punktides 1, 4, 5, 6, 9 ja 10** on viidatud lisaks KüTSile ka NIS2 direktiivi alusel antavatele rakendusaktidele, kuna nendes rakendusaktides võidakse määratleda või täpsustada neid üldisemaid nõudeid, mis võetakse üle KüTS §-desse 7 ja 8.

Kommenteeritava lõike **punktiga 1** võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 32 lõike 2 punktid a ja c ning artikli 33 lõike 2 punkt a. Kommenteeritava punkti kohaselt võib teenuse osutaja suhtes läbi viia kohapealset kontrolli või kaugjärelevalvet. Elutähtsate üksuste suhtes võib teha ka pistelist järelevalvet, mis võib olla muuhulgas ajendatud olulise mõjuga küberintsidendist või KütSis, KütSi alusel (näiteks KütS § 7 lõike 5 alusel) kehtestatud või NIS2 artikli 21 lõike 5 või artikli 23 lõike 11 alusel vastu võetud rakendusaktis kehtestatud nõude rikkumisest. Selle pistelise järelevalve all on mõeldud ka NIS2 direktiivi artikli 32 lõike 2 punktis c ette nähtud *ad hoc* auditeid.

NIS2 direktiivi artiklid 32 ja 33 eristavad kolme liiki auditeid – regulaarsed, sihipärased ja *ad hoc* auditid (inglise keeles vastavalt *regular, targeted and ad hoc audits*). Nende rakendamine praktikas sõltub konkreetsest olukorrast – regulaarseid auditeid tehakse teatava ajavahemiku tagant; sihipärast auditit tehakse siis, kui järelevalveasutuse või auditeeritud organisatsiooni koostatud riskianalüüsi või muu asjakohase teabe põhjal on tekkinud vajadus auditit teha. *Ad hoc* audit on ennekõike olukorras, kus auditit tegemine ei ole ette planeeritud ning seda tehakse konkreetse eesmärgi või vajaduse rahuldamiseks. Kommenteeritavas punktis on sõnastuse mõttes elutähtsate üksuste puhul kasutatud sõnastust „pisteline järelevalve“, et see hõlmaks nii sihipärast kui ka *ad hoc* auditit.

Kommenteeritava lõike **punktiga 2** võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 32 lõike 2 punkt b ja artikli 33 lõike 2 punkt b, kommenteeritava lõike **punktiga 3** võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 32 lõike 2 punkt d ja artikli 33 lõike 2 punkt c. Kommenteeritava lõike punktides 2 ja 3 on märgitud vastavalt sõnad „turvaaudit“ (inglise keeles: *security audit*) ja „turvalisuse kontroll“ (inglise keeles: *security scan*), mis on oma sisult erinevad tegevused. Näiteks on turvaauditid defineeritud AKIT-i kohaselt rahvusvahelises standardites ISO 7498 ja ISO/IEC 2382 kui: „süsteemi andmike ja toimingute sõltumatu läbivaatus ja uurimine süsteemi turvameetmete adekvaatsuse kontrolliks, kehtivatele poliitikale ja tööprotseduuridele vastavuseks, turvarikete avastamiseks ning võimalike järelduvate meetme-, poliitika- ja protseduurimuudatuste soovitamiseks“.⁴¹ Samas on turvalisuse kontroll oma sõnastuse mõttes erinev kui turvaaudit ehk esimese puhul tehtava toimingute puhul ei minda niivõrd sügavuti kontrollimisega (nt ei kontrollita mingit süsteemi lähtekoodi tasandil⁴² – seetõttu on ka eelnõus tekitatud erinevad punktid vastavate volituste kontekstis. Samas ei ole nende kahe punkti puhul mõeldud ainult nõrkuste tuvastamist (võrdle NIS2 direktiivi artikli 11 lõike 3 punkti e ja seda üle võtvat KütS § 5 lõike 5 punkti 11), vaid laiemat kontrolli järelevalvemenetluse raames tuvastamiseks, et kas KütSis sätestatud, selle alusel või NIS2 direktiivi artikli 21 lõike 5 või artikli 23 lõike 11 alusel kehtestatud nõudeid on rikutud.

Kommenteeritava lõike **punktiga 4** võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 32 lõike 4 punkt a ja artikli 33 lõike 4 punkt a.

⁴¹ <https://akit.cyber.ee/term/301-turvaaudit>.

⁴² Vt turvalisuse kontrolli selgituse osas nt: <https://www.lawinsider.com/dictionary/security-scan>.

Kommenteeritava lõike **punktiga 5** võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 32 lõike 4 punkt b ja artikli 33 lõike 4 punkt b, sh on kommenteeritavas punktis sätestatud „nõutakse ettekirjutuse saajalt lõpetada tegevus või praktika, mis rikub [õigusaktis või selle alusel kehtestatud nõuet]“ ja sellele lisaks saab nõuda ka „hoiduda sama tegevuse või praktika kasutamisest“. Kuigi viidatud NIS2 direktiivi sätetes on sätestatud ka heastamist, siis see on kaetud õigusaktides või selle alusel kehtestatud nõuete rikkumisega seotud puuduste kõrvaldamisega.

Kommenteeritava lõike **punktiga 6** võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 32 lõike 4 punkt d ja artikli 33 lõike 4 punkt d.

Kommenteeritava lõike **punktiga 7** võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 32 lõike 4 punkt e ja artikli 33 lõike 4 punkt e. Kommenteeritava lõike **punktiga 8** võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 32 lõike 4 punkt f ja artikli 33 lõike 4 punkt f. Kommenteeritava lõike **punktiga 9** võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 32 lõike 4 punkt h ja artikli 33 lõike 4 punkt g.

Kommenteeritava lõike punktid 7 ja 9 võivad tunduda, et tegemist on sisult samade teemade reguleerimisega, kuid tegelikkuses nii ei ole. KÜTS § 14 lg 9 punktid 7 ja 9 on sisu mõttes teatavas ulatuses eelduslikult kattuvad, kuid nendes punktides on ka nõudeid, mis on erinevad – näiteks p 7 viitab ka parandusmeetmete info avalikustamise kohustusele, kuid p 9 seda aspekti ei kata; samuti on p 7 olev teavitus väheke kitsam ehk seal ei ole ilmtingimata/alati mõeldud laiema avalikkuse teavitamist, kuid p 9 on pigem seotud laiema avalikkuse teavitamisega.

Kommenteeritava lõike punkt 7 viitab eelnõus KÜTS § 8 lõikele 5, mille sisu on (eelnõu tulemusena): „*Teenuse osutaja on kohustatud teavitama mõistliku aja jooksul isikut, keda olulise mõjuga küberintsident või oluline küberoht võib mõjutada, või avalikkust, kui mõjutatud isikuid ei ole võimalik eraldi teavitada. Teavituses annab teenuse osutaja võimalusel teada olulisest küberohust ja meetmetest või parandusmeetmetest, mida mõjutatud isik saab olulisele küberohule reageerimiseks võtta.*“

Kommenteeritava lõike punkt 9 viitab eelnõus KÜTS § 14 lõike 9 punktile 9, mille sisu on eelnõu kohaselt: „*ettekirjutuse, millega nõutakse ettekirjutuse saajalt käesolevas seaduses, käesoleva seaduse alusel või Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2022/2555 artikli 21 lõike 5 või artikli 23 lõike 11 alusel vastu võetud rakendusaktis kehtestatud nõude rikkumise asjaolude avalikustamist ettekirjutuses ette nähtud viisil*“.

Kommenteeritava lõike **punktiga 10** võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 32 lõike 4 punkt g, mis on omane ainult elutähtsate üksuste korral ehk taolist meedet ei ole ette nähtud NIS2 artiklis 33 oluliste üksuste puhul. Üle võetava NIS2 direktiivi sätte eestikeelses tõlkes on märgitud sõna „seireametnik“, kuid eelnõus on selle sõnastuse asemel kasutatud sõnastust „vastavushaldur“. Selle sisu on selgitatud näiteks Eesti infoturbestandardi portaali rollisõnastikus kui „*organisatsioonile kohaldatavate õiguslike, lepinguliste ja muude nõuete väljaselgitaja ning*

nende täitmise kontrollija (ingl Compliance Manager)“.⁴³ Vastavas ettekirjutuses tuleks ka selgelt ära määratleda, mis on vastavushalduri ülesanded.

Nimetatud NIS2 sätte volitust saaks tõlgendada ka nii, et pädev asutus määrab ettekirjutusega kindlaks konkreetse vastavushalduri, kes jälgib, kas ettekirjutuse adressaat täidab vajalikud nõuded. Tolle tõlgenduse puhul ei oleks seda paindlikkust, et ettekirjutuse adressaat ise saaks valida ja määrata kindlaks vastavushaldur, kes ettekirjutusega kindlaks määratud ülesannet täidab. Seetõttu on kasutatud eelnõus olevat sõnastust ja tõlgendust.

KüTS § 14 lõikega 10 võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 32 lõike 2 esimese tekstilõike punkt b ja kolmas tekstilõik ning artikli 33 lõike 2 punkt b ja kolmas tekstilõik. Kommenteeritava lõike esimene punkt on seotud NIS2 direktiivi artikli 32 lõike 2 punktis b olevate sõnaga „korrapäraseid“ ehk see nõue saab kehtida ainult elutähtsa üksuse suhtes, kuna sama sõna ei ole artikli 33 lõike 2 punktis b ehk oluliste üksuste suhtes.

KüTS § 14 lõikega 11 võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 32 lõike 4 punkt b, kus on lauseosa „sealhulgas meetmete kohta, mis on vajalikud intsidendi ennetamiseks või heastamiseks, nende meetmete rakendamise tähtaegade ja rakendamisest aruandmise kohta“, mis kehtib ainult elutähtsate üksuste suhtes. Oluliste üksuste puhul sarnast lauseosa NIS2 direktiivi artikli 33 lõike 4 punktis b ei ole.

KüTS § 14 lõigetega 12-14 võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 32 lõige 5 ning need lõiked kehtivad ainult elutähtsate üksuste suhtes. Lõikes 12 olev olukord võib näiteks tekkida siis, kui järelevalvatav teenuse osutaja ei ole järjepidevalt tema suhtes tehtud hoiatusi järginud või ettekirjutusi täitnud, kuid need ei anna tulemust ehk neid järjepidevalt ei täideta. Nendes lõigetes sätestatud meetmete kasutamiseks peab Riigi Infosüsteemi Amet hindama, kas need on kõige sobivamad meetmed konkreetsetes olukorras tekkinud probleemi lahendamiseks ehk tegemist ei saa olla kergekäeliselt kasutatavate meetmetega.

Siinsete lõigetega on seotud ka NIS2 direktiivi põhjenduspunkt 133:

„(133) Et veelgi suurendada kohaldatavate täitemeetmete tõhusust ja hoiatavust [NIS2 direktiivi] rikkumiste korral, peaks pädevatel asutustel olema õigus ajutiselt peatada või nõuda, et ajutiselt peatataks elutähtsa üksuse osutatavate mõnede või kõigi asjakohaste teenuste või pakutavate tegevuste sertifikaat või luba, ning nõuda, et füüsilisele isikule, kes täidab juhtimisülesandeid üksuse tegevjuhi või seadusliku esindaja tasandil, kehtestataks ajutine juhtimisülesannete täitmise keeld. Võttes arvesse ajutiste peatamiste ja keeldude karmust ja mõju üksuste tegevusele ning seeläbi ka nende tarbijatele, tuleks neid kohaldada alati proportsionaalselt rikkumise raskusega ning iga juhtumi konkreetseid asjaolusid silmas pidades, sealhulgas seda, kas rikkumine oli tahtlik või tulenes ettevaatamatusest, ning seda, milliseid meetmeid varalise või mittevaralise kahju vältimiseks või vähendamiseks võeti. Selliseid ajutisi peatamisi ja keelde tuleks kohaldada üksnes viimase abinõuna, nimelt alles pärast seda, kui muud [NIS2 direktiivis]

⁴³ <https://eits.ria.ee/et/versioon/2023/eits-poohidokumendid/rollisoonastik>.

sätetatud asjakohased täitemeetmed on ammendatud, ja ainult seni, kuni üksus, kelle suhtes neid kohaldatakse, võtab vajalikud meetmed puuduste kõrvaldamiseks või täidab pädeva asutuse need nõuded, millega seoses niisuguseid ajutisi peatamisi ja keelde kohaldati. Selliste ajutiste peatamiste või keeldude määramise suhtes peaks kohaldama kooskõlas liidu õiguse üldpõhimõtete ja hartaga asjakohaseid menetluslikke tagatise, sealhulgas õigust tõhusale õiguskaitsevahendile ja õiglasele kohtumenetlusele, süütuse presumptsiooni ja kaitseõigust.“

Kommenteeritava paragrahvi lõike 13 punktis 1 märgitud sertifikaadi all mõeldakse mõnda sertifikaati, mis on näiteks seotud küberturvalisuse tagamisega, järgimise või täitmisega ehk siin ei saa nõuda ettekirjutusega selle sertifikaadi ajutist peatamist, mis pole seotud KüTSis olevate nõuete täitmisega. Samas punktis mainitud loa all on mõeldud näiteks majandustegevuse registris oleva loa peatamise nõudmist ettekirjutusega. Tolle punkti kohaselt võib sama toimingut teha ka Riigi Infosüsteemi Amet, kui talle on antud vastav pädevus mõnest õigusaktist.

Kommenteeritava paragrahvi lõike 13 punkt 2 on sõnastatud krediidasutuste seaduse § 50 lõike 1 eeskujul, kuid eelnõuga ei määratleta need konkreetset olukorrad, millal võidakse elutähtsa üksuse juhatuse liikme volituste ajutist peatamist taotleda ettekirjutusega, kuna seda ei täpsustata ka NIS2 direktiivis. Need konkreetsemad olukorrad ja põhjendused tuleb ära määratleda KüTS § 14 lõike 13 alusel tehtavas ettekirjutuses.

Kommenteeritava paragrahvi lõike 14 kohaselt:

- 1) kohaldatakse lõikes 13 ette nähtud meetmeid, kuni elutähtis üksus võtab kasutusele vajalikud meetmed puuduste kõrvaldamiseks või Riigi Infosüsteemi ameti esitatud nõuete täitmiseks; või
- 2) neid meetmeid ei kohaldata keskvalitsuse avaliku halduse üksuse või kohaliku tasandi avaliku halduse üksuse suhtes, sealhulgas juhul, kui sama üksus on kvalifitseeritud usaldusteenuse osutaja.

Kommenteeritava paragrahvi lõigetes 13 ja 14 olevaid täitemeetme õigusi ei anta julgeolekuasutusele (vt eelnõus KüTS § 14 lõiget 5), kuna NIS2 direktiivi artikli 32 lõike 5 kolmanda tekstilõike kohaselt „ei kohaldata tolles lõikes sätestatud täitemeetmeid nende avaliku halduse üksuste suhtes, kelle suhtes kohaldatakse NIS2 direktiivi“. Kuna julgeolekuasutus saab teha ainult haldusjärelevalvet ehk teha vastavat järelevalvet avaliku halduse üksuse suhtes, siis ei ole võimalik kommenteeritava paragrahvi lõigetes 13 ja 14 sätestatud õigusi anda ka julgeolekuasutusele. Samas antakse julgeolekuasutusele eelnõuga lisanduva KüTS § 14 lõike 5 teise lause tõttu kommenteeritava paragrahvi lõikes 12 olev õigus määratleda täiendav tähtaeg, kui sama paragrahvi lõike 9 punktis 4–6 või 8 nimetatud ettekirjutust ei täideta tähtaegselt.

KüTS § 15 lõikes 2 tehtava täiendustega lisatakse Riigi Infosüsteemi Ametile täiendav õigus kasutada korrakaitseaduse §-s 53 sätestatud erimeedet (hoiulevõetud vallasasja müümine või hävitamine) olukorras, kus toimub riiklik järelevalve, kas:

- a) KüTS §-des 7 ja 8 ning nende alusel kehtestatud õigusaktide nõuete täitmise üle; või

b) NIS2 direktiivi artikli 21 lõike 5 või artikli 23 lõike 11 alusel vastu võetud rakendusaktis kehtestatud nõuete täitmise üle.

Riigi Infosüsteemi Ametil on juba kommenteeritava lõike kohaselt õigus kasutada korrakaitseaduse §-s 52 olevat erimeedet (vallasasja hoiulevõtmine), kuid senini puudub volitus kasutada korrakaitseaduse §-s 53 olevat erimeedet. Need kaks erimeedet on üksteisega seotud, mistõttu lisatakse kommenteeritavasse lõikesse ka korrakaitseaduse §-s 53 ette nähtud erimeede.

Kommenteeritavat lõiget täiendatakse mh ka viitega NIS2 direktiivi artikli 21 lõike 5 või artikli 23 lõike 11 alusel võetud rakendusaktidele, kuna nimetatud rakendusaktid võimaldavad määratleda ja täpsustada neid nõudeid, mis siinse eelnõuga saavad KüTS §-des 7 ja 8 sätestatud. Kui vastavat lisandust ei tehta, siis puuduks võimalus nende rakendusaktide alusel kehtestatud nõuete täitmise kontrollimisel kasutada riiklikus järelevalvemenetluses korrakaitseaduse §-des 52 (vallasasja hoiulevõtmine) ja 53 (hoiulevõetud vallasasja müümine või hävitamine) erimeetmeid.

Kommenteeritava lõikega seotud erimeetmeid ei ole võimalik kasutada julgeolekuasutusel, kuna ta ei teosta riiklikku järelevalvet, sh kommenteeritavas lõikes viidatud nõuete täitmise üle (vt ka eelnõu KüTS § 14 lõiget 5). Samuti ei ole nende erimeetmete kasutamise õigus Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametil, kuna nimetatud amet ei teosta järelevalvet kommenteeritavas lõikes viidatud nõuete täitmise üle (vt ka KüTS § 14 lõiget 4).

KüTS §-s 17¹ tehtavad muudatused on seotud sunniraha kui meetme võimaluse laiendamisega ka haldusjärelevalvemenetlusele kui ka sunniraha kohaldamise ülemmäära muutmisega. Muudatused on seotud ka NIS2 direktiivi 6 üle võtmise ja kohase rakendamisega: „*Liikmesriigid võivad näha ette õiguse määrata sunniraha, mille eesmärk on sundida elutähtsat või olulist üksust käesoleva direktiivi rikkumist lõpetama, kooskõlas pädeva asutuse eelneva otsusega.*“ NIS2 direktiiv täiendavalt sunniraha kohta midagi ei selgita, sh selles ei ole määratletud ka selle ülemmäär ega selle kindlaks määramise tingimused. Nii elutähtsate üksuste (NIS2 direktiivi artikli 32 lõige 1) kui ka oluliste üksuste (NIS2 direktiivi artikli 33 lõige 1) puhul järelevalve- ja täitemeetmete osas ette antud nõue, et need meetmed peavad olema mõjusad, proportsionaalsed ja heidutavad ning et nende puhul võetakse arvesse iga üksikjuhtumi asjaolusid. Kuigi NIS2 direktiivis ei ole sõnaselgelt samade nõuete kohaldamist märgitud ka sunniraha kontekstis, on võimalik nimetatud nõudeid omistada ka olukorras, kus on vajadus sunniraha rakendada. Seda enam, kui arvestada asjaolu, et Eesti õiguses on sunniraha kui instituut osa haldusmenetlusest, st riiklikust ja haldusjärelevalvemenetlusest.

Sunniraha on haldussunnivahend ning selle sisu on asendustäitmise ja sunniraha seaduse § 10 lõike 1 kohaselt: hoiatuses kindlaksmääratud summa, mille peab adressaat tasuma, kui ta ettekirjutusega pandud kohustust hoiatuses märgitud tähtaja jooksul ei täida.

Eelnõuga laiendatakse sunniraha määramise võimalust ka KüTSi alusel ka haldusjärelevalve menetluses eelnõuga sätestatud suuruses. See siiski ei tähenda, et vastavat õigust ei ole ka praegu

– Vabariigi Valitsuse seaduse § 75¹ lõige 4 reguleerib haldusjärelevalve teostamist teise haldusekandja üle, mille korral on sunniraha ülemmäär 9600 eurot. Eelnõuga ühtlustatakse KüTSi alusel tehtava sunniraha kui ka haldusjärelevalve käigus kasutatava sunniraha ülemmäär ning sätestatakse see ühes õigusaktis ehk KüTsis. Arvestades NIS2 direktiiviga lisanduvate haldustrahvide (mis võetakse üle väärtekoosseisudena) ülemmäärade suurusi, ei ole kohane jätta sunniraha suurused samale tasemele nagu on kehtivad seadused ette näevad (riiklikus järelevalves kuni 20 000 eurot ja haldusjärelevalves kuni 9600 eurot).

Ka isikuandmete kaitse seaduse §-s 60 on sätestatud sunniraha ülemmäär, mis on suurem kui Vabariigi Valitsuse seaduses. Tolle paragrahvi puhul on isikuandmete kaitse seaduse seletuskirja⁴⁴ lk-l 46 sedastatud järgmist: „*Eelnõu paragrahviga 59 kehtestatakse sunniraha ülemmääraks kuni 20 000 000 eurot või ettevõtja puhul kuni 4 protsenti tema eelneva majandusaasta ülemaailmsest aastasest kogukäibest, olenevalt sellest, kumb summa on suurem. Sunniraha ülemmäär on siis sama suur kui väärtekaristuse ülemmäär ning võimaldab Andmekaitse Inspeksioonil efektiivselt sekkuda isikuandmete töötlemise nõuete rikkumisel.*“

Kommenteeritava paragrahvi puhul on sunniraha ülemmäära määratlemisel lähtutud asjaolust, et NIS2 direktiivi artiklis 34 olevate haldustrahvide suurused on erinevad samade rikkumiste eest ehk nende suurused sõltuvad asjaolust, kas rikkumise toimepanija on elutähtis üksus või oluline üksus (vt allpool KüTS §-e 18² ja 18³ seletust). Need halduskaristused võetakse üle väärtekoosseisudena ning soov on vältida olukorda, kus väärtekoosseisuga määratava trahvi ülemmäär on väiksem kui sunniraha ülemmäär – see on olukorras, kus sunniraha ülemmäär määratakse kindlaks elutähtsa üksusega seotud trahvi suurusest, kuid sunniraha adressaat on oluline üksus, kelle rahatrahvi ülemmäär on väiksem kui elutähtsal üksusel. Seetõttu on eelnõus sätestatud, et ettekirjutuse täitmata jätmise korral on asendustäitmise ja sunniraha seaduses sätestatud korras rakendatava sunniraha kohaldamise igakordne ülemmäär kas (olenevalt sellest, kumb summa on suurem):

a) 7 000 000 eurot või

b) kuni 1,4 protsenti teenuse osutaja omanikust ettevõtja eelmise majandusaasta ülemaailmsest aastasest kogukäibest.

Sunniraha ülemmäära valik sõltub siis ka sellest, et 1) kas tegemist on ettevõtja või avaliku sektoriga (*viimase ehk keskvalitsuse avaliku halduse üksuse kui ka kohaliku tasandi avaliku halduse üksuse puhul ei kohaldu variandis b olev protsendiga arvutatav ülemmäär*) ning 2) kumb summa on suurem (*see aspekt on omane ennekõike erasektoris oleva teenuse osutaja korral*).

Alternatiiv on ka määratleda sunniraha ülemmäär nii nagu on isikuandmete kaitse seaduses ehk kõige suurema rahatrahvi ülemmäära eeskujul. Eelnõu koostajatena ootame tagasisidet, kas sama lähenemist tuleks rakendada ka siinse eelnõu puhul.

⁴⁴ Isikuandmete kaitse seadus 679 SE - kättesaadav: <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/5c9f8086-b465-4067-841e-41e7df3b95af/>. Riigikogusse esitatud eelnõul kandis see paragrahv numbrit 59, kuid Riigikogus toimunud arutelude käigus lisati teise lugemise käigus juurde § 11, mille tõttu paragrahvide numeratsioon muutus.

Sunniraha rakendamisel tuleb arvestada proportsionaalsuse põhimõttega. Sunniraha võib rakendada vaid ettekirjutuse täitmisele kallutamiseks. Sunnivahendit ei tohi rakendada karistusena. Haldusorgan peab valima sunnivahendi, mis isikut võimalikult vähe kahjustades sunnib teda ettekirjutust täitma. Proportsionaalsuse hindamisel võib arvesse võtta ka ettekirjutuse olulisust, rikkumise asjaolusid ja isiku majanduslikku seisundit.⁴⁵ Kohustuse täitmise tagamiseks kasutatakse leebeimat sunnivahendit ja -määra, mis eelduste kohaselt on tõhusaimad. Haldusorgan peab valima sunnivahendi, mis isikut võimalikult vähe kahjustades sunnib teda täitma talle ettekirjutusega pandud kohustust (asendustäitmise ja sunniraha seaduse § 3 lõige 3).

Seetõttu peab järelevalve teostaja (Riigi Infosüsteemi Amet, julgeolekuasutus ning Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet) sunniraha määramisel hindama, millises määras sunniraha rakendamine on Eesti kontekstis proportsionaalne.

KüTS §-ga 17³ võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 26 lõige 5 ja artikkel 37 ning selles antakse vastavad õigused ja kohustused ainult Riigi Infosüsteemi Ametile, kuna vastastikuse abiga seotud menetlused on oma olemuselt seotud ennekõike seotud teenustega, mida osutavad erasektoris olevad KüTSi teenuse osutajad. Seetõttu ei ole võimalik vastavaid õigusi ja kohustusi anda julgeolekuasutuste (vt KüTS § 14 lg 5) suhtes. Kuna Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametile (vt KüTS § 14 lõiget 4) ei anta täiendavaid järelevalvevolitusi seoses NIS2 direktiiviga, siis ka nimetatud ametile ei anta vastastikuse abiga seotud õigusi ja kohustusi. Kommenteeritava paragrahvi on seotud ka NIS2 direktiivi põhjenduspunktid 134 ja 135.

KüTS § 17³ lõikega 1 võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 37 lõike 1 esimese tekstilõigu esimene lause. Selle kohaselt teevad Riigi Infosüsteemi Amet ja välisriigis NIS2 direktiivi artikli 8 alusel nimetatud pädevad asutused koostööd asjakohase teabe vahetamiseks ning vajaduse korral abistavad üksteist, kui teenuse osutaja osutab teenuseid:

- a) mitmes Euroopa Liidu liikmesriigis; või
- b) ühes või mitmes Euroopa Liidu liikmesriigis, kuid tema võrgu- ja infosüsteemid asuvad ühes või mitmes muus liikmesriigis.

KüTS § 17³ lõikega 2 võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 37 lõike 1 esimese tekstilõigu punktid b ja c ning teise tekstilõigu esimene lause. Kommenteeritavas lõigus on kasutatud NIS2 direktiivi vastavas tekstis oleva sõna „teabenõue“ asemel sõna „teabepäring“, kuna teabenõue on sõnastatud avaliku teabe seaduse §-s 6 ning NIS2 direktiivis kasutatava sõna olemus ei lähe kokku avaliku teabe seaduse teabenõudega.

KüTS § 17³ lõikega 3 võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 37 lõike 1 esimese tekstilõigu punkt b ehk tekitatakse Riigi Infosüsteemi Ametile volitus esitada teise Euroopa Liidu liikmesriigi NIS2 direktiivi artikli 8 alusel nimetatud pädevale asutusel vastastikuse abi taotluse, kui tegemist on kommenteeritava paragrahvi lõikes 1 sätestatud olukorraga.

⁴⁵ Riigikohtu Halduskolleegiumi otsus asjas nr 3-3-1-72-14, p-d 14 ja 27.

KüTS § 17³ lõikega 4 võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 37 lõike 1 teise tekstilõigu teine lause ehk määratletakse need olukorrad, millal Riigi Infosüsteemi Amet võib talle esitatud abitaotluse täitmisest keelduda. Tegemist on alternatiivsete olukordadega.

KüTS § 17³ lõikega 5 võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 37 lõike 1 teise tekstilõigu kolmas lause ehk sätestatakse, et Riigi Infosüsteemi Amet peab konsulteerima enne talle esitatud abitaotluse rahuldamata jätmist:

a) teiste asjaomaste pädevate asutustega; ja

b) kui üks nendest asjaomastest pädevatest asutustest seda taotleb, siis ka Euroopa Komisjoni ning Euroopa Liidu Küberturvalisuse Ametiga.

KüTS § 17³ lõikega 6 võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 37 lõige 2. Kommenteeritava lõike kohaselt võib Riigi Infosüsteemi Amet teha KüTSis antud järelevalve- või täitemeetmeid, mille puhul on ühiste tegevuste mõttes kaasatud teise riigi pädeva asutuse töötajad või ametnikud. Siin lepatakse asutuste vahel kokku ühistegevuse kord ja protseduurid.

Eelnõu koostajatena ootame tagasisidet, kas kommenteeritava lõike puhul on vaja ka sätestada, et teise riigi pädeva asutuse töötaja võib kasutada KüTSis sätestatud meetmeid, mida saab eelnõu tulemusena kasutada ainult Riigi Infosüsteemi Amet; või piisab sellest, et vastavad volitused on ja jäävad ainult Riigi Infosüsteemi Ametile. Kui ootus on, et teise riigi pädev asutus võiks kasutada ka KüTSis sätestatud meetmeid, siis kas ta võiks kasutada kõiki meetmeid või osasid neist – viimase variandi korral, milliseid meetmeid?

KüTS § 17³ lõikega 7 võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 26 lõige 5. Selle lõike kohaldamise eelduseks on, et 1) Riigi Infosüsteemi Amet on saanud vastastikuse abi taotluse mõnelt muult NIS2 direktiivi artikli 8 kohaselt pädevalt asutuselt digitaalse teenuse osutaja kohta ning 2) see digitaalse teenuse osutaja osutab Eesti territooriumil teenuseid või tal on Eesti territooriumil võrgu- ja infosüsteem. Kui need tingimused on täidetud, siis on Riigi Infosüsteemi Ametil õigus võtta selle digitaalse teenuse osutaja suhtes talle esitatud vastastikuse abi taotluses märgitud ulatuses asjakohaseid järelevalve- ja täitemeetmeid.

KüTS peatükiga 4¹ tekitatakse §-d 17⁴-17⁶, mis on seotud koostöö, vastastikuse hindamise ja teabevahetusega.

KüTS §-ga 17⁴ võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 2 lõige 13, artikli 8 lõige 4, artikli 10 lõiked 4 ja 7, artikli 13 lõige 1, 4 ja 5, artikli 23 lõige 10, artikli 31 lõige 3, artikli 32 lõiked 9 ja 10, artikli 33 lõige 6, artikli 35 lõiked 1 ja 3 ning artikli 37 lõike 1 esimese tekstilõigu punkt a.

KüTS § 17⁴ lõikega 1 on antud vastavad ülesanded nii Riigi Infosüsteemi Ametile kui ka julgeolekuasutusele, sh kohaldub mõlemale ka lõige 6. Ülejäänud kommenteeritava paragrahvi sätted on seotud ennekõike Riigi Infosüsteemi Ametiga. Lõige 1 ehk selle punktid 1–10 on seotud ennekõike NIS2 direktiivi artikli 13 lõike 4 üle võtmisega. Kommenteeritava lõike esimese punkti puhul on kasutatud viidet isikuandmete kaitse seaduse § 13 lõikes 2 olevale õiguskaitseasutuse mõistele, kuna mujal ei ole seda selgitatud või defineeritud. Kommenteeritava

lõike teine punkt on seotud ka NIS2 direktiivi artikli 32 lõikega 3 (koostöö isikuandmete kaitse valdkonna järelevalveasutustega). Kommenteeritava lõike kolmas ja neljas punkt on seotud lennunduse valdkonna järelevalveasutustega. Kommenteeritava lõike kuues punkt on seotud NIS2 direktiivi artikli 32 lg 10 esimese lausega ja artikli 33 lg 6 esimese lausega kui ka artikli 35 lõigetega 1 ning 3. Kommenteeritava lõike kaheksas punkt on seotud NIS2 direktiivi artikli 13 lõigetega 1 ja 3. Kommenteeritava lõike üheksas punkt on seotud NIS2 direktiivi artikli 10 lõike 4 üle võtmisega. Kommenteeritava lõike kümnes punkt on seotud NIS2 direktiivi artikli 37 lg 1 esimese tekstilõigu punktiga a kui ka nende pädevate järelevalveasutustega, kes on nimetatud delegeeritud määruse 2024/1366 artikli 3 lõikes 2 või kes on sama määruse artikli 4 kohaselt kindlaks määratud.

KüTS § 17⁴ lõige 2 on seotud NIS2 direktiivi artikli 13 lõike 5, artikli 23 lõike 10 ja artikli 32 lõike 9 rakendamisega. Siinse sõnastuse puhul on eeskuju võetud 426 SE-ga hädaolukorra seadusesse lisandunud koostöö sätetega, tagamaks kooskõla mõlema õigusakti vahel. Kommenteeritavas lõikes on viidatud hädaolukorra seaduse § 37 lõikele 5, kuid vastav viide tuleb asendada tsiviilkriisi ja riigikaitseaduse vastava viitega, kui tolle eelnõu lõplik sõnastus ja jõustumiskuupäev on selge ning vastav eelnõu on vastu võetud. Kommenteeritava lõike viimase lause osas on märgitud nii riiklikku kui haldusjärelevalve menetlusi – kuigi üldreeglina on elutähtsa teenuse osutaja eraettevõtte, siis 426 SE-ga lisatakse elutähtsa teenuse osutaja ülesanne ka Eesti Rahvusringhäälingule, kes ei ole ettevõtte, vaid avalik-õiguslik juriidiline isik.

KüTS § 17⁴ lõige 3 on seotud NIS2 direktiivi artikli 32 lg 10 teise lause ja artikli 33 lg 6 teise lause üle võtmisega. Selles lõikes on viidatud ainult riiklikule järelevalvele, kuna DORA määruse artikli 31 kohaselt kriitilise tähtsusega kolmandast isikust IKT-teenuse osutajana saab käsitleda ennekõike erasektoris olevat KüTSi teenuse osutajat. Eelnõu koostajatena ootame tagasisidet, kas tolle kolmandast isikust IKT-teenuse osutaja puhul võib olla tegemist ka mõne keskvalitsuse avaliku halduse üksuse või kohaliku tasandi avaliku halduse üksusega, mille korral tuleb kommenteeritavat lõiget täiendada ka viitega haldusjärelevalvele.

KüTS § 17⁴ lõige 4 on seotud NIS2 direktiivi artikli 13 lõigete 3 ja 5 üle võtmisega. **KüTS § 17⁴ lõige 5** on seotud NIS2 direktiivi artikli 8 lõike 4 ja artikli 37 lõike 1 esimese tekstilõigu punkti a üle võtmisega. **KüTS § 17⁴ lõige 6** on seotud NIS2 direktiivi artikli 10 lõike 7 üle võtmisega.

Kommenteeritava paragrahvi kehtestamine võimaldab ka üle võtta NIS2 direktiivi 2 lõiget 13.

KüTS §-ga 17⁵ võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 10 lõige 4 ja artikkel 29. Tegemist on vabatahtliku küberturvalisuse alase teabevahetuse kokkuleppega, kus võivad osaleda Riigi Infosüsteemi Amet, teenuse osutajad kui ka muud isikud. Kommenteeritava paragrahvi on seotud ka NIS2 direktiivi põhjenduspunktid 118–121

KüTS §-ga 17⁵ lõikega 1 võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 29 lõiked 1 ja 2, määratledes alternatiivsed olukorrad, mil küberturvalisuse alase teabevahetuse kokkuleppe osapooled sedasorti teabevahetust teevad. Tuleb arvestada asjaoluga, et tegemist on kogukonna laadse info vahetamisega ja siin ei saa näiteks üks kogukonna liige nõuda teiselt liikmelt, et viimane annaks

või edastaks kommenteeritavas lõikes ette nähtud teavet. Samas tuleb siin ka eristada juhtumit või olukorda, kus see teine liige peab mõne muu kehtiva või tulevikus kehtima hakkava õigusnormi tõttu vastavat teavet esitama.

KüTS §-ga 17⁵ lõikega 2 võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 29 lõige 2. Selles lõikes nähakse ette, et kommenteeritava paragrahviiga seotud teabevahetuse kokkuleppeid võib olla rohkem kui üks, kuna NIS2 direktiiv ei näe ette ainult ühe teabevahetuse kokkuleppe sõlmimise võimalust ning siin on soov eelnõuga seda ka eraldi rõhutada.

KüTS §-ga 17⁵ lõikega 3 võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 29 lõige 2 ja lõike 3 teine lause, määrates ära, millised aspektid on võimalik teabevahetuse kokkuleppes ära määratleda. See lõige annab esmase selguse, et mis nüansside ja teemade peale tasub mõelda, kui teabevahetuse kokkulepet hakatakse sõlmima. Näiteks tasuks teabevahetuse kokkuleppes määratleda ka, et kuidas toimub ühinemine selle kokkuleppega ja kuidas toimub sellest välja astumine, sh et kes ja kuidas vastavaid otsuseid vastu võtab.

KüTS §-ga 17⁵ lõikega 4 võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 10 lõige 4 ja artikli 29 lõike 3 kolmas lause. Kommenteeritavas lõikes mainitud tingimused võivad olla näiteks fooriprotokoll kasutamise.⁴⁶

Kommenteeritava paragrahvi lõikega 5 võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 29 lõige 4, millega nähakse ette Riigi Infosüsteemi Ameti teavitamine, kui:

- a) teenuse osutaja on ühinenud teabevahetuse kokkuleppega; või
- b) teenuse osutaja poolne teabevahetuse kokkuleppes taganemine on jõustunud.

Variandi b puhul on mõeldud olukorda, kus teabevahetuse kokkuleppes taganemise avaldus on esitatud ja see on vastava teabevahetuse kokkuleppe haldaja poolt ellu viidud ehk teenuse osutaja pole enam selle kokkuleppe osapool, sh on ta ka näiteks selle teabevahetusega seotud e-kirja nimekirjast või muust infosüsteemist või platvormist eemaldatud.

KüTS §-ga 17⁶ võetakse üle NIS2 direktiivi artikkel 19, millega sätestatakse vastastikuse hindamise võimalus. Kommenteeritava paragrahviiga on seotud ka NIS2 direktiivi põhjenduspunktid 75 ja 76.

KüTS §-ga 17⁶ lõikega 1 võetakse üle NIS2 direktiivi artikkel 19 lg 1 esimese tekstilõigu teine lause ehk et vastastikuses hindamises osalemine on vabatahtlik.

KüTS §-ga 17⁶ lõikega 2 võetakse üle NIS2 direktiivi artikkel 19 lg 1 esimese tekstilõigu esimene lause, lg 2 ja lg 6 kolmas lause. NIS2 direktiivi artikli 14 tähenduses koostöörühm töötab 17. jaanuariks 2025. a Euroopa Komisjoni ja Euroopa Liidu Küberturvalisuse Ametiga, sh asjakohaselt juhul NIS2 artiklis 15 sätestatud CSIRTide võrgustiku abiga, välja vastastikuse hindamise meetodika ja korralduslikud aspektid, et õppida jagatud kogemustest, tugevdada

⁴⁶ Fooriprotokoll selgituse osas vt: <https://www.ria.ee/kuberturvalisus/kuberruumi-analuus-ja-ennetus/fooriprotokoll>.

vastastikust usaldust, saavutada küberturvalisuse ühtlaselt kõrge tase ning suurendada liikmesriikide küberturvalisuse alast võimekust ja poliitikat, mis on vajalik NIS2 direktiivi rakendamiseks.

KüTS §-ga 17⁶ lõikega 3 võetakse üle NIS2 direktiivi artikkel 19 lg 1 esimese tekstilõigu kolmas ja neljas lause ning lg 2. Eelnõus on jäetud laiemaks, et kes võivad siin osaleda (küberturvalisuse eksperdid), kuid eelnõu KüTS § 5 lg 5 punkti 1 tõttu osaleb selles tegevuses küberturbe intsidentide lahendamise üksus.

KüTS §-ga 17⁶ lõikega 4 võetakse üle NIS2 direktiivi artikkel 19 lg 1 teine tekstilõik, lg-d 3-5, lg 6 teine lause ja lg-d 7 ning 8. Kommenteeritava lõikega antakse ülesanded Justiits- ja Digiministeeriumile. Vabariigi Valitsuse seaduse § 44 lõike 1 kohaselt on riiki volitatud esindama valitsusasutus või muu riigiasutus seadusest, oma põhimäärusest ja teistest õigusaktidest tulenevate ülesannete täitmisel. Seetõttu on ka käesoleva eelnõu tulemusel KüTSis määratletud, milliseid ülesandeid ministeerium teostab.

Kehtiva õiguse kohaselt on küberturvalisusega seotud valdkonna koordineerimine Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumil, kuid käesolev eelnõu arvestab Riigikokku esitatud Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadust 505 SE, millega liigub Justiits- ja Digiministeeriumisse digiühiskonnapoliitika, avalike e-teenuste, digiarengu ja küberturvalisuse, riigi infosüsteemide, kesksete võrgu- ja infosüsteemide ning side ja telekommunikatsiooniga seotud ülesanded. Samuti liiguvad Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi alt Justiits- ja Digiministeeriumi valitsemisalasse Riigi Infosüsteemi Amet, Riigi Info- ja Kommunikatsioonitehnoloogia Keskus, Riigi Infokommunikatsiooni Sihtasutus ning Eesti Interneti Sihtasutus. 505 SE-ga seotud muudatus on kavandatud jõustuma 2025. aasta 1. jaanuaril.

Kuna ministeeriumil on laiemas vaates koordineeriv roll nende ülesannete täitmisel, siis määratakse eelnõuga vastavad ülesanded. Lisaks tekitatakse ministeeriumile ka võimalus ühe või mitme kommenteeritavas lõikes oleva ülesande edasi delegeerida asutusele, näiteks Riigi Infosüsteemi Ametile.

Kommenteeritava lõike **punktid 2 ja 3** on seotud NIS2 direktiivi artikkel 19 lõike 8 üle võtmisega. Kommenteeritava lõike **punkt 4** on seotud NIS2 direktiivi artikkel 19 lõike 1 teise tekstilõike ning lõigete 3 ja 4 üle võtmisega. Kommenteeritava lõike **punkt 5** on seotud NIS2 direktiivi artikkel 19 lõike 5 üle võtmisega. Tegemist on võimalusega teha enne vastastikuse hindamise toimumist hinnatavate aspektide suhtes enesehindamise tegemine ning taolise enesehindangu tegemisel saadud tulemuste edastamine Eestit hinnatavate liikmesriikide ekspertidele. Kommenteeritava lõike **punkt 6** on seotud NIS2 direktiivi artikkel 19 lõike 6 teise lause üle võtmisega. Kommenteeritava lõike **punkt 7** on seotud NIS2 direktiivi artikkel 19 lõike 7 üle võtmisega ehk ministeerium saab volituse esitada taotluse, et juba vastavushindamise käigus hinnatud aspekte hinnatakse uuesti enne kahe aasta möödumist. Kommenteeritava lõike **punkt 8** on seotud NIS2 direktiivi artikkel 19 lõike 9 teise lause üle võtmisega. Kommenteeritava lõike **punkt 9** on seotud NIS2 direktiivi artikkel 19 lõike 9 teise lause üle võtmisega.

Kommenteeritava lõike **punktis 10** mainitud toimetatud versiooni all on mõeldud vastastikuse hindamise aruande versiooni, millest on välja võetud salastatud ja juurdepääsupiiranguga teave.

KüTS §-ga 17⁶ lõikega 5 võetakse üle NIS2 direktiivi artikkel 19 lg 6 teine lause ning siin on tegemist kinnise loeteluga asjaoludest, mida Eestit hinnatavale Euroopa Liidu liikmesriikide määratud ekspertidele teabe edastamisel arvestatakse. Eelnõu koostajatena ootame tagasisidet, kas see nimekiri võiks olla paindlikum ehk avatud nimekiri, sh et kas seda nimekirja oleks vaja täiendada või muuta.

KüTS §-ga 17⁶ lõikega 6 võetakse üle NIS2 direktiivi artikkel 19 lg 6 esimene, neljas ja viies lause, lg 7 ning lg 9 laused 1 ja 3. Kommenteeritava lõike **punkt 1** on seotud NIS2 direktiivi artikli 19 lg 6 esimene lause (*vastastikune hindamine hõlmab kohapealseid või virtuaalseid külastusi ja teabevahetust väljaspool tegevuskohta*) üle võtmisega. Kommenteeritava lõike **punkt 2** on seotud NIS2 direktiivi artikli 19 lg 6 neljanda lause (*vastastikuses hindamises saadavat teavet kasutatakse üksnes hindamise eesmärgil*) üle võtmisega.

Kommenteeritava lõike **punkt 3** on seotud NIS2 direktiivi artikli 19 lg 6 viienda lause (*vastastikuses hindamises osalevad küberturvalisuse valdkonna eksperdid ei avalda vastastikuse hindamise käigus saadud tundlikku või konfidentsiaalset teavet kolmandatele isikutele*) üle võtmisega. Kommenteeritava punkti puhul tuleb arvestada ka asjaoluga, et ametnike puhul on vastav NIS2 direktiivi nõue kaetud avaliku teenistuse seaduse §-ga 55 ning töötajate puhul on nimetatud nõude täitmisega seotud töölepingu seaduse § 6 lg 3 ja § 22. Samamoodi on siin ka asjakohane avaliku teabes seaduse § 38 lg 3 lause 2 ning juurdepääsupiirangu alustena võib siin kasutada samas seaduse § 35 lg 1 punkte 3, 9 ja 10. Samas, kui kommenteeritava paragrahviga seotud vastastikusse hindamisse kaasatakse keegi muu isik eksperdina, kellele eelnimetatud nõuded ei kohaldu (nt käsunduslepingu alusel), siis on võimalik sõlmida konfidentsiaalsuskinnitus - seetõttu ongi tekitatud kommenteeritav punkt, et see hõlmaks ka neid muid osapooli.

Siinse ehk saladuses hoidmise kohustusega seonduvalt tuleb ka märkida, et üldreeglina on asutusesiseseks kasutamiseks mõeldud teabe puhul juurdepääsupiirangu pikkuseks kuni 5 aastat, mida võib pikendada kuni 5 aasta võrra (vt avaliku teabe seaduse § 40 lõiget 1). Kuid too juurdepääsupiirangu tähtaeg on kohaldatav ennekõike olukorras, kus tegemist on Eestis loodud avaliku teabega. Kui mingi teave on saadud välisriigi või rahvusvahelise organisatsiooni poolt, siis tuleb lähtuda teabe saatja (algse looja) juurdepääsupiirangu tähtajast (vt avaliku teabe seaduse § 40 lõiget 1¹). Eraldi teema on, kui mingi teave klassifitseerub riigisaladuseks või salastatud välisteabeks – sel juhul lähtutakse vastava teabe kaitse ja tähtaegade puhul ennekõike riigisaladuse ja salastatud välisteabe seadusest kui ka sellega seotud või selles viidatud muudest õigusaktidest.

Kommenteeritava lõike **punkt 4** on seotud NIS2 direktiivi artikli 19 lg 7 (*Liikmesriigis juba vastastikku hinnatud aspektid ei kuulu kõnealuses liikmesriigis enam vastastikusele hindamisele kahe aasta jooksul pärast vastastikuse hindamise lõppemist, välja arvatud juhul, kui seda taotleb*

liikmesriik või nii lepitakse kokku pärast koostöörühma ettepanekut.) üle võtmisega. Kommenteeritava punktiga on seotud ka kommenteeritava paragrahvi lg 4 punkt 7.

Kommenteeritava lõike **punkt 5** on seotud NIS2 direktiivi artikli 19 lg 9 esimese lause (vastastikuses hindamises osalevad küberturvalisuse eksperdid koostavad aruanded vastastikuse hindamise tulemuste ja järelduste kohta) üle võtmisega. Kommenteeritava lõike **punkt 6** on seotud NIS2 direktiivi artikli 19 lg 9 kolmanda lause (aruanded sisaldavad soovitusi vastastikuse hindamisega hõlmatud aspektide parandamiseks) üle võtmisega.

KüTS § 18 tunnistatakse kehtetuks, kuna NIS2 direktiivi üle võtmisel on tekkinud vajadus eristada elutähtsaid ja olulisi üksusi ning neile määratavaid rahatrahve. Seetõttu on eelnõuga tekitatud ka KüTS §-d 18²–18⁴, sh on siin seotud ka §-d 18⁵ ja 18⁶.

Lisanduvad **§-d 18²-18⁶** on seotud väärtekoosseisude määratlemisega. Kommenteeritavate paragrahvidega on seotud ka NIS2 direktiivi põhjenduspunktid 127–132.

Lisanduvate KüTS §-dega 18² ja 18³ tuleb arvestada asjaoluga, et Eestis puuduvad haldustrahvid (*administrative fines*), mistõttu sarnaselt isikuandmete kaitse üldmääruse põhjenduspunktile 151 viiakse eelnõu tulemusena NIS2 direktiiviga ette nähtud haldustrahvi määramise menetlus läbi väärtemenetluses. Eelnõus pakutud lahendus on ka kooskõlas kehtiva õigusega ehk ennekõike KüTS § 19 lõikega 2, mis on seotud NIS2 direktiivi artikli 35 rakendamisega.

Lisanduvate sätetega on seotud ka NIS2 direktiivi põhjenduspunktidega 127-132:

„(127) Et täitmine tõhusalt tagada, tuleks koostada [NIS2 direktiivis] sätestatud küberturvalisuse riskijuhtimismeetmete ja teatamiskohustuse rikkumise korral miinimumloetelu täitmise tagamise volitustest, mida võib kasutada, ning kehtestada selliste täitmise tagamise jaoks kogu liidus selge ja ühtne raamistik. Igakülgselt tähelepanu tuleks pöörata [NIS2 direktiivi] rikkumise laadile, tõsidusele ja kestusele, põhjustatud varalisele või mittevaralisele kahjule, sellele, kas rikkumine oli tahtlik või tingitud hooletusest, varalise või mittevaralise kahju vältimiseks või leevendamiseks võetud meetmetele, vastutuse tasemele ja varasematele asjaomastele rikkumistele, pädeva asutusega tehtava koostöö tasemele ning muule raskendavale või leevendavale tegurile. Sellised täitemeetmed, sealhulgas haldustrahvid, peaksid olema proportsionaalsed ja nende määramise suhtes tuleks kooskõlas liidu õiguse üldpõhimõtete ja Euroopa Liidu põhiõiguste hartaga (edaspidi „harta“) kohaldada asjakohaseid menetluslikke kaitsemeetmeid, sealhulgas õigust tõhusale õiguskaitselahendile ja õiglasele kohtumenetlusele, süütuse presumptsiooni ja kaitseõigust.

(128) [NIS2 direktiivis] ei nõuta, et liikmesriigid näeksid ette kriminaal- või tsiviilvastutuse füüsiliste isikute suhtes, kes vastutavad selle eest, et üksused järgiksid [NIS2 direktiivi], kui selle rikkumise tagajärjel on tekitatud kahju kolmandatele isikutele.

(129) Et tagada [NIS2 direktiivis] sätestatud kohustuste tõhus täitmine, peaks igal pädeval asutusel olema õigus haldustrahve määrata või nende määramist taotleda.

(130) Kui haldustrahv määratakse elutähtsatele või olulisele üksusele, kes on ettevõtja, tuleks selline ettevõtja lugeda ettevõtjaks ELi toimimise lepingu artiklite 101 ja 102 tähenduses. Kui haldustrahv määratakse isikule, kes ei ole ettevõtja, peaks pädev asutus sobiva trahvisumma määramisel arvesse võtma üldist sissetulekutaset selles liikmesriigis ja isiku majanduslikku olukorda. See, kas ja mil määral tuleks kohaldada haldustrahve avaliku sektori asutustele, peaks olema liikmesriikide otsustada. Haldustrahvi määramine ei mõjuta pädevate asutuste muude volituste rakendamist ega muude karistuste kohaldamist, mis on sätestatud [NIS2 direktiivi] ülevõtvates liikmesriigi õigusnormides.

(131) Liikmesriikidel peaks olema võimalik kehtestada kriminaalkaristusi käsitlevad normid, mida kohaldatakse [NIS2 direktiivi] ülevõtvate liikmesriigi õigusnormide rikkumise korral. Kriminaalkaristuste määramine selliste liikmesriigi normide rikkumise korral ja seotud halduskaristuste määramine ei tohiks aga kaasa tuua ne bis in idem põhimõtte rikkumist, nagu seda on tõlgendanud Euroopa Liidu Kohus.

(132) Kui [NIS2 direktiiviga] ei ole halduskaristusi ühtlustatud või vajaduse korral muudel juhtudel, näiteks [NIS2 direktiivi] olulise rikkumise korral, peaksid liikmesriigid rakendama süsteemi, mis näeb ette tõhusad, proportsionaalsed ja heidutavad karistused. Selliste karistuste laad ja see, kas tegemist on kriminaal- või halduskaristusega, tuleks kindlaks määrata liikmesriigi õigusega.“

NIS2 direktiivi artikli 34 lõike 1 kohaselt peavad liikmesriigid tagama, et haldustrahvid, mida määratakse sama artikli kohaselt elutähtsatele ja olulistele üksustele NIS2 direktiivi rikkumise korral, on mõjusad, proportsionaalsed ja heidutavad ning et nende puhul võetakse arvesse iga üksikjuhtumi asjaolusid. NIS2 direktiivi artikli 34 lõike 3 kohaselt peab haldustrahvi määramise ja selle suuruse üle otsustamisel võtma iga üksikjuhtumi puhul nõuetekohaselt arvesse vähemalt NIS2 direktiivi artikli 32 lõikes 7 sätestatud asjaolusid (vt siin ka NIS2 direktiivi üle võtmise tabelis olevaid selgitusi väärtemenetluse kontekstis; samuti ka eelnõus KÜTS § 14 lõiget 7). Näiteks rikkumise raskust ja rikutud sätete olulisust, rikkumise kestust, varasemaid rikkumisi ning rikkumise toimepanija tahtlust või hooletust.

Kuna eelnõuga nähakse ette, et NIS2 direktiiviga seotud haldustrahve kohaldatakse väärtemenetluses, siis NIS2 direktiivi artikli 32 lõikes 7 olevad asjaolud on sellised, mis võimaldavad väärtemenetluse seadustiku § 3¹ alusel hinnata, kas väärtemenetluse alustamine on toimepandud väärteo asjaolusid arvesse võttes põhjendatud, vajalik ja mõistlik. Sellest tulenevalt on üsna tõenäoline, et maksimummääras trahvide määramine oleks Eestis äärmiselt erandlik, sest järelevalveasutus (Riigi Infosüsteemi Amet) peab igal juhul hindama, kas väärtemenetluse läbiviimine ning trahvi määramine on konkreetse rikkumise olemust ja iseloomu arvestades vajalik ja proportsionaalne. Võib eeldada, et kõrgeimas määras trahvide määramine oleks Eestis ülimalt erandlik, arvestades Eestis tegutsevate ettevõtete majandustegevuse ulatust. Siiski ei saa seda täielikult välistada, näiteks juhul, kui järelevalve teostaja tuvastab, et rikkumine on väga suur ning näiteks piiriülese tegevusega ettevõtte korral on selle ettevõtte üle-maailmne aastakäive väga suur. Igal juhul peab väärtetrahvi määraja hindama

erinevaid asjaolusid ning NIS2 direktiiv ei kirjuta ette, millises määras peab järelevalveasutus rakendama trahve teatud laadi rikkumiste korral, vaid tegemist on järelevalveasutuse kaalutusõigusega. Seega peab järelevalveasutus tegema kahte erinevat kaalutusotsust.

Esiteks, tuleb otsustada kas konkreetse rikkumise korral on väärteomenetluse alustamine vajalik ning proportsionaalne või on teiste järelevalvemeetmete rakendamine tõhusam. Teiseks, juhul kui järelevalveasutus otsustab alustada väärteomenetlust, tuleb erinevaid tegureid arvesse võttes otsustada määratava trahvi suurus, kui väärteokoosseisu nõuded on täidetud. Ennekõike peavad trahvid piisavalt vastama rikkumise laadile, raskusele ja tagajärgedele ning järelevalveasutused peavad hindama kõiki juhtumi asjaolusid järjepideval ja objektiivselt põhjendatud viisil. Tõhususe, proportsionaalsuse ja heidutavuse hindamine peab iga juhtumi puhul kajastama ka valitud taotletavat eesmärki, milleks on kas uuesti tagada küberturvalisuse tagamisega seotud nõuete täitmine või karistada ebaseaduslikku käitumist (või mõlemad).

Kuivõrd Eestis rakendatakse NIS2 direktiivis ettenähtud haldustrahve väärteomenetluse raames, tuleb lähtuda väärteomenetluse üldreeglitest. Väärteomenetluse seadustiku § 3 lg 1 selgitab, et väärteomenetlusõigus kehtib füüsilise ja juriidilise isiku suhtes. Ainult kirjalikku hoiatamismenetlust (väärteomenetluse seadustiku § 54¹) kohaldatakse ka riigi, kohaliku omavalitsuse ja avalik-õigusliku juriidilise isiku suhtes. Seega KüTSis ettenähtud väärteotrahve ei ole võimalik kohaldada riigi ja kohaliku omavalitsuse suhtes.

Rahatrahvide kohaldamise ühtse praktika tagamiseks on kohtuvälise menetleja juhul võimalik kasutada väärteomenetluse seadustiku § 10 lõikes 2¹ sätestatud võimalust anda kõrgendatud ülemmääraga rahatrahvi kohaldamiseks üldiseid juhiseid.

NIS2 direktiivi artikli 34 lõiked 4 ja 5 näevad ette, et trahv määratakse protsendina (vastavalt 2% või 1,4%) vastava üksuse omanikust ettevõtja eelmise majandusaasta üleilmsest aastasest kogukäibest. NIS2 direktiivis ei ole täpsustatud käibe arvutamiseks täiendavaid juhiseid. Euroopa Komisjon on eelnõu koostajatele selgitanud, et NIS2 direktiivi põhjenduspunkt 130 ja isikuandmete kaitse üldmääruse põhjenduspunkt 150 on oma sisult identsed, mistõttu selle protsendi suuruse välja selgitamisel tuleb lähtuda samadest põhimõtetest nagu näeb ette isikuandmete kaitse üldmäärus. See omakorda tähendab, et ülemaailmse aastase kogukäibe välja selgitamisel tuleb lähtuda samadest alustest. Seetõttu on siin mh asjakohane karistusseadustiku § 47 lõige 4: „*Käesoleva seadustiku eriosa või muu seadus võib ette näha rahatrahvi kohaldamise käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 sätestatust erineval alusel ja määras, võttes arvesse reguleeritava valdkonna eripära.*“ Karistusseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse (Euroopa Liidu õigusest tulenevad rahatrahvid) 94 SE⁴⁷ arutelul Riigikogus sooviti algselt määrata ning paika panna ühised reeglid, et kuidas ja millistest asjaoludest lähtuvalt käibe suurust arvutatakse. 94 SE menetluse teise lugemise eel jõuti järeldusele, et Euroopa Liidu õigus on pidevas muutumises, mistõttu ei ole võimalik algselt

⁴⁷ Karistusseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse (Euroopa Liidu õigusest tulenevad rahatrahvid) 94 SE - kättesaadav: <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/1bfa1944-2de6-449d-a788-887bc84cfd0f/>.

planeeritud raame käibe arvutamiseks tekitada. Seetõttu loodi karistusseadustiku § 47 lõikesse 4 „üldine alus, mis võimaldaks reguleeritava valdkonna eripära arvestades kalduda kõrvale sama paragrahvi lõigetes 1 ja 2 sätestatud rahatrahvi määradest ja arvutamise alustest. Seadusandja peaks seda võimalust valdkonnaseaduste muutmisel kasutama aga üksnes põhjendatud juhul võttes arvesse reguleeritava valdkonna eripära (sh Euroopa Liidu õiguse nõudeid). Karistusseadustiku § 47 (rahatrahv) lõikes 1 on sätestatud, et kohus või kohtuväline menetleja võib väärteo eest kohaldada rahatrahvi kolm kuni kolmsada trahviühikut. Trahviühik on rahatrahvi baassumma, mille suurus on 4 eurot. Sama sätte lõige 2 võimaldab juriidilisele isikule võib kohus või kohtuväline menetleja väärteo eest kohaldada rahatrahvi 100–400 000 eurot.“⁴⁸ Karistusseadustiku § 47 lõike 1 puhul tuleb arvestada asjaoluga, et alates 01.01.2025. a on trahviühiku suuruseks 8 eurot, mitte 4 eurot.

Kui riigiülel on suudetud leida lahendus haldustrahvi instituudile, siis võib hiljem analüüsida, kas ja mis ulatuses saaks KüTSi eelnõuga planeeritud väärteokoosseisud viia haldustrahvi vormi.

KüTS §-ga 18² võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 34 lõige 4, mille sisu on:

„Liikmesriigid tagavad, et kui elutähtsad üksused rikuvad [NIS2 direktiivi] artiklit 21 või 23, määratakse kooskõlas käesoleva artikli lõigetega 2 ja 3 elutähtsatele üksustele haldustrahv, mille maksimummäär on vähemalt 10 000 000 eurot või kuni 2% selle ettevõtja ülemaailmsest aastasest kogukäibest eelneval majandusaastal (olenevalt sellest, kumb summa on suurem), kellele elutähtis üksus kuulub.“

Eeltoodu tõttu on ette nähtud, et väärteokaristust määratakse olukorras, kus on rikutud KüTS § 7 lg-tes 1, 2, 2¹, 2², 3, 5 ja 6 või § 8 lg-tes 1, 1¹ ja 7 sätestatud nõudeid (vt ka eelnõus vastavaid sätteid). Kommenteeritava paragrahvi lõige 1 määratleb vastava väärteotrahvi olukorras, kus elutähtis üksus on füüsiline isik ning lõige 2 määratleb vastava väärteotrahvi olukorras, kus elutähtis üksus on juriidiline isik. Elutähtsa isiku osas vt ka eelnõus KüTS § 3 lõiget 1².

NIS2 direktiivi artikli 6 punkt 38 sätestab mõiste „üksus“, mis võetakse üle KüTS § 2 punktiga 1¹ sõnastuses: „füüsiline isik või juriidiline isik, kes on asutatud ja keda tunnustatakse tema tegevuskohajärgse riigisisese õiguse kohaselt, kes võib enda nimel omada õigusi ja kanda kohustusi“. See tähendab, et eelnõuga sätestavate nõuete subjekt võib olla kas füüsiline isik või juriidiline isik. Kui NIS2 direktiiv eristab elutähtsaid üksusi ja olulisi üksusi, siis süüteookoosseisude puhul on vaja täiendavalt eristada ka füüsilist ja juriidilist isikut, kuna sanktsioonid (sh nende liigid) on nende isikute puhul erinevad. Seetõttu on ka kommenteeritava paragrahvi puhul lõikes 1 märgitud, et see kohaldub olukorras, kus elutähtis üksus on füüsiline isik; ning lõikes 2 on sõnastatud, et see kohaldub olukorras, kus elutähtis üksus on juriidiline isik.

Kommenteeritavas paragrahvis on ka veel täiendav eeldus – puudub KüTS §-s 18⁵ sätestatud väärteokoosseis. Vastav täiendus on lisatud, kuna piiriüleste elektrivoogudega seotud üksustest osad üksused on ka NIS2 direktiivi kohaldamisalas. Seetõttu tuleb eristada olukorda, kus rikkuja

⁴⁸ 94 SE, teise lugemise muudatusettepanekute loetelu, p 3.1. selgitus lk-del 2–3.

on samal ajal ka üksus, kellele kohaldub delegeeritud määruses 2024/1366 olevad nõuded. Siin vt ka eelnõus KüTS § 18⁵ selgitusi.

KüTS §-ga 18³ võetakse üle NIS2 direktiivi artikli 34 lõige 5, mille sisu on:

„Liikmesriigid tagavad, et [NIS2 direktiivi] artikli 21 või 23 rikkumise korral määratakse kooskõlas käesoleva artikli lõigetega 2 ja 3 olulistele üksustele haldustrahv, mille maksimummäär on vähemalt 7 000 000 eurot või kuni 1,4 % selle ettevõtja ülemaailmsest aastasest kogukäibest eelneval majandusaastal (olenevalt sellest, kumb summa on suurem), kellele oluline üksus kuulub.“

Kommenteeritava paragrahvi selgitused on sisuliselt samad nagu on KüTS § 18² osas, kuid selle erisusega, et siinse paragrahvi puhul on rikkujaks oluline üksus (olulise üksuse puhul vt eelnõus KüTS § 3 lõiget 1³).

KüTS § 18⁴ on seotud NIS2 direktiivi artikli 32 lõike 6 esimese tekstilõigu lause 2 üle võtmise ning rakendamise. Artikli 32 lõike 6 esimese tekstilõigu sisu: *„Liikmesriigid tagavad, et elutähtsa üksuse eest vastutaval või seda seaduslikult esindaval füüsilisel isikul, keda on volitatud üksust esindama, üksuse nimel otsuseid tegema või üksuse tegevust kontrollima, on pädevus tagada käesoleva direktiivi täitmine. Liikmesriigid tagavad, et selliseid füüsilisi isikuid on võimalik käesoleva direktiivi täitmata jätmise eest vastutusele võtta.“* Samamoodi on kommenteeritav paragrahv seotud NIS2 direktiivi artikli 36 rakendamise.

Kommenteeritava paragrahviga ette heidetav tegu on seotud KüTS §-s 6¹ sätestatud nõuete rikkumisega, mida teenuse osutaja juhtorgan või juhtorgani liige peab täitma, et tagada KüTSi nõuete täitmine. Näiteks turvameetmete heaks kiitmine, nende järgimise jälgimine ja kontroll, vajalikel erikoolitustel osalemine ning tagada, et teenuse osutaja töötajad ja ametnikud saavad küberturvalisuse valdkonnaga seotud koolitusi. Siin vt ka vastava paragrahvi selgitusi.

Kommenteeritav vääртеokoosseis kohaldub ka neile KüTSi alla hõlmatavatele üksustele, kes on hõlmatud ka delegeeritud määruse 2024/1366 kohaldamisalasse. Eelnõu koostajatena ootame tagasisidet, kas sarnaselt KüTS §-ga 18⁵ tuleks nimetatud delegeeritud määruse kohaldamisalasse kuuluvate subjektide puhul tekitada samasisuline vääртеokoosseis nagu on siinses paragrahvis.

KüTS § 18⁵ on seotud delegeeritud määruse 2024/1366 nõuete rikkumisega.

Vastav erikoosseis tekitatakse, kuna NIS2 direktiivi tulemusel hõlmatakse ainult üksikud üksused KüTSi alla, kes on muidu hõlmatud nimetatud delegeeritud määruse kohaldamisalasse – seda juhul, kui on täidetud järgmised mõlemad eeldused:

- a) tegemist on piiriüleste elektrivoogude olukorraga;
- b) need üksused on delegeeritud määruse 2024/1366 artikli 24 kohaselt määratletud suure või ülisuure mõjuga üksusena.

Delegeeritud määruse 2024/1366 artikli 3 punktis 10 on „piiriülese elektrivoo“ mõiste puhul viidatud määruse 2019/943 artikli 2 punktis 3 määratletud piiriülene võimsusvoole, mis on

defineeritud kui „füüsiline elektrienergia voog liikmesriigi ülekandevõrgus, mille tekitab väljaspool liikmesriiki asuvate tootjate, tarbijate või nende mõlema tegevuse mõju selle liikmesriigi ülekandevõrgule“.

Delegeeritud määruse 2024/1366 artikli 3 punktis 23 on „suure mõjuga üksus“ defineeritud kui „suure mõjuga protsessi teostav üksus, mille pädevad asutused on kindlaks teinud kooskõlas [delegeeritud määruse 2024/1366] artikliga 24“. Delegeeritud määruse 2024/1366 artikli 3 punktis 24 on termin „suure mõjuga protsess“ defineeritud kui „mis tahes tegevusprotsess, mida viib läbi üksus, mille puhul elektrienergia küberturvalisuse mõjuindeksid ületavad suure mõju künnise“.

Delegeeritud määruse 2024/1366 artikli 3 punktis 5 on „ülisuure mõjuga üksus“ defineeritud kui „üksus, kes viib läbi ülisuure mõjuga protsessi ja mille pädevad asutused on kindlaks teinud kooskõlas [delegeeritud määruse 2024/1366] artikliga 24“. Delegeeritud määruse 2024/1366 artikli 3 punktis 7 on termin „ülisuure mõjuga protsess“ defineeritud kui „üksuse tegevusprotsess, mille puhul elektrienergia küberturvalisuse mõjuindeksid ületavad ülisuure mõju künnise“.

Delegeeritud määruse 2024/1366 artikli 3 punktis 21 on „elektrienergia küberturvalisuse mõjuindeks“ ehk ECII indeks defineeritud kui „indeks või liigitusskaala, mille abil järjestatakse küberrünnete võimalikud tagajärjed piiriüleste elektrivoogudega seotud tegevusprotsessidele“.

Ehk tegemist ei ole igasuguste üksustega, vaid nendega, mis langevad vastava määratluse alla. Samuti ei ole kommenteeritava paragrahvi loodav väärtekoosseis erikoosseisuks (vt KÜTS §§-e 18² ja 18³) kõigi NIS2 direktiivi tulemusena KÜTSi lisanduvate teenuse osutajate suhtes. Tegemist on ainult üksikute üksustega, kelle puhul see on vastav eriväärtekoosseis – nimelt on nendeks üksusteks delegeeritud määruse artikli 2 lõike 1 punktides a (*direktiivi 2019/944 artikli 2 punktis 57 määratletud elektritettevõtjad*), b (*määruse 2019/943 artikli 2 punktis 8 määratletud määratud elektriturukorraldajad*), h (*NIS2 direktiivi I lisas kindlaks määratud laadimispunkti käitajad*) ja j (*NIS2 direktiivi artikli 6 punktis 40 määratletud hallatud turbeteenuste osutajad (turbetarnijad)*) nimetatud üksused.

Tuleb arvestada, et lisaks eelmainitud üksustele on kõnealuses delegeeritud määruse artikli 2 lõikes 1 märgitud ka muid üksusi, kellele tolle määruse nõuded ja seeläbi ka kommenteeritava paragrahvi ette nähtud väärtekoosseis kohaldub.

Kuna ka eelmainitud NIS2 direktiiviga hõlmatud üksused on (vähemalt osaliselt) eelduslikult ka elutähtsad üksused, siis ei ole võimalik väärtetrahi ülemmäära sätestamisel võtta eeskju KÜTS §-st 18³ ehk NIS2 direktiivis olulistele üksustele ette nähtud trahvide ülemmäärast. Seetõttu on kommenteeritavas paragrahvis olevate rahatrahvide ülemmäära sätestamisel võetud eeskjuks KÜTS §-s 18² oleva väärtekoosseisu ülemmäärast.

Kommenteeritavaga lõikega tekitavad väärtekoosseis sätestatakse ka seetõttu, et vastasel juhul ei ole kõnealuse delegeeritud määruse kohaldamisalasse jäävate üksuste (sh ka NIS2 direktiiviga hõlmatud üksuste) puhul ette nähtud sarnast süüteoosseisu nagu NIS2 direktiivi artikli 34

lõiked 4 ja 5 seda ette näevad, tekitades seeläbi ka võimaliku õigusliku lünga küberturvalisusega seotud nõuete täitmise tagamise kontrolli kontekstis.

KüTS § 18⁶ on seotud delegeeritud määruse 2024/1366 artikli 15 lõike 4 täitmisega, kus delegeeritud määruse artikli 15 lõike 1 kohaselt on määratud seaduslik esindaja. Nimetatud seaduslik esindaja määratakse viidatud artikli lõike kohaselt, kui:

a) tegemist on piiriüleste elektrivoogude olukorraga (*vastav tingimus ei ole expressis verbis viidatud lõikes, kuid see on nõ vaikiv eeltingimus*);

b) tegemist on üksusega, kelle ei ole Euroopa Liidus tegevuskohta, kuid kes osutab teenuseid Euroopa Liidus asuvatele üksustele; ja

c) vastav üksus on saanud teate, et ta on suure või ülisuure mõjuga üksus (vt delegeeritud määruse 2024/1366 artiklit 24).

Delegeeritud määruse 2024/1366 artikli 15 lõike 4 sisu: „*Käesolevast määrusest tulenevate kohustuste täitmata jätmise korral võib määratud seadusliku esindaja vastutusele võtta, ilma et see piiraks vastutust või kohtumenetlusi, mis võidakse algatada suure või ülisuure mõjuga üksuse enda suhtes.*“

Delegeeritud määruse 2024/1366 artikli 15 lõike 2 kohaselt tuleb sellele esindajale anda ülesanne võtta vastu kõigi Euroopa Liidu pädevate asutuste [*delegeeritud määruse 2024/1366 tähenduses*] või küberturbe intsidentide lahendamise üksuse ehk CSIRTide pöördumisi (lisaks esindatavale suure või ülisuure mõjuga üksusele või selle üksuse asemel) seoses selle üksuse kohustustega, mis tulenevad sellest delegeeritud määrusest 2024/1366. Suure või ülisuure mõjuga üksus annab oma seaduslikule esindajale vajalikud volitused ja piisavad vahendid, et tagada esindaja tõhus ja õigeaegne koostöö asjaomaste pädevate asutuste [*delegeeritud määruse 2024/1366 tähenduses*] või CSIRTidega.

Kuna delegeeritud määrus ei määratle, kas kõnealune seaduslik esindaja võib olla füüsiline või juriidiline isik, on kommenteeritava paragrahvis süüteo koosseisud ette nähtud mõlema olukorra jaoks.

KüTS § 19 lõikes 1 oleva muudatusega määratakse KüTS §-des 18²–18⁶ sätestatud väärtegade kohtuväliseks menetlejaks Riigi Infosüsteemi Amet. Kuigi julgeolekuasutusel on KüTS § 14 lõike 5 kohaselt ka pädevus teostada haldusjärelvalvet, siis julgeolekuasutustele siin ei ole võimalik vastavat menetluspädevust anda. Seda põhjusel, et ainult kirjalikku hoiatamismenetlust (vääртеomenetluse seadustiku § 54¹) kohaldatakse riigi, kohaliku omavalitsuse ja avalik-õigusliku juriidilise isiku suhtes, kuid KüTSis ettenähtud vääртеotrahvide puhul ei ole tegemist kirjaliku hoiatamismenetlusega, mistõttu ei ole KüTSis sätestatud vääртеotrahve võimalik kohaldada riigi suhtes.

KüTS § 19 lõige 2 on seotud NIS2 direktiivi artikli 35 üle võtmise ning kohase rakendamisega. See on seotud koostööga isikuandmete kaitse valdkonna järelvalveasutustega ning nende teavitamisega, kui Riigi Infosüsteemi Amet on „*järelevalve või täitmise tagamise käigus saanud*

teadlikuks sellest, et [NIS2 direktiivi] artiklites 21 ja 23 sätestatud kohustuste rikkumisega elutähtsa või olulise üksuse poolt võib kaasneda isikuandmetega seotud rikkumine [isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 4 punkti 12 tähenduses] ja millest tuleb teavitada kõnealuse määruse artikli 33 kohaselt.“

Eelnõu koostajatena ootame tagasisidet, kas sarnane teavitus peaks olema ka KüTS §-des 18⁵ ja 18⁶ sätestatud väärtegade korral või mitte.

KüTS § 19 lõige 4 on KüTSis eelnõuga sätestavate väärtegade aegumistähtaaja määratlemisega osade väärtegade puhul.

94 SE tulemusena tekitab karistusseadustiku § 81 lõikesse 3 muudatus, et väärteo aegumistähtaeg on üldreeglina kaks aastat (kui selle lõpuleviimisest kuni selle kohta tehtud otsuse jõustumiseni on möödunud kaks aastat), kuid see võimaldab ka varianti, et eriseadusega võib ette näha kuni viieaastast aegumistähtaega. 94 SE tulemusena muudeti ka isikuandmete kaitse seaduse § 73 lõiget 1, mille kohaselt vastavas seaduses sätestatud väärtegade aegumistähtaeg on kolm aastat.

Küberturvalisuse valdkonnaga seotud rikkumiste tuvastamine on sageli keeruline ning siin ei oleks üldreegel ehk kahe aastane aegumistähtaeg sobilik selleks, et saaks rikkumisi avastada ja menetleda. Seetõttu tuleb eelnõuga pikendada KüTS §-des 18², 18³ ja 18⁵ sätestatud väärtegade aegumistähtaega kahe aasta pealt kolme aastani.

Vastav pikem aegumistähtaeg on vajalik ka olukorraks, kus Riigi Infosüsteemi Amet tuvastab enda menetluses, et tegemist võib olla isikuandmete kaitse valdkonna nõuete rikkumisega, mistõttu ta teavitab sellest KüTS § 19 lõike 2 kohaselt Andmekaitse Inspektsiooni. Kui nüüd Andmekaitse Inspektsioon väärteomenetlust ei alusta väärteokoosseisu puudumise tõttu (nt kui rikkumine ei ole seotud isikuandmete ja nende töötlemisega), siis jääb Riigi Infosüsteemi Ametil ka aega, et väärteomenetlus läbi viia, kui KüTSis sätestatud süüteo koosseis on täidetud.

KüTSis olevate muude väärteokoosseisude (vt KüTS § 18¹, 18⁴ ja 18⁶) osas kehtiv üldreegel ehk aegumistähtaeg on kaks aastat.

KüTS §-ga 20 seotud muudatused on seotud NIS2 direktiivi rakendamise seotud esmaste ülesannetega. Siinsed tähtajad on määratud lähtuvalt NIS2 direktiivi enda vastavatest sätetega seotud tähtaja pikkustest (alates NIS2 direktiivi kehtima hakkamisest), kuid eelnõu avaliku kooskõlastamise käigus võib tekkida vajadus neid tähtpäevi muuta.

Eelnõus määratakse siinse paragrahvi lõigetes olevad tähtajad lähtudes NIS2 direktiivi asjakohastes artiklites olevate tähtaegade pikkuste eeskujust. Siinsete ülesannete tähtaegade arvutamise hetk on seotud siinse eelnõu jõustumise kuupäevaga (vt eelnõu § 11). Hoolimata kommenteeritava lõike jõustumise tähtajast, on Riigi Infosüsteemi Ametil võimalik kommenteeritava paragrahvi seotud ülesandeid täita ka varem, st siinse eelnõu vastu võtmise protsessi ajal, et kiirendada iga vastava ülesande täitmist.

Eelnõu koostajatena ootame tagasisidet, kas eelnõuga ette nähtud tähtajad on arusaadavad ning selged või tuleks nende sisu ja tingimusi muuta ehk et mis tähtajaks või millistest tingimustest lähtuvalt tuleks vastavad tähtajad kindlaks määrata.

Lõikega 1 sätestatud nõue on seotud NIS2 direktiivi artikli 3 lõike 3 üle võtmise ja rakendamisega. Nimetatud lõige näeb ette järgmise: „*Hiljemalt 17. aprilliks 2025 koostavad liikmesriigid elutähtsate ja oluliste üksuste ning domeeninime registreerimise teenuseid osutavate üksuste loetelu. Liikmesriigid vaatavad loetelu läbi ja asjakohasel juhul ajakohastavad seda korrapäraselt ning seejärel vähemalt iga kahe aasta järel.*“ Tolle lõike põhisisu on kirjas eelnõu KüTS § 3 lõikes 3, kuid selle kohustuse esmakordse täitmise tähtaeg tuleb eraldi määratleda – seetõttu tehakse seda kommenteeritavas lõikes.

NIS2 direktiivi hakati kohaldama alates 2024. aasta 18. oktoobrist ning NIS2 direktiivi artikli 3 lõikes 3 sätestatud tähtaeg (2025. aasta 17. aprill) saabub kuus kuud pärast NIS2 direktiivi kohaldamise kuupäeva. Arvestades siinse eelnõu vastu võtmiseks läbi viidavat protseduuri ja aega, ei ole nimetatud kuupäev (2025. aasta 17. aprill) realistlik, mistõttu tuleb kommenteeritava lõikega seotud tähtaeg määrata teisiti. Võttes eeskujuna NIS2 direktiivi vastava sätte tähtaja pikkusest, on ka siinse lõike puhul lähtutud sarnase tähtaja kestusest ehk tegemist on tähtajaga, mille pikkus on 6 kuud pärast eelnõuga lisanduva KüTS § 3 lõike 3¹ jõustumisest (mis jõustub eelnõu jõustumise kuupäeval). Kommenteeritav lõige on seotud KüTS § 3 lõike 3¹ jõustumisega seetõttu, et too lõige määratleb ära, mis teavet peavad teenuse osutajad Riigi Infosüsteemi Ametile esitama, et ta saaks üksuste loetelu kokku panna.

Lõikega 2 sätestatud nõue on seotud NIS2 direktiivi artikli 3 lõike 5 üle võtmise ja rakendamisega. Nimetatud lõige näeb ette järgmise: „*Hiljemalt 17. aprilliks 2025 ja seejärel iga kahe aasta järel teatavad pädevad asutused:*

a) komisjonile ja koostöörühmale iga I või II lisas osutatud sektori ja allsektori kohta lõike 3 kohases loetelus sisalduvate üksuste arvu ning

b) komisjonile asjakohase teabe seoses artikli 2 lõike 2 punktide b–e kohaselt kindlaks määratud elutähtsate ja oluliste üksuste arvuga, I või II lisas osutatud sektori ja allsektoriga, kuhu need kuuluvad, nende osutatavate teenuste liigiga ning sellega, millise artikli 2 lõike 2 punktide b–e sätte kohaselt need kindlaks määrati.“ Tolle lõike põhisisu on kirjas eelnõu KüTS § 3 lõikes 3³, kuid selle kohustuse esmakordse täitmise tähtaeg tuleb eraldi määratleda – seetõttu tehakse seda kommenteeritavas lõikes.

NIS2 direktiivi artikli 3 lõikes 5 ette nähtud tähtaeg (2025. aasta 17. aprill) saabub kuus kuud pärast NIS2 direktiivi kohaldamise kuupäeva. Arvestades siinse eelnõu vastu võtmiseks läbi viidavat protseduuri ja aega, ei ole nimetatud kuupäev (2025. aasta 17. aprill) realistlik, mistõttu tuleb kommenteeritava lõikega seotud tähtaeg määrata teisiti. Võttes eeskujuna NIS2 direktiivi vastava sätte tähtaja pikkusest, on ka siinse lõike puhul lähtutud sarnase tähtaja kestusest ehk tegemist on tähtajaga, mille pikkus on 6 kuud pärast eelnõuga lisanduva KüTS § 3 lõike 3³ punktide 1 ja 2 jõustumisest. Viidatud punktid jõustuvad eelnõu jõustumise kuupäeval.

Lõikega 3 sätestatud nõue on seotud NIS2 direktiivi artikli 3 lõike 6 üle võtmise ja rakendamisega. Nimetatud lõige näeb ette järgmise: „*Kuni 17. aprillini 2025 ja komisjoni taotlusel võivad liikmesriigid teatada komisjonile lõike 5 punktis b osutatud elutähtsate ja oluliste üksuste nimed.*“ Tolle lõike põhisisu on kirjas eelnõu KÜTS § 3 lõike 3³ punktis 2, kuid seal ei ole määratud selle kohustuse esmakordse täitmise tähtaeg – seetõttu tehakse seda kommenteeritavas lõikes. Kommenteeritava lõike puhul on tähtaja määramise selgitused sisuliselt samad, mis on kommenteeritava paragrahvi lõikes 2, mistõttu neid siin ei korrata.

Lõikega 4 sätestatud nõue on seotud NIS2 direktiivi artikli 27 lõike 2 üle võtmise ja rakendamisega. Nimetatud lõige näeb ette järgmise:

„Liikmesriigid nõuavad lõikes 1 osutatud üksustelt hiljemalt 17. jaanuariks 2025 järgmise teabe esitamist pädevatele asutustele:

a) üksuse nimi;

b) I või II lisas osutatud asjakohane sektor, allsektor ja üksuse liik, kui see asjakohane;

c) üksuse peamise tegevuskoha ja liidus asuvate muude ametlike tegevuskohtade aadress või kui tal liidus tegevuskohta ei ole või ta ei ole seal asutatud, tema [NIS2 direktiivi] artikli 26 lõike 3 kohaselt määratud esindaja aadress;

d) üksuse ja, kui see on kohaldatav, tema [NIS2 direktiivi] artikli 26 lõike 3 kohaselt määratud esindaja ajakohased kontaktandmed, sealhulgas e-posti aadressid ja telefoninumbrid;

e) liikmesriigid, kus üksus teenust osutab, ning

f) üksuse IP-vahemikud.“

Tolle lõike põhisisu on kirjas eelnõu KÜTS § 4 lõikes 1, kuid selle kohustuse esmakordse täitmise tähtaeg tuleb eraldi määratleda - seetõttu tehakse seda kommenteeritavas lõikes.

NIS2 direktiivi artikli 27 lõikes 2 ette nähtud tähtaeg (2025. aasta 17. jaanuar) saabub kolm kuud pärast NIS2 direktiivi kohaldamise kuupäeva. Arvestades siinse eelnõu vastu võtmiseks läbi viidavat protseduuri ja aega, ei ole nimetatud kuupäev (2025. aasta 17. jaanuar) realistlik, mistõttu tuleb kommenteeritava lõikega seotud tähtaeg määrata teisiti. Võttes eeskujuna NIS2 direktiivi vastava sätte tähtaja pikkusest, on ka siinse lõike puhul lähtutud sarnase tähtaja kestusest ehk tegemist on tähtajaga, mille pikkus on 3 kuud pärast eelnõuga lisanduva KÜTS § 3 punkti 7⁴ jõustumisest. Viidatud punkt jõustub eelnõu jõustumise kuupäeval. Kommenteeritav lõige on seotud KÜTS § 2 punkti 7⁴ jõustumisega seetõttu, et too punkt määratleb ära lühendi „digitaalse teenuse osutaja“ sisu ehk selles määratletakse ära, milliste üksuste suhtes seda lühendit kasutatakse.

Lõikega 5 sätestatud nõue on seotud NIS2 direktiivi artikli 23 lõike 9 esimese lause üle võtmise ja rakendamisega. Nimetatud lause näeb ette järgmise: „*Ühtne kontaktpunkt esitab ENISA-le iga kolme kuu tagant koondaruande, mis sisaldab anonüümseid koondandmeid käesoleva artikli lõike 1 ning artikli 30 kohaselt teatatud oluliste intsidentide, intsidentide, küber- ja*

intsidendiohtude kohta. “ Tolle lõike põhisisu on kirjast eelnõu KüTS § 12 lõikes 4¹, kuid seal ei ole määratud selle kohustuse esmakordse täitmise tähtaeg – seetõttu tehakse seda kommenteeritavas lõikes.

Selle tähtaja määramisel lähtuti asjaolust, et kuigi siin NIS2 direktiivi vastavas lõikes konkreetset tähtpäeva pole mainitud, siis vastava nõude järgimine on algupäraselt sõltuvuses NIS2 direktiivi enda kehtima hakkamisega Euroopa Liidu tasandil (18.10.2024). NIS2 direktiivi artikli 23 lõikes 9 ette nähtud tähtaeg (2025. aasta 17. jaanuar) saabub kolm kuud pärast NIS2 direktiivi kohaldamise kuupäeva. Arvestades siinse eelnõu vastu võtmiseks läbi viidavat protseduuri ja aega, ei ole nimetatud kuupäev (2025. aasta 17. jaanuar) realistlik, mistõttu tuleb kommenteeritava lõikega seotud tähtaeg määrata teisiti. Võttes eeskju NIS2 direktiivi vastava sätte tähtaja pikkusest, on ka siinse lõike puhul lähtutud sarnase tähtaja kestusest ehk tegemist on tähtajaga, mille pikkus on 3 kuud pärast eelnõuga lisanduva KüTS § 12 lõike 4¹ jõustumisest. Viidatud lõige jõustub eelnõu jõustumise kuupäeval.

KüTSi muutmise viimase punktiga sõnastatakse ringi normitehniline märkus, et edaspidi on varasema küberturvalisuse valdkonna direktiivi viite asemel viide NIS2 direktiivile.

Eelnõu §-d 2-9 on ennekõike seotud kas: 1) NIS2 direktiivis ette nähtud muudatusega, 2) KüTSi §-dele 7 ja 8 oleva ristviite kaotamisega või 3) muude tehniliste muudatustega, mis on vajalikud siinse eelnõu rakendamiseks.

§ 2. E-identimise ja e-tehingute usaldusteenuste seaduse muudatus

E-identimise ja e-tehingute usaldusteenuste seaduse § 4 sisu on hetkel:

„§ 4. Turvaintsidentidest teavitamise kohustus

Usaldusteenuse osutaja teavitab pädevat asutust Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 910/2014 artikli 19 lõike 2 kohasest turvaintsidentist viivitamata, kuid mitte hiljem kui 24 tunni jooksul pärast sellest teadasaamist.“

Nimetatud paragrahv tunnistatakse kehtetuks, kuna NIS2 direktiivi artikliga 42 jäetakse määruse nr 910/2014 artikkel 19 nimetatud määrusest välja alates 18.10.2024. Viidatud artikli 19 põhisisu (usaldusteenuse osutajate suhtes kohaldatavad turvanõuded) on NIS2 direktiivi artiklite 21 ja 23 tõttu siinse eelnõu tulemusel edaspidi KüTS §-des 7 ja 8, sh seal viidatud Euroopa Komisjoni rakendusaktides. Seetõttu toimubki siin vastava paragrahvi kehtetuks tunnistamine.

§ 3. Eesti Rahvusringhäälingu seaduse muudatused

Eelnõu § 3 punktiga 1 tunnistatakse kehtetuks Eesti Rahvusringhäälingu seaduse § 5 lõige 2¹.

Muudatus on seotud asjaoluga, et kehtivas õiguses on Eesti Rahvusringhäälingu seaduses (§ 5 lg 2¹, § 34 lg 4¹), elektroonilise side seaduses (§ 87² lg 6, § 100³ lg 2, § 100⁴ lg 2, § 100⁵ lg 2, § 133 lg 5), hädaolukorra seaduses (§ 41 lg 1 ja § 45 lg 1 p 4), lennundusseaduses (§ 59¹, § 60¹ lg 5), raudteeseaduses (§ 8, § 143 lg 1 p 8 ja lg 8), sadamaseaduses (§ 13 lg 4, § 42 lg 5) ja tervishoiuteenuste korraldamise seaduses (§ 10 lg 2, § 17 lg 1², § 22 lg 4², § 60 lg 2) sätestatud nõue stiilis „X on kohustatud Y teenuse osutamiseks kasutatavate võrgu- ja infosüsteemide

turvalisuse tagamiseks täitma küberturvalisuse seaduse §-dega 7 ja 8 ning nende alusel kehtestatud nõudeid“ ning et „Riigi Infosüsteemi Amet teostab viidatud nõude teemal järelevalvet küberturvalisuse seaduses sätestatud pädevuse piires.“

Eelnõu koostamisel tekkis kolm varianti, kuidas läheneda asjaolule, et eriseadustes on olemas viited KüTS §-dele 7 ja 8 ning nende nõuete täitmisele vastava KüTSi teenuse osutaja poolt, sh ka järelevalve teostamise korralduse kohta:

- a) eemaldada taolised ristviited valdkondlikes eriseadustes;
- b) lisada uute KüTSi teenuse osutajate puhul nende valdkondlikesse eriseadustesse samasisulised sätted nagu on hetkel eespool mainitud eriseadustes;
- c) teha mitte midagi.

Siinse seletuskirja kontekstis mõeldaks eriseaduste all muid seadusi kui KüTSi, mis KüTSi teenuse osutaja tegevust reguleerib.

Variants c ehk mitte midagi tegemise variant ei sobi, kuna see tekitab olukorra, kus osades eriseadustes on vastavad õigusnormid ja teistes ei ole. Seega on valik variantide a ja b vahel.

Variants a tulemusena on ühes seaduses ehk KüTSis olemas loetelu kõikidest tema subjektidest ehk teenuse osutajatest, koos ka vastavate nõuetega, mida teenuse osutajad peavad küberturvalisuse valdkonnas täitma. See tagab ka suurema selguse ja kindluse, et KüTS on Eesti õiguses üks ühine horisontaalne õigusakt, millest KüTSi teenuse osutajad lähtuvad. Jah, ka siin on erisusi, kuid need tulevad ennekõike Euroopa Liidu õiguse nõuetest ning sel teemal näeb eelnõu ka ette võimaluse valdkonna eest vastutaval ministril määrusega selgitada vastavaid seoseid (nt finantssektori kontekstis, vt ka eelnõu KüTS § 1 lõikeid 4 ja 4¹).

Variants b tähendaks, et eelnõuga tuleb täiendada muid valdkondlikke eriseadusi, mis uusi KüTSi teenuse osutajaid reguleerivad. See tähendaks täienduste või muudatuste tegemist vähemalt järgmistes seadustes: arenguseire seadus, avaliku teabe seadus, e-identimise ja e-tehingute usaldusteenuste seadus, elektrituruseadus, elektroonilise side seadus, kaugkütteseadus, kohaliku omavalitsuse korralduse seadus, maagaasiseadus, metsaseadus, raudteeseadus, sadamaseadus, väärtpaberituruseadus, veeseadus, postiseadus, Vabariigi Valitsuse seadus kui ka muudes seadustes, mis reguleerivad avalik-õiguslike juriidiliste isikute tegevust. Nende seaduste arv on laiem, kuna lisaks uutele KüTSi teenuse osutajatele, tuleks teha ka täiendusi nendes seadustes, mis reguleerivad avaliku sektori subjekte ehk kehtiva KüTSi puhul § 3 lõikes 4 olevaid organisatsioone, mis eelnõu tulemusena on edaspidi KüTSiga hõlmatud § 1 lg 1³ punktiga 7 ning lõike 1⁵ punktidega 1–3, 5–8 ja 10. Kui tulevikus lisanduksid KüTSi uusi teenuse osutajate valdkondi või sektoreid, siis tuleks teha täiendusi ka nendes eriseadustes. See kõik omakorda suurendab õigusloome mahtu.

Arvestades eeltoodut, on eelnõu koostajad lähtunud variandist a ehk siinse eelnõuga eemaldatakse eriseadustes viited KüTSi vastavatele sätetele, sh vastavate nõuete järelevalve korraldusele. See variant on ka väiksema õigusloome mahuga, kuna ei tekita vajadust teha uute

valdkondade eriseadustes sarnaseid ristviiteid KütSi nõuetele. Kui peaks tekkima vajadus mõne konkreetse ja kitsa erisuse tekitamiseks eriseaduses, siis saab seda analüüsida vastava KütSile tehtava ristviite koostamise käigus.

Eeltoodu tõttu toimub ka Eesti Rahvusringhäälingu seaduse § 5 lõike 2¹ kehtetuks tunnistamine, kuna see teeb viite KütS §-dele 7 ja 8.

Eesti Rahvusringhäälingu osas on asjakohane mainida, et 531 SE ehk KütSi 2022. a jõustunud muudatuste tulemusena pidanuks Eesti Rahvusringhääling saama avalik-õiguslik juriidilise isikuna kogu oma tegevuse osas KütSi teenuse osutajaks alates 01.01.2027. a. Sel teemal on 531 SE seletuskirja lk-1 29 on märgitud:

„Eelnõu § 3 jäetakse Eesti Rahvusringhäälingu seaduse § 5 lõikest 21 välja sõnad „käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 10 sätestatud ülesande täitmiseks kasutatavate“.

Eelnõu § 1 punkti 5 juures on selgitatud, miks eemaldatakse Eesti Rahvusringhääling KütS § 3 lõike 1 loetelust. Nimetatud muudatuse tõttu tuleb ka Eesti Rahvusringhäälingu tegevust reguleeriv eriseadus, kus on viited KütS §-de 7 ja 8 kohaldumisele, viia kooskõlla kavandatava KütS § 3 lõikega 1 ning lõikega 4. Eesti Rahvusringhäälingu kui teenuse osutaja kohta käivas eriseaduses tehakse muudatus, et valdkondlik seadus oleks ülejäänud eelnõuga kooskõlas. Siinne muudatus jõustub samal ajal eelnõu § 1 punktiga 5 ehk 2027. aasta 1. jaanuaril.

Kuivõrd Eesti Rahvusringhääling on teenuse osutaja kehtiva KütS § 3 lõike 1 punkti 10 alusel kuni 2026. aasta 31. detsembrini (vt eelnõu § 1 punkti 5 ja § 4 lõike 2 selgitusi) ja eelnõu § 1 punkti 6 kohaselt oleks KütS § 3 lõike 4 punkti 11 alusel alates 2027. aasta 1. jaanuarist (eelnõu § 4 lõike 2 tõttu), siis kohaldatakse samast kuupäevast Eesti Rahvusringhäälingule küberturvalisuse nõudeid KütS-i teenuse osutaja kohustusi reguleerivate sätete alusel.“

Vahepeal on toimunud muudatused Eesti Rahvusringhäälingu seaduses 426 SE tõttu, mille tulemusena on Eesti Rahvusringhääling edaspidi elutähtsa teenuse osutaja hädaolukorra seaduse tähenduses. 426 SE näeb hädaolukorra seaduse § 38 lõike 1³ punktis 3 ette, et uued elutähtsa teenuse osutajad peavad elutähtsa teenuse toimepidevuse tagamiseks nende suhtes sätestatud nõuetega vastavusse viima viie aasta jooksul, alates elutähtsa teenuse osutajaks määramisest arvates. Viimane lauseosa tähendab ennekõike seda, et vastava elutähtsa teenuse osutaja suhtes on tehtud elutähtsa teenuse osutajaks määramise haldusakt. Seega on Eesti Rahvusringhäälingul täiendav aeg, et enda tegevus ka eelnõuga KütSis sätestavate nõuetega vastavusse viia.

Kuigi siinse eelnõuga muudetakse ka hädaolukorra seaduse § 38 lõike 1³ punkti 3 sõnastust, siis selle põhisus jääb samaks. Siin vt eelnõu § 5 punktis 1 olevaid selgitusi.

Eelnõu § 3 punktiga 2 tunnistatakse Eesti Rahvusringhäälingu seaduse § 34 lõige 4¹ kehtetuks, kuna see on seotud eelnõu § 3 punkti 1 muudatusega. Kui vastavat muudatust ei tehta, oleks nimetatud seaduses jätkuvalt nõue, et Riigi Infosüsteemi Amet teostab järelevalvet KütSi alusel kommenteeritavas õigusnormis viidatud nõuete täitmise üle.

§ 4. Elektroonilise side seaduse muudatused

Eelnõu § 4 punkt 1 on seotud NIS2 direktiivi ennekõike artikli 43 üle võtmisega, kuid siin on seos ka NIS2 direktiivi artiklitega 21 ja 23.

Nimetatud paragrahv tunnistatakse kehtetuks, kuna NIS2 direktiivi artikliga 43 jäeti direktiivi nr 2018/1972 artiklid 40 ja 41 nimetatud direktiivist välja alates 18.10.2024. Viidatud artiklite põhisisu (vastavalt „võrkude ja teenuste turvalisus“ ning „rakendamine ja jõustamine“) on NIS2 direktiivi artiklite 21 ja 23 tõttu siinse eelnõu tulemusel edaspidi KüTS §-des 7 ja 8, sh seal viidatud Euroopa Komisjoni rakendusaktides. Lisaks on ka kommenteeritava paragrahvi lõikes 6 viide KüTS §-dele 7 ja 8 (vt sel teemal ka eelnõu § 3 punktiga 1 Eesti Rahvusringhäälingu seaduses tehtava muudatuse selgitusi). Seetõttu toimubki siin vastava paragrahvi kehtetuks tunnistamine.

Eelnõu § 4 punkt 2 on seotud asjaoluga, et kehtetuks tunnistatavas lõikes on viide KüTS §-dele 7 ja 8. Siin vt eelnõu § 3 punktiga 1 Eesti Rahvusringhäälingu seaduses tehtava muudatuse selgitusi. Seetõttu toimubki siin vastava paragrahvi kehtetuks tunnistamine.

Eelnõu § 4 punkt 3 on seotud asjaoluga, et kehtetuks tunnistatavas lõikes on viide KüTS §-dele 7 ja 8. Siin vt eelnõu § 3 punktiga 1 Eesti Rahvusringhäälingu seaduses tehtava muudatuse selgitusi. Seetõttu toimubki siin vastava paragrahvi kehtetuks tunnistamine.

Eelnõu § 4 punkt 4 on seotud asjaoluga, et kehtetuks tunnistatavas lõikes on viide KüTS §-dele 7 ja 8. Siin vt eelnõu § 3 punktiga 1 Eesti Rahvusringhäälingu seaduses tehtava muudatuse selgitusi. Seetõttu toimubki siin vastava paragrahvi kehtetuks tunnistamine.

Eelnõu § 4 punkt 5 on seotud asjaoluga, et eelnõu § 4 punktidega 1–4 tunnistatakse kehtetuks ristviited KüTS §-dele 7 ja 8 ning siinse punktiga kehtetuks tunnistatav lõige sätestab eelmainitud lõigete järelevalve teostamise aspektid. Kui vastavat muudatust ei tehta, oleks nimetatud seaduses jätkuvalt nõue, et Riigi Infosüsteemi Amet teostab järelevalvet elektroonilise side seaduse ja KüTSi alusel kommenteeritavas õigusnormis viidatud nõuete täitmise üle. Siin vt täiendavalt ka eelnõu § 3 punktiga 1 Eesti Rahvusringhäälingu seaduses tehtava muudatuse selgitusi. Seetõttu toimubki siin vastava paragrahvi kehtetuks tunnistamine.

Eelnõu § 4 punkt 6 on seotud eelnõu § 4 punktidega 1 ja 7 ehk see on seotud ennekõike NIS2 direktiivi artikli 43 üle võtmisega. Elektroonilise side seaduse § 170¹ näeb ette vääртеokoosseisu sidevõrkude ja -teenuste turvalisusele ning terviklikkusele kehtestatud nõuete rikkumisel. Vastavate nõuete sisu on määratletud sama seaduse §-s 87², mis tunnistatakse eelnõu § 4 punktiga 1 kehtetuks. Siinse vääртеokoosseisu põhisisu hakkab edaspidi olema KüTSi 5. peatükis.

Eelnõu § 4 punkt 7 on seotud eelnõu § 4 punktidega 1 ja 6 ehk see on seotud ennekõike NIS2 direktiivi artikli 43 üle võtmisega. Siinse punktiga kehtetuks tunnistatava lõike sisu määratleb ära, et Riigi Infosüsteemi Amet on elektroonilise side seaduse §-s 170¹ sätestatud vääртеo kohtuväline menetleja. Kuna viidatud vääртеokoosseis tunnistatakse kehtetuks ja selle põhisisu on edaspidi KüTSis, siis tuleb ka menetluspädevuse määratlemisega seotud õigusnorm kehtetuks tunnistada.

§ 5. Hädaolukorra seaduse muudatused

Eelnõu 5 punkt 1 on seotud asjaoluga, et lisaks käesolevale eelnõule on ettevalmistamisel täiendav eelnõu, mis on seotud hädaolukorra seaduse § 41 lõike 2 muutmisega. Tolles eelnõus muudetakse viidatud lõike sõnastust ja tehakse ka muudatused tolle lõike järelevalve pädevuse osas: Riigi Infosüsteemi Ameti asemel teeb seda elutähtsa teenuse toimepidevust korraldav asutus või tema hädaolukorra seaduse § 37 lõike 5 alusel määratud asutus. Kuna eelnõu § 5 punktiga 3 tunnistatakse kehtetuks sama hädaolukorra seaduse § 41 lõige 1, siis siinset muudatust tegemata tekiks olukord, kus kommenteeritava punktiga seotud õigusnorm ei määratleks ühemõtteliselt, et elutähtsa teenuse osutaja puhul on üleminekuage küberturvalisuse seaduse nõuete täitmiseks kuni viis aastat alates elutähtsa teenuse osutajaks määramisest arvates.

Eelnõu § 5 punkt 2 on seotud asjaoluga, et lisaks käesolevale eelnõule on ettevalmistamisel täiendav eelnõu, mis on seotud hädaolukorra seaduse § 41 lõike 2 muutmisega. Tolles eelnõus muudetakse viidatud lõike sõnastust ja tehakse ka muudatused tolle lõike järelevalve pädevuse osas: Riigi Infosüsteemi Ameti asemel teeb seda elutähtsa teenuse toimepidevust korraldav asutus või tema hädaolukorra seaduse § 37 lõike 5 alusel määratud asutus. Seetõttu tuleb kommenteeritavat lõiget muuta nii, et selle lõike kohane konsulteerimine Riigi Infosüsteemi Ametiga toimub ainult küberturvalisuse seaduses sätestatud nõuete ulatuses. Vastasel juhul tekib olukord, kus Riigi Infosüsteemi Ametiga konsulteeritakse temal, mis ei ole Ameti järelevalve pädevuses.

Eelnõu § 5 punkt 3 on seotud asjaoluga, et kehtetuks tunnistatavas lõikes on viide KüTS §-dele 7 ja 8. Siin vt eelnõu § 3 punktiga 1 Eesti Rahvusringhäälingu seaduses tehtava muudatuse selgitusi. Seetõttu toimubki siin vastava paragrahvi kehtetuks tunnistamine.

§ 6. Käibemaksuseaduse muudatused

Eelnõu §-ga 6 tehtav muudatus on tehniline muudatus. Kommenteeritava lõike kehtiv sõnastus on:

„(1²) Kui isik võimaldab küberturvalisuse seaduse tähenduses internetipõhise kauplemiskoha kaudu ühendusevälisest riigist imporditud kaupade kaugmüüki saadetistes, mille tegelik väärtus ei ületa 150 eurot, loetakse, et internetipõhist kauplemiskohta omav isik on soetanud ja võõrandanud need kaubad ise. Tegelikku väärtust mõistetakse käesolevas seaduses komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2015/2446, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 952/2013 seoses liidu tolliseadustiku teatavaid sätteid täpsustavate üksikasjalike eeskirjadega (ELT L 343, 29.12.2015, lk 1–557), tähenduses.“

Too lõige määratleb, et „internetipõhise kauplemiskoha“ sisu on defineeritud KüTS § 2 punktis 5, kuid eelnõu tulemusena muutub viidatud KüTSi termini sõnastus ehk edaspidi on tolle termini sisu defineeritud kui „internetipõhine kauplemiskoht tarbijakaitseseaduse tähenduses“. Siin vt ka viidatud KüTSi punkti seletust eelnõus ja seletuskirjas.

Kommenteeritavas paragrahvis muudatust tegemata tekib olukord, kus käibemaksuseadus viitab KüTSi terminile, mis omakorda viitab tarbijakaitseseaduse terminile. Ehk tekib kaks edasiviidet seadustele, mis ei ole kohane.

§ 7. Lennundusseaduse muudatused

Eelnõu § 7 punkt 1 on seotud asjaoluga, et kehtetuks tunnistatavas paragrahvis on viide KüTS §-dele 7 ja 8. Siin vt eelnõu § 3 punktiga 1 Eesti Rahvusringhäälingu seaduses tehtava muudatuse selgitusi. Seetõttu toimubki siin vastava paragrahvi kehtetuks tunnistamine.

Eelnõu § 7 punkt 2 on seotud asjaoluga, et eelnõu § 7 punktiga 1 tunnistatakse kehtetuks ristviide KüTS §-dele 7 ja 8 ning siinse punktiga kehtetuks tunnistatav lõige sätestab eelmainitud lõigete järelevalve teostamise aspektid. Kui vastavat muudatust ei tehta, oleks nimetatud seaduses jätkuvalt nõue, et Riigi Infosüsteemi Amet teostab järelevalvet KüTSi alusel kommenteeritavas õigusnormis viidatud nõuete täitmise üle. Siin vt täiendavalt ka eelnõu § 3 punktiga 1 Eesti Rahvusringhäälingu seaduses tehtava muudatuse selgitusi. Seetõttu toimubki siin vastava paragrahvi kehtetuks tunnistamine.

Eelnõu § 7 punktiga 3 tunnistatakse kehtetuks lennundusseaduse § 60⁵⁶ lõige 3, kuna see sätestab, et Riigi Infosüsteemi Amet on kohtuväline menetleja sama seaduse §-s 60⁴⁴ sätestatud väärteo (elektroonilise turvalisuse nõuete rikkumine) korral. Kuna viidatud väärteokoosseis on juba varasemalt tunnistatud kehtetuks ja selle põhisisu on edaspidi KüTsis, siis tuleb ka menetluspädevuse määratlemisega seotud õigusnorm kehtetuks tunnistada.

§ 8. Raudteeseaduse muudatused

Eelnõu § 8 punkt 1 on seotud asjaoluga, et kehtetuks tunnistatavas paragrahvis on viide KüTS §-dele 7 ja 8. Siin vt eelnõu § 3 punktiga 1 Eesti Rahvusringhäälingu seaduses tehtava muudatuse selgitusi. Seetõttu toimubki siin vastava paragrahvi kehtetuks tunnistamine.

Eelnõu § 8 punkt 2 on seotud asjaoluga, et eelnõu § 8 punktiga 1 tunnistatakse kehtetuks ristviide KüTS §-dele 7 ja 8 ning siinse punktiga kehtetuks tunnistatav lõige sätestab Riigi Infosüsteemi Ameti pädevuse teostada riiklikku järelevalvet raudteeseaduse ja selle alusel kehtestatud õigusaktide nõuete täitmise üle. Kui vastavat muudatust ei tehta, oleks nimetatud seaduses jätkuvalt nõue, et Riigi Infosüsteemi Amet teostab järelevalvet raudteeseaduse üle. Siin vt täiendavalt ka eelnõu § 3 punktiga 1 Eesti Rahvusringhäälingu seaduses tehtava muudatuse selgitusi. Seetõttu toimubki siin vastava paragrahvi kehtetuks tunnistamine.

Eelnõu § 8 punkt 3 on seotud asjaoluga, et eelnõu § 8 punktiga 1 tunnistatakse kehtetuks ristviide KüTS §-dele 7 ja 8 ning siinse punktiga kehtetuks tunnistatav lõige sätestab eelmainitud lõigete järelevalve teostamise aspektid. Siin on ka seos eelnõu § 8 punktiga 2 ehk raudteeseaduse § 143 lg 1 punkti 6 kehtetuks tunnistamisega. Kui vastavat muudatust ei tehta, oleks nimetatud seaduses jätkuvalt nõue, et Riigi Infosüsteemi Amet teostab järelevalvet KüTSi alusel kommenteeritavas õigusnormis viidatud nõuete täitmise üle. Siin vt täiendavalt ka eelnõu § 3 punktiga 1 Eesti Rahvusringhäälingu seaduses tehtava muudatuse selgitusi. Seetõttu toimubki siin vastava paragrahvi kehtetuks tunnistamine.

Eelnõu § 8 punkt 4 on seotud ülejäänud käesoleva eelnõu §-ga 8 tehtavate muudatustega. Kuna siinse eelnõuga võetakse välja raudteeseadusest õigusnormid, et raudteeseaduses oleva ühe nõude üle teostab järelevalvet ka Riigi Infosüsteemi Amet, siis puudub ka vajadus säilitada kommenteeritavas seaduses ka nõue, et Riigi Infosüsteemi Amet on kohustatud tagama talle riikliku järelevalve tegemisel teatavaks saanud äri- ja tehnikaalase teabe konfidentsiaalsuse, kui seadus ei näe ette selle avaldamist.

§ 9. Sadamaseaduse muudatused

Eelnõu § 9 punkt 1 on seotud asjaoluga, et kehtetuks tunnistatavas lõikes on viide KüTS §-dele 7 ja 8. Siin vt eelnõu § 3 punktiga 1 Eesti Rahvusringhäälingu seaduses tehtava muudatuse selgitusi. Seetõttu toimubki siin vastava paragrahvi kehtetuks tunnistamine.

Eelnõu § 9 punkt 2 on seotud asjaoluga, et eelnõu § 9 punktiga 1 tunnistatakse kehtetuks ristviide KüTS §-dele 7 ja 8 ning siinse punktiga kehtetuks tunnistatav lõige sätestab eelmainitud lõigete järelevalve teostamise aspektid. Kui vastavat muudatust ei tehta, oleks nimetatud seaduses jätkuvalt nõue, et Riigi Infosüsteemi Amet teostab järelevalvet KüTSi alusel kommenteeritavas õigusnormis viidatud nõuete täitmise üle. Siin vt täiendavalt ka eelnõu § 3 punktiga 1 Eesti Rahvusringhäälingu seaduses tehtava muudatuse selgitusi. Seetõttu toimubki siin vastava paragrahvi kehtetuks tunnistamine.

§ 10. Tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muudatused

Eelnõu § 10 punkt 1 on seotud asjaoluga, et kehtetuks tunnistatavas lõikes on viide KüTS §-dele 7 ja 8. Siin vt eelnõu § 3 punktiga 1 Eesti Rahvusringhäälingu seaduses tehtava muudatuse selgitusi. Seetõttu toimubki siin vastava paragrahvi kehtetuks tunnistamine.

Eelnõu § 10 punkt 2 on seotud asjaoluga, et kehtetuks tunnistatavas lõikes on viide KüTS §-dele 7 ja 8. Siin vt eelnõu § 3 punktiga 1 Eesti Rahvusringhäälingu seaduses tehtava muudatuse selgitusi. Seetõttu toimubki siin vastava paragrahvi kehtetuks tunnistamine.

Eelnõu § 10 punkt 1 on seotud asjaoluga, et kehtetuks tunnistatavas lõikes on viide KüTS §-dele 7 ja 8. Siin vt eelnõu § 3 punktiga 1 Eesti Rahvusringhäälingu seaduses tehtava muudatuse selgitusi. Seetõttu toimubki siin vastava paragrahvi kehtetuks tunnistamine.

Eelnõu § 10 punkt 4 on seotud asjaoluga, et eelnõu § 10 punktidega 1-3 tunnistatakse kehtetuks ristviide KüTS §-dele 7 ja 8 ning siinse punktiga kehtetuks tunnistatav lõige sätestab eelmainitud lõigete järelevalve teostamise aspektid. Kui vastavat muudatust ei tehta, oleks nimetatud seaduses jätkuvalt nõue, et Riigi Infosüsteemi Amet teostab järelevalvet KüTSi alusel kommenteeritavas õigusnormis viidatud nõuete täitmise üle. Siin vt täiendavalt ka eelnõu § 3 punktiga 1 Eesti Rahvusringhäälingu seaduses tehtava muudatuse selgitusi. Seetõttu toimubki siin vastava paragrahvi kehtetuks tunnistamine.

§ 11. Seaduse jõustumine

Eelnõu § 11 näeb ette eelnõu jõustumise.

NIS2 direktiivi artikli 41 (ülevõtmine) lõikes 1 on ette nähtud:

„1. Liikmesriigid võtavad [NIS2 direktiivi] järgimiseks vajalikud meetmed vastu ja avaldavad need hiljemalt 17. oktoobriks 2024. Liikmesriigid teatavad nendest viivitamata [Euroopa Komisjonile].

Nad kohaldavad kõnealuseid meetmeid alates 18. oktoobrist 2024.“

Kuna nimetatud kuupäev on möödunud, siis saaks eelnõu jõustumise määrata ka kui üldises korras. Samas leiavad eelnõu koostajad, et õiguskindluse ja ettenägevuse tagamiseks on kasulikum määrata jõustumine konkreetse kuupäevaga – seetõttu on eelnõu jõustumise kuupäevaks määratud 2025. aasta 1. juuli. See võimaldab ka piisava aja, et ette valmistada vajalikud Vabariigi Valitsuse ja ministrite määruste muudatused.

Eelnõu menetluse käigus (avalikul kooskõlastusringil kui ka Riigikogus) saab hinnata, kas seda kuupäeva on vaja muuta hilisemaks kuupäevaks.

4. Eelnõu terminoloogia

4.1. üksus - füüsiline isik või juriidiline isik, kes on asutatud ja keda tunnustatakse tema tegevuskohajärgse riigisisese õiguse kohaselt, kes võib enda nimel omada õigusi ja kanda kohustusi

4.2. keskvalitsuse avaliku halduse üksus - üksuse üldnimetus, mille puhul on mõeldud üksustest Eesti Panka, Finantsinspektsiooni, kohtuasutust, riigi valimisteenistust, Riigikogu Kantseleid, Riigikontrolli, Vabariigi Presidendi Kantseleid, valitsusasutust, valitsusasutuse hallatav riigiasutust ja Õiguskantsleri Kantseleid

4.3. kohaliku tasandi avaliku halduse üksus - üksuse üldnimetus, mille puhul on mõeldud üksustest kohaliku omavalitsuse üksust, valla või linna ametiasutust, valla või linna ametiasutuse hallatavat asutust, osavalda, linnaosa, osavalla või linnaosa ametiasutust, osavalla või linnaosa ametiasutuse hallatavat asutust ning kohaliku omavalitsuse üksuste ühisametit ja -asutust

4.4. küberturvalisus - Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2019/881 artikli 2 punktis 1 määratletud küberturvalisus

4.5. süsteemi turvalisus - süsteemi võime osutada vastupanu mis tahes sündmusele, mis ohustab süsteemis töödeldavate andmete või süsteemi kaudu osutatavate või juurdepääsetavate teenuste käideldavust, autentsust, terviklust ja konfidentsiaalsust

4.6. ulatuslik küberintsident - küberintsident, mille põhjustatud häired on niivõrd laialdased, et üks liikmesriik ei suuda nendega toime tulla või millel on märkimisväärne mõju vähemalt kahele liikmesriigile

4.7. küberintsidendi käsitlemine - toimingud ja menetlused, mille eesmärk on küberintsidenti ennetada, tuvastada, analüüsida, ohjata või lahendada ja sellest taastuda

4.8. risk - küberintsidendist tingitud kahju või häire võimekus, mida tuleb väljendada sellise kahju või katkestuse ulatust ja kõnealuse küberintsidendi esinemise võimalikkust arvesse võtva kombineeritud näitajana

4.9. küberoht - Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2019/881 artikli 2 punktis 8 määratletud küberoht

4.10. oluline küberoht - küberoht, mille tehniliste näitajate põhjal võib eeldada, et sellel võib olla tõsine mõju teenuse osutaja süsteemile või üksuse süsteemide kasutajatele, tekitades märkimisväärset varalist või mittevaralist kahju

4.11. nõrkus - IKT-toote või -teenuse nõrkus, tundlikkus või viga, mida küberohu tekitaja võib ära kasutada

4.12. IKT-toode - Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2019/881 artikli 2 punktis 12 määratletud IKT-toode

4.13. IKT-teenus - Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2019/881 artikli 2 punktis 13 määratletud IKT-teenus

4.14. IKT-protsess - Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2019/881 artikli 2 punktis 14 määratletud IKT-protsess

4.15. interneti vahetuspunkt - võrgustik, mis võimaldab rohkem kui kahe sõltumatu võrgu omavahelist ühendamist, eelkõige selleks, et hõlbustada internetiliikluse vahetust; see võimaldab üksnes autonoomsete süsteemide omavahelist ühendamist ega nõua kahe osaleva autonoomse süsteemi vahel toimuva internetiliikluse kulgemist mõne kolmanda autonoomse süsteemi kaudu, ei muuda sellist liiklust ega sekku sellesse mingil muul viisil

4.16. domeeninimede süsteem - hierarhiline ja hajus nimesüsteem, mis võimaldab tuvastada internetiteenuseid ja -ressursse, võimaldades lõppkasutaja seadmetel kasutada internetimarsruutimise ja ühenduvuse teenuseid, et jõuda nende teenuste ja ressursideni

4.17. domeeninimede süsteemi teenuse osutaja - üksus, kes osutab interneti lõppkasutajatele üldsusele kättesaadavat domeeninime rekursiivse teisendamise teenust, või kolmandatele isikutele kasutuseks domeeninime autoriteetse teisendamise teenust, välja arvatud juurnimeserverid

4.18. tippdomeeninimede register - üksus, kellele on delegeeritud Eesti maatunnusega seotud tippdomeen ja kes vastutab selle tippdomeeni haldamise eest, sealhulgas tippdomeeni alldomeeninimede registreerimise eest ja tippdomeeni tehnilise toimimise eest, sealhulgas nimeserverite käitamise, andmebaaside hooldamise ning nimeserverite vahel tippdomeeni tsoonifailide jaotamise eest, olenemata sellest, kas mõne neist toimingutest teeb üksus ise või ostetakse need sisse, kuid välja arvatud olukorrad, kus tippdomeeninimesid kasutab register ise ainult enda tarbeks

4.19. domeeninimede registreerimise teenuseid osutav üksus - tippdomeeninimede registri registripidaja või registripidaja nimel tegutsev esindaja, näiteks registreerimisega seotud privaatsusteenuse või proksiteenuse osutaja või edasimüüja

4.20. usaldusteenuse osutaja - Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 910/2014 artikli 3 punktis 19 määratletud usaldusteenuse osutaja;

4.21. kvalifitseeritud usaldusteenuse osutaja - Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 910/2014 artikli 3 punktis 20 määratletud kvalifitseeritud usaldusteenuse osutaja

4.22. internetipõhine kauplemiskoht - internetipõhine kauplemiskoht tarbijakaitseseaduse tähenduses

4.23. veebipõhine otsingumootor - Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2019/1150, mis käsitleb õigluse ja läbipaistvuse edendamist veebipõhiste vahendusteenuste ärikasutajate jaoks, artikli 2 punktis 5 määratletud veebipõhine otsingumootor

4.24. pilvandmetöötlusteenus - infoühiskonna teenus, mis võimaldab jagatavate andmetöötlusressursside skaleeritava ja paindliku kogumi nõudepõhist haldamist ning ulatuslikku kaugpääsu sellele kogumile, sealhulgas juhul, kui need ressursid paiknevad hajutatult erinevates kohtades

4.25. andmekeskusteenus - teenus, mis hõlmab struktuure või struktuuride rühmi, mis on ette nähtud andmete talletamiseks, töötlemiseks ja edastamiseks kasutatavate infotehnoloogia- ja võrguseadmete keskseks majutamiseks, omavahel sidumiseks ja käitamiseks, sealhulgas kõiki energiajaotuse ja keskkonnakontrolliga seotud vahendeid ja taristuid

4.26. sisulevivõrk - geograafiliselt hajutatud serverite võrk, mille eesmärk on tagada digisisu ja infoühiskonna teenuse laialdane kättesaadavus, neile juurdepääsetavus või nende kiire edastamine internetikasutajatele sisu- ja teenusepakkujate nimel

4.27. sotsiaalvõrguteenuse platvorm - platvorm, mis võimaldab lõppkasutajatel vastastikku ühendust pidada, sisu jagada, teavet otsida ja suhelda mitme seadme kaudu, eelkõige vestluste, postituste, videote ja soovitude vormis

4.28. digitaalse teenuse osutaja - üksuse üldnimetus, mille puhul on mõeldud üksustest domeeninimede süsteemi teenuse osutajat, tippdomeeninimede registrit, domeeninimede registreerimise teenuseid osutavat üksust, pilvandmetöötlusteenuse osutajat, andmekeskusteenuse osutajat, sisulevivõrkude pakkujat, hallatud teenuse osutajat, turbetarnijat, internetipõhise kauplemiskoha, veebipõhise otsingumootori või sotsiaalvõrguteenuse platvormi pakkujat

4.29. digitaalse teenuse osutaja esindaja - Euroopa Liidus asuv füüsiline või juriidiline isik, kes on määratud tegutsema väljaspool Euroopa Liitu asuva digitaalse teenuse osutaja nimel ja kelle poole võib Riigi Infosüsteemi Amet pöörduda seoses digitaalse teenuse osutaja kohustustega

4.30. küberturbe intsidentide lahendamise üksus - ekspertide grupp, kelle ülesandeks on küberintsidendi tuvastamist, analüüsimist ja ohjeldamist ning küberintsidendile reageerimist toetavad toimingud

4.31. üldkasutatav elektroonilise side võrk - elektroonilise side seaduse tähenduses üldkasutatav elektroonilise side võrk

4.32. elektroonilise side teenus - elektroonilise side seaduse tähenduses elektroonilise side teenus

4.33. hallatud teenuse osutaja - üksus, kes osutab teenuseid, mis on seotud IKT-toodete, võrkude, taristu, rakenduste või muude süsteemide paigaldamise, haldamise, käitamise või hooldamisega toe või aktiivse haldamise kaudu kas klientide ruumides või kaugteel

4.34. turbetarnija - hallatud teenuste osutaja, kes viib ellu küberturvalisuse riskijuhtimisega seotud tegevust või pakub selleks tuge

4.35. teadusasutus - üksus, kelle peamine eesmärk on viia ellu rakendusuuringuid või tootearendust eesmärgiga kasutada selliste teadusuuringute tulemusi ärielistel eesmärkidel, kuid mis ei hõlma haridusasutusi

4.36. elutähtis üksus - KüTS § 3 lõikes 1² loetletud üksused; kui toimub KüTS § 1 lõike 1⁶ alusel Vabariigi Valitsuse määruse andmine, siis ka samas määruses määratletud üksused

4.37. oluline üksus - KüTS § 3 lõikes 1³ loetletud üksused; kui toimub KüTS § 1 lõike 1⁶ alusel Vabariigi Valitsuse määruse andmine, siis ka samas määruses määratletud üksused

5. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõuga toimub järgneva Euroopa Liidu direktiivi ja Euroopa Komisjoni delegeeritud määruse kohaseks rakendamiseks vajalike õigusnormide loomine:

- 1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2022/2555, mis käsitleb meetmeid, millega tagada küberturvalisuse ühtlaselt kõrge tase kogu liidus, ja millega muudetakse määrust (EL) nr 910/2014 ja direktiivi (EL) 2018/1972 ning tunnistatakse kehtetuks direktiiv (EL) 2016/1148 (küberturvalisuse 2. direktiiv) (ELT L 333, 27.12.2022, lk 80 - 152);
- 2) Euroopa Komisjoni delegeeritud määrus (EL) 2024/1366, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2019/943 ning kehtestatakse võrgueeskiri piiriüleste elektrivoogude küberturvalisust käsitlevate sektoripõhiste normide kohta (ELT L, 24.5.2024, lk 1-44).

Eelnõu vastab Euroopa Liidu õigusele, sh NIS2 direktiivi üle võtmisega seotud vastavustabel on seletuskirja lisas 1. Olemasoleva õiguse osas (mida nt ei muudeta) kohaldub ka NIS2 direktiivi artikkel 5, mis näeb ette järgneva: „[NIS2 direktiiv] ei takista liikmesriike tarbijate kaitseks vastu

võtmast või kehtima jätmast sätteid, millega tagatakse kõrgem küberturvalisuse tase, tingimusel et sellised sätted on kooskõlas liikmesriikide kohustustega, mis on sätestatud liidu õiguses.“ Iga siinse eelnõuga tehtava muudatuse puhul on vastava eelnõu sätte juures võrreldud muudetava sätte vastavust Euroopa Liidu õigusele, sh tuuakse välja ka vajaduse korral võimalikud alternatiivid sõnastuse osas.

6. Seaduse mõjud

Seadusega võetakse Eesti õigusesse üle NIS2 direktiiv ning tekitatakse õigusnormid, mis on vajalikud delegeeritud määruses 2024/1366 kohaseks rakendamiseks.

NIS2 direktiivi ettevalmistamisel hinnati eraldi ka selle mõjusid Euroopa Liidu üleselt.⁴⁹ Esimene küberturvalisuse direktiiv ehk direktiiv 2016/1148 sillutas paljudes liikmesriikides teed olulisele mõtteviisi muutusele ning pani aluse institutsioonilise ja regulatiivse lähenemisviisi kujunemisele küberturvalisuse valdkonnas, on andnud küll märkimisväärseid tulemusi, kuid selle võimalused on osutunud piiratuks. Ühiskonna digiüleminek (mida võimendas COVID-19 kriis) on ohumaastikku laiendanud ning toonud kaasa uusi probleeme, mis nõuavad kohandatud ja uuenduslikke lahendusi. Küberrünnete arv kasvab endiselt, need on üha keerukamad ning pärinevad paljudest eri allikatest nii Euroopa Liidus kui ka mujal. Tuginedes [direktiivi 2016/1148] toimivuse hindamisele, tuvastati mõjuhinnanguga järgmised probleemid: Euroopa Liidus tegutsevate ettevõtjate kübervastupidavusvõime madal tase; ebaühtlane vastupidavusvõime tase liikmesriikide ja sektorite tasandil ning ühise olukorrateadlikkuse madal tase ja ühistegevuse puudulikkus kriisidele reageerimisel.⁵⁰

Eelnõu toob kaasa muudatusi KÜTSis olevatele kui ka sinna lisanduvatele üksustele, kuid olenevalt konkreetsest ülesandest võib konkreetne mõju olla ainult osadel või kõigil üksustel ehk subjektidel.

Delegeeritud määruse 2024/1366 ette valmistamisel toimus avalik konsultatsioon, sh ka eelkonsultatsioonid.⁵¹ Nende sisu siinses seletuskirjas täiendavalt ei analüüsita ega korrata.

Järgnevalt esitatakse eelnõuga vastuvõetavate sätete mõjud Eestis. Seletuskirjas siinses osas markeeritud muudatustel on teatav mõju, kuid ülejäänud muudatustel oluline mõju puudub.

⁴⁹ Kättesaadav [52020PC0823](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/HIS/?uri=uriserv:OJ.L_.2022.333.01.0080.01.EST;konkreetselt Euroopa Komisjoni ettepaneku rubriigi alt, dokumentidest numbritega <a href=), [52020SC0344](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/PIN/?uri=celex:52020SC0344) ja https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12475-Kuberturvalisus-vorgu-ja-infosteemide-turvalisust-kasitlevate-ELi-oigusnormide-labivaatamine_et. Lisaks veel: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/PIN/?uri=celex:52020PC0823> ja https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13101-ELi-elektrivarustus-kuberturvalisust-kasitlevad-sektoripohised-normid-vorgueeskirj-et-ja-https://www.entsoe.eu/network_codes/nccs/.

⁵⁰ Euroopa Komisjoni talituste töödokument mõju hindamise aruande kommenteeritud kokkuvõtte; lisatud dokumendile: Ettepanek: EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV, mis käsitleb meetmeid, millega tagada küberturvalisuse ühtlaselt kõrge tase kogu liidus, ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2016/1148. A osa – kättesaadav: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=celex%3A52020SC0344>.

⁵¹ https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13101-ELi-elektrivarustus-kuberturvalisust-kasitlevad-sektoripohised-normid-vorgueeskirj-et-ja-https://www.entsoe.eu/network_codes/nccs/.

6.1. Kavandatav muudatus: KütSi kohaldamisalasse kuuluvate üksuste nimekirja täiendamine
Delegeeritud määruse 2024/1366 kohaldamisalasse kuuluvaid subjekte uuesti KütSis ei korrata, kuna tegemist on otsekohalduva määrusega. Seetõttu siinses osas nende subjektide lisandumist täiendavalt ei analüüsita.

NIS2 direktiivi ette valmistamisel oli soov välistada olukord, kus mikro- ja väikeettevõtjad satuvad NIS2 direktiivi kohaldamisalasse. Seetõttu ongi peamiseks lävendiks määratud keskmise suurusega ettevõtja suurust, arvestades soovitusel 2003/361/EÜ soovitusel 2 olevaid kriteeriume. Samas ei ole seda siiski suudetud välistada – näiteks, kui on sõnaselgelt ette nähtud, et mingi üksus hõlmatakse NIS2 direktiivi alla, olenemata tema suurusest (nt elutähtsa teenuse osutajad), mis võib kaasa tuua ka mikro- ja väikeettevõtjate lisandumist KütSi kohaldamisalasse.

Eelnõuga tehakse KütS §-s 1 täiendusi, mille tulemusena määratakse selle lõigetes 1¹–1⁵ kindlaks, millised üksused on KütSi kohaldamisalal. Lisaks tekitatakse eelnõuga samasse paragrahvi lõikega 1⁶ ka Vabariigi Valitsuse määruse volitus selleks, et võimaldada vajadusel paindlikumalt lisada uusi üksusi KütSi (hetkel ei ole planeeritud seda määrust kehtestada, vaid see võimalus võiks jääda tulevikuks). Osad eelmainitud lõigetes olevatest üksustest on ka KütSi kehtiva versiooni tulemusel hõlmatud KütSi alla ehk siin toimub selles osas kehtiva õiguse säilitamine.

Eeltoodu tulemusena saab jagada KütSi subjektid kahte gruppi: 1) olemasolevad subjektid ja 2) uued subjektid. Seletuskirjas on eelnõu KütS § 1 lõigete 1², 1³ ja 1⁵ iga konkreetse subjekti määratleva kategooria ehk punkti juures ka Riigi Infosüsteemi Ameti esialgne hinnang, kui palju üksusi vastavale sõnastusele vastab, sh lõikes 1² vastava punkti korral ka, kui paljud neist on hõlmatud suuruse kriteeriumi (vt eelnõu KütS § 1 lõiget 1¹) tõttu KütSi kohaldamisalasse. Neid arvusi siin ei korrata, kuid üldistatult saab kokku võtta, et olemasolevaid subjekte on 3537 ning uusi subjekte on u 2000 ehk kokku on u 5500 subjekti, kellele KütSi nõuded hakkavad kohalduma. Nende arvude puhul tuleb arvestada ka asjaoluga, et ilmselt osa subjekte vastavad mitmele tunnusele: näiteks on tegemist nii keskvalitsuse avaliku halduse üksusega kui ka avaliku teabe seaduse tähenduses andmekogu vastutava töötlejaga või volitatud töötlejaga; või näiteks tegemist on elutähtsa teenuse osutajaga ning samal ajal ka üldkasutatava elektroonilise side võrgu pakkujaga; või tegemist on vee-ettevõtjaga, kuid kes samal ajal tegutseb ka reovee valdkonnas. Samuti tuleb ka arvestada võimalusega, et esialgne analüüs subjektide arvu osas toetub poolikutele algandmetele või eeldustele, mistõttu on ka eespool märgitud, et eelnõu koostajatena ootame tagasisidet, kas esialgsed arvud on õiged või õiges suurusjärgus.

Eeltoodud arvude puhul tuleb arvestada ka asjaoluga, et domeeninimede registreerimise teenuseid osutavatele üksustele (suurusjärgus 10 tk) ei kohaldata kõiki KütSi nõudeid – siin vt eelnõu KütS § 2 punkti 4⁵ selgitusi.

NIS2 direktiivi ettevalmistamisel eraldi analüüsiti ka võrreldes direktiiviga 2016/1148 lisanduvate sektorite ja subjektide lisandumist, mistõttu nende lisandumist siinses seletuskirjas ei

analüüsita.⁵² Võrreldes kehtiva õiguse säilitamise ja NIS2 direktiiviga lisanduvatele üksustele on ainukeseks täiesti uueks subjektiks Riigi Kinnisvara AS (vt eelnõu KÜTS § 1 lg 1⁵ punkti 2 ning selle selgitust) ja Finantsinspeksioon (siin vt ka eelnõu KÜTS § 1 lg 1³ punkti 7 ja § 2 punkti 1² ning nende selgitusi). Sama käsitlust ei saa anda riigi tegevusvaru haldaja ehk Eesti Varude Keskuse osas, kuna NIS2 direktiiv näeb ette, et ühe tema tegevuse osas on vaja määrata subjektiks ka nimetatud ettevõtte (vt eelnõu KÜTS § 1 lg 1⁵ punkti 3 selgitust seletuskirjas).

Eelnõul puudub oluline mõju regionaalarengule ning muud otsesed või kaudsed mõjud. Eelnõuga toimuv KÜTSi subjektide nimekirja täiendamine võib kaasa tuua seletuskirja järgnevates osades kirjeldatud mõjud.

6.1.1. Sotsiaalne, sealhulgas demograafiline mõju

Subjektide ringi laienemine ei tekita ettevõtjale märkimisväärset sotsiaalset mõju.

Eelnõul on positiivne mõju isikutele (füüsilistele ja juriidilistele), kelle andmed asuvad olemasolevate kui ka uute subjektide võrgu- ja infosüsteemides. Muudatus võib mõjutada ka inimeste karjäärivalikuid tegelemaks infotehnoloogia sektoriga, sh suurendab inimeste teadlikkust küberturvalisuse valdkonna kohta.

Ulatus väike, sagedus keskmine, ebasoovitatavate mõjude risk väike.

6.1.2. Mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele

Uute subjektide nimekirja täiendamine omab positiivset mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele, kuna annab selguse, mis sektorite ja valdkondade osas on ette nähtud ühised küberturvalisuse nõuded, mis on samaväärsed teistes Euroopa Liidu liikmesriikides olevate nõuetega.

Eelnõuga luuakse piiriülesed mehhanismid küberintsidentide tõhusamaks lahendamiseks ning suurendatakse riikidevahelist koostööd, mis omab teatavat mõju ka piiriüleselt tegutsevatele ettevõtetele.

Paralleelset mõjutab turvalisus ka Eesti kui e-ühiskonna positiivset kuvandit ning suurendab meie koostööd nii riigi tasandil riigi ja ettevõtete vahel kui ka rahvusvahelisel areenil.

Ulatus keskmine, sagedus väike, ebasoovitatavate mõjude risk väike.

6.1.3. Mõju majandusele

Võrgu- ja infosüsteemide turvalisusel on vahetu mõju majanduskeskkonna toimimisele. Vastus Eesti majanduse väljakutseks peetud suutlikkusele pakkuda kõrgema lisandväärtusega tooteid ja teenuseid seisneb suuresti digilahenduste kasutuselevõtus või uute digitaalsete toodete pakkumises. Oodatav konkurentsieelis realiseerub vaid juhul, kui digitaalsete lahenduste toimepidevus, terviklus ja konfidentsiaalsus on tagatud, sest need määravad otseselt toote või teenuse usaldusväärsuse.

⁵² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=celex%3A52020SC0345>.

Eestis on paljud ettevõtjaid, kelle teenuste toimimine oluliselt sõltub info- ja kommunikatsioonitehnoloogiast ning kes on ka juba praegu planeerinud vahendeid turvameetmete rakendamiseks. Risk, et ettevõtjad ei soovi uute regulatsioonide tingimustes Eestis tegutseda, on väike, sest NIS2 direktiivi vastuvõtmise korral on kõikidel Euroopa Liidu liikmesriikidel kohustus uus regulatsioon jõustada. Küll aga tuleb leida koostöös ettevõtjatega võimalikud parimad lahendused, mis lihtsustaks nende poolsete kohustuste täitmist võimalikult optimaalsel moel.

Uute subjektide lisandumine võib tekitada teatavat halduskoormust ettevõtjatele, kuid nende täpsem sisu on kirjeldatud seletuskirja järgnevates osades, milles tuuakse konkreetne muudatus ja selle mõju välja.

Ulatus keskmine, sagedus väike, ebasoovitatavate mõjude risk väike.

6.1.4. Mõju elu- ja looduskeskkonnale

KüTSi alla hõlmatakse ka mitmeid üksusi, kelle põhitegevus on mitmel moel seotud tegevustega, mis võivad ka elu- ja looduskeskkonda kahjustada või häirida. Seetõttu on eelnõuga lisanduvate subjektide nimekirja täiendamine positiivne, kuna võimaldab valmistuda ette ning ennetada keskkonnavalaseid õnnetusi, mis võivad kaasneda näiteks energeetikasektoris tegutsevate ettevõtete IT-süsteemidesse ebaseadusliku sisenemisega. Selle tulemusena võidakse rivist välja lüüa olulised süsteemid, mis omakorda toovad kaasa energiatootmise vähenemise või täieliku peatumise. KüTSi lisanduvate subjektide laienemine võimaldab vähendada selliste stsenaariumite teket, mis võivad ühiskonna igapäevaelu pärssida. Selliste sündmuste tekkimise võimalus on küll väga väike.

Ülaltoodust tulenevalt otsene mõju loodus- ja elukeskkonnale puudub, kuid siiski peab riskide hindamisel sellega arvestama. Seetõttu pole mõjusid sihtrühmade kaupa eraldi välja toodud.

Ulatus väike, sagedus väike, ebasoovitatavate mõjude risk väike.

6.1.5. Mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele

Põhiline mõju on Riigi Infosüsteemi Ameti tegevusele, kes hakkab lisanduvate subjektide suhtes täitma eelnõuga lisanduvaid ülesandeid, kuid selle muudatuse täpsem sisu on kirjeldatud seletuskirja järgnevates osades, milles tuuakse konkreetne muudatus ja selle mõju välja. Eelnõu aitab ka Riigi Infosüsteemi Ametil saada suurema ja selgema pildi küberturbe tasemest Eestis, kuna eelnõuga lisanduvad uued subjektid. Uute subjektide lisandumine ei oma mõju julgeolekuasutustele, kuna nende puhul ei lisandu uusi subjekte, kelle üle nad peavad järelevalvet teostama.

Ulatus väike, sagedus keskmine, ebasoovitatavate mõjude risk väike.

6.2. Kavandatav muudatus: riskijuhtimismeetmete ehk turvameetmete rakendamise nõue

Muudatuse sisu on seotud NIS2 direktiivi artikliga 21, mis võetakse eelnõus üle KüTS §-ga 7, ennekõike selle lõikesse 2. Tolles NIS2 direktiivi artiklis on kasutatud sõnastust

„küberturvalisuse riskijuhtimismeetmed“, kuid eelnõus ning kehtivas õiguses on selle puhul mõeldud „turvameetmete rakendamise“ nõuet.

Eelnõul puuduvad muud otsesed või kaudsed mõjud, mis on olulised.

6.2.1. Sotsiaalne, sealhulgas demograafiline mõju

Kommenteeritav muudatus ei tekita ettevõtjale märkimisväärset sotsiaalset mõju. KüTSi subjektide vajadus tööturul sobiva kvalifikatsiooniga küberturbe ekspertide järele küberturvalisuse tagamiseks jääb püsima.

Eelnõul on positiivne mõju isikutele (füüsilistele ja juriidilistele), kelle andmed asuvad olemasolevate kui ka uute subjektide võrgu- ja infosüsteemides. Muudatus võib mõjutada ka inimeste karjäärivalikuid tegelemaks infotehnoloogia sektoriga, sh suurendab inimeste teadlikkust küberturvalisuse valdkonna ning küberturvalisuse tagamise olulisuse kohta, kuna üks osa ette nähtud nõuetest on küberturvalisuse koolitused.

IKT areng toob kaasa teenuste parema kättesaadavuse ja kasutusmugavuse. Tehnoloogia suureneva osatähtsusega kaasneb ühiskonna, majanduse ja riigi sõltuvus juba harjumispärastest e-lahendustest ning kinnistub ootus tehnoloogia tõrgeteta toimimisele. Selle tõttu on ka väga oluline kindlustada, et kodanike jaoks oluliste teenuste katkematu toimimine oleks tagatud.

Muudatusel on positiivne mõju ka isikuandmete kaitse tagamisele, kuna suurendab uute subjektide puhul teadmist ja vajadust kaitsta võrgu- ja infosüsteeme, milles on inimeste isikuandmed.

Ulatus väike, sagedus väike, ebasoovitatavate mõjude risk väike.

6.2.2. Mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele

Küberintsidentide ennetamiseks, tõrjumiseks ja lahendamiseks valmisolek on seotud ka riigikaitse ja julgeolekuga. Eesti julgeolekupoliitika alustes on kirjas: „*Eesti ühiskonna turvalisus ja majandusedu sõltuvad digiühiskonna kestlikust arengust. Digipöördes ja tehnoloogilistes valikutes peavad riik ja erasektor võtma arvesse julgeolekukeskkonda ning üleilmseid tehnoloogilisi suundumusi. Digitaalses ruumis peame läbivalt kõigis infosüsteemides, organisatsioonides ja protsessides planeerima küber- ja infoturvet.*“⁵³ Eelnõu mõjutab riigi julgeolekut küberturvalisuse taseme tõusu kaudu, läbi mille tagatakse süsteemide järjepidev võimalikult tõrgeteta toimimine

Muudatus omab positiivset mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele, kuna annab selguse, mis sektorite ja valdkondade osas on ette nähtud ühised küberturvalisuse riskijuhtimise nõuded, mis on samaväärsed teistes Euroopa Liidu liikmesriikides olevate nõuetega.

⁵³ Riigikogu 22.02.2023.a otsus "Eesti julgeolekupoliitika alused" heakskiitmine – <https://dhs.riigikantselei.ee/avalikteave.nsf/documents/NT003B6B36/>, lk 12.

Eelnõuga luuakse piiriülesed mehhanismid küberintsidentide tõhusamaks lahendamiseks ning suurendatakse riikidevahelist koostööd, mis omab teatavat mõju ka piiriüleselt tegutsevatele ettevõtetele.

Paralleelset mõjutab muudatus ka Eesti kui e-ühiskonna ning küberturvalisuse positiivset kuvandit ning suurendab meie koostööd nii riigi tasandil riigi ja ettevõtete vahel kui ka rahvusvahelisel areenil. Välissuhete vaatepunktist aitab muudatus ka säilitada ning arendada Eesti riigi kui küberturvalisuse eestvedaja kuvandit.

Võrgu- ja infosüsteemidega paremal kaitstusel võiks olla teatav mõju kodanike turvatundele, kuna Eesti riik ja ühiskond on sõltuvuses e-lahenduste toimimisest, rahva usaldusest e-teenuste vastu ning vajadusest tagada teenuste küberturvalisuse tase.

Ulatus väike, sagedus väike, ebasoovitatavate mõjude risk väike.

6.2.3. Mõju majandusele

Siinse muudatuse mõju sõltub mitmest asjaolust, sh ka sellest, kas tegemist on kehtiva KütSi kohaldamisalasse kuuluva subjektiga või on tegemist uue subjektiga. Mõlema variandi puhul võib tähtsust omada ka konkreetse subjekti reaalselt vastavust eelnõus olevatele nõuetele, kuid siinses seletuskirjas saab analüüsida ainult seda mõju õigusnormidega ette nähtavate nõuete muudatuste kontekstis.

Kehtiva KütSi kohaldamisalasse kuuluva subjekti puhul ei ole eelnõuga tehtavad muudatused märkimisväärsed, kuna ka eelnõu KütS § 7 lõike 2 selgitustes on analüüsitud, et NIS2 direktiivi artikli 21 lõikes 2 sätestatud küberturvalisuse riskijuhtimismeetmed on samaväärsed nende nõuetega, mida näeb ette Eesti infoturbestandard või selle alternatiiviks olev rahvusvaheline standard ISO/IEC27001.

Küberturvalisusega seotud kulutused võib jaotada peamiselt kaheks liigiks – kulutused, mida tehakse küberturvalisuse tagamiseks organisatsioonis (pädeva personali palkamine, teenuste ja süsteemide kaardistamine, riskianalüüs, meetmete rakendamine), ning kulutused, mida tehakse küberintsidendi tagajärgede likvideerimiseks (lunavara nõuded, andmebaaside taastamine, riistvara väljavahetamine, info- ja võrgusüsteemide uuesti arendamine, teenuse osutamata jätmisega tekkinud kahju kandmine (sh esitatud kahjunõuded ja leppetrahvid jne)).

Alati on võimalik, et küberturvalisuse tagamisele olulisi kulutusi teinud organisatsioon ei suuda vältida kahjulikke küberintsidente ega nendega kaasnevaid kulutusi, ning et küberturvalisuse tagamisele kulutusi mitte teinud organisatsioon ei lange küberintsidendi ohvriks ega kannu ka sellest tulenevaid kulutusi, kuid üldreeglina tähendab küberturvalisuse tagamiseks tehtavate kulutuste suurendamine küberintsidendi juhtumise tõenäosuse vähenemist. Samas näitab Riigi Infosüsteemi Ameti statistika, millega on võimalik tutvuda iga kuu ilmuva „Olukord küberruumis“⁵⁴ väljaande vahendusel, et küberintsidendi ohvriks langemise puhul on küsimus

⁵⁴ <https://www.ria.ee/kuberturvalisus/kuberruumi-analuus-ja-ennetus/olukord-kuberruumis>.

pigem ajas, millal see juhtub, ning milline on toimunud küberintsidendi mõju ulatus. Seega ei saa pidada mõistlikuks lähenemist, et küberturvalisuse tagamiseks jäetakse kulutused tegemata põhjendusel, et loodetavasti KütSi subjekt ei lange küberintsidendi ohvriks.

Kui tegemist on stsenaariumiga, kus uue KütSi subjekti suhtes ei ole ette nähtud küberturvalisuse riskijuhtimismeetmeid, kuid siinse eelnõuga need tekivad, siis nende üksuste puhul võib eelnõuga teatav mõju esineda. Kui arvestada asjaoluga, et eelnõuga küberturvalisuse riskijuhtimismeetmete nõuete sisu on samaväärne Eesti infoturbestandardi nõuetega, siis saab välja tuua paralleeli Eesti infoturbestandardi rakendamisega seotud mõjudest ja tähelepanekutest.

Eelmainitud stsenaariumi puhul tuleb arvestada infoturbe rolli täitvate inimeste ajakuluga Eesti infoturbestandardi ülevõtmiseks vajalike dokumentatsioonide koostamisel. Ajakulu on suurem selles osas, milles dokumentatsioon, sh vajalikud kaardistused, kuuluks esmakordselt koostamisele.

Eelnõu võib kaudselt mõjutada uue KütSi subjekti osutatavate teenuste kvaliteeti, kuivõrd teenuste kaardistamise ja riskipõhine lähenemine aitab üksusel tuvastada tehnoloogilisi mahajäämusi või paremaid arendussuundi. Ühtlasi aitab näiteks Eesti infoturbestandardi rakendamise eelduseks olev selge ülevaade üksuse äriprotsessidest ja nendega seotud teenustest hinnata üksuse toimimiseks vajalike ressursside kasutamist.

Isikutel, kes ei ole eelnevalt turvameetmete rakendamiseks kulutusi teinud, tekib ilmselt lisaressursi vajadus (näiteks personalikulu, IT-süsteemide arendamise kulu, riskianalüüsi koostamise kulu). Majanduslik mõju selles stsenaariumis on igale subjektile väga erinev ning ei oleks analüüsis mõistlikult hinnatav. Turvameetmete rakendamiseks vajalik rahaline kulu sõltub subjekti kasutatavate süsteemide hulgast, keerukusest ning nendele ka eelnevalt rakendatud turvameetmete olemasolust (tulenevalt subjekti vastutustundlikkusest oma IT-lahenduste kasutamisel või muudest seaduslikest nõuetest, näiteks isikuandmete töötlemiseks rakendatud tehnilisi ja korralduslikke meetmeid turvalisuse tagamiseks). Rakendamiseks vajaliku kulu majanduslik mõju subjektile sõltub omakorda selle kulu osakaalust subjekti eelarves, ennekõike IT-lahendustega seotud eelarves.

Selle stsenaariumi korral võib mõnele subjektile tekkida eelnõust tulenevalt oluline majanduslik mõju, kui subjekt kasutab oma tegevuses ulatuslikult keerukaid süsteeme, millele turvameetmeid varasemalt rakendatud ei ole ning mille eelarve ei ole lihtsasti võimeline nende IT-lahenduste toimepidevuse tagamiseks vajalikke ressursse teenindama. Küll aga ei mõjuta see olukord majandusliku mõju hinnangut uute KütSi subjektide mõttes tervikuna, kuivõrd tegemist oleks ühe osaga väga piiratud subjektide ringist.

KütSi subjektist juhtkond ise otsustab, milliseid objekte ja protsesse on tarvis kaitsta. Etalonturbe seab kaitstavad objektid ja protsessid vastavusse etalonturbe kataloogi tüüpmodulitega. Etalonturbe kataloogis leiduvad tüüpmodulid kirjeldavad tüüpilisi ohte ja neile vastavaid, riskianalüüsi põhjal valitud turvameetmeid. Seetõttu on selle sisu üsnagi mahukas, kuid selle rakendamine ei ole võimatu ülesanne. Turvameetmete rakendamine

vähendab infoturbeohtude realiseerumise tõenäosust. Etalonturve võimaldab KüTSi subjektidel taaskasutada infoturbe parimaid praktikaid ning seeläbi kokku hoida infoturbe rakendamisele kuuluvaid vahendeid.

Üks osa Eesti infoturbestandardi rakendamisest on ka Eesti infoturbestandardi vastavusauditi⁵⁵ tegemine iga kolme aasta järel, mis on eelduslikult ühe suurema kulu allikas uutele KüTSi subjektidele. 426 SE seletuskirjas on lk-l 56 mõjude osas võrgu- ja infosüsteemide riskianalüüsi ning Eesti infoturbestandardi auditi osas märgitud järgmist: „KüTSi järgi on kohustus koostada võrgu- ja infosüsteemide riskianalüüs, mille võib turult saada olenevalt ettevõttest 2000–20 000 euro eest. Selliseid analüüse saab ettevõtte teha ka ise, st kohustust tellida neid ei ole, see on üksnes ettevõtte võimalus. Kõik vähemalt kümne töötajaga ja aasta bilansimahuga või aastakäibega üle 2 miljoni euro elutähtsa teenuse osutajad on KüTSi kohaselt kohustatud tellima sisse võrgu- ja infosüsteemide auditi. Tegemist on ainukese kohustusega, mida ettevõtja ei saa ise täita ja mida tuleb tellida sisse. Auditi maksumus jääb 4500–20 000 euro vahemikku. Maksumus oleneb ettevõtte suuruselt ja infosüsteemidest.“ Siinse eelnõu koostamise hetke seisuga ei olnud võimalik kontrollida, kas mainitud maksumuste suurusjärk on jätkuvalt sama või on siin mingeid muudatusi toimunud.

On võimalik, et auditeerimiskulud on majanduslikult koormavamad subjektidele, kelle IKT korraldus on oluliselt väiksema mahuga, kuivõrd ühine lävend ja seega ka minimaalne kulu auditi teenuse läbiviimises tuleneb protseduurist auditi läbiviimisel, kvalifikatsiooninõuetest auditi läbiviijale ning auditi käigus koostatava dokumentatsiooni nõuetest. Seega on majandusliku mõju tasakaalustamiseks KüTS § 7 lõike 5 alusel kehtestatud Vabariigi Valitsuse määruses ka erand mikroettevõtjatele kui ka teatavatele kohaliku omavalitsuse hallatavatele asutustele. Erand on kavandatud konkreetselt auditite läbiviimise kohustuse suhtes, mitte Eesti infoturbestandardi järgimise kohustuse suhtes. Eelnõu üheks lisaks on ka nimetatud Vabariigi Valitsuse määruse muutmise kavand, mille puhul on võimalik tolle määruse avalikul kooskõlastusringil anda tagasisidet, kas ja kuidas tuleks Eesti infoturbestandardi auditi tegemise kohustust või selle vabastust sõnastada.

Täiendavalt toetab Riigi Infosüsteemi Amet Eesti infoturbestandardile üleminekut koolituste läbiviimisega.⁵⁶ Lisaks sellele on Ametil ka kavas teha tehnoloogiline rakendus, mis abistab Eesti infoturbestandardi rakendamist. Sel teemal vt allpool seletuskirja järgmist peatükki.

Siin tuleb ka arvestada asjaoluga, et mõjude ulatus on eelduslikult väiksem, kuivõrd kohustusi uutele KüTSi subjektidele tehniliste ja korralduslike turvameetmete rakendamiseks tuleneb ka mujalt – mis ei pruugi olla küll sõnastatud küberturvalisuse prisma läbi, vaid muul moel. Ennekõike peab sõltumata KüTsis sätestatud kohustustest uus KüTSi subjekt rakendama isikuandmete turvalisuse tagamiseks asjakohaseid tehnilisi ja korralduslikke meetmeid

⁵⁵ Eesti infoturbestandardi ja ISO 27001 alaste teenustega tegelevate ettevõtete loetelu – <https://eisay.ee/e-its-ja-iso-27001-alaste-teenustega-tegelevate-ettevotete-loetelu>.

⁵⁶ <https://eits.ria.ee/et/avalehe-menuue/suendumused>.

isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 32 lõike 1 alusel ning samuti lähtuma selle kohustuse täitmisel riskide analüüsist sama määruse artikli 32 lõike 2 alusel.

Täiendavalt on majandusliku mõju hindamiseks oluline märkida, et isegi kui eelnõust tulenevalt peab subjekt võtma rahalisi kohustusi võrgu- ja infosüsteemide turvalisuse tagamiseks, siis võib nende kulude mõju olla subjektile majanduslikult positiivne. Süsteemide turvalisuse tagamiseks tehtavad kulutused vähendavad nii küberintsidendi tekkimise tõenäosust kui ka tekkinud küberintsidendi kahjulikku majanduslikku mõju. Arvestades küberruumis aina sagedamini esinevaid rünnakuid⁵⁷ ning nende laastavat mõju ohvri süsteemide kasutatavusele, ei oleks õigustatud ka süsteemide turvalisuse tagamiseks tehtavaid kulutusi vaadelda rangelt kahjuliku majandusliku mõjuna.

Teatavate üksuste puhul on siinse muudatusega seotud täpsustused ette nähtud NIS2 direktiivi artikli 21 lõike 5 alusel kehtestatud delegeeritud määruses – viidatud lõige näeb ette, et Euroopa Komisjon peab vastu võtma rakendusaktid, milles „*sätetatakse sama artikli lõikes 2 osutatud meetmete tehnilised ja metoodilised nõuded seoses domeeninimede süsteemi teenuse osutajate, tippdomeeninimede registrite, pilvandmetööstuste osutajate, andmekeskuste osutajate, sisulevivõrgu pakkujate, hallatud teenuse osutajate, [hallatud turbeteenuste osutajate], internetipõhiste kauplemiskohtade, internetipõhiste otsingumootorite ning sotsiaalvõrguteenuse platvormide ja usalduste osutajatega.*“ Seetõttu on Komisjoni rakendusmääruses (EL) 2024/2690⁵⁸ täpsustatud eelmainitud üksuste ja usalduste osutajate suhtes kehtivad küberturvalisuse riskijuhtimismeetmete täpsustavad nõudeid ehk nende üksuste puhul ei ilmne mõju siinsest eelnõust, vaid tollest rakendusmäärusest. Seetõttu ei ole võimalik tolle rakendusmäärusega seotud mõjusid siinse eelnõuga analüüsida.

Eelnõu kehtestamise eesmärk on selgema raamistiku kaudu edendada võrgu- infosüsteemide turvalisust. Sellel on vahetu mõju majanduskeskkonna toimimisele, kuivõrd Eesti konkurentsieelis digilahenduste kasutuselevõtt ja arendamises on tugevalt seotud nende digitaalsete lahenduste ja sealse andmetöötlemise toimepidevuse, tervikluse ning konfidentsiaalsuse tagamisega. Samuti mõjutab eelnõu kodanikke digitaalseid teenuseid rohkem usaldama, tagades seega ka nende toimimise jätkusuutlikkuse suureneva kasutamise kaudu. Kodanike halduskoormust eelnõu ei mõjuta.

Muudatusel on eelduslikult ka mõju majanduskeskkonnale ja seeläbi ka ettevõtlusele, kuna ta tekitab teatava nõudluse küberturvalisuse tagamise valdkonnas pakutavate teenuste suhtes. See omakorda võib suurendada ka ettevõtete arvu või olemasolevate ettevõtete osutatavate teenuste arvu – näiteks võib tekitada uusi konsultatsioonide, auditeerimise või koolitamise teenuse pakkujaid või teenuseid. Kommenteeritava muudatuse mõju ettevõtluse toimimisele eelmainitud vaatenurga tõttu on keeruline hinnata, kuna ei ole teada, kui palju uusi ettevõtteid võidakse nende

⁵⁷ Riigi Infosüsteemi Ameti ööpäeva ülevaade Eesti küberruumi kohta – <https://www.ria.ee/et/kuberturvalisus/olukord-kuberruumis/ooapaeva-ulevaated.html>.

⁵⁸ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/ALL/?uri=CELEX:32024R2690&qid=1732094006135>.

teenuste pakkumiseks luua või kui palju olemasolevad ettevõtted võivad täiendada enda pakutavate teenuste nimekirja.

Eelnõu eesmärk on tekitada kommenteeritava muudatusega nõuded ennekõike keskmise suurusega ning suurematele organisatsioonidele, kuid siin ei ole võimalik välistada, et eelnõuga tekivad vastavad kohustused ka mikro- või väikestele ettevõtjatele. Seetõttu on ka eelnõuga ette nähtud, et nõuete täitmiseks on üleminekuaeg – vt siin seletuskirja lisaks oleva KüTS § 7 lõike 5 alusel kehtestatud Vabariigi Valitsuse määruse muutmise määruse kavandit.

Suurenev kasu avaliku sektori kui ka erasektori e-teenustest on võimalik vaid juhul, kui digitaalsete lahenduste toimepidevus, terviklus ja konfidentsiaalsus on tagatud, sest need määravad otseselt e-teenuste usaldusvääruse. E-teenuste toimimine on lineaarselt sõltuv nende turvakindlusest (nii tegelikust kui tajutavast), mis vahetult mõjutab inimeste usaldust teenuste vastu. Kodanike halduskoormust eelnõu ei mõjuta, kuid teatav kaudne mõju on suurenenud turvalisus e-teenustes ning nende pideva toimimise parem tagamine aitab kokku hoida riigiga või erasektori ettevõttega suhtlemiseks kuluvat aega.

Ulatus keskmine, sagedus keskmine, ebasoovitavate mõjude risk väike.

6.2.4. Mõju elu- ja looduskeskkonnale

Eelnõu ei avalda otsest mõju elu- ja looduskeskkonnale. Kaudselt võib eelnõu positiivset mõju elu- ja looduskeskkonnale aga avaldada läbi vastupanuvõimekuse suurendamise küberrünnakute suhtes, mis saaksid põhjustada elukeskkonnale või looduskeskkonnale kahjulikke tagajärgi (nt veepuhastusprotsessi sekkumine ja kasutatavate kemikaalide koguste muutmine).

Ulatus väike, sagedus väike, ebasoovitavate mõjude risk väike.

6.2.5. Mõju regionaalarengule

Muudatuste mõju regionaalarengule on väike ja pigem kaudne, seetõttu ei ole mõju sihtrühmade lõikes eraldi analüüsitud. Erasektori poolt pakutavate teenuste kättesaadavus, mis tagatakse täiendavate turvameetmete kaudu, aitab kaasa ühiskonna toimimisele igas Eesti piirkonnas. Piirkondlik koostöö IT-turvalisust tagavate ettevõtetega võib suurened, samuti võivad teoreetiliselt mõned töökohad juurde tekkida nii suurlinnadesse kui ka väiksematesse piirkondadesse, kuid mõju ei ole kindlasti märkimisväärne.

Ulatus väike, sagedus väike, ebasoovitavate mõjude risk väike.

6.2.6. Mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele

Siinse muudatuse mõju sõltub mitmest asjaolust, sh ka sellest, kas tegemist on kehtiva KüTSi kohaldamisalasse kuuluva subjektiga või on tegemist uue subjektiga. Avalik sektor on juba praegu kehtiva KüTSi kohaldamisalal, mistõttu eelnõuga tehtavad muudatused ei oma niivõrd suurt mõju neile. Siin võib tähtsust omada ka konkreetse subjekti reaalne vastavus eelnõus olevatele nõuetele, kuid siinses seletuskirjas saab analüüsida ainult seda mõju õigusnormidega ette nähtavate nõuete muudatuste kontekstis.

Kehtiva KÜTSi kohaldamisalasse kuuluva subjekti puhul ei ole eelnõuga tehtavad muudatused märkimisväärsed, kuna ka eelnõu KÜTS § 7 lõike 2 selgitustes on analüüsitud, et NIS2 direktiivi artikli 21 lõikes 2 sätestatud küberturvalisuse riskijuhtimismeetmed on samaväärsed nende nõuetega, mida näeb ette Eesti infoturbestandard või rahvusvaheline standard ISO/IEC27001. Seetõttu ei too kommenteeritav muudatus kaasa üldreeglina suurt mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele. Kommenteeritav muudatus ei too kaasa muudatusi, mille rakendamine vajaks asutuse töökorralduse või selles osas töökoormuse olulist suurendamist.

Kehtestatavate küberturvalisuse riskijuhtimismeetmete nõuded omavad mõju järelevalveasutustest Riigi Infosüsteemi Ametile, kuna lisanduvad uued KÜTSi subjektid, keda saab nõustada ning kelle suhtes teostatakse järelevalvet. See omakorda tekitab vajaduse täiendava personali järele, millega omakorda kaasnevad täiendavad kulud. Eelnõu aitab ka Riigi Infosüsteemi Ametil saada suurema ja selgema pildi küberturbe tasemest Eestis, kuna eelnõuga lisanduvad uued subjektid. Julgeolekuasutusest järelevalveasutusele oluline mõju puudub, kuna eelnõu tehtav muudatuse põhisisu on nende puhul olemas kehtivas õiguses ning siin sisulisi täiendusi või muudatusi ei ilmne.

Ulatus keskmine, sagedus keskmine, ebasoovitavate mõjude risk väike.

6.3. Kavandatav muudatus: küberintsidentidest teavitamise nõue

Muudatuse sisu on seotud NIS2 direktiivi artikliga 23, mis võetakse eelnõus üle KÜTS §-desse 8 ja 12 – need sätted reguleerivad vastavalt kohustuslikku teavitamist ning Riigi Infosüsteemi Ameti tegevused ja volitused teavituste menetlemisel. Samas on kaudselt siinse muudatusega seotud ka NIS2 direktiivi artikkel 30, mis on seotud küberintsidentidest vabatahtliku teavitamisega – too artikkel võetakse üle eelnõus KÜTS §-ga 8¹.

Eelmainitud muudatusega täpsustatakse kehtivaid nõudeid, kuid täpsustatakse, et mis etapil millist infot ning mis aja jooksul tuleb esitada. Üldreegel on jätkuvalt sama ning seda ei muudeta – olulise mõjuga küberintsidendist või muust samaväärsest küberintsidendist tuleb teavitada hiljemalt 24 tundi pärast küberintsidendist teada saamist. Eelnõuga täpsustataksegi, et mis teavet tuleb esitada küberintsidendi kohta ning mis tähtjaks tuleb esitada küberintsidendi lahendamise lõppraport (kehtivas õiguses ei ole see kindlaks määratud, kuid NIS2 direktiiv sätestab siin konkreetsema tähtaja).

Eelnõuga tehtava muudatuse mõju saab olla ennekõike nendele üksustele, kes lisanduvad KÜTSi, kui neile kehtiv õigus (sh muu valdkondlik õigusakt) ei tekita sarnast teavituskohustust. Kehtiva KÜTSi subjektidele kohalduvad juba praegu sarnased nõuded nagu eelnõu ette näeb – seetõttu nende puhul eelnõuga tekkiv mõju pole niivõrd oluline.

Lisaks kommenteeritavale muudatustele tuleb arvestada ka asjaoluga, et sarnane nõue on ka isikuandmete kaitse valdkonnas, mistõttu ei ole tegemist oma olemuselt uue nõudega KÜTSi uutele subjektidele.⁵⁹

Eelnõul puudub oluline mõju regionaalarengule ning muud otsesed või kaudsed mõjud.

6.3.1. Sotsiaalne, sealhulgas demograafiline mõju

Küberintsidendist teavitamise nõude täpsustamine ei tekita ettevõtjale sotsiaalset mõju.

Kuna eelnõu tulemusena suureneb KÜTSi subjektide arv, siis seeläbi suureneb ka nende organisatsioonide arv, kes peavad olulise mõjuga küberintsidendist teavitama Riigi Infosüsteemi Ametit. See võimaldab aegsasti ja kiiresti tegeleda teavitatud küberintsidendi lahendamise. Seeläbi võib tekkida KÜTSi subjektidel ka vajadus teavitada ka isikut, keda olulise mõjuga küberintsident või oluline küberoht võib mõjutada; või avalikkust, kui mõjutatud isikuid ei ole võimalik eraldi teavitada. Teavituses annab KÜTSi subjekt võimalusel teada olulisest küberohust ja meetmetest või parandusmeetmetest, mida mõjutatud isik saab olulisele küberohule reageerimiseks võtta (vt eelnõu KÜTS § 8 lõiget 5). Seeläbi suureneb ka inimeste teadlikkus küberohtudest ning nende võimalikest maandamise või parandamise meetmetest – seda ka seetõttu, et sageli on küberintsendid seotud isikuandmetega (nt toimub isikuandmete teatavaks saamine selleks õigustamata isikule). Seetõttu on eelnõul kaudne positiivne sotsiaalne mõju.

Ulatus keskmine, sagedus väike, ebasoovitavate mõjude risk väike.

6.3.2. Mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele

Muudatusel on positiivne mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele, kuna küberintsidentidest teavitamine võimaldab tekkinud või tekkivate probleemidega kiiremini tegeleda nii riigisiselt kui ka koostöös teiste riikidega. Eelnõuga tõhustatakse olemasolevaid piiriüleseid mehhanisme, et piiriüleseid küberintsidente lahendada ning suurendatakse riikidevahelist koostööd, mis omab teatavat mõju ka piiriülesele tegutsevatele ettevõtetele.

Küberintsidentide teavitused võimaldavad kindlaks teha ka küberohtudega seotud laiemat seisust, kuna küberohust võib välja kasvada olulise mõjuga küberintsident. Seetõttu on vajalik teavitada küberintsidentidest, eriti veel olulise mõjuga küberintsidentidest.

Muudatuse kaudseks mõjuks on ka Eesti kui e-ühiskonna positiivse kuvandi edendamine ning suurendab meie koostööd nii riigi tasandil riigi ja ettevõtete vahel kui ka rahvusvahelisel areenil.

Ulatus väike, sagedus keskmine, ebasoovitavate mõjude risk väike.

6.3.3. Mõju majandusele

⁵⁹ Vt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2016/679, mis käsitleb füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta, artiklit 33 ja isikuandmete kaitse seaduse § 44.

Muudatusel on positiivne mõju, kuna suureneb uute KütSi subjektide teadlikkus vajadusest tegeleda küberintsidentide lahendamiselega. Seeläbi on vajalik aru saada, mis on üldse küberintsident ning mida tuleb teha, kui selline sündmus aset leiab ehk see aitab ka läbi mõelda ning õppuste tegemise korral ka läbi harjutada kriisis tegutsemist, konkreetsemalt küberintsidendi lahendamise vaatenurgast.

Muudatuse tulemusena suureneb Riigi Infosüsteemi Ameti ja KütSi uue subjekti vahelise suhtluse regulaarsus, kui see subjekt pole ise küberintsidentidest vabatahtlikult Ametit teavitanud. Selle koormuse määra on keeruline analüüsida, kuna see sõltub omakorda sellest, mis on KütSi uute subjektide küberturvalisuse riskijuhtimismeetmete rakendamise tase.

Kuna eelnõuga muutub KütSi subjektide ring suuremaks, siis see võimaldab saada ka laiema pildi ette nendest ohtudest ja probleemidest, mis KütSi subjektide küberturvalisuse tagamisel esinevad, kuna samad probleemid või küberintsidendid võivad esineda ka muudes valdkondades kui (olulise mõjuga) küberintsidendi teavitaja.

Kui olulise mõjuga küberintsidendist teavitatakse Riigi Infosüsteemi Ametit, siis on Ametil võimalik aegsasti reageerida teavitusele ning anda võimalusel ka vastuse, mis sisaldab esialgset tagasisidet olulise mõjuga küberintsidendile ja teavituse esitanud üksuse taotluse korral ka suuniseid olulise mõjuga küberintsidendi lahendamise meetmete kohta. See võimaldab kiiremini lahendada probleemset küberintsidenti. Lisaks sellele on ka Ametil võimalik edastada ka küberintsidendi ennetamiseks ja lahendamiseks ohuteateid, mis võimaldavad rakendada küberintsidendi mõju vältivaid või vähendavaid abinõusid (vt kehtiva KütS § 12 lõiget 3). Eeltoodu aitab saada Ametil ka paremat ülevaadet küberturvalisuse tagamise seisust Eestis.

Koosmõjus eespool mainitud muudatusega (küberturvalisuse riskijuhtimismeetmete rakendamine) on siinsel muudatusel eelduslikult ka positiivne mõju KütSi uuele subjektile. Küberintsidendid on ebaregulaarsed sündmused, mille põhjustajaks on enamasti pahatahtlikud kolmandad isikud, seega ei ole ka otseselt ennustatav, kui palju konkreetne teenuse osutaja küberturvalisuse meetmete rakendamisest majanduslikult võidab või kaotab. Arvestades küberruumis aina sagedamini esinevaid rünnakuid⁶⁰ ning nende laastavat mõju ohvri süsteemide kasutatavusele, ei oleks õigustatud ka süsteemide turvalisuse tagamiseks tehtavaid kulutusi vaadelda rangelt kahjuliku majandusliku mõjuna. Samas on positiivne see, kui KütSi uued subjektid on aegsasti läbi mõelnud tegevused küberintsidendi lahendamiseks ning kui tegeletakse ka tegevustega, mis võimaldavad vähendada küberintsidendi esinemise tõenäosust.

Muudatusel on eelduslikult ka mõju majanduskeskkonnale ja seeläbi ka ettevõtlikele, kuna ta tekitab teatava nõudluse küberturvalisuse tagamise valdkonnas pakutavate teenuste suhtes – konkreetsemalt küberintsidendi halduse ja lahendamise kontekstis. See omakorda võib suurendada ka ettevõtete arvu või olemasolevate ettevõtete osutatavate teenuste arvu – näiteks võib tekitada uusi konsultatsioonide, küberintsidendi lahendamise seotud või küberintsidentide

⁶⁰ Riigi Infosüsteemi Ameti ööpäeva ülevaade Eesti küberruumi kohta – <https://www.ria.ee/et/kuberturvalisus/olukord-kuberruumis/ooapaeva-ulevaated.html>.

ennetusele suunatud koolitamise teenuse pakkujaid või eelmainitute seotud teenuseid. Kommenteeritava muudatuse mõju ettevõttele toimimisele eelmainitud vaatenurga tõttu on keeruline hinnata, kuna ei ole teada, kui palju uusi ettevõtteid võidakse nende teenuste pakkumiseks luua või kui palju olemasolevad ettevõtted võivad täiendada enda pakutavate teenuste nimekirja.

Ulatus keskmine, sagedus väike, ebasoovitavate mõjude risk väike.

6.3.4. Mõju elu- ja looduskeskkonnale

Eelnõu ei avalda otsest mõju elu- ja looduskeskkonnale. Kaudselt võib eelnõu positiivset mõju elu- ja looduskeskkonnale aga avaldada läbi vastupanuvõimekuse suurendamise küberrünnakute suhtes, mis saaksid põhjustada elukeskkonnale või looduskeskkonnale kahjulikke tagajärgi (nt veepuhastusprotsessi sekkumine ja kasutatavate kemikaalide koguste muutmine; või kemikaalide tootmisega seotud protsessidesse sekkumise korral). Nende võimalike kahjulike tagajärgede tekkimise võimalust vähendab küberrünnakust ning selle põhjustatud küberintsidendist teada saamine, mistõttu on küberintsidendist teavitamise nõude täpsustamisel positiivne mõju. Eelmainitud sündmused oleksid siis eelduslikult käsitletava kui olulise mõjuga küberintsendid, millest teavitamise korral Riigi Infosüsteemi Ametile on Ametil võimalik aegsasti reageerida teavitusele ning anda võimalusel ka vastuse, mis sisaldab esialgset tagasisidet olulise mõjuga küberintsidendile ja teavituse esitanud üksuse taotluse korral ka suuniseid olulise mõjuga küberintsidendi lahendamise meetmete kohta.

Ulatus väike, sagedus väike, ebasoovitavate mõjude risk väike.

6.3.5. Mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele

Muudatusel pole otsest mõju KÜTSi praegustest subjektidest riigiasutustele ja kohaliku omavalitsuse korraldusele, kuna eelnõu ei muuda nende puhul kehtivat õigust niivõrd oluliselt.

Teatav mõju on ennekõike Riigi Infosüsteemi Ametile kui järelevalveasutusele – seda ennekõike seetõttu, et eelnõuga suureneb KÜTSi subjektide arv ning seeläbi ka tegevused, mis on seotud nende edastatud küberintsidentide lahendamiseiga. Seda enam, et NIS2 direktiiv näeb ette ja eelnõuga sätestatakse KÜTSis, et Amet annab olulise mõjuga küberintsidendi teavituse saamisel võimaluse korral 24 tunni jooksul teavitanud teenuse osutajale vastuse, mis sisaldab esialgset tagasisidet olulise mõjuga küberintsidendile ja teavitanud üksuse taotluse korral ka suuniseid olulise mõjuga küberintsidendi lahendamise meetmete kohta.

Juba praegu on Riigi Infosüsteemi Ametil olemas enda kodulehel ja eraldi portaalis info, mil moel on võimalik küberintsidendist teavitada.⁶¹ Seetõttu ei ole muudatusel eelduslikult otseseid mõjusid IT-arenduse kontekstis. Eelnõu koostajad märgivad täiendavalt, et riik analüüsib, kas erinevatest õigusaktidest, kuid sarnase tegumoega teavitusi (näiteks küberintsidendist teavitamine ja isikuandmete kaitse rikkumisest teavitamine) saaks teha ühe kanali ehk ühe akna meetodil.

⁶¹ Vastavalt <https://ria.ee/kuberturvalisus/kuberintsidentide-kasitlemine-cert-ee/kuberintsidendist-teavitamine> ja <https://raport.cert.ee/>.

Sellega seotud võimalikud kulutused ja IT-arendused selguvad vastava analüüsi käigus. Siin on ka asjakohane NIS2 direktiivi põhjenduspunkt 106:

„(106) [NIS2 direktiivi] alusel nõutava teabe esitamise lihtsustamiseks ja üksuste halduskoormuse vähendamiseks peaksid liikmesriigid asjakohase teabe esitamiseks ette nägema tehnilised vahendid, nagu ühtne kontaktpunkt, automatiseeritud süsteemid, veebipõhised vormid, kasutajasõbralikud liidesed, teatevormid, spetsiaalsed platvormid, mida üksused saavad kasutada, olenemata sellest, kas nad kuuluvad [NIS2 direktiivi] kohaldamisalasse. [NIS2 direktiivi] rakendamist toetavad liidu rahalised vahendid, eelkõige Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/694 loodud programmi „Digitaalne Euroopa“ raames, võiksid hõlmata toetust ühtsetele kontaktpunktidele. Üksused on sageli ka olukorras, kus konkreetsest intsidendist tuleb eri õigusaktides sätestatud teatamiskohustuse tõttu teavitada eri asutusi. Sellised olukorrad tekitavad lisakoormust ning võivad põhjustada kõnealuste teadete vormi ja menetluskorraga seoses ebakindlust. Kui luuakse ühtne kontaktpunkt, julgustatakse liikmesriike kasutama seda ühtset kontaktpunkti ka selleks, et teatada turvaintsidentidest, millest teatamist nõutakse muude liidu õigusaktide, näiteks määruse (EL) 2016/679 ja direktiivi 2002/58/EÜ kohaselt. Sellise ühtse kontaktpunkti kasutamine turvaintsidentidest teatamiseks määruse (EL) 2016/679 ja direktiivi 2002/58/EÜ alusel ei tohiks mõjutada määruse (EL) 2016/679 ja direktiivi 2002/58/EÜ sätete, eelkõige nendes osutatud asutuste sõltumatust käsitlevate sätete kohaldamist. ENISA peaks koostöös koostöörühmaga töötama suunistes välja ühised teatevormid, et lihtsustada ja ühtlustada liidu õiguse alusel teabe esitamist ning vähendada teavitavate üksuste halduskoormust.“

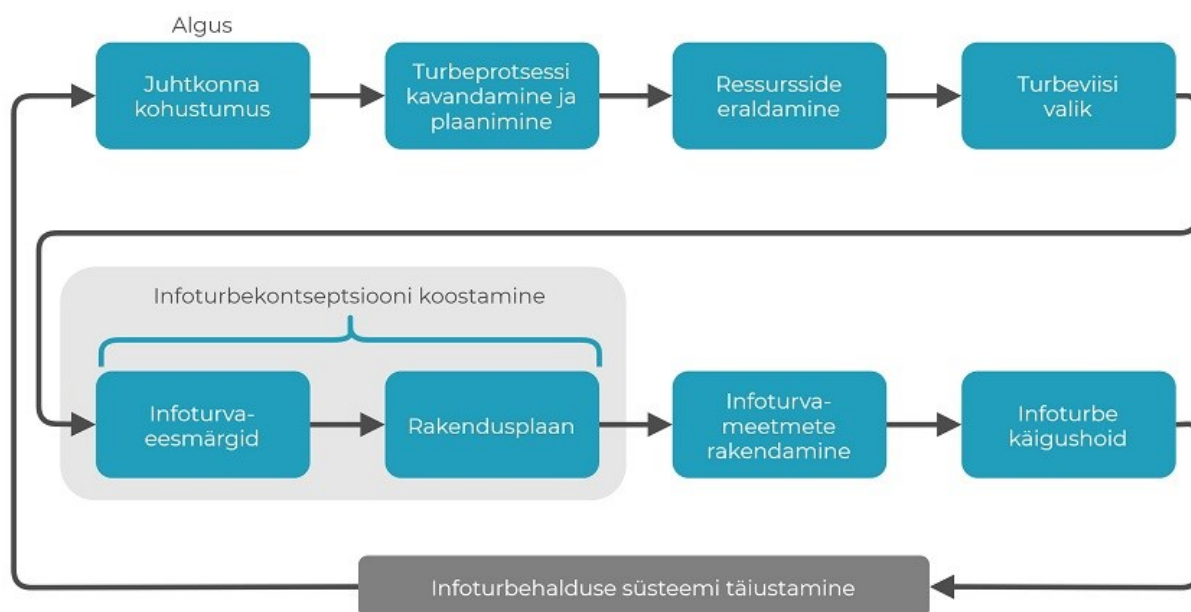
Ulatus väike, sagedus keskmine, ebasoovitavate mõjude risk väike.

6.4. Kavandatav muudatus: teenuse osutaja juhtorgani kohustused

Muudatuse sisu on NIS2 direktiivi artiklis 20, mis võetakse üle eelnõu KüTS §-ga 6¹. Nende kohustuste põhiolemus on seotud organisatsiooni juhtorgani tasandil suurema ja selgema rolli võtmist küberturvalisuse tagamisega tegelemisel.

Siinne muudatus (osas, mis on seotud turvameetmete heaks kiitmise, nende rakendamise jälgimine ja vastutamine) mõjutab ennekõike KüTSi uusi subjekte, kuna eelnõu KüTS §-s 6¹ lõikes 1 sätestatud nõuded on samaväärsed, mis on ette nähtud Eesti infoturbestandardi osaks oleva infoturbe halduse süsteemi⁶² protsessiga – selle sammud on tolle dokumendi peatükis 4.1. oleva joonis nr 1 kohaselt (siinses seletuskirjas joonis nr 2):

⁶² Infoturbe halduse süsteem (ingl *Information Security Management System*, ISMS) on organisatsiooni juhtimise osa, mis tegeleb infoturbe rajamise, evitamise, käigushoiu ja pideva täiustamisega. Allikas: <https://eits.ria.ee/et/versioon/2023/eits-poohidokumendid/eits-noouded-infoturbe-halduse-suesteemile>, peatükk 4.1.

Joonis 2. Infoturbe halduse süsteemi käivitamise ja uuendamise tegevused.

Kehtiva KÜTSi subjektide puhul on juhtorgani liikmetel sama nõue juba olemas seetõttu, et neile kohaldub kas Eesti infoturbestandard või selle alternatiiviks olev rahvusvaheline standard ISO/IEC 27001. Valitsusasutuste (kes on ka kehtiva õiguse kohaselt KÜTSi subjektid) puhul on samalaadne nõue ka Vabariigi Valitsuse 15.03.2012 määruse nr 26 „Infoturbe juhtimise süsteem“ §-st 3.

Lisaks infoturbe halduse süsteemi kui protsessi tagamisele on kommenteeritava muudatuse mõju seotud ka juhtorgani liikme enda koolitamisega ehk ta peab saama ja käima regulaarselt vastavatel koolitustel. Samuti peab juhtorgan tagama, et tema töötajad ja ametnikud saavad ka sarnaseid koolitusi. Koolituste sisu ehk siis ootused, mida vastav koolitus peaks sisaldama, on kirjeldatud eelnõu KÜTS §-s 6¹, mida siin üle ei korrata.

Kommenteeritav muudatus omab teatavat mõju sotsiaalsest vaatenurgast, sh töösuhete kontekstis, kuid samuti ka omab mõju kõigile KÜTSi subjektidele. Kaudselt on seeläbi ka mõju riigi julgeolekule. Eeltoodud mõjud on positiivse loomuga.

KÜTSi uute subjektide puhul on juhtorgani liikme poolse infoturbe halduse süsteemi kui protsessi tagamisega seotud ülesanded positiivse mõjuga, kuna annab juhtorgani liikmele parema selguse, milliseid varasid (näiteks infosüsteeme, andmeid, intellektuaalomandit ja muid ärisaladusi jne) kaitstakse. Seeläbi saab KÜTSi subjekt ka soovi korral planeerida ja arendada uusi teenuseid, mis olemasolevate äriprotsesside ja teenuste kaardistamise tulemusena ilmnevad. Samuti ei ole välistatud, et selle tulemusena leitakse ka optimeerimise võimalusi, mis võib subjekti kulusid vähendada. Kuna lisanduvad KÜTSi subjektid on erineva profiili ja tegevusalaga, siis ei ole siinses analüüsis võimalik ega mõistlik analüüsida eri valdkondade võimalikke kokkuhoiuga seotud mõjusid, kuna uued subjektid on oma tegevusalade mõttes erinevad.

Koolituste osas tagatakse muudatusega, et ühiskonnas tõuseb teadlikkus küberturvalisuse valdkonnast ning selle tagamise vajadustest. Seeläbi suureneb ka inimeste teadlikkus küberohtudest ning nende võimalikest maandamise või parandamise meetmetest kui ka nende nendega tegelemise vajadustest. Seeläbi suureneb ka inimeste teadlikkus isikuandmete kaitse valdkonna osas, kuna teatavad küberohud on seotud isikuandmete ning nende kaitsmisega. Kuna kommenteeritav muudatus on seotud juhtorganile esitatavate kohustustega, siis üks neist kohustustest on ka tema teenistujate suhtes (tagada neile kübervaldkonnaga seotud koolituste tegemist), mis tähendab ka organisatsiooni enda edasi arendamist, kuna suureneb teadlikkus kübervaldkonnast.

Muudatusel on eelduslikult ka mõju majanduskeskkonnale ja seeläbi ka ettevõttele, kuna ta tekitab teatava nõudluse küberturvalisuse tagamise valdkonnas pakutavate konsultatsioonide ning koolituste kui teenuste suhtes. See omakorda võib suurendada ka ettevõtete arvu või olemasolevate ettevõtete osutatavate teenuste arvu nende teenuste kontekstis. Kommenteeritava muudatuse mõju ettevõttele toimimisele eelmainitud vaatenurga tõttu on keeruline hinnata, kuna ei ole teada, kui palju uusi ettevõtteid võidakse koolitusteenuste pakkumiseks luua või kui palju olemasolevad ettevõtted võivad täiendada enda pakutavate koolitusteenuseid. Samalaadne positiivne mõju võib ilmned ka haridussektoris, kui mõni õppeasutus soovib pakkuda vastavaid koolitusi juhtorgani liikmetele kui ka KüTSi subjekti ametnikele ja töötajatele.

Kaudne mõju on seotud riigi julgeoleku vaatenurgast, kuna mida teadlikumaks muutuvad inimeste ja tööandjate teadlikkus küberturvalisuse tagamise vajadustest ning seotud teemadest, seda rohkem on hoitud ja tagatud ühiskonna toimimine. See omakorda aitab ka tagada seda, mis on ette nähtud Eesti julgeolekupoliitika alustes (vt seletuskirja punkti 6.2.2.).

Eesti infoturbestandardi osas on juba praegu olemas vastavad suunised ja juhendid asjakohases portaalis – vt <https://eits.ria.ee/et/avalehe-menuue/koolitusvideod>, <https://eits.ria.ee/et/avalehe-menuue/juhendid>, <https://eits.ria.ee/et/avalehe-menuue/kogukond> ja <https://eits.ria.ee/et/avalehe-menuue/suendmused>. Asjakohased veebikoolitused on leitavad ka Digiriigi Akadeemiast, turvalisuse saki all: <https://digiriigiakadeemia.ee/>, kuhu on peatselt lisandumas ka koolitusmaterjal, mida saaks kasutada ka kommenteeritava muudatuse ehk koolituse nõude täitmiseks.

Muudatusel puudub oluline mõju elu- ja looduskeskkonnale, regionaalarengule kui ka muud otsesed või kaudsed mõjud.

Ulatus keskmine, sagedus keskmine, ebasoovitavate mõjude risk väike.

6.5. Kavandatav muudatus: järelevalveasutuse teavitamine üksuse andmetest

Kommenteeritav muudatus on seotud NIS2 direktiivi artikli 3 lõike 4 ja artikli 27 lõike 2 täitmisega, mis võetakse üle vastavalt eelnõu KüTS § 3 lõikega 3¹ ja § 4 lõikega 1.

Kohustuse sisu on seotud halduskoormusega KüTSi subjekti ja Riigi Infosüsteemi Ameti vahel. Inimestele siin halduskoormust ei kaasne.

Selle mõlema kohustuse sisu on samalaadne – KÜTSi subjekt (nii praegune kui ka uus subjekt) annavad Riigi Infosüsteemi Ametile teada enda kohta käivatest teatavatest andmetest. Eelnõu koostamise hetkel ei ole analüüsitud, kas seda teavitust on võimalik teha ka mõne IT-lahendust kasutades, mis lähtuks andmete ühekordse küsimise põhimõttest ning riigi andmekogudes olevate andmete taaskasutamisest – kuid seda võimalust on võimalik edaspidi analüüsida. Seda enam, et tegemist ei ole nõ ühekordse kohustusega, vaid kui mingites andmetes on toimunud muudatusi, siis tuleb nendest ka Ametit ettenähtud tähtjaks teavitada. Tolle tähtja pikkus sõltub sellest, kas tegemist on digitaalse teenuse osutaja, teenuse osutaja ja domeeninimede registreerimise teenuseid osutava üksusega. Eelduslikult nendes andmetes niivõrd tihti muudatusi ei tehta, mistõttu tegemist ei ole kohustusega, mida tuleb liiga tihti täita.

Muudes valdkondades sinne muudatus olulist mõju ei avalda, mistõttu pole mõjusid sihtrühmade kaupa eraldi välja toodud.

Ulatus väike, sagedus väike, ebasoovitavate mõjude risk väike.

6.6. Kavandatav muudatus: pädevate asutuste ja ülesannete määratlemine

NIS2 direktiivi mitmed artiklid näevad ette erinevate asutuste ja neile seotud ülesannete määratlemisega, mis võetakse üle eelnõu KÜTS §-s 5 tehtavate täiendustega. NIS2 direktiivi artikkel 19 (vastastikune hindamine) ei täpsusta lõplikult, et kes valitsusasutuste mõttes peab teatavaid ülesandeid täitma, mistõttu on eelnõuga tekitatud KÜTS § 17⁶. Delegeeritud määruse 2024/1366 artikli 4 lõige 1 näeb ka vajadust täpsustada pädevat asutust siseriiklikul tasandil, mistõttu see võetakse üle eelnõu KÜTS §-ga 5².

Eelnõu KÜTS §-s 5 määratletakse erinevaid ülesandeid ja volitusi Vabariigi Valitsusele, Justiits- ja Digiministeriumile, julgeolekuasutustele ning Riigi Infosüsteemi Ametile, sh viimase osaks olevale küberturbe intsidentide lahendamise üksusele. Eelnõu KÜTS § 5 lõikes 2 on selgitatud, miks on vajalik tolles paragrahvis olevate ülesannete sisu (millega näiteks eelmainitud valitsusasutused juba tegelevad) eraldi sätestada. Seetõttu seda siin ei korrata.

Siinse muudatuse mõju on ennekõike riigiasutuste korraldusele. Muudes valdkondades sinne muudatus olulist mõju ei avalda, mistõttu pole mõjusid sihtrühmade kaupa eraldi välja toodud.

Vabariigi Valitsusele antav ülesanne (küberturvalisuse strateegia vastu võtmine) ei ole olulise mõjuga ülesanne, kuna sellega seotud põhitöö ehk koordineerimise ülesanne on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumil, sh alates 01.01.2025. a on vastav ülesanne Justiits- ja Digiministeriumil. Küberturvalisuse strateegia lõplik vastu võtmine on praktikas toimunud digihiskonna arengukava osana, mille muutmine on eelnõu kirjutamise hetkel pooleli.

Mitmed eelnõuga sätestatavad ülesanded on ka sellised, mida Riigi Infosüsteemi Amet kui ka Justiits- ja Digiministerium tegelevad praegugi (viimase puhul sinna Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumist minev riikliku küberturvalisuse osakond) kehtiva õiguse kohaselt. Seetõttu ei ole vajalik nende ülesannete seotud mõjusid analüüsida. Teatavad mõjud võivad Riigi Infosüsteemi Ametile kaasneda lisanduvate KÜTSi subjektide tõttu, kuid see on seotud olemasolevate ülesannete suuremas mahus täitmisega, mitte uute ülesannetega. Ehk see

mõju on seotud ennekõike lisanduvate KüTSi subjektide vaatenurgast, keda saab näiteks nõustada ning kelle suhtes teostatakse järelevalvet. See omakorda tekitab vajaduse täiendava personali järele, millega omakorda kaasnevad täiendavad kulud.

Vastastikuse hindamisega seotud ülesanded ja nende teostamise maht sõltub ennekõike asjaolust, kas Eesti soovib üldse osaleda NIS2 direktiiviga ette nähtud vastastikuses hindamises. Seetõttu ei ole ka eeldatavasti siin olulist mõju Justiits- ja Digiministeeriumile kui ka Riigi Infosüsteemi Ametile ega muudele küberturvalisuse valdkonna ekspertidele, keda võidakse kaasata selle ülesande täitmisesse.

Julgeolekuasutusest järelevalveasutusele oluline mõju puudub, kuna eelnõu tehtav muudatuse põhisisu on nende puhul olemas kehtivas õiguses ning siin sisulisi täiendusi või muudatusi ei tehta, vaid muudatus on selguse loomiseks NIS2 direktiivi kontekstis.

Delegeeritud määruse 2024/1366 artikli 4 lõikes 1 oleva ülesande andmine Riigi Infosüsteemi Ametile ei too samamoodi kaasa olulist mõju, kuna sama sektori (piiriüleste energiavoogudega seotud ettevõtte) suhtes omab Amet juba praegu vajalikke pädevusi. Kui siinset muudatust eelnõuga ei tehta, siis oleks delegeeritud määruse 2024/1366 artikli 4 kohaselt nimetatud ülesande täitjaks Eesti puhul Konkurentsiamet, kuid tolle asutuse mittesobivust on selgitatud eelnõu KüTS §-s 5².

Muudatuse kaudne positiivne mõju on, et seaduse tasandil on täpsemalt ära määratletud, millised valitsusasutused tegelevad NIS2 direktiivi ja delegeeritud määruse 2024/1366 artikli 4 tähenduses küberturvalisuse valdkonnas. Muidugi on ka muudes õigusaktides mainitud ka teisi valitsusasutusi, kes ka küberturvalisuse valdkonnaga tegelevad, kuid neid ei ole võimalik siinse eelnõu puhul eraldi analüüsida.

Ulatus väike, sagedus keskmine, ebasoovitatavate mõjude risk väike.

7. Seaduse rakendamise seotud riigi ja kohaliku omavalitsuse tegevused, eeldatavad kulud ja tulud

Siinses peatükis analüüsitakse neid tegevusi, sh eeldatavaid kulusid, mida eelnõu endaga kaasa võib tuua. Eelnõul ei ole eeldatavat mõju kohaliku omavalitsuse üksuste eelarvetele, kuna tegemist on kehtiva KüTSi subjektiga ning eelnõuga tehtavad muudatused ei ole sedavõrd olulised, mis tingiksid nende analüüsimist siinses peatükis.

Eelnõuga ei prognoosita tulusid.

7.1. Vabariigi Valitsus ning Justiits- ja Digiministeerium

Vabariigi Valitsuse tasandil olevad tegevused on seotud riikliku küberturvalisuse strateegia vastu võtmisega, mis kinnitatakse digiühiskonna arengukava osana. Tegemist on Vabariigi Valitsuse tavapärase tegevusega, sh ka selle peamine ettevalmistamine on Justiits- ja Digiministeeriumis, kus see on samuti põhitegevusega seotud ülesande täitmine. Digiühiskonna arengukava muutmine on eelnõu kirjutamise hetkel pooleli.

Justiits- ja Digiministeeriumil olevad ülesanded ei tohiks tekitada kulutusi. Kui mingid ressursivajadused tekivad, siis neid on võimalik analüüsida riigieelarve planeerimise protsessis.

7.2. Riigi Infosüsteemi Amet

Riigi Infosüsteemi Ameti tegevused on ennekõike seotud KütSi uute subjektidega lisandumisega ning nende suhtes tegevuste (ennekõike nõustamine ja järelevalve) läbi viimisega. Osad ülesanded on (andmete küsimine, nende täpsustamine ja asjakohasel juhul edastamine Euroopa Liidu Küberturvalisuse Ametile või Euroopa Komisjonile) kõigi KütSi subjektide korral. See tähendab ka täiendava ressursi (ennekõike personali) vajadust Riigi Infosüsteemi Ametile.

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium taotles 24.05.2024. a Rahandusministeeriumilt Vabariigi Valitsuse reservi sihtotstarbelistest vahenditest raha eraldamist summas 297 332 eurot, et see saaks Riigi Infosüsteemi Ameti halduskulude (tööjõukuludeks) osaks 2024. a eelarves.⁶³ Taotletud vahendite vajadus tulenes NIS2 direktiivi siseriikliku ülevõtmisega seotud lisanduvate kohustuste täitmisega seotud kuludega. Rahandusministeerium tagastas 09.10.2024. a nimetatud taotluse ning soovitati leida võimalused Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi 2023. aasta ülekantud jääkide arvelt.⁶⁴ Kuna küberturvalisuse valdkond, sh Riigi Infosüsteemi Amet liigub 2025. aastal Justiits- ja Digiministeeriumi valitsemisalasse, siis tuleb tagada eelarve olemasolu riigieelarve planeerimise käigus või esitades taotlus Rahandusministeeriumile Vabariigi Valitsuse reservi sihtotstarbelistest vahenditest raha eraldamiseks.

7.3. Julgeolekuasutus

Julgeolekuasutustest on mõeldud Kaitsepolitsei ametit ja Välisluureametit. Kuna julgeolekuasutuste kui järelevalveasutuste puhul ei teki täiendavaid järelevalvatavaid, siis ei teki neil täiendavaid tegevusi või märkimisväärseid kulutusi.

7.4. Muu tugi, koolitus ja toetused

Siinses alapeatükis antakse ülevaade valitsusasutuste ja nende valitsemisalas olevate asutuste tegevustest (sh toetustest), mis aitavad siinse eelnõu ellu viimist ja rakendamist.

Justiits- ja Digiministeerium on ette valmistamas ka toetusmeedet KütSi uutele subjektidele, et neil oleks võimalik viia end vastavusse küberturvalisuse tagamisega seotud nõuetega (vt ka allpool olevat küberturvalisuse taseme kaardistamise ja arendamise toetust). Meedet rahastab Eesti riik. Lisaks sellele on ka ettevalmistamisel analüüs, et kuidas võiks toimuda ühest (küber)intsidendist teavitamine mitmele pädevale asutusele (näiteks Riigi Infosüsteemi Ametile ja Andmekaitse Inspeksioonile) nõ ühe akna kaudu.

Riigi Infosüsteemi Ameti teenistujate osalusel on ka arendamisel abivahend Eesti infoturbestandardi toetamiseks. Antud abivahend aitab rakendajal luua enda vajaduste põhine turvameetmete rakendusplaan, seejuures vähendada vigade teket meetmete valimisel ja suunata rakendaja koheselt meetmete rakendamisele. Peamine eesmärk on vähendada rakendaja jaoks Eesti infoturbestandardi rakendamise protsessi keerukust. Sisuliselt on kõnealuse lahenduse näol

⁶³ <https://adr.rik.ee/mkm/dokument/15462072>.

⁶⁴ <https://adr.rik.ee/mkm/dokument/16109492>.

tegu interaktiivse rakendusjuhendiga. Seejuures säilib siiski kogu standardi olemus ja meetmetes järeleandmisi ei tehta - küberruumi olukord nõuab jätkuvalt vähemalt põhimeetmete rakendamist ja NIS2 direktiivi artikli 21 nõuded on seejuures kõikehõlmavad. Riigi Infosüsteemi Amet ei hakka organisatsioonide turvet haldama ja haldamise teavet hoidma. Amet tegeleb standardi arendamisega ja püüab leida lahendusi, et aidata rakendajal leida Eesti infoturbestandardist õiged meetmed oma organisatsioonile võimalikult ressursse säästvalt. Sisulise rakendamise ja haldamise peab teostama KÜTSi subjekt oma tööriistadega lähtuvalt oma varadest ja meetmetest. Eeldatav ajahorisont rakendusplaani koostamise abilise evitamisel: pilootimine ja peenhäälestus on 2024. a 4. kvartal; ning avalikuks kasutamiseks avaldamine hiljemalt 2025. aasta 2. kvartal (võimaluse korral ka varem). Testkeskkonna link <https://mass.cloud.ut.ee/test-massui/> ja töökeskkonna link <https://mass.cloud.ut.ee/massui/>.

Eesti infoturbestandardi osas on juba praegu olemas vastavad suunised ja juhendid asjakohases portaalis – vt <https://eits.ria.ee/et/avalehe-menuuee/koolitusvideod>, <https://eits.ria.ee/et/avalehe-menuuee/juhendid>, <https://eits.ria.ee/et/avalehe-menuuee/kogukond> ja <https://eits.ria.ee/et/avalehe-menuuee/suendmused>.

Asjakohased veebikoolitused on leitavad ka Digiriigi Akadeemiast, turvalisuse saki all: <https://digiriigiakadeemia.ee/>, kuhu on peatselt lisandumas ka koolitusmaterjal, mida saaks kasutada ka eelnõu KÜTS § 6¹ lõigete 2 ja 3 ehk koolituse nõude täitmiseks.

Kuni 2024. a septembrini oli Riigi Infosüsteemi Ametil koostöös Ettevõtjate ja Innovatsiooni Sihtasutusega avatud toetusmeede, mis aitas Eesti väike- ja keskmise suurusega ettevõtjatel välise nõustaja kaasabil selgitada välja oma IT süsteemide küberturvalisuse tase ja teha vajalikke arendusi selle tõstmiseks, et kaitsta ennast küberrünnakute ja nendega kaasnevate (majandus)kahjude vastu. Toetusmeetme eelarve oli ligi 900 tuhat eurot, millest pool on saadud Euroopa Liidu Digital Europe programmist. Täpsem info on leitav siit: <https://eis.ee/toetused/kybertoetus/>. Projekt oli kaheastmeline, mille esimene tegevussuund oli oma küberturvalisuse hetkeseisu hindamine, saamaks ülevaade kõige põletavamatest puudustest ja parandusettepanekutest. Selle tulemiks oli teekaart, millega anti hinnang ettevõtja küberturvalisusele, tuakse välja puudujäägid, küberturvalisuse taseme tõstmiseks vajalikud tegevused ja ettepanekud tehniliste-, füüsiliste- ja organisatoorsete kaitsemeetmete parandamiseks. Lisaks pidi teekaart sisaldama hinnangut vajalike arendusmeetmete kestusele, tegevuste järjestust ning ühe aasta tegevuskava. Toetuse teises etapis oli võimalik ellu rakendada teekaarti koos küberturvalisuse teenust pakkuva ettevõtja abiga. Tolle teise etapi elluviimise tähtajaks on 28.02.2025. a. Selle teekaardi elluviimine aitab ettevõtjatel olla konkurentsivõimeline ja usaldusväärne partner. Kuigi tegemist on juba suletud toetusega, siis on olnud kavas sama või vähemalt sarnane toetusmeede avaldada, sh ka KÜTSi uutele subjektidele.

Jätkuvalt on avatud ettevõtete digipöörde toetusmeede – lisainfo leitav: <https://eis.ee/toetused/digipoorde-toetus/>. Selle meetme eelarve on ca 56 miljonit eurot ning suurim toetus ettevõttele on kuni 300 000 eurot. Ettevõtja omaosalus on vähemalt 50%. Toetusmeedet on rahastanud Euroopa Liidu taasterahastu NextGenerationEU vahenditest. Kuigi

selle toetuse pealkiri pole justkui otseselt seotud küberturvalisuse valdkonnaga, siis digipöörde tegevuste käigus on võimalik ka ellu viia tegevusi, mis on vajalikud teha küberturvalisuse tagamiseks. Siin vt tolle toetuse andmise tingimuste määruse⁶⁵ § 7 lõiget 3, sh punkte 1–3, 8 ja 10.

8. Rakendusaktid

Eelnõu tulemusel rakendusaktide volitusnormid ei muutu kehtetuks.

Rakendusaktide ja teiste määruste muudatuste kavandid on lisatud seletuskirja lisana 2. Rakendusaktid ja teiste määruste muudatused on planeeritud jõustuma eelnõuga samal ajal, kuid kui praktikas toimub nende määruste andmine pärast eelnõu jõustumist, siis jõustuvad need määrused määruses ette nähtud ajal.

8.1. Uued rakendusaktid

Eelnõu seadusena vastuvõtmisel tuleb ette valmistada järgmiste määruste terviktekstid:

8.1.1. Vabariigi Valitsuse määrus „Täiendava valdkonna ja sektori määramine, milles tegutseva üksuse osas kohaldatakse küberturvalisuse seaduse nõudeid“

Määruse kehtestamise aluseks on KüTS § 1 lg 1⁶, mis näeb ette, et Vabariigi Valitsus võib sama paragrahvi lõike 1⁴ punktides 1, 2, 3 ja 4 kriteeriumitest lähtuvalt määrata määrusega valdkonna või sektori, milles oleva isiku suhtes kohaldatakse teenuse osutaja kohta sätestatud olenemata tema suurusest.

Selle määruse puhul on määruse sisustamisel täiendav volitusnorm KüTS § 3 lõikes 1⁴, mis näeb ette, et kommenteeritava määruse andmisel sätestatakse samas määruses, kas teenuse osutaja on elutähtis üksus või oluline üksus. Seda määratlust tegemata ei ole võimalik kohaselt rakendada eelnõuga lisanduvaid KüTSi norme järelevalve osas.

Eelnõu KüTS § 1 lõike 1⁶ selgitustes on põhjendatud, miks määruse volitusnorm luuakse ning miks see on Vabariigi Valitsuse, mitte ministri tasandil. Neid selgitusi siin ei korrata.

Kommenteeritava määruse aluseks olevat volitusnorm ei eelda määruse kohest kehtestamist seaduse jõustumisel.

8.1.2. Vabariigi Valitsuse määrus „Euroopa küberturvalisuse sertifitseerimise kavas oleva IKT-toote, IKT-teenuse ja IKT-protsessi järgimise kohustuse kehtestamine“

Määruse kehtestamise aluseks on KüTS § 13³ lõige 1, mis näeb ette, et Vabariigi Valitsus võib määrusega kohustada teenuse osutajat järgima KüTS §-s 7 sätestatud nõuetele vastavuse tõenduseks teatavate IKT-toodete, IKT-teenuste ja IKT-protsesside kasutamist, mis on sertifitseeritud määruse 2019/881 artikli 49 kohaselt vastu võetud Euroopa küberturvalisuse sertifitseerimise kava alusel. Too kava on töötatud välja teenuse osutaja poolt või hangitud kolmandalt isikult.

⁶⁵ Ettevõtetus ja infotehnoloogiainistri 17.08.2022. a määrus nr 65 „Ettevõtete digipöörde toetuse tingimused ja kord“ – <https://www.riigiteataja.ee/akt/119082022005?leiaKehtiv>.

Kommenteeritava paragrahvi selgitustes on põhjendatud, miks määruse volitusnorm luuakse ning miks see on Vabariigi Valitsuse, mitte ministri tasandil. Samuti on seal põhjendatud erisust, et millal kõnealuse volitusnormi alusel antud määrust ei kohaldata. Neid selgitusi siin ei korrata.

Kommenteeritava määruse aluseks olevat volitusnorm ei eelda määruse kohest kehtestamist seaduse jõustumisel. Selle kehtestamine sõltub mitmest asjaolust: 1) 2019/881 artikli 49 kohaselt vastu võetud Euroopa küberturvalisuse sertifitseerimise kava vastu võtmisest (hetkel on ainult üks⁶⁶ kava olemas, kuid töös⁶⁷ on kava pilvteenuste jaoks (EUCS) ja 5G tehnoloogia kohta (EU5G), kuid on olnud mõtteid teha ka kava tehisintellekti kohta kui ka hallatud turbeteenuste osutajatele); 2) kas on olemas vajalikud ressursid Eestis, et sertifitseerimise skeemi ellu viia; 3) kas on reaalne vajadus või sektori poolne huvi kehtestada määrusega konkreetse skeemi kasutamiseks. Eelmainitud asjaolud ei ole ammendavad ehk siin võib olla veel muid asjaolusid ning tingimusi, mis selle määruse andmist mõjutavad.

8.1.3. Justiits- ja digiministri määrus „Võrgu- ja infosüsteemi pidamise ja küberintsidendist teavitamise nõuete järgimise ulatuse ning tingimuste erisuste kehtestamine“

Määruse kehtestamise aluseks on KüTS § 1 lg 4¹, mis näeb ette, et sama paragrahvi lõikes 4 sätestatud erisuste esinemise korral võib valdkonna eest vastutav minister määrusega täpsustada KüTSi nõuete järgimise ulatust ja tingimusi.

Kommenteeritava paragrahvi selgitustes on põhjendatud, miks määruse volitusnorm luuakse ning miks see on ministri tasandil. Samuti on seal selgitatud, mida mõeldakse ulatuse ja tingimuste all. Neid selgitusi siin ei korrata.

8.2. Muudetavad rakendusaktid

Eelnõu seadusena vastuvõtmisel tuleb muuta järgmisi määruseid:

- Vabariigi Valitsuse 09.12.2022 määrus nr 121 „Võrgu- ja infosüsteemide küberturvalisuse nõuded“ (RT I, 19.06.2024, 12);
- Vabariigi Valitsuse 03.01.2024 määrus nr 1 „Võrgu- ja infosüsteemi turvameetmete nõuded ja nende kohaldamise ulatus pilvteenuse kasutamisel“ (RT I, 09.01.2024, 25);
- majandus- ja infotehnoloogiainistri 17.08.2023 määrus nr 53 „Küberintsidentide registri põhimäärus“ (RT I, 24.08.2023, 3);
- majandus- ja taristuministri 28.06.2018 määrus nr 37 „Elutähtsa teenuse kirjeldus ja toimepidevuse nõuded elektriga varustamisel“ (RT I, 08.12.2023, 3).

9. Kaasamine

Eelnõu koostamisele eelnesid kaasavad arutelud (kärjad), mis toimusid 2023. a juunis nii avalikule sektorile kui ka erasektorile. Nendel kärjatel osalesid huvigrupid järgmistest organisatsioonidest ja liitudest: Advokatuur / Advokaadibüroo Nove, Eesti Infotehnoloogia ja

⁶⁶ EU Cybersecurity Certification Scheme on Common Criteria (EUCC) – https://certification.enisa.europa.eu/certification-library/eucc-certification-scheme_en.

⁶⁷ Koostamisel olevad sertifitseerimise skeemid – https://certification.enisa.europa.eu/about-eu-certification/developing-certification-schemes_en.

Telekommunikatsiooni Liit, Eesti Jõujaamade ja Kaugkütte Ühing, Eesti Linnade ja Valdade Liit, Eesti Pank, Eesti Rahvusringhääling, Eesti Vee-ettevõtete Liit, Elektrilevi, Finantsinspeksioon, Greenergy Data Centres, Huawei Technologies Eesti, Kaitseministeerium, Kultuuriministeerium, Maksu- ja Tolliamet, Proud Engineers, Põhja-Eesti Regionaalhaigla, Rahapesu Andmebüroo, Registrate ja Infosüsteemide Keskus, Riigi Infosüsteemi Amet, Riigikantselei, Saaremaa vald, SEB Pank, Siseministeeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskus, SK ID Solutions, Swedbank, Tallinna Lennujaam, Tallinna Vesi, Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet, Telia Eesti, Tori vald ja Viru Keemia Grupp.

Eelnõu koostamisel toimus arutelusid ka Eesti Interneti sihtasutusega ennekõike NIS2 direktiivi artikli 28 kui ka muude nende tegevusvaldkonnaga seotud artiklite üle võtmisega seoses.